

Riksdagens protokoll

2001/02:45

Tisdagen den 11 december

Protokoll
2001/02:45

Kl. 09.00 – 16.31
18.00 – 20.59

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 december.

2 § Kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Urban Ahlin som ledamot i utrikesutskottet, Utrikesnämnden och krigsdelegationen efter Viola Furubjelke fr.o.m. den 1 januari 2002.

Förste vice talmannen förklarade vald till

ledamot i utrikesutskottet
Urban Ahlin (s)

ledamot i Utrikesnämnden
Urban Ahlin (s)

ledamot i krigsdelegationen
Urban Ahlin (s)

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2001/02:112

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:112 av Lena Ek om FN:s världstoppmöte i Johannesburg.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 25 januari 2002.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang och resor samt att interpellanten inte kunde ett tidigare datum som miljöministern föreslog.

Stockholm den 6 december 2001

Miljödepartementet

Kjell Larsson

Enligt uppdrag

Kathrin Flossing

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:26 Skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för asbest i arbetet *KOM (2001) 417* till arbetsmarknadsutskottet

2001/02:27 Grönbok om konsumentskyddet inom Europeiska unionen *KOM (2001) 531* till lagutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Näringsutskottets betänkanden 2001/02:NU2 och NU4

Skatteutskottets betänkanden 2001/02:SkU6, SkU7, SkU11–SkU13 och SkU10

6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 10 december

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Anslagen för 2002 under utgiftsområde 5 Internationell samverkan)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

75 för res. 1

36 för res. 2

189 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
193 för utskottet
70 för res. 1

36 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 39 v, 14 c, 13 fp, 13 mp

För res. 1: 68 m, 1 c, 1 -

Avstod: 36 kd

Frånvarande: 17 s, 13 m, 4 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp, 1 -

UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik

Punkt 2 (EU, Nato och säkerheten i Europa)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (fp)

Votering:

286 för utskottet

14 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 69 m, 39 v, 36 kd, 15 c, 14 mp

För res. 1: 13 fp, 1 -

Frånvarande: 18 s, 12 m, 4 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 4 (De baltiska staterna och medlemskap i Nato)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

217 för utskottet

69 för res. 2

14 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v, 35 kd, 15 c, 1 fp, 14 mp

För res. 2: 69 m

Avstod: 1 v, 12 fp, 1 -

Frånvarande: 17 s, 12 m, 4 v, 7 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Ingrid Burman (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Elver Jonsson (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot. 2001/02:45
11 december

Punkt 8 (Internationell ad hoc-domstol)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

3. res. 4 (mp)

Förberedande votering:

37 för res. 3

14 för res. 4

250 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

250 för utskottet

36 för res. 3

14 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 38 v, 15 c, 13 fp, 1 -

För res. 3: 36 kd

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 12 (Sveriges säkerhetspolitiska hållning vid eventuellt angrepp på annat EU-land)

1. utskottet

2. res. 8 (kd)

Votering:

250 för utskottet

36 för res. 8

14 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 38 v, 15 c, 14 mp

För res. 8: 36 kd

Avstod: 13 fp, 1 -

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 13 (Svenskt medlemskap i Nato)

1. utskottet

2. res. 6 i motsvarande del (fp)

Votering:

285 för utskottet

15 för res. 6

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 38 v, 35 kd, 15 c, 14 mp

För res. 6: 1 kd, 13 fp, 1 -

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Chatrine Pålsson (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Prot. 2001/02:45

11 december

Punkt 17 (Utredning om Sveriges säkerhetspolitiska agerande)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 9 (m, kd, c, fp)

Votering:

167 för utskottet

133 för res. 9

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v, 1 fp, 14 mp

För res. 9: 69 m, 36 kd, 15 c, 12 fp, 1 -

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 19 (Europeisk civil fredskår)

1. utskottet

2. res. 11 (mp)

Votering:

286 för utskottet

14 för res. 11

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 38 v, 36 kd, 15 c, 13 fp, 1 -

För res. 11: 14 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 42 (Nordiskt avtal om försvarsmaterielsamarbete)

1. utskottet

2. res. 17 (v, mp)

Votering:

248 för utskottet

51 för res. 17

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 36 kd, 15 c, 13 fp, 1 -

För res. 17: 37 v, 14 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Punkt 5 (Utbyggnad av havsbaserad vindkraft m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

230 för utskottet

69 för res. 2

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 1 m, 38 v, 36 kd, 14 c, 13 fp, 14 mp

För res. 2: 68 m, 1 -

Avstod: 1 c

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Liselotte Wågö (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Marina reservat)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

285 för utskottet

15 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 38 v, 36 kd, 13 fp, 14 mp, 1 -

För res. 3: 15 c

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 15 (Samordning av kalkning av sjöar och vattendrag och skogs-kalkning)

1. utskottet

2. res. 7 (kd)

Votering:

260 för utskottet

38 för res. 7

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 66 m, 38 v, 15 c, 13 fp, 14 mp, 1 -

För res. 7: 3 m, 35 kd

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 18 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Anna Kinberg och Anna Lilliehöök (båda m) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

**MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande
näringsar**

Punkt 5 (Åtgärder för skog som drabbats av svampangrepp)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, c)

Votering:

174 för utskottet
123 för res. 1
52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 37 v, 10 fp, 14 mp
För res. 1: 69 m, 36 kd, 15 c, 2 fp, 1 -
Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 6 (Konkurrensförhållandena inom veterinärväsendet)

1. utskottet
2. res. 2 (kd, m)

Votering:

190 för utskottet
107 för res. 2
1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v, 15 c, 10 fp, 13 mp
För res. 2: 69 m, 36 kd, 1 fp, 1 -
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 7 (Principerna för utbetalning av arealersättning)

1. utskottet
2. res. 3 (kd, m, c, fp)

Votering:

166 för utskottet
134 för res. 3
49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v, 14 mp
För res. 3: 69 m, 36 kd, 15 c, 13 fp, 1 -
Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 8 (Statlig lånegaranti)

1. utskottet

2. res. 4 (c)

Votering:

283 för utskottet

15 för res. 4

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 68 m, 38 v, 35 kd, 13 fp, 14 mp, 1 -

För res. 4: 15 c

Frånvarande: 17 s, 13 m, 5 v, 7 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 10 (Målen om ekologisk produktion)

1. utskottet

2. res. 6 (v, mp)

Votering:

247 för utskottet

53 för res. 6

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 35 kd, 15 c, 13 fp, 1 -

För res. 6: 38 v, 1 kd, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Punkt 13 (Finansiering av ekologisk forskning och utbildning vid Stiftelsen Biodynamiska Forskningsinstitutet)

1. utskottet

2. res. 7 (kd, v, mp, fp)

Votering:

200 för utskottet

98 för res. 7

2 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 69 m, 1 v, 15 c, 1 mp

För res. 7: 36 v, 35 kd, 13 fp, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 v, 1 kd

Frånvarande: 17 s, 12 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 3 fp, 2 mp, 1 -

Marianne Samuelsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrags

näringsutskottets betänkande 2001/02:NU7

Förvärv av aktier i Assi Domän AB (prop. 2001/02:39 delvis).

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 1 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Alla vi svenskar som har som barn läst *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* vet och har fått lära oss att vårt land är ett vackert lapptäcke i olika färger där de stora delarna av de gröna lapparna i lapptäcket utgörs av Sveriges skogar. Jag tror att det svenska folket som många andra folk har en speciell känsla för sin natur. Skogen är en råvara, ger rika naturupplevelser, ger frisk luft, ger motion och ger sysselsättning. Den har varit en omistlig tillgång i historien och kommer så att förbli i framtiden.

Vi kan säga att det är något speciellt med skogen. En av våra folkkärare diktare, Edith Södergran, har skrivit om en skog i dikten Hemkomst:

Nu dricker jag visdom ur granarnas saftfyllda krona,
nu dricker jag sanning ur björkens förtorkade stam,
nu dricker jag makt ur det minsta och spädaste grässtrå.

Vi har hämtat inspiration, ekonomi och väldigt mycket ur skogen genom århundradena.

Denna del handlar om allemansrätten, allas vår vilja och möjlighet att nyttja all skog, inte bara den skog Karl X Gustav eller Karl XI som några av de största marksocialisterna drog in till staten under 1600-talet. Allemansrätten är en omistlig del av det svenska kulturarvet och ska självfallet inte förväxlas med de maktambitioner och socialistiska ambitioner som kommer fram i retoriken om att skogen, vattnet om malmen måste vara i hela samhällets ägo.

Det är en förvirrad och motsägelsefull retorik.

När det gäller skogen skulle det bara vara vissa skogar, som går tillbaka till vissa kungar, som skulle vara i samhällets ägo. Det är inte den dominerande delen välskötta skogar som många små privata skogsägare brukat i generationer.

När det gäller vattnet är det bara den vattenkraft som råkar finnas uppe i Norrland och som staten en gång byggde ut och inte sålt sedan dess. Det är inte all den vattenkraft som byggts ut av kommuner, delvis staten, och sedermera kommit att hamna i privat ägo. Det finns inte heller i den delen någon logik.

När det gäller malmen skulle den vara en omistlig tillgång i samhällets ägo. Är det bara järnmalmen i Kiruna och Gällivare som det handlar om, och möjligen den i Svappavaara? Tydligen är det inte kopparmalmen i Boliden eller guldmalmen och zinkmalmen eller järnmalmen som kan finnas längre söderut i Sverige.

Det är en förvirrad logik där vissa saker ska vara omistliga ur samhällets synpunkt och i samhällets ägo men inte andra. Det är snarast en tankeförvirring som styr den typen av retorik.

När vi en gång i världen i början på 1990-talet bildade Assi Domän gjorde vi det snarast för att värna om de råvaror och de möjligheter som den svenska skogen gav.

Vi hade ett sårbart och besvärligt Assi, Aktiebolaget statens skogsindustrier, vi hade ett mycket sårbart NCB, Norrländska cellulosaaktiebolaget, sprunget ur skogsägarrörelsen, och vi hade domänskogarna. Det fanns motiv att stötta varandra för att klara en ordnad omstrukturering av dessa enheter, att söka bevara lönsamheten i skogsbruket långt in i Norrlands inland, att behålla sysselsättning och arbetstillfällen. Av det skälet bildades bolaget. 49 % av ägandet gick ut på börsen till en bred svensk allmänhet med starkt stöd av skogsfacken, med starkt stöd av skogsägar-rörelsen. Nästan 600 000 svenskar tecknade aktier i bolaget med en klar överrepresentation för boende i glesbygden, överrepresentation för unga kvinnor och människor med låg inkomst.

Ägandet har inneburit både vin och vatten, men låt oss konstatera att det har skett en betydande strukturering där många av industrienheterna har funnit bra ägare och möjligheter att utvecklas på egna meriter under ordnade former, vilket därmed skapat förutsättningar för framtiden.

Det har också gjorts i samband med bildandet en mycket klar bodelning där Fastighetsverket fick ta över de delar som ansågs behövas för kulturminnesvården, de delar som behövdes ur försvarets synvinkel, det som behövdes för naturvården och naturreservaten, delar av de gamla kronoreservaten och mycket annat som ansågs behövas vara kvar i statlig ägo.

Vi kan nu notera när näringsministern via Sveaskog lägger bud på Assi Domän för en stor marksocialisering att bolaget har gett en hygglig värdeutveckling för sina ägare, gjort omfattande strukturinsatser för näringen men ännu inte hunnit till sågverksnäringen, som nu kommer att stoppas upp i en del av det strukturarbete som Sveaskog har tagit på sig.

För sågverksnäringen är struktureringen central. Svenska sågverk är små jämfört med våra grannländers. De är sårbara, har en liten vidareförädlingsgrad. Vi tror att Assi Domän och Sveaskog, i synnerhet Assi Domän, hade kunnat göra betydande insatser för att strukturera den svenska sågverksnäringen, öka förädlingsvärdet i Sverige och göra den mer internationellt konkurrenskraftig. Men med budet på Assi Domän vill man indirekt sätta punkt för det strukturarbetet. Det är till skada för Norrlands inland, till skada för glesbygden och till skada för den svenska skogsnäringen.

Sveaskog bildades genom ett beslut i riksdagen för två år sedan. Man ansåg att det inte räckte med att Fastighetsverket värnade naturvården och att de skogar som hade tagits ut till Fastighetsverket inte var tillräckliga. Man behövde ytterligare en aktör som kunde arbeta med fastighetsbyten i samband med bildandet av nya naturreservat, att kunna hjälpa till med struktureringar av marknaden och att man dessutom skulle få ytterligare en part i en större mångfald av virkesförsörjningen till den svenska skogsnäringen.

Nu lägger dock Sveaskog ett bud på Assi Domän. Därmed har de gamla argumenten uppenbarligen fallit från majoritetens sida. Nu behöver man inte längre någon mångfald när det gäller utbudet av skog, såväl massaved som timmer. Nu är det snarast enfald, dvs. Sveaskog, som ska dominera. Man ska inte bara göra det via budet på Assi Domän. Det har kommit karska uttalanden om fortsatta markköp, fortsatta skogssocialiseringar för att därmed stärka statens styrning av den svenska skogsråvaran.

Det här är en centralisering, det är maktambitioner, det slår mot mångfalden, det slår mot det enskilda skogsägandet. Argumenten för det har varit minst sagt tvivelaktiga.

På den presskonferens där affären presenterades sade näringsministern att skogen inte fick bli någon lekstuga för rika. Det är också ett uttalande. Jag vet inte hur många väldigt fattiga skogsägare vi har i Sverige och vilken typ av lekstuga näringsministern syftar på. Allemansrätten ska ju ge rätt för alla oavsett plånbok att nyttja Sveriges skogstillgångar. Vad han egentligen säger är att skogen inte ska vara någonting för enskilt skogsägande, det som har varit den främsta vårdaren av den svenska skogen genom århundraden, som har skapat jobb i glesbygden, som har varit motspänstigt i en del av strukturuomvandlingen och varit ett starkt stöd för de många små orterna, de många skogsbönderna och de många små människorna ute i glesbygden.

Han säger också på denna presskonferens att skogsindustrin är så viktig för det svenska näringslivet och för Sverige att man inte kan överlåta råvaruförsörjningen till enskilda, dvs. svenska skogsbönder – så måste svaret lyda. Det är samma misstroende mot det som har varit ryggraden i svensk ekonomi genom många århundraden.

Det här är inga bra argument. Det är torftiga argument, och det visar på ihålligheten i förslaget till denna socialisering av Assi Domän som behandlas i dagens betänkande.

Det handlar snarast om risker för ökad statlig styrning och maktkoncentration. Det handlar om risker för att man med skattemedel ska subventionera vissa industrier. Det handlar snarast om risker för statsstöd som byggs in i framtida råvaruförsörjning, och det talas om en subventionerad ny Nordbotniabana för att ta in ved från norra Ryssland som ska konkurrera med den svenska skogsråvaran.

För mig är det alldeles uppenbart att varje näring måste leva på sina egna meriter. Det är inte skattebetalarna som ska subventionera det ena eller det andra på de små skogsägarnas bekostnad, på bekostnad av Norrlands inland eller de små i samhället. Jag vill för näringsministern citera en av hans gamla partikamrater Gustav Möller som uttrycker det så här: En förlösad skattekrona är en stulen krona för de fattiga i samhället.

De här pengarna kan komma bättre till pass i andra delar av samhället i stället för att användas för en skogssocialisering under ytterst tvivelaktiga former.

Herr talman! Det handlar inte bara om principerna i själva skogssocialiseringen och utbyggnaden av statens ägande i skogen, utan det handlar också om formerna för hur det sker. Det handlar om sekretesstämplarna och offentligheten i det förslag som har lagts fram. Det är ett offentligt socialiseringsbud till aktieägarna i Assi Domän, ett offentligt bud över börsen. Det prospektet innehåller klara uttryck om att alla fakta av betydelse finns med i prospektet. Och ändå kan man inte tro att min yngste lille son har hittat hemligstämpeln i regeringens akt! Det är hemligstämpel upp och ned, överallt i akten. Till att börja med sekretessbelade man offentliga uppgifter som taxeringsvärden, overheadbilder som använts tidigare och mycket annat.

Nu är det Finansinspektionen som ska tillse att inget har utelämnats av värde i prospektet, utan att alla fakta finns på bordet. Därmed kan man med allvar ställa sig frågan: Varför denna hord av sekretesstämplar? Vad

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

är det näringsministern vill dölja? Vad vill man smussla med? Vad undanhåller man för hundratusentals människor av svenska folket som äger aktier i Assi Domän och som ska överväga statens bud på deras aktier?

Nej, det här sekretessarbetet handlar nog mera om en del av föregångarna i branschen, de enväldiga kungarna Karl XI och i viss mån Karl X Gustav. De var de stora marksocialisterna med reduktionen av adelns gods. Den här reduktionen eller marksocialiseringen har vissa likheter med den. De här två kungarna använde marksocialiseringen som ett vapen mot människor som man samtidigt hade befriat från skatt. Det går väl igen med sittande regering. Sveriges rikaste personer har undantagits från förmögenhetsskatt samtidigt som man genomför denna marksocialisering. Vad Karl X Gustavs och Karl XI:s stora marksocialiseringar ledde till är uppenbart – de finansierade Sveriges många krig under 1600-talet. Det var den period under hundra år då vi uppnådde ett sällsynt och svårslaget rekord när hela 25 % av den svenska manliga befolkningen dog av krigsrelaterade orsaker. Det var detta marksocialiseringen handlade om då. Det är inga goda föredömen.

Jag tror inte att näringsministern funderar på några nya krig, men jag tycker att han mer ska fundera på vad marksocialiseringen ledde till under 1700-talet, nämligen till att man fick en tillbakagång med sämre vård av skogen och marken. Karl X Gustav och Karl XI borde i stället ha släppt skattefriheten, struntat i marksocialiseringen och överlåtit åt enskilt ägande att vårda marken – det som har skapat den bästa utvecklingen under århundradena i Sverige. Det man äger, det vårdar man långsiktigt. Därmed skapar man goda förutsättningar för framtiden.

Det här förslaget på riksdagens bord lämnar fler frågor än det besvarar. Vilka andra näringar är så viktiga att råvaruförsörjningen måste tryggas av staten? Vad mer står på Björn Rosengrens socialiseringslista? Vilka företag ska vara statliga enligt Björn Rosengren?

Först skulle man ju gå ur och minska ägandet i Assi Domän, sedan måste man socialisera det. Vad står näst på listan? Finns det någon linje eller är det någon form av dagsaktuell politik som förändrar varje princip varje år? Varför denna sekretess och detta smusslande när allt av betydelse ska finnas i prospektet? Vad finns det då att dölja i den här akten? Varför inte tillämpa offentlighetsprincipen fullt ut? Och varför jämförelserna med det stora statliga skogsägandet i Kanada? Det kan väl inte vara så att näringsministern är ute efter den kanadensiska skogsvården, som enligt svenska naturvårdsmyndigheter och naturvårdsorganisationer inte har varit något föredöme utan snarare har drag av skogsskövling än naturvård. Det kan knappast vara ett bra argument för socialiseringen av skogen.

Nej, herr talman, enskilt spritt ägande är det bästa. Mångfald, bolagsägande i vissa delar och stöd till glesbygden och naturvården är det som det svenska skogsägandet har byggt på genom århundraden. Det är detta vi står för. Därför yrkar vi avslag på regeringens proposition.

Vidmakthållanden av avtalen med Assi Domän om att vara behjälplig vid skogsbyten och bildande av nya naturreservat samt att hjälpa till att skapa bra arrondering – även om man har gjort en betydande försämring för enskilda idkare av skogsbruk – är en bättre linje i god överensstämmelse med vad som har varit bra för Sverige, den svenska skogen och glesbygden under historisk tid. Det är bra även för framtiden.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1 under bägge punkterna och därmed avslag på propositionen.

Prot. 2001/02:45
11 december

Anf. 2 INGER STRÖMBOM (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att citera Voltaire, som redan på 1700-talet formulerade följande tänkvärda påstående: ”I alla statsangelägenheter finns det ett skäl som uppvisas, och ett verkligt skäl som hålls dolt.” Jag tycker, herr talman, att det stämmer mycket väl med det förslag till företagsaffär som vi nu diskuterar.

Jag vill, precis som Per Westerberg, gå tillbaka till presskonferensen där Sveaskog–Assi Domän-affären presenterades, för den gav ett direkt intryck av att här fanns det någonting som var dolt, ett skäl som man inte ville visa upp, för de skäl som angavs som motiv för att staten ska köpa samtliga aktier i Assi Domän var uppseendeväckande tunna.

Skälet att se till att ”skogen inte bara blir lekstuga för de i Sverige med mycket pengar” kan vi avfärda direkt. Investeringar i skog har hittills inte visat sig vara någon lekstuga, utan det har varit seriösa, långsiktiga investeringar.

Skälet att ”staten kan utveckla det svenska skogsbruket” är tomma ord, för det är redan regeringens och riksdagens uppgift att skapa villkor så att skogsbruket kan utvecklas.

Att skogsbruket ”har stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i vårt land” är ju en självklarhet, och det har vi vetat länge. Skogen är en av våra basnäringar, och detta faktum gäller oberoende av hur mycket mark staten äger.

Att hävda att råvaruförsörjningen är så viktig att den inte kan lämnas i händerna på privata aktörer är ingenting annat än en skymf mot de enskilda skogsägarna och även mot familjeskogsbruket.

Argumentet att det finns andra länder där staten är en stor skogsägare är också det ett argument som faller platt. Jag menar att vi inte får glömma den politik som historiskt har förts i Sverige, då man uppmunttrade bosättning i glesbygd och utkomsten från skogen var livlinan för de fattiga skogsbönderna.

Herr talman! Citatet av Voltaire tycks hålla i det här fallet, för det är naturligtvis enbart politiska skäl som ligger bakom.

Eftersom jag själv har mina rötter uppe i norr vet jag att ju högre upp i landet man kommer, desto mer positiv är man till statligt ägande.

När ordföranden för Socialdemokraterna i Norrbotten – där många medlemmar känner oro för uppstickaren Törnman – lägger fram detta förslag är det i första hand för att blidka de egna och naturligtvis också med en förhoppning om att kunna hämta hem de socialdemokrater som har gått över till Vänsterpartiet.

Herr talman! Att Sveaskog ska köpa aktierna i Assi Domän är ingenting annat än ren socialisering. Statsministern har sagt att skogen, malmen och kraften bör vara nationella naturtillgångar. Då måste man ställa frågan: Är detta bara första steget till en fortsatt socialisering av skogsmark? Näringsministern har bekräftat och sagt att staten ska fortsätta att öka sitt ägande av skog. Var går då gränsen för den statliga förvärvsivern när det gäller skogen?

Eftersom också kraften enligt statsministern ska vara en nationell naturtillgång, hoppas jag att näringsministern här i dag kan ge ett besked

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

om vad som ska gälla inom kraftbranschen. Planerar regeringen att genom Vattenfall förstatliga fler kraftanläggningar?

Att Sveaskog–Assi Domän-affären är en ren politisk uppgörelsen och inte en strikt affärsmässig uppgörelse bekräftas, tycker jag, av att det var näringsministern som ledde presskonferensen, inte Sveaskogs ordförande tillsammans med dess vd. Här var det staten som presenterade en affär, en affär helt regisserad av staten.

Med regeringens politiska markering finns det inget alternativ. Det finns inga förutsättningar för en annan affärlösning eller för att en annan budgivare skulle lyckas. Och priset på aktien blev därefter, till nackdel för Assi Domäns ca 200 000 aktieägare. Assi Domäns styrelse ställde sig bakom förslaget, trots att ledande skogsexperter i stället rekommenderade styrelsen att sälja ut skogen i mindre bitar under en lång period och därigenom skapa bättre värde på aktien.

Herr talman! Affären visar tydligt på det olämpliga i att staten äger företag och agerar företagare. Staten ska inte äga och driva verksamheter som andra kan sköta minst lika bra. Kristdemokraterna anser att staten bör äga mindre, inte mer. Det gäller såväl produktiv skogsmark som företag som verkar på konkurrensmarknader. Enskilda skogsägare och privata bolag kan bruka skogen, miljömässigt och kvalitativt, minst lika bra som staten.

Statens uppgift är att sätta ramarna och skapa regelsystemen för näringslivets verksamhet och att bidra till att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt.

Statens uppgift i skogssektorn är att ta hand om områden med höga naturvärden som undantas från brukande. Det ska man göra genom att ur ett rimligt och begränsat statligt skogsinnehav erbjuda högkvalitativ produktionsmark som bytesvara, när allmänintresset kräver att privata skogsägare ska avstå från sina marker. Om det inte finns lämplig mark att erbjuda ska självklart ordentlig ersättning utgå i reda pengar.

Behovet av att skydda mark med höga naturvärden är störst i södra Sverige. Av Assi Domäns 2,4 miljoner hektar skogsmark ligger bara ungefär en fjärdedel i Bergslagen och Götaland. Resten ligger i Norrland.

Herr talman! Vad blir då effekten av Sveaskog–Assi Domän-affären? Det är inte alldeles enkelt att bedöma det. Men med 18 % av Sveriges skogsareal blir svenska staten Europas största skogsägare. Det innebär förstås att man blir klart störst på den svenska marknaden och kommer att kunna påverka virkeshandeln och virkespriserna.

Det är ganska intressant att läsa prospektet. Där sägs ingenting om att Sveaskog ska värna om inlandssågverken. Sågverksorganisationen var tidigt ute och hyllade affären eftersom man trodde på statens löften om god tillgång till virkesråvara till låga priser. Genom sin storlek kan ju staten pressa ned råvarupriset om man vill. Men skulle man pressa priserna får det effekter på virkespriserna överlag. Det leder även till att de privata skogsägarnas inkomster minskar.

Detta kommer att förstärka den pågående avfolkningen av landsbygd och glesbygd eftersom familjeskogsbrukarnas försörjningsmöjligheter minskar. Skulle staten medvetet hålla nere priset på sågtimmer snedvrider man konkurrensen och motverkar också den strukturomvandling som behövs inom sågverksnäringen. Ekvationen går inte ihop för mig, herr talman.

Precis som Kristdemokraterna värnar skogsägarrörelsen om den privata äganderätten. Men medan Kristdemokraterna säger nej till affären landade skogsägarna på ett villkorat ja. De krav man särskilt tryckte på var att statens utökade markinnehav i södra Sverige ska utnyttjas för reservatsersättningar och att staten ska tillhandahålla ersättningsmark till drabbade skogsägare. Men för detta krävs inte de enorma skogsarealer som det nya statliga bolaget kommer att inneha i framför allt Norrland.

Därför anser skogsägarna att betydande arealer skogsmark ska säljas ut till privata skogsägare. Och det räcker inte med de 5–10 % som sägs kunna försäljas på sikt om man läser propositionen. Vi kristdemokrater delar den uppfattningen. Det finns inget samhällsintresse av att staten äger mer mark än vad som behövs för att på ett bra sätt klara de åtaganden som staten bör ta på sig. Dessa är, som jag ju redan har sagt ett par gånger, i första hand reservatsbildningar och ersättningsmarker.

Herr talman! Kristdemokraterna yrkar avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Som avslutning vill jag upprepa en del frågor och lägga till ytterligare några frågor som jag hoppas att näringsministern i dag vill ge svar på. Vad är det verkliga skälet bakom förslaget? Varför var det så bråttom att man inte kunde vänta på den sittande, statliga skogsutredningen? På vilket sätt är den här affären ett samhällsintresse? Och i dag – när varslen duggar tätt i det svenska näringslivet – vill jag fråga: Tror ministern att det skapas fler eller möjligen färre arbetstillfällen när staten blir Europas största skogsägare?

Till slut: Var går gränsen för statens förvärvsiver när det gäller skogen och kraften?

Anf. 3 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Jag hade tänkt börja med att tala om skogens betydelse för landet. Det har en del gjort före mig, så jag ska fatta mig rätt kort. Vi kan säkert påminna varandra och många andra om att skogen är vår i särklass största exportnäring. Det är en förnyelsebar resurs som bokstavligen växer så det knakar. Vi ökar virkesförrådet i det här landet med 30 miljoner skogskubikmeter per år. Det är väldigt mycket. Träet som material har också framtiden för sig, men det krävs mycket hårt arbete när det gäller vidareutveckling, klusterbildningar och marknadsanpassning. Men det är ett annat kapitel.

Herr talman! Om statens köp av Assi Domän tycker vi olika här i kammaren. Vi ska också helt klart konstatera att det har hänt en hel del de senaste 10–15 åren både när det gäller avsättningar till reservatsändamål och när det gäller virkeshandeln, som nu inte alls ser ut på det sätt som den gjorde tidigare. Nu opererar ju de stora skogsbolagens inköpare som inköpsorganisationer, och det är en väsentligt ökad konkurrens på rundvirkesmarknaden.

Från Centerpartiets sida tycker vi att flera av de grundläggande motiven för detta köp är acceptabla. Omarrenderings- och tillköpsmöjligheter ska skapas för det enskilda skogsbruket. Vid avsättning av skogsmark för olika typer av reservat av miljö- och kulturskäl – det tenderar faktiskt att bli väldigt omfattande i dag – ska vid en likvärdig skyddsstatus, och det kan ha blivit missuppfattningar av vår reservation på den punkten, statens mark kunna tas i anspråk. Det är faktiskt så, det vill jag passa på att säga,

att just reservatshoten i många län är det som enskilda skogsägare i dag känner störst oro för inför framtiden.

Det är självfallet enklare och billigare för staten att kunna ta del av sitt eget markinnehav för detta ändamål än att driva komplicerade, juridiska processer. Det är något som nu rätt ofta förekommer, det vet jag av egen erfarenhet från min del av landet.

Om det finns skäl att avsätta privat skogsmark, som ju faktiskt ofta kan vara mer skyddsvärd, ska statens mark kunna erbjudas som bytesmark. Det är för den enskilde skogsägare som vill fortsätta med sin verksamhet ofta att föredra framför direkt ekonomisk ersättning.

Förslaget till utförsäljning är enligt Centerpartiets mening helt otillfredsställande. Det är också skälet till att vi yrkar avslag på förslaget i betänkandet. Staten ska inte äga mer än på sin höjd ca 10 % av skogen. Dock finns det som jag tidigare nämnt skäl för att ha ett mindre och samlat skogsinnehav.

En mycket mer kraftfull utförsäljning av lämpliga delar av den statliga skogen hade skapat förutsättningar för en mer positiv utveckling i många skogs- och landsbygder över hela landet, inte bara i Norrlandslännen som en del trott. Jag har tagit reda på markkartan för det nya samlade bolaget. Där visar fakta att det finns mer än 630 000 hektar i Götaland och Svealand. Det är alltså inga små arealer.

Tyvärr blev regeringens försäljningsprogram bara en tumme även om man skulle leva upp till formuleringen att volymen av försäljning på sikt kan uppgå till mellan 5 % och 10 %. Om vi tolkar det positivt kan det bli 10 %. På den punkten vill jag gärna ha ett besked av Socialdemokraternas talesman K G Abramsson.

Vårt förslag är att det krävs en försäljning av 15–20 % av det blivande bolagets skogsmarksareal. Det skulle skapa ett fritt ägande och ha en positiv effekt för berörda bygder. Det kommer också som jag sade att kunna ge effekt över hela landet.

Ni hade nu chansen från Socialdemokraternas sida att genom en betydande utförsäljning av skogsmark till enskilda ägare och brukare komma bort från det schackrande om skogen som eljest kan bli fallet. Vi menar från vår sida, det vet alla här och säkert många fler, att den svenska skogens omloppstid är utomordentligt lång. Till K G Abramsson vill jag säga att i våra delar av landet är den mer än 100 år. Då behövs det en långsiktig, genomtänkt ägarstrategi och skogspolitik. Varför tog ni inte den här chansen att sätta det enskilda ägandet av skogen, som vi också förespråkar, klart före ett aktieägande av skog?

Herr talman! Ett spritt, småskaligt skogsbruk har förutsättningar att, förutom en högre produktion, också skapa högre och mer uthålliga naturvärden än det storskaliga trakthyggesbruk som Assi Domän hittills förknippats med.

Jag väntar med spänning på beskeden om regeringsföreträdaren K G:s motiv för att inte bejaka en ökad utförsäljning av skogsmark till det enskilda skogsbruket.

Med det sagda yrkar jag bifall till reservation 2.

Herr talman! I en fungerande marknadsekonomi fyller staten en viktig funktion som stiftare av de lagar och regler som ska följas, som beslutsfattare när det gäller de skatter som ska betalas och som myndighetsutövare i form av rättsvårdande och marknadsvårdande instans. Att på samma gång vara aktör på marknaden blir en orimlig sammanblandning av roller.

Vi liberaler vill att fler människor ska vara ägare av företag. En privatisering av statens ägande erbjuder just en möjlighet att sprida privat ägande till flera. Därför privatiserade också den förra borgerliga regeringen Assi Domän och spred ägandet till svenska folket.

Herr talman! Det finns många exempel på statligt och kommunalt ägande som snedvrider konkurrensen genom en öppen eller dold subvention och diskriminerande offentlig upphandling. Därigenom får privata företag sämre lönsamhet och expansionsmöjligheter, och några kan t.o.m. tvingas lägga ned sin verksamhet.

Politiskt subventionerade konkurrenter skapar också en extra osäkerhet för privata företag som för sin försörjning enbart är hänvisade till att tillfredsställa kundernas efterfrågan och som inte kan falla tillbaka på att tillfredsställa politiska önskemål. I stort sett samtliga statliga företag agerar dessutom på en marknad där det finns privata företag som är just konkurrenter.

År 1991 var Assi Domän ett helstatligt bolag. För att sprida ägandet och ge bolaget Assi Domän tillgång till externt riskkapital beslutade den borgerliga regeringen 1994 att sälja 49 % av aktierna i bolaget, motsvarande ungefär 53 ½ miljoner aktier. Av dessa aktier reserverades 70 % för privatpersoner. Resterande 30 % såldes till svenska och utländska institutioner i ett anbudsförfarande för att få ett marknadsmässigt pris. Assi Domän blev en folkaktie.

Med denna proposition ändrar regeringen uppenbarligen strategi och prioriterar i stället färre leverantörer och mer statlig kontroll.

Förslaget om socialisering av Assi Domän är dessutom osnyggt gentemot övriga ägare. Det är inte bra att budet kommer från huvudägaren staten som redan äger 35 % av bolaget, som dessutom har tillsatt styrelsen, som bestämmer spelreglerna för aktörerna och som även är domare. Herr talman! Sammanblandningsekonomi är nu total.

Regeringen, med näringsminister Björn Rosengren i spetsen, anser också att motivet till budet på Assi Domän är att skogsindustrins betydelse för svensk export är så viktig att råvaruförsörjningen inte kan lämnas i händerna på privata aktörer. Det säger väl i stort sett allt?

Han säger också att det är viktigt att den svenska skogen inte bara blir en lekstuga för dem i Sverige med mycket pengar. Det är märkliga uttalanden. Och staten ska fortsätta att öka sitt ägande av skog. Då vet vi åtminstone var vi står.

Dessa motiv och en så nedvärderande syn på privat ägande väcker fler frågor än de faktiskt besvarar.

Herr talman! Kommer det att innebära att alla viktiga exportindustrier ska räkna med statliga råvaruleveranser i framtiden, och av vilka skäl? Gäller det såväl Ericsson och Volvo som jordbruket och livsmedelsindustrin? Är det ett sätt att hålla råvarupriserna nere och med skattemedel subventionera vissa företag? Är alla aktörer med god ekonomi olämpliga

som underleverantörer till exportindustrin? Detta är frågor som vi måste ställa oss.

Vi anser att denna återsocialisering är en synnerligen dålig idé och vill därför avslå förslaget från regeringen. Assi Domän behövs som en stor aktör på skogsmarknaden i konkurrens med helstatliga Sveaskog och övriga aktörer.

Herr talman! När det gäller sekretessen kan jag instämma i allt väsentligt som Per Westerberg och Inger Strömbom tidigare har anfört. Sekretessverket ska brukas, inte missbrukas.

Herr talman! Med det sagda yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Jag skulle först vilja säga något om statligt ägande av företag. Från socialdemokratisk sida har vi en ganska pragmatisk inställning till att äga företag och vad vi ska göra med företagen. Vi kan både se och höra att borgarna snarare har en dogmatisk eller doktrinär inställning till det statliga företagsägandet. Det är alltså fråga om en ideologisk fastlåsning som de håller sig kvar vid.

Vi tycker att det faktiskt måste vara tillåtet för staten att äga företag. Det är bara att konstatera att de statliga företagen går ganska bra. Det är klart att vi har lite olika intressen av vilka företag som staten ska äga. Men särskilt intressant tycker vi att det är att ha kontroll över företag som hanterar de viktiga naturtillgångarna malm, vattenkraft och skog. Det är bra för Sverige, det är bra för svenska folket, och jag tror också att det är bra för statsfinanserna. Statens företag ger alltså god avkastning som kommer oss alla till del.

Frågan om detta förvärv av Assi Domän har tydligen upprört framför allt moderaterna. De talar om socialisering, och det verkar som om det är en stor katastrof i antågande. Det tycker inte vi, och det är många andra som inte tycker det. Om man tittar på vad svenska folket har att säga om detta, vad de små aktieägarna har att säga om detta och vad ganska många företagsledare som är involverade i sågverksnäringen har att säga om detta, så tycker faktiskt alla att det är bra. Det är märkligt. Här försöker moderaterna hävda motsatsen. Nej, det finns också andra intressenter som ställer upp för detta, t.ex. naturvännerna som tycker att vi ska ha kontroll över vad vi gör med skogen och skogsmarken. De tycker att detta är bra, och det gynnar intressen som vi har att ta ett stort ansvar för.

Som jag sade är de borgerliga partierna inte intresserade av detta utifrån mer ideologiska utgångspunkter än andra. De säger att statligt ägande och statlig styrning är ineffektivt och innebär stora kostnader för svenska medborgare. Det är enligt vår mening fel.

Det är inte bara moderaterna som ställer upp på denna linje. Om man tittar på de motioner som har väckts med anledning av denna proposition och under allmänna motionstiden kan man nästa tro att man har klippt och kopierat i varandras motioner. Argumenteringen kring dessa frågor är likadan, nämligen att staten inte ska äga företag, att staten inte kan driva sina företag på ett effektivt sätt, att det innebär kostnader för svenska medborgare och att man inte ska skapa regler och samtidigt vara domare, osv. Vi tycker inte att det är på det sättet. Det känns faktiskt

tryggt att veta att de viktiga naturtillgångarna ägs av svenska staten, i LKAB, i Vattenfall och i Sveaskog med den ökning som nu är aktuell och som tas upp i den proposition som vi nu diskuterar.

Vad är det som är bra med denna affär som vi nu ska göra? Jo, det har sagts tidigare och framgår ganska tydligt av propositionen, nämligen att vi ska kunna vara en aktör när det gäller omarronderingsfrågor och att vi ska kunna medverka i markbyten. Vi förstärker också möjligheten att vara en stark aktör när det gäller utbudssidan på vedråvara, och vi skapar mindre inlåsnings effekter, vilket sågverken och kanske framför allt köpsågverken, allra helst i norra Sverige, är mycket medvetna om. Det har också bekräftats av företrädare för sågverksnäringen att det tidigare förvärvet som Sveaskog innebar har uppskattats.

Det är vidare bra att vi ska kunna avsätta tillräckligt med mark för naturvårds- och kulturmiljöändamål. Men här vill jag säga – så att det inte ska missuppfattas – att det inte ska vara lättare att avsätta statlig mark än annan mark för naturvårdsändamål, som Åke Sandström lite grann antydde. Det är naturligtvis kvaliteterna som ska avgöra, och inte vem som äger marken. Men under likvärdiga förutsättningar så kan vi välja statlig mark om det behövs avsättas mark – det kan jag hålla med Åke Sandström om.

Vi har mycket tydligt sagt i betänkandet att vi ska hålla oss till strikt affärsmässiga och kommersiella villkor i alla affärer som ska göras när det gäller avsättningar osv.

Denna affär innebär en effektivare skogsförvaltning enligt regeringens proposition. Innehavet av staten har i dag är för litet för att vi ska få en effektiv förvaltning och för att vi ska kunna bedriva verksamheten på ett rationellt sätt. Genom denna affär avvecklar också staten sin skogsindustriella verksamhet och koncentrerar sig på skogsägande och skogsförvaltning med målsättningen att avkastningen ska vara hög och uthållig.

Utskottet diskuterade i samband med det förra förvärvet och skapandet av Sveaskog villkoren och riktlinjerna för förvaltningen. De villkor som ska gälla för detta tillskottsköp och denna förstoring och förökning ska gälla också i det nya bolaget – det nya Sveaskog. Det ska alltså vara fråga om att erbjuda tillskottsmark för arrondering och tillköp, och – vilket jag tycker särskilt borde tilltala Centerpartiet – detta skulle gynna det småskaliga skogsägandet genom att man från regeringens sida tydligt i propositionen skriver att man ska hjälpa till att stärka det enskilda skogsbruket. Man har också sagt att det ska gälla alldeles särskilt i glesbygden, vilket jag naturligtvis är speciellt glad för eftersom jag de facto representerar glesbygden.

Jag tycker att Centern skulle ha accepterat detta i mycket större utsträckning, men man gillar inte den lilla volym som man tycker att det innebär. Jag tycker att det gäller ganska mycket skogsmark. Från regeringens sida säger man ju att man kan tänka sig att avveckla mellan 5 och 10 %, och det är ganska stora arealer. Jag vill kalla det som Centern föreslår för en privatiseringsplan. Den är inte bra. Regeringen har gått Centern till mötes på ett påtagligt sätt, och jag tycker därför att det är en onödig invändning som Centern gör.

Om man tittar i motionerna ser man att de borgerliga partierna vill privatisera utifrån motivet att skogsförvaltningen skulle bli effektivare och mer lönsam och därigenom mer hälsosam för svensk ekonomi. Jag

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

tycker att man riktigt ser hur bockföten sticker fram här, Per Westerberg. Som jag har sagt så är det enbart av ideologiska skäl man vill privatisera – eller av dogmatiska och doktrinära skäl. Så skulle man också kunna uttrycka det.

Staten ska enligt vår mening kunna äga företag, och särskilt företag som har betydelse för en positiv samhällsutveckling. Det tycker jag att de företag har som arbetar med våra gemensamma naturtillgångar. Staten ska också kunna äga företag för att tjäna pengar till sina medborgare. Det kan inte vara fel. Jag vill peka på att Sverige inte är unikt när det gäller att äga mark. Någon har nämnt USA – eller Kanada i alla fall. Kanada och USA äger mycket mer skog än vad Sverige kommer att göra.

Det har också påståtts att staten inte sköter sin skog på ett bra sätt. Det är fullständigt felaktigt. Om man tittar på de utvärderingar som har gjorts av skogspolitiken så visar det sig att staten ligger väldigt långt framme när det gäller att sköta sin skog. Där finns det alltså enligt min mening inga argument att hämta. Staten är föregångare på det området.

Slutligen vill jag säga några ord om sekretessfrågan. Tyvärr har Moderaterna ägnat merparten av tiden i utskottet åt att diskutera sekretessfrågor, och inte innehållet i propositionen. Jag tycker inte att näringsutskottet ska vara arena för denna typ av prövning. Vi har faktiskt institutioner som hanterar detta. Jag tror att konstitutionsutskottet är mycket bättre på det. Jag tycker de facto att regeringen har hanterat sekretessfrågan på ett korrekt sätt, och vi har inga som helst invändningar emot det. Utskottet har haft all möjlig information. Man har haft hela ärendet till sitt förfogande och det underlag som man behöver för att kunna bedöma saken rätt.

Anf. 6 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Det dunkelt tänkta är det dunkelt sagda.

När det gäller sekretessstämplarna så är det nog ganska liten tid som har ägnats dem totalt. Jag vill även notera för K G Abramsson att det faktiskt är utskottet som självt kan häva varje sekretessstämpel fullt ut. Vill K G Abramsson ta över den delen när regeringen vägrar så välkomnar jag detta. Det kanske kan leda till ökad offentlighet. Som jag sade ska man inte låta min lilla sons beteende få dominera.

Herr talman! Vi fick inget svar på frågan om hur mycket Socialdemokraterna ska gå in för ytterligare skogssocialisering. Hur är det med malmen? Är det bara järnmalm som är intressant? Och hur är det med vattenkraften? Är det bara en del som är intressant, eller är det fortsatta socialiseringar som står på agendan? Det tycker jag att svenska folket har rätt att få reda på. Och hur är det när det gäller råvaruförsörjningen till viktig svensk industri? Skogen är viktig. Men hur är det med det andra? Behöver underleverantörerna på småländska höglandet till den svenska bilindustrin eller teleindustrin också socialiseras? Även den industrin är ju så viktig för att råvaruförsörjningen inte – för att återge vad som har sagts – ska ländas till enskilda att hanteras.

Min andra fråga gäller skogsvården. Jag är en stor anhängare av skogsvård. När jag drar parallellen till Kanada så gör jag det för att näringsministern i sin argumentation har dragit in Kanada. Jag vet faktiskt inga naturvårdsorganisationer eller andra som har velat hylla det kanadensiska sättet att sköta skogsavverkningar. För mig är det den gamla

traditionen av självägande svenska bönder, så många enskilda och så mycket mångfald och pluralism som möjligt, som skapar utvecklingen i skogen och arbetstillfällena i glesbygden. Då får man inte ha ett sådant förakt och prata om att även rika kan leka och vara med som skogsägare. Jag tror att man betraktar de flesta skogsägare som mer eller mindre förmögna.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 7 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Sekretessfrågeställningen, och inte saken, har de facto varit huvudfrågan i utskottshanteringen för Moderaterna. Det beklagar vi. Sekretessbedömningen kan naturligtvis göras också av näringsutskottet. Men näringsutskottets majoritet har bedömt detta och konstaterat att regeringen har gjort en riktig avvägning när det gäller vilka dokument som kan släppas ut och vilka som ska sekretessbeläggas. Det har också skett i samråd med utskottsmajoriteten.

Vad gäller råvaruförsörjningen så har jag i mitt inlägg talat om naturtillgångar – skog, vatten och malm – som vi tycker är en gemensam angelägenhet för svenska folket. Det är i huvudsak där som vi har ett intresse.

När det gäller det statliga ägandet över huvud taget har jag också sagt att vi är för en pragmatisk inställning till vilka företag som staten ska äga och driva. Det kan ju vara olika från tid till annan. Jag tror inte att det är hälsosamt att vi en gång för alla ska låsa någon form av ägarpolitik eller ägarpolicy på detta område.

Som jag sade tidigare kan jag också konstatera att den svenska staten sköter skogsvården genom sitt företag på ett mycket föredömligt sätt. Detta framgår också tydligt av den redovisning som utskottet har gjort, och det kan de facto inte förnekas. Sedan har jag inte sagt att privata skogsägare inte sköter sin skog på ett bra sätt. Men utvärderingarna anger vem som tar täten härvidlag.

Jag tror också att statligt skogsäggande är bra för sysselsättningen i glesbygd. Det har antytts att det skulle vara sämre, men under de år som jag har bott i norra Sveriges inland har Assi Domän som skogsägare haft väl så mycket att sätta på fötterna när det gäller sysselsättning som det privata skogsbruket.

Anf. 8 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Vi kan först notera att Assi Domän under den här perioden har varit helt eller delvis privatägt. Dessutom har Sveaskog och även Assi Domän haft avtal för att klara både naturvården och markbytena vid bildande av naturreservat och andra arronderingsfrågor för det enskilda skogsägandet.

Det är inte i första hand vi som är dogmatiska i dessa delar. Vi försöker att skapa principer där vi ser att det fungerar väl.

Jag nämnde lite skämtsamt den stora marksocialiseringen på 1600-talet. Den ledde till en förödande utveckling under 1700-talet. Det var ingen framgång för stora statliga interventioner. Det hade varit mycket bättre med enskilt ägande och i stället någon form av skatterätt.

K G Abramsson har inte svarat på frågan hur mycket man ska socialisera av skogen, malmen och vattnet. Jag har förstått att det ska vara någon form av pragmatism, men jag har inte fått några svar på om det bara

är historiens bananskal som har råkat att ge staten det som han anser ska vara statligt och sedan tar man stora socialiseringssteg av det ena eller andra skälet som är väldigt svårt att utröna.

Vad avser sekretessbeläggningen noterar vi bara att om allt av betydelse ska finnas i prospektet och det ska granskas av Finansinspektionen borde man också ha kunnat häva sekretessstämpeln i mycket större utsträckning. Det finns skäl att tillämpa offentlighetsprincipen när det berör hundra tusentals svenska medborgare. Då borde man inte hysteriskt hävda sekretessen.

När det gäller sakfrågan Assi Domän har inget funnits att pröva i utskottet i och med att socialdemokraterna har stått som tennsoldater.

Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är visst en fråga om dogmatism från Moderaternas, Kristdemokraternas och Folkpartiets sida att hävda att staten inte skulle kunna äga företag inom viktiga områden som hanterar våra naturtillgångar. Genom historien har det visat sig att det har varit bra att staten har förfogat över viktiga naturtillgångar.

Man får ju faktiskt laga efter läge. Per Westerberg uppehåller sig 300–400 år tillbaka i tiden. Vi lever i nutid på 2000-talet och ska hantera de frågor som i dag är aktuella. Man kan inte hänvisa till historien och säga att det då var dåligt och att det i dag också är dåligt. Vi visar på resultat, och det statliga företagsägandet, inklusive Sveaskog, har visat att staten kan uppträda som en god företagsägare. Staten kan göra bra affärer och skapa mervärde som kommer svenska medborgare till del.

Anf. 10 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Herr talman! K G Abramsson har ett par gånger sagt att staten sköter sin skog föredömligt. Men enligt rapporter i skogstidningar har Assi Domän, där ju staten är den störste ägaren, hittills inte lyckats leva upp till de certifieringskrav som FSC ställer.

Assi Domän har fått 142 anmärkningar, varav tre bedöms som allvarliga. Därmed är Assi Domän den skogsägare som har fått flest anmärkningar, trots att man var först ut i certifieringen och borde ha hunnit längst.

Andra rapporter i skogstidningarna berättar om att Assi Domän har anmälts för brott mot skogsvårdslagen. Då vill jag fråga: Tyder detta verkligen på att bolag där staten är den största ägaren är så förträffliga och så föredömliga?

Anf. 11 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har kanske inte läst samma tidningar som Inger Strömbom har läst. Jag har läst det faktaunderlag som utskottet självt har tagit fram. Det står att läsa i betänkandet på s. 17 där man redovisar att staten mer än någon annan skogsägare har klarat av detta med skogsvården på ett mycket föredömligt sätt.

Sedan kan jag mycket väl tänka mig att när det gäller alla de krav som ställs i fråga om den certifierade skogen kan man på en och annan punkt göra fel. Den saken är alldeles klar.

Dessutom måste jag erinra Inger Strömbom om att det finns två olika certifieringssystem i Sverige. Förhållandevis mycket av det privata

skogsbruket har certifierat sig enligt en annan metod än den som staten har använt och som är officiellt godkänd.

Jag tycker att det är missvisande att, som Inger Strömbom gör, hänvisa till tidningsartiklar i stället för att gå till betänkandet där vi redovisar fakta i det här målet.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 12 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag blir besviken på K G Abramsson. Jag trodde att han var en seriös politiker som själv försökte ta fram fakta i kontakter med andra i omvärlden, med sakkunniga inom det här området och inte bara förlitade sig på den text som råkar finnas i utskottets betänkande. Världen är större än så.

Jag vill fråga K G Abramsson om hur man sköter skogen. I vilket skogsägarande får man fram den högsta virkeskvaliteten, i det småskaliga skogsbruket eller i det storskaliga? Var finns de flesta, de bästa och de mest skyddsvärda biotoperna, i det storskaliga skogsbruket eller i det småskaliga familjeskogsbruket? Var finns det bästa skogsbruket, i det småskaliga skogsbruket där man använder ögat, kunskapen, närheten och känslan för att styra skogsbruksmetoderna, eller i de storskaliga skogsbruket där det mesta sköts från skrivbordet?

Talar inte svaren på dessa frågor för att vi behöver en mångfald i ägandet av skogen i Sverige? Det behövs många fler små skogsägare.

Anf. 13 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är att märka, Inger Strömbom, att det statliga skogsinnehavet har ett väldigt stort inslag av skog som är svårföryngrad och som växer på områden där tillväxten är förhållandevis lägre än på de områden som det privata skogsbruket förfogar över. Det ska kanske vägas in i detta. Det har naturligtvis också en inverkan på virkeskvaliteten, som Inger Strömbom åberopade.

När det gäller skyddsvärda biotoper är det varken Sveaskog eller privata skogsägare som bestämmer var de skyddsvärda biotoperna finns och hur de ska avsättas, utan det är i första hand en fråga för myndigheterna. Om det finns skyddsvärda biotoper på statens mark förvaltas och vårdas de ju på ett föredömligt sätt.

Inger Strömbom talade om mångfald i ägandet av skogen. Men när hälften av all Sveriges skogsmark ägs av andra än staten och kyrkan måste väl ändå mångfaldsbegreppet i väldigt stor utsträckning vara uppfyllt. Jag kan inte tänka mig något annat.

Anf. 14 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är fullständigt lysande att K G Abramsson som representant för majoriteten har upptäckt att vi liberaler tillsammans med de övriga i oppositionen har en annan syn på statligt ägande. Jag tycker att det bådär gott för en valrörelse där alternativen tydliggörs.

Det går en klar skiljelinje mellan den socialistiska synen på ägande och den borgerliga synen, det är bra. Jag hoppas att också väljarna kommer att upptäcka detta småningom.

Jag har två frågor. Den svängning som man nu gör för att återsocialisera företag som är privatiserade och som i dag ägs enskilt av svenska

folket, är den ett led i en strategi? Finns det en plan? I så fall vore det väldigt intressant att få veta vilka företag som står på denna socialiseringslista. Det vore bra med ett klart besked på den punkten.

Anf. 15 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi kan säga tydligare än Eva Flyborg vilken inställning vi har till det statliga företagsägandet. Vi vill stå för en väldigt pragmatisk inriktning och politik när det gäller att äga företag. Jag kan tänka mig att vi kan avveckla företag. Vi ska besluta om en sådan avveckling här i dag, t.ex. Det kan säkert bli aktuellt med ytterligare sådana ställningstaganden.

Men det bör också finnas utrymme för staten att *köpa* företag för att driva verksamhet. Jag tycker faktiskt inte att det är fult att svenska staten driver företag för att tjäna pengar åt sina medborgare, om man gör det på ett effektivt och bra sätt. De rapporter vi får visar ändå, tycker jag, att staten är en duktig företagsägare och driver sina företag på ett väldigt bra sätt.

Eva Flyborg nämnde återsocialisering. Nu pratar vi om svenska naturtillgångar och om skogen. Om Eva Flyborg väljer att kalla det socialisering, så gärna för mig. Jag tycker att det är viktigt att svenska staten äger mycket skog. Den synpunkten delas faktiskt av majoriteten av Sveriges medborgare. Det tycker jag vore värt att fundera på.

Anf. 16 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag kallar det för återsocialisering därför att jag tycker att man ska kalla saker vid deras rätta namn. Detta är en återsocialisering. Man tycker från majoritetens sida att staten utövar ett bättre ägarskap när det gäller svensk skog än vad svenska enskilda individer gör. Det är ansvarstagande, omdömesgilla människor som har t.ex. ett familjeskogsbruk. Jag tycker att det ska kallas vid sitt rätta namn.

Herr talman! Här ligger en gravad hund, som Refaat El-Sayed sade för många år sedan. Jag har lärt mig att orden pragmatisk inställning kan betyda i stort sett vad som helst. Bäva månne svenska folket om denna regering har en pragmatisk inställning till statligt företagande och vill socialisera ytterligare.

Vi har pratat en del om näringsministerns tidigare uttalande i ärendet, som jag tycker är graverande. Håller K G Abramsson med näringsministern när han säger att rika personer använder skogen som en lekstuga? På vilket sätt, i så fall? Jag är mycket intresserad av att få höra majoritetens bedömning.

Anf. 17 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Låt mig först göra tydligt att socialdemokraterna inte är emot enskilt skogsägande. Det framstår som om vi skulle vara emot detta. Vi har faktiskt ett väldigt stort privatskogsbruk i Sverige, och vi tycker att de privata skogsbrukarna gör väldigt många bra insatser. Det är därför vi tycker att en ganska stor andel av den förvärvade skogsmarken ska kunna avvecklas till privata skogsbrukare, som behöver den för sin försörjning och som vill utveckla den. Det kan man se i propositionen som regeringen har lagt fram och i utskottsbehandlingen. Om vi inte

trodde att de kunde sköta skogen skulle vi naturligtvis inte ha med en sådan skrivning i vårt betänkande.

Så till frågan om den presskonferens som flera av er har hänvisat till. Näringsministern har uttalat sig om hur vissa hanterar skogen. Jag kan i stora drag ställa upp på näringsministerns synpunkt. Vi kan möjligen diskutera omfattningen av lekstugan – lekstugans storlek. Men vi kan nog alla vara ense om att det förekommer skogsförvärv av privatpersoner och rika personer som absolut inte har med skogsbruk att göra och som inte har något intresse för att utveckla den svenska skogsnäringen, till gagn för svenska folket. På den punkten ställer jag upp på vad näringsministern har sagt.

Han får kanske själv möjlighet att förklara vad han menade med detta senare.

Anf. 18 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på denna debatt. Det är faktiskt rätt stora svängningar. Statliga företag är väl inte alldeles lika varandra. Det är viss skillnad mellan skogsägande, där omloppstiden är 100–120 år, och annat företagande.

Min fråga gäller utförsäljningsprogrammet. Sedan jag fick del av markkartan för det blivande bolaget är jag utomordentligt övertygad om att en ökad utförsäljning skulle kunna ge väldigt goda positiva effekter i hela landet.

Det står i texten att den försålda arealen på sikt kan uppgå till 5–10 %. Hur, konkret, kan regeringen tillse att detta blir resultatet, K G Abramsson? Det är en fråga som också får gå till näringsministern.

Säg att en försäljning av 10 % av arealen ska verkställas. Det skulle vara välgörande att i dag få svar på hur det konkret ska gå till. Kan vi räkna med att man skriver på ett sådant sätt att en försäljning av 10 % av arealen till privata intressenter verkställs?

Anf. 19 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Regeringen får svara för sig själv, eftersom regeringen är företrädd av näringsministern. Jag skulle med varm hand kunna överlämna frågan till Björn Rosengren.

Men en ska vill jag säga. Jag har faktiskt en tilltro till regeringen. Skriver man i en proposition att man har ambitionen att på sikt överföra upp till 10 % av skogsmarken för att få goda och gynnsamma effekter i skogsbygder och glesbygder litar jag på det. Jag tar för givet att man menar allvar med det man har skrivit i sin egen proposition.

Anf. 20 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Redan i dag är det så att Assi Domän ska svara för omarronderingsmark och en viss utförsäljning. Det har gått väldigt tungt och på senare tid i princip avstannat.

Jag hoppas – jag brukar tro på det goda i människorna – att vi kan lita på att det relativt snart kan bli en 10-procentig utförsäljning av mark till enskilda.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 21 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan i viss mening hålla med Åke Sandström om det han sade och om det han kanske inte sade. Assi Domän har tidigare inte riktigt skött denna fråga på ett bra sätt. Jag tror att man i viss mening har missat målet när det gäller att avveckla skogsmark till det privata skogsbruket.

Jag har exempel från min egen kommun, där man har sålt av väldigt stora arealer till enstaka personer. De förvärven har förmodligen inte givit tillväxt eller sysselsättning i servicenäringar. Det har snarare varit så att man på grund av den hårda ekonomiska belastning som då har uppstått varit tvungen att i alltför snabb takt avverka skogsarealer och göra lite våld på hushållningsreglerna. Den modellen gillar inte jag heller.

Jag tror att man skulle vinna större framgång om man avvecklade mark till de enskilda skogsbruken. Det kunde gälla de arealer som man har talat om från t.ex. Centerns sida, dvs. 50, 100, 150 eller upp till 200 hektar.

Anf. 22 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Det är väl inte så konstigt att på samma sätt som Vänsterpartiet välkomnar affären så är de borgerliga partierna väldigt uppbragta över det ökade statliga skogsinnehavet.

Det kan ju vara intressant med en historisk tillbakablick även om jag tycker att Per Westerberg gjorde en egen tolkning av kungarnas återtagande av skogsmarker från adeln på 1600–1700-talet. Man hade ju delat ut skog och mark till just adeln, alltså privata rikemän, och till sist stod man helt enkelt med en tom kassa. Statsmakten var tvungen att göra någonting för att återställa ordningen. Jag vet inte om man kan göra den jämförelsen i dag. Nu är det kanske en lite annan situation. Men återtagandet vid det tillfället var kanske riktigt då, och jag tror faktiskt att det köp som staten genom Sveaskog nu gör också är riktigt i dagsläget.

Jag ska bara ta upp diskussionen om orden ”förstatligande” och ”socialisering”. Så mycket kan jag i alla fall säga att i mitt parti skulle det vara väldigt knepigt att kalla den här affären för en ren socialisering. Det här är en fråga om ett förstatligande. Staten köper skogsmark. För att det ska kallas för socialisering behövs det nog lite andra inslag också. Det har vi faktiskt inte i det samhälle som vi i dag lever i.

Det mest intressanta tycker jag ändå är att jag och mitt parti och andra genom åren många gånger har förordat ytterligare förstatliganden, och vi har misslyckats. Vi har gång på gång fått se att den svenska staten säljer ut delar. Vi har naturligtvis tvingats att fundera över och hantera de här frågorna.

Det intressanta är nu att den socialistiska rörelsen efter hundra år inte har kommit så väldigt långt när det gäller förstatligande och socialisering, men tendenserna på den kapitalistiska marknaden innebär faktiskt att det sker en utveckling åt det håll som vi länge har kämpat för. Ett skogsbolag som befinner sig på börsen och som varje dag synas av dem som äger aktier i företaget och dem som tänker köpa aktier i företaget har nämligen problem när det har ett stort skogsinnehav. Det är jättebesvärligt för en aktieägare som inte har tid att vänta i hundra år att bedöma värdet av det bolag som man äger aktier i. Det har visat sig att den diskussionen har blivit alltmer intensiv. Det är alldeles självklart att ett

skogsbolag med stort skogsinnehav inte passar in i en situation som be-
tecknas av någon sorts kvartalskapitalism.

Därför tror jag att den här utvecklingen, alltså när det gäller skog som ägs av bolag, kommer att fortsätta. Man kommer helt enkelt att försöka hitta neutrala uthålliga bra skogsägare som kan stå för den långsiktiga virkesförsörjningen i det här landet. Det är ju verkligen långsiktigt. Okej, det är lite olika i norra Sverige och i södra Sverige, men vi vill nog ändå helst att en fura ska stå i hundra år innan den avverkas. Då vet vi att det är fråga om plantering. Det är fråga om röjning. Det är många gånger fråga om gallring innan man kan avverka. Det här fordrar ett lite annat handlag än att man bara kan se ekonomi och värdera i det korta perspektivet. Därför tror jag faktiskt att många andra privata skogsbolag kommer att fortsätta den här utveckling och kommer att leta efter en neutral, långsiktig ägare. Det är klart att de då inte går till sin konkurrent intill. De går kanske inte heller ut och säljer bitar till enskilda personer, utan de kommer att hitta en större ägare, möjligen staten, som kan gå in och fylla den här funktionen.

Jag har precis som K G Abramsson också kontrollerat vad de privata köpsågverken egentligen tycker om den här affären. Det kanske inte var så överraskande, men de välkomnar överlag att det är just staten som blir ägare av Assis skog. Det gör man kanske av olika motiv. I norra Sverige gör man det kanske därför att det blir större möjligheter att få fram råvaran till sågverken. I södra Sverige är faktiskt den producentkooperativa rörelsen så pass stark att köpsågverken ser en fördel i att få staten som en av ägarna av skogsmarken. Det gör att det blir större möjligheter för dem att få fram råvaran.

Den här tendensen på skogssidan tror jag kommer att påverka även andra branscher. Och det som ligger närmast till hands är nog faktiskt produktionen av elkraft. Än så länge är det kanske inte ett så jättestort sug, men i och med att elproduktionspriset kommer att bli likadant över hela norra Europa, till att börja med, kommer det att bli mer och mer ointressant att äga just elproduktionen. Även här kommer det att finnas ett visst tryck och krav på att någon neutral ägare ska gå in i sammanhanget. En neutral ägare i de här sammanhangen kan ju nästan bara vara staten.

Det här är en mycket intressant utveckling. Vi kan se tillbaka några år. Det är inte så långesedan var och en tyckte att man skulle ha skog om man skulle ha skogsindustri, men så är det inte i dag. På samma sätt kommer det att bli när det gäller att det nu är bra med elproduktion om man ska ha ett energibolag. Jag tror att även det kommer att ändras.

Därför, herr talman, kan man väl konstatera att det, om jag nu skulle ha rätt, innebär att den förstatligandeprocess som jag och mitt parti har pratat om i många herrans år men inte lyckats med nu genomförs därför att den kapitalistiska marknaden kräver en sådan utveckling. Det är ju intressant om man studerar historien.

Anf. 23 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Det är intressant att staten ska vara städgumma åt den privata marknaden enligt Lennart Beijer och därmed köpa saker till höga priser som ingen annan vill ha, enligt den vänsterpartistiska logiken. Det visar åtminstone ett visst mått av klarsyn och ett visst mått av stringens

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

jämfört med näringsministerns agerande – man pratar om samhälleligt ägande av skogen, vattnet och malmen, men man talar aldrig ur skägget och säger vad man egentligen vill. I det fallet visar Vänstern åtminstone på sin starka socialiseringsiver.

Sedan ska jag snabbt gå tillbaka till reduktioner och 1600-talet. Det finns faktiskt en parallell. Parallelliteten ligger inte i behovet av att förstatliga marken, utan det handlar egentligen om statsinkomster. Det hade varit en mycket bättre idé på 1600-talet att häva skattefriheten för dem som hade de här godsen i stället för att socialisera marken. Det hade gett en bättre utveckling för bruken, jordbruken och skogsbruken, och det vore en bättre idé även i dag när det gäller det enskilda ägandet.

När det gäller stödet för socialisering av mark och företag noterar jag ändå att återkommande undersökningar som görs när det gäller opinionen visar att någonstans kring 60 % av svenska folket föredrar att marken ska vara kvar i enskild ägo eller bli i enskild ägo. Det varierar lite, plus minus 10 %, beroende på konjunkturen.

Det är fullständigt självklart för mig att de som tror sig få skattesubventioner eller skattefördelar från skattebetalarna naturligtvis gärna ser att de får det och därför bejakar den här affären. Och man räknar med att få lägre råvarupriser via staten än via det enskilda ägandet, men det är slöseri med skattemedel, herr talman.

Anf. 24 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! När det gäller det sista vill jag säga att jag inte alls tror att det ligger till på det sättet. Jag tror inte att något av de privata köpsågverken ens drömmer om att få ett bättre pris av staten än av andra enskilda eller bolag. Det bli helt enkelt en ytterligare spelare, dessutom en neutral spelare, som kan se till att även de privata köpsågverken får det lättare att skaffa sin råvara.

Per Westerberg anser inte att staten ska vara städgumma åt privata bolag. Vad jag pratar om är att vi har en samhällsutveckling mot ett håll där det visar sig att marknaden inte har något stort intresse av ägande av de grundläggande naturtillgångarna i det här landet. Det är i den processen jag menar att detta undan för undan kommer att öka trycket på staten att bli den neutrala, uthålliga ägaren som ser till att den övriga marknaden fungerar.

Sedan tyckte jag precis, vilket är intressant, att jag hörde Per Westerberg säga någonting om att köpa till överpris. I debatten tidigare har det väl tvärtom påståtts att det var till underpris. Det vet jag ingenting om. Jag har förutsatt att det var, och är, till det rätta priset.

När det gäller historien och 1600-talet är det möjligt att det hade varit bättre att få in skatt av dem som hade fått dessa landområden, i stället för att konfiskera marken. Men nu var det väl så på 1600- och 1700-talen att det var marken som var värdefull, och när kungarna väl hade delat ut den så att det inte fanns någonting kvar var man tvungen att ta in den igen för att kunna börja om från början. Detta visar möjligen att det har sin betydelse att man sköter den här saken på ett riktigt sätt och inte bara delar ut stora skogsinnehav till privata personer.

Anf. 25 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Det handlar om att äga och vårda. Det är där liknelsen med vad som hände på 1600-talet har sin relevans. Att man får del av avkastningen, jämnare flöde till statskassan, bättre vårdande av marken och utvecklande av egendomarna tror jag är en klar poäng i detta.

Sedan tror jag snarast att Lennart Beijer medvetet är lite fantasilös när han inte tror att någon ens drömmer om att kunna få bättre priser från statskassan med statliga skogar. Det är nämligen ett argument som kommer fram på mer än ett ställe i de här frågorna. Här kommer även den jämförelse som näringsministern har gjort med Kanada in, där man närmast fritt har fått avverka skog.

Vad jag vänder mig emot i detta är att man gör en marksocialisering där det blir ett mer enahanda ägande av skogen i stället för pluralismen och mångfalden med både Sveaskog och Assi Domän. Flera mindre och medelstora ägare ger bättre konkurrens, bättre förmåga att utveckla skogen samt mer möjligheter att även utveckla glesbygden och därmed, tror jag, även naturvården i de här delarna. Därför är jag självfallet besviken på den marksocialisering som nu står för dörren med beslutet om budet på Assi Domän.

När det gäller att köpa till överpris var det väl snarast Vänsterns och Lennart Beijers åsikt att man köpte när ingen annan ville köpa. Jag noterar snarast att kritiken mot budet på Assi Domän har gällt att det var snålt i och med att försäljningen till enskilda skogsägare har gett väsentligt bättre priser än vad staten är beredd att betala för Assi Domän, i varje fall om man jämför med taxeringsvärdena.

Anf. 26 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att understryka att det enskilda ägandet av skog i det här landet oftast sköts väldigt bra. 51 % av skogen är enskilt ägd. Jag tror att merparten av den sköts väldigt bra. Det är klart att enskilda ägare, som kanske i århundraden har ägt sin lilla mark – och då ska vi veta att de flesta skogsägare, i alla fall i södra Sverige, är väldigt små skogsägare – lever sig in i varje planta. Det är klart att de sköter sin skog så bra det bara går. Jag tror inte att någon kan slå en intresserad privat mindre skogsägare på fingrarna när det gäller att sköta skogen.

Men nu gäller det faktiskt ett mycket större område. Här har det visat sig att det finns de som vill placera sina pengar i skogen. Det blir då rätt stora områden och svårt för små enskilda att gå in och få delar till sin egen lilla gård. Den biten tycker jag måste skötas bättre. Jag har stor tro på att det nya Sveaskog kommer att kunna sköta detta på ett mycket bra sätt.

Enahanda ägande av skogen, Per Westerberg, tycker jag att det är felaktigt att tala om. I Sverige har vi ändå 51 % enskilt ägande. Vi har de privata skogsbolagen och kyrkan, och sedan har vi staten som dels har improduktiv skog som ingen annan vill sköta, dels har produktiv skog för att få ekonomi och kunna visa på ett långsiktigt riktigt skogsbruk. Jag tycker att det är en godtagbar fördelning. Det borde det vara även för Per Westerberg.

Prot. 2001/02:45

11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Har ni hört om Assi Domän som gång på gång överträder FSC-reglerna? Det händer både i Västerbotten och i Norrbotten – Inger Strömbom berättade om 142 anmärkningar. Har ni hört att trots att Assi Domän har överträtt reglerna i flera år får de ändå kalla sig certifierade? Har ni hört att ett skäl till det kan vara att SGS-kontrollanterna är anställda av skogsbolagen?

Dessa saker får jag höra, och mycket mer, när jag pratar med människor i Norrland som älskar skogen.

Det är skandal, får jag höra, att Assi håller på och kalhugger fina skogar innan marken går över till staten igen. Alla instanser verkar veta vad som händer, men ingen ingriper.

Det måste ha varit planerat, menar en del. Assi skulle hugga ut gammelskogarna; sedan skulle staten köpa tillbaka resterna och ta hand om den skog som inte hade skötts.

K G Abramsson har väldigt uppehållit sig vid fördelarna med den här affären, så jag behöver inte orda så mycket kring det. Men det handlar om virkesförsörjning till lokal industri, särskilt i inlandet, och om ökat mångbruk, t.ex. för upplevelseturism och för lokalt boende. Det handlar om mer bytesmark för familjeskogbrukare och allmänningar där skog behöver tas i anspråk för naturvård samt ökade avsättningar för naturvård.

Här är problemet. Förhöjd aktivitet och ökad avverkningstakt, beskriver en annan källa det som. En tredje och en fjärde säger: Assi Domän hugger det som är värdefullt nu innan försäljningen. Assi har avverkat kraftigt och i accelererande takt de senaste åren – i Arvidsjaur, Piteå, Skellefteå och Lycksele. De avverkar främst gammal skog, för det är främst den som finns kvar. Skog som är äldre än 100 år faller nu. Skog som är mellan 120 och 140 år faller nu. Skog som är äldre än 140 år faller nu. Gamla skogar försvinner dagligen.

En annan källa säger: När vi på ett håll upptäcker att de har avverkat gammelskog har de avverkat på 20 andra håll. Vi hinner ju inte hålla koll överallt. Framför allt hugger man nu ned gamla och fina skogar. Nu hugger man t.o.m. ned gammelskogar som aldrig har avverkats, som har uppkommit efter brand, som är 200 år gamla.

Ett exempel på en gammal fin skog som avverkas är Rusforsskogen i Piteå, som länsstyrelsen i Norrbotten bedömer vara den värdefullaste skogen i Piteå kommun. Där började Assi hugga, men lokala protester gjorde att de fick sluta.

Jag vill fråga näringsministern: Vet Sveaskog verkligen vad man köper? Vet man hur mycket man faktiskt kan bruka – nu, om 50 år och om 100 år – av det man köper? Eller är det troligen så att en stor del av det man köper är hyggen eller naturreservat och en del ungsogor?

Ytterligare röster säger: I Piteå finns 1 % skog kvar som är äldre än 140 år. Det vill man avverka. Det finns nästan inga gamla skogar kvar utanför reservaten. Kvar är hyggen och ungsogor.

Det är också ett skäl till att svensk skog växer så bra: Det finns inte så mycket gammal, långsamväxande skog längre. Ung skog växer bra. Plantager gör snabbt skogskubikmeter.

Nedanför Storuman vid Åskilje ligger Klödden, ett berg. Där är det tjäderspel. Därför sparades området. I höst avverkades det. Ett annat berg

med tjäderspel anmäldes och lovades skydd. Ett år senare var det avverkat.

Om en skogshuggare inte vill hugga får han höra: Gör inte du jobbet så får någon annan göra det.

Storberget och Färskberget med tvåhundraårig skog planerades avverkas. Abborträskliden och Melakträskliden var skogar med många rödlistade arter som borde bevaras, men de fälldes. I Rusfors avverkades en del innan lokala protester förhindrade slutförandet. Östra Kikkijaur var gammalskog, men den fälldes. Nu finns bara hyggen och ungskog. För tre veckor sedan var det jobbet klart.

Enligt min uppfattning är det självklart att statens skogar ska brukas med återhållsamhet, med flerhundraårigt perspektiv framåt och med stark naturvårdsinriktning.

I hela Sverige är arealen gammelskog nu så liten att all gammelskog måste undantas från skogsbruk om målet att skydda 5 % av den gamla produktiva skogen ska kunna nås. Om man vill nå upp till 10 % kommer det inte att finnas tillräckligt av den gamla värdefulla skogen att skydda, utan då måste ett omfattande restaureringsarbete genomföras. Endast 10 % av den svenska skogen är i dag över 120 år.

Vad säger näringsministern om följande krav? Assi avstår från att hugga ned skog som är 120 år gammal eller äldre nu och fram till försäljningen. Är ministern beredd att framföra det kravet till Assi?

En stor del av de sista kvarvarande gammelskogarna finns på Fastighetsverkets, Sveaskogs och Assi Domäns marker. I Fastighetsverkets skogar, som till stor del är fjällnära, är det uppenbart. Att det även gäller för Sveaskog framgår t.ex. av den undersökning som Fältbiologerna gjorde i juli 2001 då 23 % av den skog i Medelpad, Jämtland och Dalarna som Sveaskog hade anmält till avverkning hade sådana kvaliteter att den borde ha avsatts som reservat. Det här visar att Sveaskog måste bli något annat än vad bolaget är nu.

Om staten ska föregå med gott exempel när det gäller naturvård borde alla statliga gammelskogar undantas från skogsbruk. Detta bör till stor del ske på det statliga skogsbolagets egen bekostnad. Trots att Miljöpartiet har fått fram stora pengar till inköp av skog är de pengar som Naturvårdsverket och skogsvårdsstyrelserna fördelar till nationalparker, naturreservat och biotopskydd otillräckliga. De bör reserveras för bevarandearbetet på de privatägda markerna och bör inte tas i anspråk för att staten ska köpa in sin egen mark.

All statlig skog ovanför den fjällnära naturvårdsgränsen bör undantas från skogsbruk utan kostnad. All övrig skog som är nyckelbiotop, urskogsartad, utgörs av stora obrutna områden eller för övrigt har stora naturvärden bör undantas. Återstående statlig skog bör förvaltas med tre huvudmål, nämligen att vara ersättningsmark vid inlösen av andra markägares skog med höga naturvärden, att bidra vid arrondering av marker och att bedriva ekologiskt hållbart skogsbruk som gagnar lokal utveckling och naturupplevelser.

Dagens situation på Fastighetsverkets, Sveaskogs och Assi Domäns marker präglas av rovdrift på de sista gammelskogsresterna snarare än av bevarandeambitioner. Det finns en mycket lång rad av exempel på dålig naturvård på dessa marker. De skogar som Sveaskog övertar från Assi Domän kommer till mycket stor del att bestå av hyggen och unga skogar

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

som inte kan leverera något virke. Därför är det väldigt viktigt att avkastningskravet på statens skogsbolag, det nya Sveaskog, sätts lågt och att man utreder det här noga. Annars är risken överhängande att rovdriften fortsätter med fortsatt utarmning av naturvärdena i strid med uppsatta miljömål.

Anf. 28 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att hela Ingegerd Saarinen's anförande präglas av den sammanblandningsekonomi som det här regeringsförslaget om socialiseringen av Assi Domän ger. Enligt min uppfattning ska staten vara stat. Då ska staten också sköta sina åligganden. När Sveaskog bröts ur Assi Domän, precis som Fastighetsverket, var det därför att man gjort inventeringar av de mest skyddsvärda markerna där särskilda restriktioner skulle gälla. Det var marker som man behövde som bytesobjekt eller för andra avsättningar av olika slag.

Nu får vi en sammanblandning mellan alla de här vårdintressena av särskilt slag och en strikt kommersiell lösning, som har varit Assi Domäns uppgift.

Staten bör vara stat. Staten har haft ansvaret för hur det har skötts i Assi Domän, där man har varit den överlägset största ägaren – fram t.o.m. 1999 var man majoritetsägare. Man bör se till att särskilja vad som är vad. Så långt håller jag med Ingegerd Saarinen. Men det gör man inte genom att blanda samman det i ett och samma bolag med en lång rad olika motiv. Det leder till förvirring och ofta till alldeles fel beslut. Det är en dålig ordning. Staten ska vara stat och markera vad som tillhör naturvården, vad som är bytesmark och vad som är kommersiellt. Då får man bäst spelregler. Därmed skulle Ingegerd Saarinen också kunna avstyrka propositionen.

Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det som Per Westerberg säger, men det finns också några andra uppgifter som är viktiga. Det gäller t.ex. de regionalpolitiska uppgifterna med virke till småsågverken. Ur regionalpolitisk synvinkel är det oerhört viktigt att vi får en bra snickerinäring och att den får tag i det fina virke den behöver till sina produkter.

Anf. 30 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag håller faktiskt med Ingegerd Saarinen i denna del. Det är en alldeles för splittrad struktur på den svenska sågverksnäringen. Det är för små enheter om man jämför med våra grannländer, som är starkare på exporten och väsentligt starkare när det gäller vidareförädling. Det råder ingen som helst tvekan om att det virke som finns inte minst i Norrlands inland lämpar sig utomordentligt väl för vidareförädling.

Jag tror att om man ska lyckas med detta måste man hitta särskilnaden. Vad kan drivas kommersiellt? Då ska det vara lika oavsett vem som äger skogen. Assi Domän var på väg att försöka hjälpa till i omstruktureringen och skapa en konkurrenskraftigare sågverksindustri med högre förädlingsgrad för att därmed hjälpa glesbygden att lösa sina sysselsättningsproblem.

Att blanda samman allt, dvs. regionalpolitik, naturvård, olika hänsyn till vidareförädling och politiska ambitioner, med det kommersiella tror jag inte är en bra lösning i ett nytt sammanslaget Sveaskog. Därför borde det bli ett avslag på propositionen.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 31 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Ett skäl till att detta är bra är att nu blandar man inte samman innehav med produktion av olika saker. Man säljer ut produktionen, och staten blir skogsägare. Det kommer att ge ett mer konkurrensneutralt sätt att hantera näringen, enligt min mening. Det är en av de fördelar som jag kan se.

Anf. 32 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det gäller närmast ett förtydligande. Efter att ha hört den här beskrivningen av skogstillståndet här i landet måste jag fråga Ingegerd Saarinen hur stor andel av skogen som egentligen är avverkningsbar. Var har Ingegerd Saarinen fått de här uppgifterna? Det kan rimligen inte vara från riksskogstaxeringen. Endast 10 % av skogen skulle vara över 120 år. Det är i och för sig en anmärkningsvärd siffra. I det största skogsinnehavet i det här landet är avverkningsmognaden betydligt lägre än 120 år, varför den siffran är rätt ointressant.

Utifrån den här informationen är frågorna: Var har uppgifterna hämtats? Hur stor del är egentligen avverkningsbar skog? Ska vi fortsätta att göra ökade avsättningar även på det privata området till naturvården? Är bevarande av skog, att spara gammal skog, den enda insatsen vi kan göra i naturvårdshänsynen?

Anf. 33 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Att spara gammal skog är inte den enda insats vi kan göra för naturvårdshänsynen. Men vi bör leva upp till de målsättningar Sverige har och de målsättningar vi har internationellt. Om andra länder kan, varför skulle inte Sverige kunna?

I Sverige finns inte mer än 5 % av den riktigt fina skogen kvar, den som aldrig avverkats. Det är för bedrövt om vi inte hinner skydda den innan vi får avsätta den till reservat och andra naturvårdsändamål.

Det är den finaste skogen i olika delar av landet med olika kriterier som ska avsättas. Risken är att det nu inte blir så eftersom t.ex. Assi Domän skyndar sig att avverka medan de har kontroll över marken. Det är vad som är så tragiskt.

Nu minns jag inte de andra frågorna.

Anf. 34 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det var närmast var Ingegerd Saarinen har hämtat uppgifterna om skogstillståndet. Jag vill påstå att det inte kan vara från riksskogstaxeringen.

Miljöpartiet driver reservatsbildningar så hårt i samarbetet att man avsätter skog i min del av landet som är 60–70 år gammal. Man påstår att det är gammal skog, eftersom det i de aktuella områdena inte finns tillgång till riktigt gammal skog. Man kan inte blanda äpplen och päron.

Jag har förstått budskapet som att vi enligt Miljöpartiet behöver ännu fler stora avsättningar av naturreservat i detta land.

Anf. 35 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag har hämtat uppgifterna från personer som jag är övertygad om har hämtat dem från vederhäftiga källor, t.ex. riksskogstaxeringen.

Det Åke Sandström sade här är oerhört belysande för hur problemet ser ut. Åke Sandström säger att 60–70 år gammal skog som kanske inte har så stora skyddsvärden avsätts. Det belyser problemet med att den skyddsvärda skogen i allt större utsträckning avverkas innan den hinner skyddas.

Följden kan då bli att om vi ska kunna skydda skog måste vi restaurera. Då kan vi vara tvungna att avsätta skogar som nu inte är så gamla. Det är en väldigt obehaglig situation. Vi skulle i stället avsätta de finaste och äldsta skogarna medan de finns kvar.

Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Med sammanslagningen av Sveaskog och Assi Domän blir svenska folket genom staten ägare till ett av de största skogsinnehaven i Sverige. Det är avsevärda arealer. Det är sammanlagt mer än ett tunnland i snitt per medborgare. Det förskräcker somliga.

Jag är säker på att svenska folket med sin starka känsla för skog och natur är tillfreds med att denna viktiga naturtillgång nu återgår i allmän ägo. Motståndare till affären har bland mycket annat beskyllt staten för att vara en sämre skogsförvaltare än privata ägare.

I den tidigare ägarbalans som vi nu vill återinföra ägde staten mycket skog. Men det har såvitt jag vet aldrig visats att någon kategori skogsägare generellt sett skulle ha skött sig sämre eller bättre än någon annan, varken bolag, privata ägare eller allmänna ägare.

Vissa motståndare påstår att ett stort statligt skogsföretag kommer att driva upp priserna på virket. Andra påstår att staten ska dumpa priserna för att stödja en trävaruindustri med ekonomiska problem. Ingen har kunnat visa annat än att staten genom tiderna drivit virkesaffärer på marknadens villkor.

De motstridiga argumenten är bara tecken på att debatten är mer ideologisk än saklig. Jag tar gärna en ideologisk debatt om ägandet av landets viktiga naturresurser. Förutfattade meningar och obestyrkta påståenden om statlig effektivitet är knappast några övertygande argument.

Det är inte heller missvisande användning av opinionsmätningar, som företrädare för Moderaterna ägnat sig åt. I tidningsartiklar påstås att svenska folket skulle misstro staten som skogsägare. Så är inte fallet.

En riktigt ställd fråga får ett helt annat svar. Sveaskog har ställt en fråga om hur man ser på staten som skogsägare till ett urval av Assi Domäns 200 000 små aktieägare. En klar majoritet är för ett statligt ägande av skog. Mindre än en tredjedel är emot.

Jag tror faktiskt att stödet bland allmänheten är ännu större än hos Assi Domäns aktieägare. Den positiva majoriteten har uppfattningen att staten långsiktigt är en bra skogsägare, att det är angeläget att en naturresurs som skogen stannar i svensk ägo samt att staten är en bättre ägare ur ett miljöperspektiv.

Vi har näringspolitiska mål med det statliga skogsägandet. Vi ser skogen som en strategisk resurs. De stora börsägda skogsbolagen gör inte det längre.

I fredagens tidningen Land, för att ta ett exempel, säger Sverker Martin-Löf att det för SCA inte är ett självändamål att äga skog. Från deras utgångspunkter är det en naturlig slutsats när egen råvara med ökande överskott och tillgänglighet på marknaden tappar i betydelse.

För samhället och för staten som skogsägare ställer det sig helt annorlunda. Därför passar ett från industri renodlat Sveaskog med ett vidare ansvar väl in i ett statligt ägande. Kvarvarande industrier i Assi Domän ska liksom de redan sålda på ett ansvarsfullt sätt avyttras till köpare som kan utveckla dem bättre i en ny struktur. Det gäller även sågverken.

En effektiv, miljöinriktad och värdeskapande skogsförvaltning förblir självfallet Sveaskogs huvuduppgift. Men det är viktigt även för skogen att trävaruindustrin i Sverige utvecklas och stärker vidareförädling och kommer närmare marknaden. Där kan en stark råvaruleverantör bidra genom att arbeta i nära samverkan med sina virkeskunder med anpassade leveransplaner och också genom att stödja produktutveckling och marknadsåtgärder i kontakt med kunderna. Det ligger i våra intentioner att Sveaskog ska arbeta längs den linjen.

Fru talman! När vi skapade Sveaskog för några år sedan var syftet att bolaget också skulle delta i omarrondering av skogsmark och hålla markreserver för privata skogsägare som tvingades avstå arealer för reservat eller som av strukturskäl behövde tilläggsmarker. Men Sveaskogs arealer var otillräckliga för den uppgiften.

Nu kommer 5–10 % av bolagets utvidgade arealer att stå till förfogande för sådana ändamål. Med de stora arealer Sveaskog nu får öppnas helt nya möjligheter att förstärka det småskaliga skogsbrukets struktur och landsbygdens utveckling. Därför är det för mig en gåta att partier som säger sig stå för landsbygdens sak inte värnar om detta enastående tillfälle att stärka den.

Som ett börsbolag skulle Assi Domän sannolikt fortsätta att sälja marker till kapitalstarka placerare. Det ville vi förhindra. Det var en viktig orsak till att staten nu vill köpa Assi Domän. Skogen är en viktig naturresurs i Sverige med många värden utöver det att vara bas för landets viktigaste exportnäring. Det gäller miljövärden och naturvårdsreservat liksom rekreation och upplevelser i form av jakt, fiske och friluftsliv.

Allemansrätten gäller alla marker, men nya generationer av stadsbefolkningen ställer högre krav på tillgänglighet och service i sitt umgänge med naturen. Här har ett Sveaskog med rikstäckande omfattning goda förutsättningar att i samarbete med privata entreprenörer inom turistbranschen bidra till landsbygdsutvecklingen.

Sveaskogs mångsidiga uppgifter är svåra att förena med de villkor som ett börsnoterat skogsbolag lever med. Det är en annan orsak till att staten nu vill köpa Assi Domän. När Sveaskogs arealer visar sig otillräckliga är det en naturlig lösning att slå ihop de två skogsbruksföretagen. Börsens kvartalshets och den internationella kapitalmarknadens snabba förändringar i ägandet kan vara svåra att förena med skogsbrukets extremt långa planeringshorisont.

Miljövården bör också ske kontinuerligt, utan hänsyn till börsens svängningar. Även om de svenska skogsbolagen lever upp till de relativt

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

höga krav som lagar och kvalitetscertifieringar ställer så finns det olika grad av ambition och intensitet. Ett statligt bolag ska naturligtvis ligga i topp.

När traditionell industriverksamhet faller offer för strukturförändringar har samhället råkat i stora omställningssvårigheter. För skogens del står ännu större värden på spel. Det gäller halva landets yta och en landsbygd som för sin utveckling är beroende av skogen och naturen. Det gäller inte minst Norrland och dess inland. Även i den aspekten har den här affären sina stora förtjänster.

Fru talman! Arbetet med projektet har pågått i mer än ett år i departementet. Utskottets ledamöter har fått tillgång till ett omfattande material.

Per Westerberg lade i november 1991, efter drygt en månad som minister, privatiseringsförslag om 35 företag som då skulle privatiseras, helt utan underlag. Riksdagen fick inte heller någon samlad redovisning av Per Westerbergs privatiseringsaktiviteter.

I det här fallet har riksdagen haft tillgång till samma material som regeringen.

Fru talman! Utskottet har haft tillgång till hela akten. Aktieägarna i Assi Domän har fått ett väl genomarbetat prospekt. Per Westerberg borde faktiskt veta att aktiemarknaden ska behandlas med respekt, och då kan inte regeringen eller riksdagen sprida uppgifter om planer i olika avseenden. På sådana villkor kan staten varken köpa eller sälja företag, och regeringen har hanterat handlingarna exakt på det sätt som lagen säger.

När Per Westerberg privatiserade gjorde han det på grundval av en mycket kort proposition. Riksdagen fick inte ytterligare material. Allmänheten fick endast det prospekt som staten utarbetade. En genomgång på departementet har visat att allt annat var hemligstämpelat.

Fru talman! Staten äger efter Per Westerbergs privatisering 35 % av Assi Domän och 100 % av Sveaskog. Efter Assi Domäns renodling tar nu staten över skogen, och staten lägger inte ut en enda krona. Vi place-rar om från industri och skog till bara skog.

Låt mig sist få säga, fru talman, att Assi Domäns bildande faktiskt var en flopp. Det var fel industriella strukturer, för mycket pengar och för mycket skog, och en del av den mest värdefulla skogen – det måste erkännas – slumpades dessutom bort de första åren. Denna regering har nu sanerat Assi Domän. Vi har frilagt industrin, vi har sålt den till bra ägare och vi vill nu ta över den viktiga resurs som skogen är.

Anf. 37 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Först ska jag hälsa näringsministern välkommen till debatten i kammaren. Det är inte alltid vi har nöjet att ha näringsministern här vid våra debatter.

Jag tycker dock att han inte ser skogen för alla träd, om man ska uttrycka saken så.

Ett av motiven till att vi ska ha ett statligt Assi Domän är tydligen att skogsindustrins betydelse för svensk export är så viktig att råvaruförsörjningen inte kan lämnas i händerna på privata aktörer. Det är näringsminister Rosengrens egna ord, fru talman. Med anledning av detta uttalande vill jag ställa en fråga: Avser näringsministern att förstatliga fler under-

leverantörer till den viktiga svenska exportindustrin, och i så fall vilka? Jag tycker att det är väldigt intressant att få reda på det.

En annan fråga som berördes tidigare här också av näringsministern var själva sekretessbehandlingen av akten Assi Domän. Då har jag en liten fråga vad gäller detta: Vilka skäl hade man på Näringsdepartementet och ministern själv för att hemligstämpla t.ex. OH-bilder som hade använts offentligt eller andra offentliga uppgifter? Jag tycker, som jag sade tidigare i mitt anförande, att sekretessmöjligheten ska brukas och inte missbrukas, som jag tycker har varit fallet här.

Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Fru talman! När man hör debatten här och hör en del inlägg från kammaren skulle man kunna tro, om man inte har satt sig in i frågan, att nu håller staten på att köpa *all* skogsmark. Det handlar om att vi ökar det statliga ägandet med Assi Domäns från 7 % till 18 %. När det sedan gäller själva avverkningsvolymen kommer vi att landa på 10 %. Debatten blir minst sagt fånig.

Det handlar inte om att vi nu ska ta över all skog. Det handlar om att det är viktigt att staten också är delägare av denna stora naturresurs som skogen är. Fortfarande kommer ägandet av skogen att vara i andra händer – bolag, enskilt – och det handlar alltså om 82 %, och då blir diskussionen minst sagt lite underlig.

När det sedan gäller att staten skulle köpa och äga annat – ja, vad vet jag? När det gäller skogen kan jag väl säga att det ligger i varje skogsbolags intresse att både köpa och sälja skog. Det kommer att variera i tiden, och jag förutsätter att Sveaskog kommer att både köpa och sälja för att stärka sig som skogsbolag och vara konkurrenskraftigt. När det sedan gäller annan verksamhet har vi inga privatiseringsplaner eller något privatiseringsprogram om att vi skulle sälja ut, och inte heller att vi skulle köpa.

Anf. 39 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag blir lite förvånad, därför att jag fick svar på frågor som jag inte ställde. Men möjligtvis är det så att näringsministern har färdigskrivna svar, så att de inte alltid stämmer med de frågor som ställs.

Jag ställde två frågor. Jag frågade om hemligstämplingen av overheadbilder man har visat offentligt, varför man gör det. Det är missbruk av sekretess, tycker jag. Jag frågade också vilka andra företag man avser att köpa, och möjligtvis fick jag någon sorts delsvar på frågan, men egentligen inte.

Jag ska ställa en annan fråga då, fru talman. Jag har väl inget större hopp om att få svar på den, men ändå. Ett annat uttalande som näringsministern har gjort är följande: Det är viktigt att den svenska skogen inte bara blir lekstuga för dem i Sverige med mycket pengar. Det tycker jag är ett anmärkningsvärt uttalande i sig, men vad menar egentligen Björn Rosengren med detta?

Jag har egen erfarenhet, som liten och också som vuxen, av skogsbruk. Min mormor t.ex. var skogsägare. Otaliga gånger har vi dragit på oss stövlarna för att gå ut i skogen och se till den. Privata skogsägare inte bara vårdar, sköter, planterar, planerar och fäller, utan de gör det med stor respekt för skogen som sådan och i samklang med naturen. Jag tyck-

er faktiskt att en ursäkt vore på sin plats, Björn Rosengren, till alla de privata familjebrukare t.ex. som tar sin uppgift på stort allvar. Man kan inte ta heder och ära av alla skogsbrukare på detta sätt.

Jag har ingen större förhoppning om att få svar på de här frågorna heller, men jag gör ett nytt försök.

Anf. 40 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Fru talman! Om jag får börja med frågan om hemligstämpeln så har vi gjort bedömningen att det var en rimlig hantering av denna affär, som det alltid är när det handlar om affärer som är börspåverkande, och där menar jag att vi har handlagt frågan rätt.

När det sedan gäller det mycket kända uttalande som jag har gjort tänker jag *inte* be om ursäkt för det, för jag tycker jag har rätt. Men detta har ju inte att göra med de små eller stora familjeskogsägarna eller ens bolagen. Jag har aldrig uttalat mig så.

Det är det som blir lite fel. Här tar man det lösryckt och frågar vad jag menar med det. Då ska jag ta chansen att få förklara detta.

Det är nog få som är så duktiga på att hantera skogen som ett familjebruk som har gått i generationer, där får tänker på son, farfar tänkte på far och självklart på dotter. Man skötte sin skog. Vad jag menar – och det har jag faktiskt erfarenhet av som landshövding i Norrbotten – är att det kommer någon och köper en viss skogsareal, hugger ned den, sticker och tar inget ansvar. Det är bl.a. det jag motsätter mig. Det är också så, och det vet alla som sitter i denna kammare, att det finns människor som är kapitalstarka – jag har ingenting emot det, det är roligt att ha kapitalstarka människor i detta land – och som köper och rycker ut en fin areal av naturvärde för sina jaktmarker. Det är det största intresse de har; de har inte samma starka intresse för själva skogsbruket.

Jag kan ta fram exempel på detta. Jag kan ta fram ett exempel på detta när det gäller Assi Domän där vi, som jag nyss sade i mitt anförande, tyckte att det här ska vi sätta stopp för. Vi vill se det här mer som en produktiv mark, ett produktivt skogsbruk.

Än en gång: Det handlar alltså om 18 % av skogsmarken.

Anf. 41 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Jag fick inte riktiga svar på alla mina frågor som jag ställde i slutet av mitt anförande. Men de kanske var för svåra att besvara här i kammaren. Jag vill ändå upprepa en enkel fråga som det faktiskt går att svara på med ett enda ord: Kommer det att skapas fler eller färre arbetstillfällen när staten blir Europas största skogsägare?

Så vill jag övergå till en annan fråga, som handlar om detta att staten på sikt kan tänka sig att sälja ut 5–10 % av den totala arealen i det nya Sveaskog. Det låter väldigt bra. Dock är vi väldigt många, framför allt de privata skogsägarna och även Kristdemokraterna, som anser att detta är alldeles för lite. Men det är ett första steg, förhoppningsvis. Om utförsäljning ska ske, hur ser tidshorisonten ut? Det är många runtom i vårt land som är angelägna om att få veta detta.

Anf. 42 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att det även från reservanterna tydligen finns ett starkt stöd för propositionen, dvs. att det är bra att vi säljer ut

skog för omarrondering och för de strukturella förändringar som skogsägarna vill göra. Det gläder mig.

Hur det här kommer att hanteras får Sveaskog, det nya bolaget, avgöra. Jag förutsätter självklart att de kommer att hantera det på ett professionellt och riktigt sätt med utgångspunkt i det beslut som denna kammare har fattat och med utgångspunkt i att vi har en helstatlig ägare som har ett ansvar för det beslut som kammaren har fattat.

Det är inte en liten areal. 5–10 % handlar om runt 340 000 hektar. Det är inte lite – det är väldigt mycket. Självklart kommer vi att tillse att det handlar om 5–10 %.

Beträffande den enkla frågan måste jag säga att här ställs det krav på att jag ska vara oerhört begåvad när det gäller att svara. Jag ställer inte samma krav på frågeställaren. Hur många arbetstillfällen detta kommer att skapa kan jag inte svara på. Men jag kan svara så här: Ett långsiktigt skogsägande som koncentrerar sig på att det är långa omloppstider och på att man ska ha en hög produktivitet och effektivitet skapar jobb.

Anf. 43 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag är alldeles övertygad om att ministern känner till att Kristdemokraterna anser att staten bör äga mindre skog, inte mera, och att vi därför naturligtvis avstyrker propositionen.

När det gäller tidsplanen för utförsäljningen tycker jag att ministern inte helt kan ta från sig ansvaret. Ministern har alla möjligheter i världen att genom ägardirektiv eller informella kontakter, eller hur det numera går till på Näringsdepartementet, i alla fall ge en vink till det helstatliga nya Sveaskog om tidsplan. Hur fort önskar regeringen att detta ska komma till stånd? Jag skulle gärna vilja veta hur ministern ser på tidsplanen.

Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Fru talman! Ingen, tror jag, kan svara på detta annat än att vi har ambitionen att 5–10 % ska säljas ut och på det viset att det passar för omarrondering, för omstrukturering. Det varierar från den ena skogsägaren till den andra. Det måste prövas, och det måste föras en diskussion om detta. Hur lång tid det kommer att ta kan jag inte svara på, men jag förutsätter att bolaget kommer att hantera detta snabbt och på ett rationellt sätt.

Anf. 45 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Skogen har naturligtvis vissa saker som är unika. Jag tycker ändå att näringsministern verkade väl naiv när han tror att det är den enda bransch som har långa omloppstider. Det gäller även fastighetsbranschen och väldigt stora delar av industribranschen, som har långa omlopps- och investeringstider. Det verkar lite grann som att komma ut till verkligheten när man nu inser att investeringar är långsiktiga i större delen av industrin. Självfallet finns det kvartalsrapporter som den också ska leva upp till, men det gör inte att man kan diskvalificera stora delar av industrin från börserna.

När det gäller Assi Domän vågar jag säga att vissa delar har blivit väldigt bra. Jag är glad för den industriella strukturering som har skett och blivit en framgång. Jag hade varit glad om Assi Domän hade kunnat fortsätta att strukturera sågverksnäringen i glesbygden. Det hade varit bra

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

för Sveriges glesbygd och sysselsättningen. Jag är mindre glad över den marksocialisering som nu sker med dagens förslag till beslut.

Jag vill hävda att det finns en majoritet av svenska folket som gärna vill se det enskilda ägandet. Vi kan tvista om olika opinionsundersökningar, men det är en levande landsbygd där människor bor och brukar, har gårdar och skogsbruk och med det skapar uthålligheten i landsbygden och glesbygden. Det skapar mångfald, och det är bättre än stora statliga och ibland ganska okänsliga dominanter. Allemansrätten är viktig och naturvården är viktig, men då ska staten vara stat.

Sist ska jag säga något mycket kort om mitt privatiseringsprogram. Vi motionerade i långa motioner i tio års tid. Det fanns därmed ett omfattande underlagsmaterial. Jag tycker att sekreterstämplarna i denna fråga är en skandal.

Anf. 46 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Per Westerberg för berömmet när det gäller omstruktureringen av Assi Domän. Den har skett under min tid som näringsminister, där vi har väldigt klart och tydligt haft den linjen att staten inte skulle äga fabriker, däremot skog. Det har varit mycket framgångsrikt, till allas glädje.

Självklart har industrin långa omloppstider, men den har inte så långa och tydliga omloppstider som skogen, där det handlar om 100 år och mer, så tydliga och för *en* produkt. Det finns inte inom industrin.

Det är också så, vilket jag uttryckte här, att börsens sätt att hantera frågor som till stor del är till glädje för svenska folket och för tillväxt inte alltid är anpassat till en produkt som har omloppstider på 100 och över 100 år. Det har jag försökt uttrycka.

Jag vill än en gång säga: Det handlar om 18 % av den totala skogsmarken. Fortfarande äger enskilda och andra ungefär 82 % av den totala skogsmarken.

Skandal eller inte – jag tycker att det är grova ord – men jag ska ändå kontra. Skandalen är väl egentligen det sätt på vilket Assi Domän bildades och det sätt på vilket det sköttes innan *jag* kom till som näringsminister. Detta var lite överord, ska det sägas, men det var för att vara tydlig.

Anf. 47 PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Det var en rejäl klackspark till Sten Heckscher och Anders Sundström för att de vanskötte bolaget under statlig dominans. Det kom på börsen i princip när jag lämnade statsrådsposten.

För fastigheter och skog är det långa omloppstider. Fastigheter har också en omloppstid som liknar skogens, och det vill till att man har bra analytiker, för då kan man få bra börsbolag och bra värderingar på den typen av frågor.

Jag har till sist två frågor till näringsministern. Man säger att man ska ha samhälleligt ägande i skogen, malmen och vattnet. Vad kommer i form av fortsatta socialiseringar när det gäller skogen, vattnet och malmen? Vilka motiv finns? Eller gäller det bara det som slumpmässigt har råkat komma i statlig ägo?

Jag har också använt sekreterstämplar medan förhandlingar pågår. Men nu är det ett offentligt bud till hundratusentals ägare där allt av be-

tydelse ska finnas i prospektet. Vad är det då man vill dölja med sekretesstämplarna? Kan möjligen Finansinspektionen visa på det?

I Telia-Telenor-fallet var det uppenbart att det gick att få mycket bättre information från den norska regeringen, från det norska Stortinget och från de norska ägarna än från den svenska regeringen. Där vägrade man att lämna ut den. Det är en pinsam historia i behandlingen av offentlighetsprincipen från sittande regering, och det hela blir inte bättre med den vildsinta behandlingen av sekretesstämplarna i detta ärende.

Anf. 48 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Fru talman! När det gäller skogen, malmen och vattenkraften kan jag säga att vi inte avser att sälja ut Vattenfall. Vi avser inte att sälja ut någon vattenkraft. Skulle det visa sig att Vattenfall får tag i någon vattenkraft som man kan köpa skulle jag glädjas över det. Jag tror att det vore bra. Detta är vad jag vill svara på den frågan.

Mig veterligt har vi inte fått någon anmärkning när det gäller sekretesshanteringen av Teliaaffären. Det fanns annat som man anmärkte på, men själva sekretessen är faktiskt nödvändig.

Jag kan ta fram – vilket jag här också har sagt – på vilket sätt Per Westerberg hanterade detta när han var näringsminister. Jag har respekt för att Per Westerberg gjorde så. Alla vet ju att man dels måste respektera börsen, dels – om man hanterar frågor som är börspåverkande – måste hantera frågorna med stor försiktighet och med respekt för börsen och för dem som ska köpa och sälja.

Anf. 49 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag önskar ett förtydligande, så att vi är helt överens. Det gäller frågan om den areal som nämns i betänkandet – den försålda arealen. Näringsministern lät orden falla så att även ersättningsarealer och bytesmark vid reservatsavsättningar ska ingå i den summan. Så har inte jag uppfattat det tidigare. Den försålda arealen ska vara areal som försäljs, och den andra arealen, dvs. utbytesmark och ersättningsmark när man måste avstå mark för reservatsändamål, ska vara undantagen denna. Eljest är vi nere i en väldigt låg siffra.

Jag vet inte om det var kritik mot oss i Centern för att vi inte accepterade detta. Vi har accepterat inriktningen, men vi hade en högre ambition för utförsåld mark och en längre tid. Vi ville meddela detta, och vi ville att regeringen skulle göra det genom ägardirektiv till bolaget.

Jag ställer samma fråga som till K G Abramsson: På vilket sätt är Rosengren nu beredd att se till att – helst – den övre siffran, dvs. 10 %, blir verkställd?

När det gäller exemplet på klippare delar jag näringsministerns uppfattning. Jag har många sådana exempel. Är regeringen beredd att för det första pröva frågan om en skärpning av jordförvärvslagen och att för det andra binda återväxtplikten och åtgärderna till fastigheten och inte till ägaren, som det är nu? Ägaren säljer nämligen och flyttar och undgår därmed ansvar. Detta är en annan intressant fråga, som inte direkt hör till affären. Men det kan vara intressant med en synpunkt.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Förvärv av aktier i
Assi Domän AB*

Anf. 50 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Först vill jag ge Åke Sandström rätt. Den tolkning som han gör är riktig.

Sedan vill jag säga att det som jag kan gå i god för här är att det ska säljas ut mellan 5 och 10 %. Det är det som det handlar om. Sedan kan det ju bli 9, 7 ½ eller kanske mer än 10 % – vad vet jag? Men det handlar om mellan 5 och 10 %. Det står jag och regeringen för, och jag förutsätter att bolaget fullföljer detta, vilket jag också kommer att kontrollera.

Jag delar även Åke Sandströms uppfattning i frågan om att komma åt klippare. Men jag vill återkomma till hur det ska gå till och på vilket sätt man i så fall ska göra. Det kan jag inte svara på här och nu.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Näringsliv

8 § Näringsliv

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2001/02:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2001/02:1 delvis och skr.
2000/01:143).

Anf. 51 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Gislaved – 774 varsel. Trollhättan – 310 varsel. Trelleborg – 120 varsel. Uddevalla – 75 varsel. Katrineholm – ca 1 500 varsel. Degerfors – 330 varsel. Kumla, Linköping och Gävle – ca 4 000 varsel tillsammans med några fler orter. Arvika – ca 220 varsel. Norrköping – 500 varsel. Karlskrona och Ludvika – 1 700 varsel. 9 300 personer har varslats bara under november månad. Vad tänker regeringen göra?

Nu har näringsministern gått. Det som intresserar honom är tydligen bara egenintresset – den egna positionen i Norrbotten. Socialisering av Assi Domän är viktigare för näringsministern än det svenska näringsklimatet. Detta avslöjar hur ihåligt näringsministerns myckna prat om ett gott näringsklimat är. Att socialisera delar av det svenska näringslivet är inte förenligt med ett gott näringsklimat.

Sveriges välstånd är byggt på ett framgångsrikt företagande. Detta är den viktigaste förutsättningen för att skapa välstånd.

Mer än hundra svenska företag har lämnat landet. Huvudkontor och företagsledning har gått i exil. Svenska företag har blivit utlandsägda i en utsträckning som saknar motsvarighet i något annat land.

Antalet företagare som andel av befolkningen är lägre i Sverige än i andra länder. Nyföretagandet sjunker. Ytterst få små företag växer sig stora i Sverige. Antalet medelstora företag är jämförelsevis få i vårt land. Företag i Sverige läggs ned. 63 000 personer har varslats bara under detta år. Detta är verklighetsbilden när vi efter nästan åtta år med en socialdemokratisk regering i december 2001 debatterar näringsutskottets betänkande om budget och näringsklimat.

Under årens lopp har analysinstitut, internationella jämförelser, näringslivets företrädare och vi i oppositionen enstämmigt gett samma syn på behovet av förändring. Varningssignalerna som kommit från svenska

och utländska analysorgan och från djupt bekymrade företrädare för svenskt näringsliv har bemötts med förakt från regeringen. Visserligen startade Rosengren en s.k. samförståndsgrupp med näringslivsföreträdare, men den havererade. Näringslivets uppriktigt bekymrade företrädare gav upp. De tystnade, och med sorg i mångas hjärtan tog företagsflytten fart.

Nu när det börjar gå upp för regeringen hur illa ute vi är säger sig statsministern vilja ha en ny dialog med näringslivets företrädare om företagsklimatet. Nya gruppsamtal är inte vad Sverige behöver, men att det finns stora behov av förändring är uppenbart.

När det gäller skapandet av ett gott näringsklimat vet alla sedan länge vad som måste göras. Alla utredningar, analysinstitut och internationella jämförelser har samstämmigt pekat på de svaga punkterna. Sverige har också många fördelar och styrkor, men om vi inte tar itu med de svaga delarna blir vi ohjälpligt förlorare. Förändring krävs av skattetrycket, arbetskraftskostnaderna, den otidsenliga arbetsrätten, den bristande tillgången till kompetens, de betungande regelbördorna samt osäkerheten om EMU.

Samspelet och förtroendet mellan politiska företrädare och näringsliv måste bli bättre i Sverige. Det behövs framför allt en attitydförändring från regeringen när det gäller synen på och inställningen till enskilt företagande och entreprenörskap.

När det gäller den för småföretagen så viktiga frågan om regelförenkling har regeringen förhalat och fördröjt arbetet under de snart åtta år då man har haft ansvaret. Undersökningar visar att företagen snarare upplever att regelbördan vuxit, och många småföretag är djupt besvikna. De tycker att ministrarna bara pratar.

Regeringens regelförenkling havererade innan den kommit i gång, och regeringen själv har krånglat till och hindrat förenklingsarbetet. Organisatorisk form för det s.k. Simplex har ändrats fyra gånger. Namnet har ändrats fyra gånger. Ansvarig statssekreterare har ändrats sex gånger. Ansvarig minister har bytts en gång. Minst fyra s.k. nystarter av regelförenklingsarbetet har gjorts.

Småföretagsdelegationen, med de 81 förslagen, blev bara en kuliss. Simplex har efter det famösa haveriet och alla turer omstartats igen och blivit en inbäddad del i näringslivsenheten i departementet. Därmed löper Simplex stor risk att fortsätta att drunkna i superdepartementets interna motståndsbyråkrati.

Regeringens hittillsvarande ambitionsnivå gör det befogat att misstänka att man vill ha Simplex som ännu en kuliss för näringsministrarna att peka på i retoriken. En förutsättning för att regelförenklingsarbetet ska bli framgångsrikt är uppbackning på högsta politiska nivå. Regeringen borde lära sig av länder som Nederländerna och Storbritannien.

Regelbördan förorsakar onödiga kostnader, lägre tillväxt och förlorad sysselsättning. De små företag som Sverige är beroende av för förnyelse och utveckling förlorar mest. Kostnaderna för regelbyråkrati är högst i Sverige bland elva undersökta länder enligt en OECD-utredning. Sverige ligger också i Europas topp när det gäller krångel enligt en EU-studie bland utländska företag.

Jag frågar de socialdemokratiska företrädarna här: Är det rimligt att det ska kosta 30 000 kr per anställd att hantera regelverket i företag,

vilket en OECD-studie visar? Regeringen bör sätta upp mätbara mål för förenklingsarbetet. Delmålet att under en treårsperiod tydligt minska regelverkens börda för småföretagen är alltför vagt. Vad man menar med tydligt är synnerligen otydligt. Regeringen borde här lära av Nederländerna. Nederländerna har ett mätbart mål på 25 % för hur mycket regelkostnaderna ska minskas och ett mätsystem för att mäta hur kostnadsbördan förändras.

Nya reglers inverkan och kostnader för småföretag måste analyseras på ett tidigt stadium. Kraven på konsekvensanalyser är viktiga, men en förutsättning är förstås att regering och myndigheter följer kraven och att regelverken modifieras med hänsyn till konsekvenserna för småföretagen. Hittills har ingen märkt någonting av detta.

Krav på konsekvensanalyser är inte något nytt. Enligt verksförordningen från 1995 ska en myndighet före ett beslut noga överväga om detta är den mest ändamålsenliga åtgärden och utreda kostnadsmässiga och andra konsekvenser samt dokumentera detta i en konsekvensutredning. Regeringen har alltså med pukor och trumpeter skapat Simplexförordningen trots att verksförordningen säger samma sak. Varför? Det ligger nära till hands att tro att regeringen haft behov av ytterligare en kuliss att hålla fram.

Liknande krav på konsekvensanalyser finns också i kommittéförordningen. Men här gäller fr.o.m. den 1 januari 1999 att förslag som har betydelse för småföretag ska bedömas bara i förhållande till större svenska företag. Denna begränsning måste tas bort.

Statsministerns eget kansli var emot tillskapandet av Simplexförordningen. De tyckte att ytterligare en förordning om konsekvensanalyser var onödigt och olämpligt. Statsrådsberedningen hade rätt. Det skapar onödig byråkrati att ha tre förordningar, verks-, kommitté- och Simplexförordningarna, som alla föreskriver konsekvensanalyser. Det borde räcka med en.

Simplex måste också ta itu med de gamla surdegarna. Detta har regeringen helt missat i Simplexförordningens s.k. checklista med tolv frågeställningar. Det behövs en förändring av äldre, omständliga, svårtillgängliga, svårbegripliga och orättvisa regelverk. De krångliga och småföretagarfientliga 3:12-reglerna, som missgynnar aktivt ägande i småföretag, måste avskaffas omedelbart. Andra gamla regler som missgynnar tillväxt måste också rensas bort.

För att få en objektiv bedömning av läget har vi moderater föreslagit att regeringen ska låta OECD göra en granskning av det svenska regelförenklingsarbetet. Många länder, som Danmark, Nederländerna, England och Mexiko, har tagit hjälp av OECD för att få en granskning gjord som ett hjälpmedel i regelförenklingsarbetet. Näringsministern har vid flera tillfällen lovat att en sådan översyn ska göras, men nu har ministern ångrat sig och vill plötsligt inte lämna in någon ansökan till OECD. Regeringen skyller på EU.

Att skylla på EU är patetiskt. Faktum är att de rekommendationer som har kommit från den s.k. Mandelkerngruppen och eventuella rekommendationer från kommissionen bara stärker behovet av en oberoende granskning av det svenska regelförenklingsarbetet. Att regeringen nu inte vågar eller vill granska detta tolkar jag som rädsla för ett dåligt resultat.

Fru talman! Vi moderater förordar i parti- och kommittémotioner en inriktning av den ekonomiska politiken som syftar till att skapa bättre förutsättningar för både företag och enskilda människor att växa. Vi deltar därför inte i utskottets beslut om budgeten inom utgiftsområde 24 Näringsliv utan utvecklar våra förslag i ett särskilt yttrande. Jag står självklart bakom reservationer med moderat underskrift, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1.

Jag måste också konstatera en sak till. När jag läste Dagens Industri i morse blev jag oerhört förvånad. I dagens Dagens Industri finns en debattartikel där Vänstern lägger fram flera förslag i förenklingssyfte för att förbättra näringslivsklimatet. Samma förslag har Vänstern ständigt röstat emot i riksdagen. Artikelnen i Dagens Industri är rena bluffen! Vad är det som gäller, Lennart Beijer? Är Vänsterns politik det som står i artikelnen i dagens Dagens Industri eller är det den politik som Vänsterpartiet driver i Sveriges riksdag?

Anf. 52 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2. Jag står självfallet bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till endast en reservation.

Det här betänkandet behandlar bl.a. regeringens budgetproposition när det gäller utgiftsområde 24 och näringspolitikens inriktning samt regelförenklingsarbetet och motioner om detsamma.

Fru talman! Gårdagen var en svart dag för svensk industri. På måndagen kom varsel för mer än 1 000 anställda runt om i Sverige. Det största varslat kom i småländska Gislaved, där tyska ägaren Continental lägger ned däckfabriken med 770 anställda till sommaren. Dessutom kommer 310 anställda att få lämna sina jobb på Volvo Aero i Trollhättan. Industrikoncernen Trelleborg varslade också 120 personer om uppsägning i just Trelleborg på måndagen. TWR Manufacturing i Uddevalla lägger ned sin fabrik med ett hundratal anställda, och produktionen flyttas till Spanien och Frankrike.

Måndagens många varsel om uppsägningar är bara några av det stora antalet i år. T.o.m. november i år har 62 270 personer varslats om uppsägning, vilket är mer än dubbelt så många som i fjol. Konjunkturedgången ligger tung över Sverige. Exporten har rasat, och investeringarna är tyvärr få.

Fru talman! Företagsamheten är helt avgörande för ett samhälles fortlevnad. Kristdemokraterna vill särskilt arbeta för de små företagens möjligheter att utvecklas i Sverige. Ett gott småföretagsklimat är inte bara av värde för de eldsjälar som gör verklighet av sina drömmar. Frukten av deras arbete är att nya jobb skapas och att skattemedel genereras till den gemensamt finansierade välfärd som vi alla håller högt.

Under alltför lång tid har företagare från politiskt håll betraktats enbart som outtröttliga skatteobjekt. Inte sällan har attityden varit att de flesta företagare är s.k. potentiella skattesmitare som behöver klämmas åt genom fler och hårdare regler. Detta har lett till ett ständigt växande regelverk och kontrollmaskineri.

Om Sverige ska klara framtidens välfärd krävs fler och nya företag som vågar anställa och vidareutvecklas. Kristdemokraterna arbetar för att

attityden från politiskt håll förändras så att det blir högsta prioritet att förenkla och avveckla onödiga regler som berör företagare.

Fru talman! Det är inte fel att gamla företag förändras och överlever, tvärtom. Men något måste vara fel när de flesta av ett lands stora företag har fyllt både 50 och 100 år, och inget enda av de 50 största företagen har tillkommit under de senaste 30 åren.

Just så är det i Sverige enligt den rapport från Verket för näringslivsutveckling, NUTEK, som presenterades häromdagen. Precis som regeringens eget ämbetsverk måste man fråga sig vad det är som hindrar företagen från att växa och varför ca 50 av våra stora svenska företag har sålts ut på fem år. Klingar t.ex. AGA, ASG, Avesta och Pharmacia svenskt? Till namnet ja, men de är alla under utländsk kontroll.

NUTEK föreslår en rad nödvändiga skattesänkningar för att rädda företagen. Det handlar om att slopa förmögenhetsskatten, att slopa fåmansbolagsreglerna och att sänka arvs- och gåvoskatten för att göra generationsskiftet i företag lättare. Detta är bra förslag, och det är något som vi kristdemokrater länge har föreslagit och krävt. Men tyvärr har det alltid avvisats av regeringen. Kan majoriteten nu ställa upp på dessa krav när regeringens eget ämbetsverk kommer med förslagen? Jag hoppas att jag kan få svar på det senare.

Fru talman! 1970 går som en gräns i svensk ekonomisk historia. Före 1970 hade vi ca 100 år av hög tillväxt. Vi låg då på fjärde plats i tillväxtligan. I den senaste mätningen ligger vi på sjuttonde plats. På 1970-talet förändrades klimatet. Skatterna höjdes, inflationen eldades på, devalveringspolitiken inleddes, och arbetsrätten reglerades lagstiftningsvägen. Och löntagarfondsdebatten blev konfrontationspolitikens kulmen.

Få märkte att Sverige tappade takten i produktivitetsökningen och att svensken blev fattigare relativt sett. Vi hade våra stora stolta företag, och alltför få reagerade på att det inte startades så många nya. I 1970-talets Sverige var det fint att vara anställd, helst i offentlig sektor, och nästan fult att vara företagare.

Insikten om företagsklimatets betydelse har definitivt ökat sedan dess. Men det går långsamt, oerhört långsamt, att omsätta det i praktisk politik, trots näringsministerns hurtiga uttalanden om företagarklimat i världsklass. Det enda vi är världsmästare i är skatter. Där är vi världs bäst. Inget land har så högt skattetryck som Sverige. Detta påverkar naturligtvis också viljan till företagande.

Sverige är enligt NUTEK:s statistik ett av de länder som har minst andel av befolkningen i nystartade företag. Att vi ligger hästlängder efter USA är ingen överraskning, men varför ska Sverige ligga efter Norge, Danmark och Finland? Det är faktiskt så att antalet företagare i landet har minskat med ca 100 per vecka under de gångna två åren.

Fru talman! Sverige har relativt gott om storföretag och hyggligt med småföretag men väldigt lite däremellan. De medelstora företag som t.ex. bär upp tysk ekonomi är ovanliga i Sverige. Att små företag sällan växer till stora borde oroa regeringen. När storföretagen som startades kring förra sekelskiftet säljs till utlandet och flyttar sina viktiga funktioner någon annanstans, vad ska vi då leva av i framtiden?

Sverige behöver entreprenörer, men om entreprenörskap ska bli en karriärväg, som Per-Ola Eriksson på NUTEK vill, måste något börja hända på regelförenklingsområdet och skatteområdet. Då måste misstro-

endet mot företagare upphöra. Regelverket som omgärdar företagandet är enormt. Den totala omfattningen av företagsregler uppskattas till ca 20 000 sidor, och de ökar för varje år.

Den av regeringen tillsatta Småföretagsdelegationen lade fram 81 konkreta förslag till regelförenklingar 1998. I dag, nästan tre och ett halvt år senare, är två tredjedelar av dessa förslag inte genomförda. Kristdemokraterna anser att de flesta av delegationens återstående förslag kan och bör genomföras skyndsamt.

OECD har gjort beräkningar som visar på kostnaderna för de svenska företagen när det gäller att administrera reglerna inom skatte-, arbetsmarknads- och miljöområdena. Exempelvis kostar det ett mindre företag med 1–19 anställda ca 30 000 kr per år och anställd att bara administrera reglerna inom dessa områden, vilket jag tycker är oacceptabelt.

Vad behöver göras? Vi kristdemokrater har många konkreta förslag. Låt mig få nämna några av dessa.

För det första: Sänk skatten på arbete. Skattesystemet måste ge incitament för arbete. Principen om lika lön för likvärdigt arbete får inte via skatte- och bidragssystemen resultera i principen om lika inkomst oavsett om man arbetar eller ej. Skattereformens mål om enkelhet och en maximal marginalskatt på 50 % måste få gälla. Kristdemokraterna anser att grundavdraget måste höjas. Det är orimligt att beskatta låginkomsttagare så hårt som vi gör i Sverige.

För det andra: Sänk arbetsgivaravgifterna. För framför allt små företag med endast ett fåtal anställda innebär arbetsgivaravgifterna en betydande kostnad i verksamheten och om man skulle vilja nyanställa. Kristdemokraterna vill att arbetsgivaravgifterna reduceras med totalt tio procentenheter på löneunderlag upp till 900 000 kr om året.

För det tredje: Underlätta generationsskifte i familjeföretagen. Mer än hälften av företagen i Sverige är familjeföretag. Orimliga skuldbördor uppstår då företaget överlåts inom familjen med resultat att de nya ägarna tvingas ta lån för att betala arvsskatten. För många blir alternativet att sälja till utomstående, inte sällan till utländska intressen. Kristdemokraterna vill avveckla skatten på bundet kapital vid arvs- och generationsskiften av familjeföretag. Dessutom bör de orättvisa reglerna för och beskattningen av fåmansbolagen, de s.k. 3:12-reglerna, ändras.

För det fjärde: Avveckla förmögenhetsskatten. Nu flyr kapitalet landet, eftersom vår förmögenhetsskatt är flera gånger högre än EU-genomsnittet. Regeringen har redan indirekt erkänt problemet genom att skapa ett skattefrälse för 17 av landets 18 rikaste miljardärer, som slipper förmögenhetsskatt på sina aktier.

Dessutom bör vi avskaffa dubbelbeskattningen, så att pengar som sätts i företag beskattas med samma skattesats som pengar som placeras i räntebärande papper.

För det femte: Öppna upp för tjänstesektorn. Inom det som kallas tjänstesektorn skulle tusentals nya arbetstillfällen kunna skapas om det inte vore för regeringens ideologiska låsning. I en tid när många går arbetslösa och arbetsbördan för andra ökar genom dubbelarbete är det hög tid att underlätta för tjänster inom hushållssektorn. Kristdemokraterna vill införa den modell som vi presenterat i en motion tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centern. Den innebär att en 50-procentig

skattereduktion införs vid köp av hushållstjänster upp till 50 000 kr per år.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att referera till de många varslen, de stora företagsnedläggningarna och att alltför många huvudkontor flyttar ut. Allt pekar på att vi måste få ett bättre företagarklimat. Vad som måste göras för att förbättra företagarklimatet är väl känt genom otaliga utredningar, arbetsgrupper och internationella jämförelser. En efter en har de alla kartlagt vad som är Sveriges problem. Nu senast har vi hört NUTEK:s förslag till skattesänkningar för att rädda företagen, bl.a. genom slopad förmögenhetsskatt, slopade fåmansbolagsregler och sänkning av arvs- och gåvoskatten för att förenkla generationsskiften i familjeföretag.

Frågan är om viljan till förändring finns. Det skulle vara välgörande om företrädarna för majoriteten ville förklara hur de ser på NUTEK:s förslag.

Anf. 53 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Först ska jag säga att en hel del redan har sagts, så jag kommer att fatta mig rätt kort i detta inlägg. Det är också många av oss som har debatterat under förmiddagen här i kammaren.

Det är klart att verkligheten är främst när det gäller att beskriva situationen i näringslivet. Som vi ser i dag och som vi sett den senaste tiden har företag lagts ned, inte bara stora utan även små och medelstora företag som har mycket stor betydelse lokalt och regionalt. Ett högt kostnads- läge inklusive höga företagsskatter är en av förklaringarna. Vi från de fyra borgerliga partierna har i näringsutskottet begärt att få en offentlig hearing om just anledningen till att företagen och huvudkontoren flyr landet.

Vad som också är allvarligt är att nyföretagandet har minskat liksom investeringsviljan, enligt den allra senaste småföretagarbarometern.

Vad kan vi då göra? Och det är ju egentligen mer intressant att tala om vad vi kan göra än att enbart se negativt på det som är.

Fru talman! Om människors entreprenörskap ska växa måste vi bejaka den initiativkraft och skaparglädje som finns hos dem som vill starta egna företag. Mångfald, decentralisering och ett spritt personligt ägande behöver stimuleras. Småföretagaren som startar upp måste ges tid att utveckla sina affärsidéer. Det är först när företaget börjar gå med vinst som företagaren kan betala för hjälp med de administrativa tjänsterna. Näringspolitiken måste underlätta för den enskilde att utveckla sin kreativitet i själva affärsidén i stället för att ägna tiden åt att kryssa runt i ett snårigt regelverk och olika myndighetskontakter.

Byråkratin och administrationen tar en mycket stor del av den enskilda företagarens tid i anspråk. De lagar och regler som styr företagens villkor är inte anpassade till småföretagare utan är inriktade på de större företagen och deras behov.

Jag vill ange några konkreta uppgifter om just detta med situationen på myndighetssidan. Det är nu kartlagt att vi har totalt sett 75 myndigheter som samlar in uppgifter från företagsamheten. De har tillsammans 1 150 blankettyper, och förra året fick de in 73 miljoner ifyllda blanketter. Sverige är fantastiskt!

Ytterligare konkreta fakta: Vi kallade till vår partigrupp just före semestern företrädare för Simplexgruppen och påminde då om att det från många län uttalades ett behov av regelförenklingar i tillväxtavtalen. Vid den tidpunkten, i mitten av juni detta år, hade inte ett enda tillväxtavtal inskickats till Simplexgruppen, enligt deras egna uppgifter.

Enligt Centerpartiets mening, fru talman, ska näringspolitiken ge förutsättningar för arbetstillfällen och tillväxt och inrymma likvärdiga möjligheter att driva företag i hela landet, och staten måste utföra sina åtaganden på ett korrekt sätt. Det handlar om goda kommunikationer, som framkomliga vägar, ett fungerande järnvägsnät, väl utbyggda flygförbindelser och en utbyggnad av IT-infrastrukturen.

Kraven på grundläggande samhällsservice i form av el-, tele- och postinfrastruktur är nödvändiga för en god leveranssäkerhet. Lika viktigt är det med tillgång på utbildad arbetskraft och möjligheter till en förbättrad gymnasial lärlingsutbildning. Den kvalificerade yrkesutbildningen kommer att få stor betydelse i takt med att den viktigaste produktionsfaktorn kommer att vara kunskap och kompetens.

Fru talman! Många nya företag är inte lika bundna av traditionellt kapitalkrävande investeringar eftersom de producerar tjänster i form av kunskap och kompetens i stället för varor och produkter. Nya metoder måste utvecklas för att även tillgångar i form av intellektuellt kapital blir grund i redovisningen för att få en mer rättvisande beräkning av värdet av tjänsteföretaget. Kompetenshöjande utbildningar för medarbetare måste kunna jämföras med investeringar i maskiner och byggnader. Samtidigt måste företagens möjligheter att bygga upp riskkapital förbättras. Som motivation för detta måste företagaren få ekonomisk avkastning för egen del.

Vi vill förändra reglerna, så att en större del av vinsten kan periodiseras, och förändra beskattningen av eget kapital, så att fler företag stimuleras att bygga upp egna kapital. Riskvilligt kapital kan också skapas i regionala entreprenörsfonder, som vi återkommer till i morgondagens debatt.

Slutligen, fru talman, vill jag beträffande anslagsposterna inom detta utgiftsområde för det första hänvisa till vårt särskilda yttrande och för det andra yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 54 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Sju magra år för företagsamheten med den socialistiska regeringen – en kraftfull offensiv med Folkpartiet.

Fru talman! Det råder en stor frustration bland företagarna i Sverige över att ingenting händer inom företagspolitiken. I Folkpartiet delar vi denna frustration. Det tycks ofta råda en bred enighet över partigränserna om att företagsamheten i vårt land hindras av onödigt krångel och byråkrati, och ändå händer i stort sett ingenting för att göra det lättare och mer lönsamt att starta och driva företag.

Sverige har under de senaste åren upplevt ett nytt slags industrialiseringsvåg, där landet stått i framkant med att utveckla ny teknik och nya tekniska produkter, vilket har inneburit att industrin har gått på högvarv. Denna våg har så sakteliga ebbat ut, och konjunkturen faller alltmer.

Under första halvåret i år gick 4 143 företag i konkurs i Sverige. Det är en ökning med 11 % jämfört med samma period förra året. Detta visar

statistik från den statliga myndigheten ITPS. Samtidigt ökar nu varslen och uppsägningarna. Orderingången minskar hos företagen, och enligt färsk siffror från SCB har hushållens pessimism om Sveriges ekonomi ökat kraftigt.

Tidningen Företagaren, som vi alla får här i riksdagen och många andra i vårt land, har en rubrik som heter Bortglömd hjälte i det senaste numret. Där pratar man med en enskild småföretagare som berättar just hur det är att vara småföretagare i Sverige i dag.

Man ställer bl.a. frågan: Tycker du att något förändrades under åren då småföretagaren kallades hjälte? Den här småföretagaren svarar: Ja, i så fall till det sämre. Det har inte hänt något positivt såvitt jag kan minnas. Han säger också: Det kommer hela tiden nya krav som vi måste leva upp till. Jag tycker att småföretagarpolitiken är vansinnig. Minst en gång i månaden undrar jag vad jag egentligen håller på med.

Som sagt: Det är hårt och svårt att vara hjälte i Sverige i dag.

Sju år med socialdemokratisk regering har visat sig bli sju magra år för företagsamheten i Sverige. Företagare möts alltför ofta med stor skepsis hos majoritetspartierna – långt ifrån Mona Sahlins bevingade ord om att företagaren är vår tids hjälte. Resultatet är ju faktiskt ett helt annat.

Högkonjunkturen, med IT-sektorn i spetsen, medförde inte att Sveriges långsiktiga strukturproblem på något sätt trollades bort – tvärtom. Strategiska ledningsfunktioner i många storföretag flyttades till andra länder, t.ex. Ericssons huvudkontor till London.

Andelen företagare i Sverige är fortfarande låg i jämförelse med hur det är i många andra länder, och nyföretagandet sjunker stadigt enligt färsk statistik. Antalet förvärvsarbetande i offentlig sektor är stort. Andelen unga människor med teknisk eller naturvetenskaplig utbildning är förhållandevis låg, och intresset för dessa utbildningar är fortfarande, dessvärre, litet.

Vi i Folkpartiet menar att de välbildande krafterna, som vi kallar företagen, är en förutsättning för att välfärden och sysselsättningen ska kunna tryggas också i framtiden. Därför måste vi ha ett gott företagsklimat i Sverige.

Mot den bakgrunden föreslår vi en kraftfull offensiv för att förbättra företagsklimatet i Sverige – en offensiv som innebär bl.a. sänkta arbetsgivaravgifter, förenklade regler för fåmansbolagen och möjligheter att skjuta upp bolagsskatten i exempelvis fem år, om vinsten investeras i det egna företaget. Vi anser att Krångelsverige inte får sätta stopp för företagsutveckling.

Vad innebär då detta? Ja, det handlar t.ex. om att sänka arbetsgivaravgiften. Det måste bli billigare att anställa – helt enkelt att ha personal – och att expandera. Ett av de stora problemen i svenskt näringsliv i dag är att vi har många småföretag som av olika anledningar inte vill, eller inte kan, växa. Vi bedömer att den största potentialen för nyföretagande och fler jobb finns inom den privata tjänstesektorn. Därför riktar vi hela sänkningen i vårt budgetalternativ till denna sektor.

Företag bör kunna få uppskov med bolagsskatten i fem år, så länge pengarna inte tas ut i företaget. Detta underlättar kraftigt för företagen när det gäller att växa med hjälp av eget kapital, vilket är vad de allra flesta småföretagare önskar. En helt dominerande andel av dem anser att

bolagens egna vinstmedel är den viktigaste finansieringskällan – före både banklån och leveranskrediter. Uppskjuten bolagsskatt i fem år skulle betyda mycket för den lille enskilde företagarens förmåga när det gäller att vilja och kunna växa med sitt företag.

De regler som styr fåmansbolagen måste självklart förenklas. De är alldeles för krångliga och utgör en stor frustration för många företagare. Det är mycket otillfredsställande att frågan har begravts i en utredning som knappast kan leda till någon sorts förändring förrän tidigast år 2003, om ens då.

Det gäller att införa rejäla skattelättnader för hushållsnära tjänster exempelvis. Värnskatten måste bort, och dubbelbeskattningen på aktier måste slopas.

Vi i Folkpartiet kan sammanfatta det här kapitlet genom att föreslå en sänkning av företagsrelaterade skatter på 45 miljarder under de närmaste tre åren. Det är en kraftfull medicin!

Fru talman! Regeringen tillkallade hösten 1996 den s.k. Småföretagsdelegationen för att identifiera problem och föreslå åtgärder för att undanröja hinder för mindre och små företag. Man har fortlöpande lagt fram förslag till regering och riksdag. Av det 80-tal förslag som delegationen lämnade för mer än två år sedan återstår fortfarande över två tredjedelar att genomföra. Problemet med regeringens bristande handlingskraft i de här frågorna visas av de många turerna kring Regeringskansliets egen förenklingsgrupp, den s.k. Simplexgruppen, som visade sig inte kunna fungera när det gällde att åstadkomma resultat i Regeringskansliets arbete. Visserligen har en liten del av förslagen analyserats, men regeringen gör ingenting för att verkställa dem. Det är den trista sanningen.

Detta faktum visades tydligt genom att mer än hälften av de tillfrågade företagen enligt en enkät nyligen upplevde att antalet regler hade ökat. Så mycket som 43 % av företagen ansåg att reglerna var lika många som tidigare, eller fler. Detta var väl ändå inte målet för Simplexgruppens arbete?

Inte ens när det gäller i stort sett kostnadsfria regelförenklingar – t.ex. förenklade blanketter, bokförings- och deklarationspaket för egenföretagare, vettigare F-skatteregler eller en solnedgångsparagraf – gör regeringen någonting.

Många företagare upplever administrationen kring den egna verksamheten som alltför omfattande. Det är krångliga regler, och ständigt ökade krav på uppgiftslämnande ställer stora krav på kunskaper hos företagarna. Många uppfattar det också som ett misstroende och en missräksamhet från myndigheternas sida som är väldigt påfrestande.

Sverige behöver många nya företagare. Då måste det också bli lättare och lönsammare för människor att göra verklighet av sina planer att starta eget. I ett samhälle där det är naturligt att bli sin egen ska människor inte behöva anlita revisorer för att fylla i en preliminär deklaration. De ska inte behöva vänta i månader på sin F-skattsedel eller brottas med fullständigt obegripliga blanketter från myndigheterna som är av det slaget att varken revisorn eller myndigheten själv ibland kan svara och säga vad det egentligen innebär.

Folkpartiet har ett antal förslag till förenklingar, närmare bestämt 20 förslag. Bl.a. gäller det förenklad deklaration för företagare. Det måste

bli enklare att registrera företag. Alla som vill och som inte har näringsförbud ska få en F-skattsedel. Stoppa förtida inbetalningar av skatter t.ex.! En solnedgångsparagraf måste införas.

Fru talman! Det räcker inte med enbart ett aldrig så bra företagsklimat för att skapa fler jobb och företag. Det krävs också rent spel på marknaden. För att detta ska ske måste åtgärder vidtas. Speciellt gäller det åtgärder som syftar till att öka konkurrensen. Vi föreslår ju bl.a. att de selektiva företagsstöden ska avvecklas eftersom de skapar en snedvridande konkurrens. Ofta innebär stöd till ett visst företag att jobb i stället försvinner hos konkurrenten. Statliga och kommunala bolag måste säljas eller avvecklas. Speciellt de kommunala bolagen konkurrerar, med hjälp av skattebetalarnas pengar, ut små privata företag, kanske speciellt inom tjänstesektorn. Det finns många exempel på att statligt och kommunalt ägande snedvrider konkurrensen genom en öppen, eller en dold, subvention och genom en diskriminerande offentlig upphandling.

Politiskt subventionerade konkurrenter skapar också en extra osäkerhet för privata företag som för sin försörjning är hänvisade enbart till att tillfredsställa kundernas efterfrågan och som inte kan falla tillbaka på att tillfredsställa politiska önskemål. I stort sett samtliga statliga företag agerar dessutom på en marknad där det finns privata företag som är konkurrenter.

De offentliga monopolen, fru talman, måste brytas. Få saker skulle betyda mer för t.ex. kvinnors företagande än om offentlig verksamhet som vård, skola och barnomsorg i större utsträckning lades ut på entreprenad.

Fru talman! Utbildningsnivån hos befolkningen blir allt viktigare för att ett land ska kunna hävda sig och utvecklas. Människor kommer i framtiden att behöva utbilda sig många gånger under sin livstid eftersom metoder, teknik och kunskap snabbt blir inaktuella. Den hårda konkurrensen på exportmarknaden kräver dessutom att våra exportprodukter innehåller en hög teknisk och kvalitativ nivå. För att klara dessa krav måste den högre utbildningen bli tillgänglig för fler så att vi i Sverige kan skaffa oss en högre allmänkompetens och specialistkompetens än genomsnittet i vår omvärld.

Kunskapens roll som motor i den ekonomiska utvecklingen blir allt större. Det är nya idéer, kreativt entreprenörskap och innovationer som skapar förutsättningar för tillväxt och välbefinnande. På kort sikt är den tillämpade behovsstyrda och mer industrinära forskningen, som ofta bedrivs utanför universitetsvärlden, av avgörande betydelse just för att skapa ett dynamiskt näringsklimat.

Kontakterna mellan forskningsinstitut och institutioner, där resultatet ska omsättas i praktiken, måste också förbättras. Öppna och kreativa mötesplatser, där forskare, entreprenörer och beslutsfattare kan mötas, måste skapas. Den här entreprenörsutbildningen som finns vid några av våra högskolor har visat sig vara ett mycket viktigt inslag för ett bättre företagsklimat. Den utbildningen bör spridas till fler högskoleorter. Kunskapen om företagandet måste introduceras redan under grundskolan.

Något som jag gärna vill lyfta fram som ett mycket bra exempel är Snilleblixarna, som börjar när barnen är sju–nio år gamla.

Fru talman! Det finns väldigt mycket att säga om näringspolitiken. Sju magra år för företagsamheten med socialistisk regering vill vi byta

Anf. 55 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Sveriges näringspolitik ska skapa förutsättningar för utveckling, sysselsättning och välfärd. Den ska också bedrivas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Våren 2001 presenterade Näringsdepartementet en rapport med en internationell jämförelse som visade hur Sverige klarar sig näringspolitiskt. Av 45 indikatorer som presenterades hör Sverige i 27 fall till dem som hamnar på den övre tredjedelen på listan, vilket är glädjande. Men på några områden befinner vi oss rätt långt ned. Det gäller målen om väl fungerande marknad och effektiv konkurrens. Vi har också en låg andel företagare och en låg andel kvinnliga företagare jämfört med andra länder. Förhoppningsvis ser regeringen allvarligt på detta och försöker verkligen att göra någonting åt det.

Sverige har totalt sett ett hyggligt företagsklimat, men det kan bli bättre – speciellt för de små företagen. Det är inte minst bekymmersamt att små företag och företag i glesbygd har så svårt att få tag på investeringsmedel och kompetent arbetskraft. Också detta bör regeringen titta noga på.

Ett annat viktigt område är förenklingar för småföretagen och förnyelse av näringslivet. Det rör sig då om teknikspridning, kompetensutveckling och innovationsfrämjande åtgärder. Lönsamheten i investeringar måste ligga på en rimlig nivå så att det inte finns hinder mot kapitalbildning för små företag som motverkar att de kan växa. Det är viktigt både för små företag och för konsumenterna att en bra konkurrens upprätthålls.

Frågan om regelförenkling för de små företagen är oerhört viktig. Regeringen lämnar numera en årlig redogörelse för detta, och vi har nu sett den tredje i ordningen. Det pågår ett ambitiöst arbete på det här området, och det är väldigt viktigt att man fortsätter att fokusera på det. Naturligtvis har man ännu inte gjort tillräckligt. Att nedbringa den tid och den kostnad som en småföretagare måste använda för att uppfylla olika lagar och regler är den helt överordnade uppgiften.

En annan viktig sak är att företagens uppgiftslämnande måste minskas. Staten måste visa återhållsamhet när det gäller krav på uppgifter från företagen. Även här pågår det ett ambitiöst arbete för att göra någonting åt det. Men jag vill betona att det är oerhört viktigt att arbetet drivs vidare på ett seriöst och ambitiöst sätt.

Jag vill beröra ytterligare en fråga, nämligen frågan om standardisering. Jag har skrivit en motion i ämnet som tyvärr inte behandlas i det här betänkandet, men frågan om standardisering berörs ändå rätt noggrant i det.

Problemet är att konsumenter, arbetstagare och miljöorganisationer har svårt att göra sig hörda på ett effektivt sätt i standardiseringsarbetet. Det är väldigt viktigt att de kan göra det, och då särskilt i internationella sammanhang.

Det kan bli oerhört farligt om konsumentorganisationerna inte kan göra sig hörda så att vi får ett effektivt konsumentskydd. Det står i betänkandet att regeringen avser att vidta särskilda åtgärder för att underlätta

dessa organisationers medverkan. Jag vill verkligen betona att detta är mycket viktigt, inte bara i Sverige utan också internationellt. Det får inte vara förtagen som i stort sett ensamma – som det nu nästan är – fastställer standard och regler för konsumentskydd. Då riskerar det att bli väldigt fel.

Anf. 56 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Sverige är ett rikt land med stora möjligheter. Medvetna satsningar på kunskap och de många människornas kreativitet och arbetslust har gjort Sverige till en ledande forsknings- och IT-nation med hög sysselsättning och med många framgångsrika företag. Valfärden är väl utbyggd, även om det återstår mycket att göra, och den gemensamma ekonomin är stark. Men vi får inte slå oss till ro med det här. Vi måste hela tiden gå vidare.

Näringspolitiken är en viktig faktor för att främja tillväxt och sysselsättning, men jag vill betona att det bara är en del. Det handlar också om en väl fungerande infrastruktur, om forskning och utveckling, om arbetsmarknadspolitik och om en väl fungerande lönebildning.

Den svenska samhällsmodellen med satsning på både utbildning och social utjämning har bidragit till att Sverige har vuxit sig starkt.

Regionala högskolor har inneburit att människor har fått en närhet till utbildning.

Generösa skatteregler har gjort det möjligt för det stora flertalet att ha en dator, vilket förutom att det ökar IT-kunnandet också har stärkt IT-industrin.

En framstående hälso- och sjukvård har inneburit en trygghet för människorna på samma sätt som den har gjort Sverige ledande inom medicinteknik.

Våra arbetsmiljöregler har inneburit att människor skyddas från många faror, men det har också inneburit att Sverige har blivit världsledande på bl.a. hörselskydd.

Stränga miljöregler har inneburit framstående företag inom miljöteknik.

Ja, listan kan göras lång. Det är självklart att det hela hänger ihop när det gäller tillväxt, sysselsättning och välfärd. Om välfärden fördelas rätt och om vi tar vara på de många människornas kunnande och engagemang får vi en ökad tillväxt. Om människor kan känna sig trygga innebär det en minskad rädsla för förändringar. En bra arbetslöshetsförsäkring gör människor mindre rädda om det oundvikliga skulle inträffa, att man mister sitt jobb.

Arbetsmarknadsutbildning har gjort det möjligt för människor att omskola sig. Det har lett till att vi har vågat driva fram och driva på omstruktureringar av det svenska näringslivet när gamla förutsättningar inte längre har funnits. Vi har också världens mest teknikvänliga fackföreningsrörelse, som hela tiden har varit med och drivit på det här.

Fru talman! Ett flertal undersökningar pekar på – i motsats till det som tidigare debattörer har sagt – att näringsklimatet i Sverige är bra. Jag ska nämna några exempel.

En av de viktigaste frågorna som går att påverka från politiskt håll när det gäller ett lands förmåga att vara attraktivt för företagande är att förutsättningarna för produktion med hög kunskapsnivå är goda.

Enligt en *benchmarking*-rapport från OECD uppvisar Sverige många tecken på att vara kanske världens främsta kunskapsbaserade ekonomi. Sverige är t.ex. det land som enligt rapporten satsar mest på forskning, högre utbildning och investeringar i datorprogram mätt som andel av BNP.

World Economic Forum brukar inte betraktas som någon stödtrupp till socialdemokratin, men på den årliga rankingslistan placerar sig Sverige högt. I jämförelse med 75 länder rankas Sverige som nummer 6 i aktuell konkurrenskraft och som nummer 9 i långsiktig tillväxtkraft.

Financial Times pekar ut Sverige tillsammans med Schweiz som de två länder som har den bästa framtiden av alla inom den industriella högteknologin. Men det gäller att fortsätta att utveckla Sveriges positioner i en alltmer konkurrensutsatt värld. Ska vi kunna behålla vårt försprång behövs det mer av samarbete och ännu mer av förnuft.

Detta är inte minst viktigt eftersom vi nu befinner oss i en internationell lågkonjunktur, där Sverige som ett litet, öppet och exportberoende land självklart påverkas. Men vi ska inte konkurrera med låga löner eller dålig arbetsmiljö, utan vi ska konkurrera med kunskap och kompetens.

Det är därför oerhört glädjande att det tas många initiativ just nu. Jag vill nämna ett. Företagsledare och fackföreningar går samman för att skapa en ny allians för att få fram långsiktiga och produktiva investeringar i Sverige.

Det handlar inte om någon kvartalskapitalism. Det handlar inte om hot om utflyttningar utan om konstruktivt samarbete mellan arbetsgivare, arbetstagare och samhället. Det var så vi en gång växte oss starka, och det är så vi ska fortsätta.

Under år 2000 ökade nyföretagandet med 10 % jämfört med 1999. Nästan 40 000 företag startades. Dessa företag skapade 80 810 nya jobb. Antalet sysselsatta i nystartade företag ökade därmed med 16 % jämfört med 1999. Generellt domineras nyföretagandet av företag inom tjänstesektorn.

Men det är fortfarande för lite. Vi måste få fler nya företag och fler småföretag. Här kan samhället och näringspolitiken bidra på olika sätt.

Det handlar om teknikspridning. Det handlar om kompetensutveckling och innovationsfrämjande åtgärder. Andra viktiga faktorer är sunda konkurrensvillkor, minskad regelbörda, god tillgång till kapital, information och rådgivning samt en bra myndighetsservice.

Regelförenklingsarbetet har faktiskt gjort stora framsteg, och det pågår kontinuerligt. Många av Småföretagsdelegationens förslag är faktiskt genomförda. Det viktiga för en småföretagare måste vara att den administrativa bördan minskar, snarare än att det åstadkoms en viss minskning av antalet lagar eller regler.

Men arbetet med regelförenkling är en fråga om perspektiv och attitydförändring hos regelgivarna. Mycket energi har därför lagts och läggs på att utbilda myndigheter och utredningsväsende i hur man ska arbeta med konsekvensanalyser.

EU-medlemskapet har lett till en ökad reglering, som på olika sätt också drabbar småföretagen. Sverige har under ordförandeskapet starkt drivit på regelförenklingsarbetet, och man fortsätter med det.

Men man ska också veta att Sverige ligger bra till jämfört med andra länder, som *benchmarking*-studien visar. Sverige tillhör de länder i vilka

en relativt hög andel företag uppger att de inte upplever några hinder. Vi ligger på tredje plats.

Vad som är viktigt är entreprenörskap. Ett nationellt program håller på att tas fram för entreprenörskap. Särskilda satsningar kommer att göras för att ytterligare främja kvinnors och invandrades företagande. Kooperativt företagande kommer att få ökade resurser, och för att stimulera ungdomars intresse för entreprenörskap kommer vi att satsa på speciella entreprenör- och teknikskolor.

Det pågår också ett arbete med ett förenklat uppgiftslämnande, vad gäller t.ex. förenklad självdeklaration.

Det ska också bli lättare att komma i kontakt med myndigheter. Man tittar på förslag om 24-timmarsmyndigheter, som det alltid ska gå att få kontakt med.

En Internetportal – Företagarguiden – samlar information från ett 20-tal olika myndigheter. Det är också någonting nytt.

Företagarregistreringen förenklas, och handlingstiderna minskar. Listan kan göras lång.

Konkurrensvillkoren är också betydande för ett gott företagsklimat. Förra året antog vi en ny vassare konkurrenslag. Konkurrensverket har fått ökade resurser för att spåra, utreda och bevisa skadligt konkurrensbegränsande samarbete. En utredning är nu ute på remiss angående effektiva regler när det gäller kartellbekämpning. Det är oerhört viktiga frågor för näringslivet, och framför allt för de små företagen.

Riskkapital är en annan viktig faktor. Tillgången på riskkapital har ökat kraftigt de senaste åren, även om vi har sett en avmattning den senaste tiden. Staten har under senare år vidtagit två slags åtgärder för att underlätta för småföretag att få tillgång till ägarkapital. Det handlar om stöd till regionala aktiemarknader och lättnader i dubbelbeskattningen för de små företagen. Det handlar om direkt riktade insatser för att komplettera den privata marknaden. Industrifonden och Sjätte AP-fonden har fått ökade möjligheter att investera i riskkapital för små och medelstora företag.

Dessutom kommer ALMI-bolagen att ges ökade möjligheter att ge mikrolån i samband med start av nya företag.

Jag ska rada upp ett par saker till. Det handlar om en nationell satsning för att öka IT-kompetensen, som är jätteviktig i småföretag. Jag vill också framhålla de industriella utvecklingscentrumens fortsatta verksamhet, något som hyllas väldigt mycket av det lokala näringslivet. Det är på samma sätt med de regionala tillväxtavtalen. Jag vill också poängtera nedsättningen av de sociala avgifterna i stödområde A, som också kommer att innebära lättnader för småföretagen i dessa områden.

Fru talman! Dessa uppräknade satsningar är ett axplock av alla de åtgärder som vidtas. Detta, tillsammans med den övriga politiken, skapar goda förutsättningar för både tillväxt och ökad rättvisa.

Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de reservationer som finns.

Anf. 57 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Jag håller med Marie Granlund om att Sverige har mycket stora möjligheter. Det tragiska är att vi inte gör de förändringar som krävs för att vi ska kunna ta till vara dessa möjligheter.

Varslen och företagsnedläggningarna står som spön i backen. Sedan 70-talet har vi dalat i tillväxtligan och ligger på 17:e plats. 1970 låg vi på tredje plats. Detta borde vi kunna göra någonting åt.

När det gäller forskning ligger Sverige i topp. Näringsministern sade i gårdagens Dagens Industri att vi har toppklass när det gäller innovationer. Vi ligger i topp vad gäller forskning och utveckling, men vi ligger lågt vad gäller entreprenörskap. Det hänger inte ihop.

Förklaringen är att fem stora företag satsar 80 % av de fyra miljarder som Sverige satsar på forskning. Resten av storföretagen står för så gott som alla de övriga 20 procenten. Det är mycket marginell forskning som sker i mindre företag. Detta borde regeringen och Marie Granlund ägna lite tankemöda åt.

När det gäller företagsklimatet säger Marie Granlund att det är viktigt med entreprenörskap. Jag undrar om det uttalandet innebär att ni ger upp er företagarfientliga grundinställning till entreprenörskap när det gäller områdena skola, vård och omsorg.

Sedan 1970 har socialdemokraterna visat en misstro mot just företagande och entreprenörskap. Skulden till vårt dåliga läge i tillväxtligan kan vi nog finna i alla de beslut som har fattats på den grundvalen.

Anf. 58 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Vi inom socialdemokratin är självklart oerhört oroade över alla de varsel som kommer dessa dagar. Men jag vill påminna Karin Falkmer om att detta tyvärr inte bara är ett svenskt problem. Det är en lågkonjunktur i hela världen som har pågått under hela hösten och som fördjupades efter den 11 september. Det är inget unikt för Sverige. På ett sätt hade det varit bra om det hade varit det.

Självklart ska vi göra någonting åt det. Vi håller på att göra någonting åt det. Den viktigaste förutsättningen är den starka ekonomi som vi har byggt upp under de år som gått sedan vi fick regeringsmakten. Det är den absolut viktigaste förutsättningen för att vi ska kunna komma till rätta med detta.

Jag skulle vilja fråga Karin Falkmer hur man underlättar för omstruktureringar av näringslivet och hur man underlättar för människor att få andra jobb om man sänker arbetslöshetsförsäkringen och inför karensdagar. Det har faktiskt inneburit en trygghet för människor. Fackföreningsrörelsen har ställt upp på många förändringar som aldrig skulle ha gått att genomdriva i ett annat land. Det skulle jag verkligen vilja fråga.

Självklart är vi socialdemokrater för entreprenörskap, men vi säger att det finns vissa områden där medborgarnas krav och rättigheter ska styra, och det är i vård, skola och omsorg. Där kan finnas alternativ, men det ska hela tiden baseras på medborgarnas behov, inte på företagarnas.

Anf. 59 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Vi moderater har förslag som syftar till att skapa tillväxt för företagande och för människor. Det handlar om möjligheter att ta vara på just de positiva delar som finns i Sverige.

Marie Granlund visar en misstro mot entreprenörskap just på de områden som är så viktiga för kvinnors företagande – vård, skola och omsorg. Där finns en stor möjlighet att skapa nya företag som medborgarna efterfrågar. Medborgarna i Sverige efterfrågar just tjänster av detta slag.

När det gäller regelförenkling, som Marie Granlund tog upp, vill jag säga att den administrativa bördan är kostnaderna. Min fråga till Marie i mitt första inlägg var: Är det rimligt att en småföretagare har kostnader på 30 000 kr per anställd för just den här regelbyråkratin, vilket en OECD-utredning har visat? Det är de kostnaderna som vi tycker att regeringen ska sätta upp ett kraftfullt mål för att få ned.

När det gäller EU-regleringen, Marie Granlund, går många av de regler på EU-området som kommer till i Sverige långt utöver EU:s krav. Marie Granlund borde se till att regeringen gör en översyn och talar om vilka av de här reglerna som är EU:s regler och vad som är utöver vad EU har föreskrivit. Det här är ett mycket stort problem för många småföretag i Sverige i dag.

Anf. 60 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Som vanligt gömmer sig Karin Falkmer och moderaterna bakom krav om sänkta skatter – det är ett evigt mantra som man använder när det är en lågkonjunktur – i stället för att bidra till den samsyn som vi faktiskt skulle behöva nu. Det handlar om en samsyn mellan företagsledare, mellan arbetsgivare, i fackföreningsrörelsen och i den politiska delen.

Det är det som behövs nu. Det handlar om hur vi ska utveckla den kunskapsintensiva industrin ännu mer, även om vi ligger i topp. Hur ska vi bli ännu bättre på det som vi är bra på? Hur ska vi göra med det här? Det är de initiativen som bör komma fram nu och som är så oerhört positiva. Det hade varit väldigt trevligt om även moderaterna hade varit med på det.

Jag vill säga att den offentliga sektorn är till för medborgarna, för att tillgodose behov inom sjukvård, inom skola, inom barn- och äldreomsorg. Den är inte primärt till för att det ska vara ett företagande. Jag tycker att det måste finnas ännu fler kvinnliga företagare i Sverige, men jag tycker att det är något destruktivt att säga att alla kvinnor som är företagare ska jobba inom vård och omsorg. Det behövs fler kvinnor inom tekniksektorn. Det behövs fler kvinnor inom naturvetenskapen. Det är där den verkligt stora utmaningen finns. Det är inte så lätt att åstadkomma det här, men vi tänker fortsätta att jobba med det, för det är så vi får ett jämställt arbets- och näringsliv, och det är så vi tillvaratar de bästa och de största begåvningarna.

Karin Falkmer pratade tidigare om det här med förstatligande och att det bara var det som näringsministern var intresserad av. Han är inte kvar här nu. Jag skulle bara vilja påminna Karin Falkmer om att när Karin Falkmers parti senast hade regeringsmakten höll man på att förstatliga hela banksektorn.

Anf. 61 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! I mitt anförande uppehöll jag mig en del kring NUTEK:s förslag som presenterades förra veckan.

Det handlade om vissa nödvändiga skattesänkningar för att rädda företagen. Det handlade om att man borde slopa förmögenhetsskatten. Man borde se över fåmansbolagsreglerna. Man borde också sänka arvs- och gåvoskatten för att göra generationsskiftet i företag lättare.

Det här är förslag som vi kristdemokrater och de andra borgerliga partierna förut har lagt fram men som tyvärr har avvisats. Det skulle vara intressant att höra Marie Granlunds kommentar kring det här och om hon ställer sig bakom regeringens ämbetsverks inställning i de här frågorna.

Prot. 2001/02:45

11 december

Näringsliv

Anf. 62 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! I budgetpropositionen nämns det här med generations-skiften. Där finns 3:12-regler osv. – det avsnittet ska antagligen diskuteras i morgon. Det här är ingenting som är bortglömt, utan jag tror, som sagt, att det ska diskuteras i morgon, om det nu är skatteutskottet som har de frågorna.

NUTEK:s generaldirektör har haft den här åsikten. Det är väl en in-laga av många. Det finns många andra som har en annan åsikt om hur Sverige ska gå vidare. OECD radar ju upp flera olika parametrar när det gäller vad som är viktigt för att få tillväxt. Där är faktiskt välfärd en väldigt viktig del. Att man känner sig trygg innebär också att man vågar vara med om förändringar. Det är en oerhört viktig faktor. Vi kan ju bolla undersökningar, men jag tror nog att jag litar mer på OECD:s undersökningar och på World Economic Forum.

Anf. 63 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Marie Granlund säger att det här skulle vara någon in-laga, men det är faktiskt någonting som NUTEK gav ut och inte bara generaldirektören. Det är en rapport som finns från förra veckan.

Förmögenhetsskatten, som var en av de saker som NUTEK tog upp, är någonting väldigt speciellt, därför att vi har en förmögenhetsskatt som är flera gånger högre än EU-genomsnittet. Det är också någonting som regeringen indirekt har erkänt genom att man har infört ett skattefrälse som innebär att 17 av landets 18 rikaste miljardärer slipper den här förmögenhetsskatten.

Kan Marie Granlund ge mig besked om huruvida det här är någonting som regeringen och den socialdemokratiska riksdagsgruppen kan tänka sig att ändra på, så att vi hamnar mer i balans och får konkurrensneutralitet gentemot omvärlden när det gäller förmögenhetsbeskattningen. Detta gör ju att kapital drivs ifrån landet som annars skulle kunna satsas i svenskt näringsliv.

Anf. 64 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! I dagsläget kan jag säga att det inte på något sätt är aktuellt att sänka förmögenhetsskatten. Vår stora kraft nu lägger vi på att vara offensiva, inte defensiva, och satsa på forskning och utveckling och satsa på det som vi tror driver Sverige framåt. Sedan måste självklart alla skatter tittas över under tiden osv. Men i dagsläget är det inte något som är aktuellt.

Anf. 65 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! När vi ett antal gånger om året pratar om nödvändigheten av ett bra näringsklimat, ett bra klimat för startande av nya och små företag, vet vi allihop att det finns många saker som påverkar detta.

Marie Granlund tog upp infrastrukturen. Och det är alldeles självklart att det handlar om sjukvård, barnomsorg och om ett fungerande samhälle. Att a-kasssystemet fungerar effektivt, att folk känner tilltro till systemen, att sjukförsäkringen fungerar bra, att vi har en bra arbetsrätt och att vi har starka fackliga organisationer är liksom grunden för att också det övriga ska fungera bra.

Man blir naturligtvis lite trött på att gång på gång få höra att enbart skattesänkningar skulle lösa alla problem.

Från moderat och kristdemokratiskt håll lägger man i sina motioner och reservationer stor tonvikt vid att ett bra sätt för att få till stånd ett ökat företagande, framför allt för kvinnor, är att privatisera den offentliga sektorn och sälja ut kommunala verksamheter och landstingsverksamheter.

Det finns naturligtvis mycket att säga om att den offentliga sektorn skulle kunna vara bättre än den är. Men jag skulle tro att de flesta människor önskar sig en offentlig sektor som fungerar bra och som har resurser att sköta sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg – kanske bättre än i dag. Därför behövs naturligtvis resurser för att hålla kvalitetsnivån i den här sektorn.

Det är väl så att man från både moderat och kristdemokratiskt håll nästan önskar sig mindre resurser till den offentliga sektorn för att på det sättet pressa fram en ökad privatisering och ett ökat företagande, som man tycker att detta är. Egentligen är det fruktansvärt defensivt. De här jobben finns i dag, och de människor som sysslar med de här verksamheterna finns i dag. Det blir inte särskilt mycket nya företag av att man slår sönder en sektor som folk ändå har väldigt stort förtroende för och som kan sköta de här verksamheterna på ett rättvist och demokratiskt sätt.

Det har pratats om hjältar här. Jag håller med om att många småföretag kan betecknas som vardagens hjältar. Men när ni räknar upp en massa företag – Silverdalen, Gislaved och Trelleborg, för att ta några stycken – vet jag också att det finns mängder av enskilda hjältar som i många år har gått fram och tillbaka till ett arbete och skött detta, inte alltid haft så jättebra löner men ändå envisats med att försöka hålla fabriken i gång, se till att utveckla sig i arbetet och göra ett bättre och bättre arbete. Men ändå faller ett antal gamla, traditionella industrier. De faller av många olika anledningar. Det är sällan fråga om att skatten är anledningen till att de läggs ned. Det kan vara fråga om att man inte har investerat under de senaste åren. Det kan vara fråga om att fabriken helt enkelt börjar bli för gammal och inte passar in i den marknad man försöker slåss på.

Ett annat sådant inslag som jag tycker är värt att ta upp är att flera av de nu varslade nedläggningarna beror på att det är mycket billigare att lägga ned industriell verksamhet i Sverige än i många andra länder. Det är jättedyrt att lägga ned en fabrik som Gislaved om den skulle befinna sig i Spanien. När vi ibland pratar om harmonisering av skatter och andra regler vore det ganska viktigt att vi också fick med den här biten. Hur ska vi klara av det utan att göra fel? Vi vill ju heller inte ha så hårda regler att ingen vill etablera sig i vårt land. Men det kanske inte är helt fel att ha samma regler som i övriga Europa.

Det får naturligtvis inte vara så att en modern, lönsam industri i Sverige läggs ned därför att det är dyrare att lägga ned samma industri, som kanske är sämre, i ett annat land i Europa.

Karin Falkmer var väldigt upprörd över att ett antal representanter för Vänstern i dag hade skrivit någonting i Dagens Industri. Jag antar att det handlade om just småföretagspolitik – schablonbeskattning, 3:12-regler, generationsskiftet osv. Det är kanske ingen hemlighet att vi den senare tiden har aktiverat oss ganska hårt i de här frågorna. Vi är mycket nöjda med att detta faktiskt kommit in i budgetsammanhang och i utredningar. Vi förväntar oss att det relativt snabbt ska ske någonting på de här punkterna.

Jag tror att det är de här punkterna som är viktiga. Av de 81 förslagen från Småföretagsdelegationen är 30–40 klara, och resten är sådant som kanske inte alltid går att genomföra rakt av. Många är dessutom ett kommunalt ansvar. Men de direkta punkter som direkt påverkar ett litet företag tror jag det är viktigt att vi snabbt kommer fram med – liksom, faktiskt, att arbetsgivarinträdet vid sjukdom för små företag behandlas. Där har vi inte känt något stöd alls från vare sig det ena eller andra hållet. Det är ganska tyst när vi från Vänsterpartiet säger att det ett litet företag i dag tycker är allvarligast är att man blir så hårt utsatt när en av medarbetarna blir sjuk, får en ordentlig smäll vid en korpfotbollsmatch eller liknande. Vi tycker att det skulle vara bra om man kunde komma vidare även i den frågan.

När man läser betänkandet så noggrant man kan tycker jag att man finner ett antal riktiga guldklippar. När det exempelvis gäller exportfrågor menar kd att satsningarna på export för små och medelstora företag med 45 miljoner inte ska finnas. Man frågar sig: Vad är nu detta för ny politik från kd, som bara för någon vecka sedan tyckte att det skulle satsas mer vad gäller forskning för små och medelstora företag? Vore det inte lämpligt om man också hjälpte till att få en ökad export från dessa företag?

Kd avvisar dessutom satsningar på kooperativ utveckling. Jag trodde att det bara var moderaterna som ville sådana saker, men även kd är tydligen inne på samma linje.

Likaså finner man att både m och kd avvisar satsningar på konsumentrådgivning. Tydligt tycker man inte att det finns någon anledning att lägga ut pengar på detta, utan konsumenterna ska vara så kloka att de vet allting själva ändå. Ni motverkar alltså ett aktivt och medvetet agerande från konsumenterna, någonting som är oerhört viktigt om en konkurrenspolitik ska fungera bra.

I någon motion, fru talman, finns också upptaget en intressant fråga som handlar om EU:s konkurrenspolitik. Vi är väldigt klara över att en fungerande konkurrens är avgörande och viktig för att hålla efter alltför dominerande företagsstrukturer, för att underlätta för nya företag att komma in på marknaden och även, naturligtvis, för att förhindra pris-samarbete mellan företag. Nu vill moderaterna i en motion diskutera om inte EU:s konkurrensregler hämmar ett litet lands utveckling, exempelvis Sveriges. Man tänker naturligtvis på fusionen Scania–Volvo, som inte fick genomföras, och man tänker naturligtvis också på SE-banken och Föreningssparbanken.

Prot. 2001/02:45
11 december

Näringsliv

Jag tror att man måste erkänna att vad gäller fusionen som inte blev av, dvs. den mellan Scania och Volvo, var säkert bedömningen alldeles riktig: Den hade lett till ett företag med en alltför dominerande ställning på svensk marknad. Frågan är om vi inte också beträffande bankfusionen som inte blev av får se det som turligt att vi fick den utveckling vi fick – för nog hade det också blivit en fruktansvärt dominerande gigant på svensk bankmarknad.

Det är alltså väldigt viktigt, som Stora Ensos vice vd sade i Dagens Industri i förra veckan, att se upp så att vi inte blandar ihop att ha en god näringspolitik med att bli blågula internationalister, dvs. att vi godtar att företag säljs och köps och flyttar men hela tiden vill att huvudkontor och annat ska finnas i vårt lilla land. Självklart ska vi kämpa för att försvara våra företag, men det finns en viss utveckling bland de stora och mogna företagen som vi kanske inte bara kan säga stopp för.

Anf. 66 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag bara passa på att göra en rättelse. I mitt anförande yrkade jag bifall till reservation 4. Det ska naturligtvis vara reservation 2. Så var det gjort.

I dagens nummer av Dagens Industri finns det en mycket trevlig artikel som faktiskt är riktigt uppbygglig att läsa. Det är några riksdagsledamöter från Vänsterpartiet som ger sin syn på näringspolitiken och företagarpolitiken. Bl.a. tas det upp att 3:12-reglerna bör slopas, och man tar också upp de tokiga regler som gäller vid generationsskifte i småföretag.

Är det här den officiella politiken, Lennart Beijer? Kan vi i så fall från borgerligt håll räkna med ett samfällt stöd från Vänsterpartiets riksdagsgrupp att driva dessa sakfrågor och inte bara publicera artiklar, så att det går att få ett förbättrat företagsklimat, vilket är nödvändigt för att vi ska få en fin framtid i Sverige?

Anf. 67 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag vill också passa på att säga att jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Ja, det är riktigt, Mikael Oscarsson, att detta inte är så nytt att det plötsligt fanns med i Dagens Industri i går. Det har varit en diskussion under merparten av året.

Vi anser att 3:12-regler underlättar generationsskiften och schablonbeskattning. Det är frågor som måste klaras av. Vi är nöjda med att dessa frågor finns med i årets budgetproposition.

Naturligtvis måste frågor utredas innan de kommer upp på bordet. Jag ser fram emot att frågorna läggs fram på riksdagens bord under det närmaste året.

Anf. 68 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack för det, Lennart Beijer. Jag hoppas att vi får se offensiva krav och att vi kan gå samman för att få de nödvändiga förändringarna för att få ett bättre företagarklimat. Vi måste kunna ändra på 3:12-reglerna och den vansinniga skatten som gör att de som ska ta över småföretag måste ta lån för att kunna betala arvsskatten. Det vore mycket förnämligt om vi kunde gå gemensamt i armkrok för dessa krav.

Jag vill ta upp en annan sak. I Vänsterpartiets valplattform – som jag förstår ska debatteras i januari – står det att det gemensamma ägandet i samhället ska öka som en motvikt till det kortsiktiga spekulativa kapi-
talet.

Detta diskuterade Lennart Beijer och jag för ett par år sedan. Då fick jag inte den lista som jag då efterfrågade på vilka ytterligare företag som ska socialiseras. Nu har det gått ett tag, och nu kanske tiden har mognat så att det går att få reda på ett par företag till som behöver socialiseras.

Anf. 69 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Vi kan nog dra åt samma håll, Mikael Oscarsson, i de frågor som vi gemensamt tycker är viktiga. Jag hoppas att vi då kan få stöd för att slopa arbetsgivarinträdet vid sjukdom för mindre företag. Det är antagligen den frågan som skulle vara mest intressant för de mindre företagen.

Samtidigt ska man veta att vi inte kommer att hjälpa till om kristdemokraterna vill försämra arbetsrätten, införa fler karensdagar eller på felaktigt sätt sänka skatter i samhället. Där får ni nog köra själva. Men i frågor som skulle underlätta för småföretagarna och som passar in i dagens samhälle är vi med fullt ut. Jag tror att vi kommer att få en regeringsmajoritet som också vill ändra på detta.

Anf. 70 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Möjligen har ni i Vänsterpartiet ett nyvaknat intresse för småföretagarnas vardag. Men den artikel som finns i dagens Dagens Industri är rena bluffen. Det är just dessa frågor som ni i Vänstern är efter år har röstat emot i Sveriges riksdag. 3:12-reglerna har ni och regeringen begravt i en utredning som egentligen skulle ha varit klar nu men som inte är det. Det är ingen lösning för småföretag att inför en valrörelse få höra att ni är nöjda med att viktiga frågor är begravda i en utredning som har pågått länge. Alla frågorna är egentligen redan fullständigt klara.

Lennart Beijer! Ska ni ha någon som helst trovärdighet bakom er nyvaknade politik för småföretagen borde ni se till att 3:12-reglerna avskaffas omedelbart. Likaså gäller det de konstigheter som förekommer, och som är väl kända, när det gäller ägarskiften. Det ger ingen trovärdighet att skriva artiklar när man röstar emot förslagen i Sveriges riksdag.

Anf. 71 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag kan erkänna, Karin Falkmer, att Vänsterpartiets starkaste gren genom åren knappast har varit småföretagsfrågor. Men Karin Falkmer kan då vara glad över att Vänsterpartiet har kommit på bättre tankar, att vi faktiskt i dag ser att dessa punkter spelar en stor roll. Om det går att få ordning på dem skulle småföretagandet i Sverige underlättas.

Utöver de punkterna nämnde jag förut arbetsgivarinträde vid sjukdom för små företag. På den punkten skulle det vara intressant att få lite understöd också från andra partier.

Anf. 72 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Jan Rydhs förslag om att en småföretagare ska ta ansvar för 60 dagar vid en sjukskrivning är befängt. Det är väl svar nog på den frågan.

När det gäller andra viktiga frågor för småföretagen har Vänsterpartiet inte stött oppositionen. Det gäller t.ex. alla dessa mindre företag som konkurreras ut av verksamhet som bedrivs med hjälp av skattebetalarnas pengar av kommuner och landsting.

Konkurrens talas det mycket om i denna kammare. En rättvis konkurrens för småföretagen borde tas upp även på Vänsterpartiets agenda om man nu menar någonting med sitt mycket nyvakna intresse för småföretagarnas vardag.

Anf. 73 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Det räcker inte, Karin Falkmer, att säga att ni är emot att småföretagen skulle få betala 60 dagars sjuklön. Alla vet att det är befängt, och jag tror att de flesta har gått emot detta.

Frågan gäller nu om vi är beredda att ändra på arbetsgivaransvaret för de 14 dagarna. 14 dagar för ett litet företag med fyra–fem anställda kan vara fruktansvärt svårt och allvarligt för en eller två personer att hantera. Det är det problem som vi oftast har fått höra om när vi har varit i kontakt med småföretagen.

Sedan var det kommuner och landsting. Jag håller med om att i verksamheter som bedrivs av privata näringsidkare ska kommunerna se upp så att man inte förstör deras möjligheter att agera.

Det här landet ser lite olika ut i olika delar, Karin Falkmer. Allting är inte Storstockholmsområde. Merparten av landarealen innehåller små kommuner där det inte alltid finns ett underlag för olika verksamheter och där kommuner försöker hitta på någonting så att medborgarna ska trivas och känna att det finns någonting även i den lilla kommunen.

Så långt kan vi vara överens om att där det finns privata initiativ ska kommuner och landsting definitivt inte få slå sönder dem.

Anf. 74 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag ska begränsa mig till frågan om arbetet med regel-förenklingar. Är Lennart Beijer nöjd med läget som det är i dag? Ni är en del av regeringsunderlaget, och ni har säkert haft möjligheter att ta initiativ, slå näven i bordet och säga att så många inte kan ha fel. Jag tänker på alla de tusentals småföretagare som känner belastningen från regelflo-ran.

Är Vänstern och Lennart Beijer nöjda med läget, eftersom man har ställt upp på skrivningen som den står i betänkandet?

Anf. 75 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Åke Sandström vet väl hur lätt det är för små partier att slå näven i bordet. Det är inte alltid det lyckas. Däremot försöker Vänsterpartiet att driva på på de områden vi tycker att det finns anledning att göra ändringar.

Just av den anledningen tycker vi att vi kan vara ganska nöjda över att vi har kommit bra mycket längre med ett antal viktiga småföretags-frågor.

Man blir egentligen inte nöjd någon gång, därför att det kommer hela tiden upp nya frågor. Det visar sig när man pratar med Simplexansvariga att de lyckas åtminstone just nu förhindra nya förslag som skulle försvåra för småföretag. Det är självklart att det finns gamla beslut som fortsätter att försvåra. Några av dem kommer vi antagligen åt när vi kommer åt generationsskiftet, 3:12-regler och schablonbeskattning. Men jag tror att det blir väldigt svårt att någon gång säga att man är nöjd. Det här arbetet lär fortsätta och förändras i och med att världen och utvecklingen förändras.

Anf. 76 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Tack för det svaret. Jag utgår då från att ni slår näven i bordet och använder inflytandet på just de områden som nämndes, dvs. 3:12-reglerna och schablonbeskattningen. Ska jag uppfatta det som nästa aktuella område för överläggning i den riktning som vi har diskuterat här och som tidigare debattörer har gjort?

Anf. 77 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att det kommer att ske stora förändringar med de här punkterna, som också finns med i budgetpropositionen. Det som är mycket intressant att se är om exempelvis schablonbeskattningen fungerar i vårt land, lika bra som det gör exempelvis i Spanien.

Den stora fördelen med en sådan förändring kanske inte är att det blir lägre skatt för företagaren, utan att han slipper lägga ned så mycket tid på att göra just en riktig skattedeclaration. Det har visat sig att även om företagare skulle kunna få lägre skatt med den ordinarie skattedeclarationen, väljer man ofta schablonbeskattningen för att slippa ifrån mycket av arbetet. Det kan hända att det är en väldigt viktig bit – från tidssynpunkt kanske det är en avgörande bit för många mindre företag. Vi ser positivt på den utvecklingen.

Anf. 78 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Den fria företagsamheten har en avgörande betydelse för arbetstillfällena runtom i landet. Det torde vid det här laget vara väl känt för de flesta att småföretagen bidrar till landets välfärd. Ett bra företagsklimat ska präglas av förståelse för innovatörer. Men ett bra företagsklimat ska också präglas av ett positivt tänkande för småföretag. De har andra förutsättningar, men de har också andra möjligheter än de stora företagen.

Den svenska näringslivspolitik har under lång tid inriktat sig på stora företag och deras behov. Det har bidragit till att små och medelstora företag har hämmats i sin utveckling. Viljan att växa bland småföretagare har inte varit så stor. Många anger att krångliga regler och höga skatter riktade till ägarna av företaget har varit orsaken. Det är mycket svårt att förstå den motvilja som finns mot att ekonomiskt stimulera fler att vilja bli företagare. I stället har förslag kommit om att företagandet har lyfts fram som en lösning för människor som blivit arbetslösa.

Samhällets beslutsfattare måste skapa villkor som är överblickbara och långsiktiga. Positivt uttalar till företagandet från regeringen måste följas av handling för att bli trovärdiga. För den som satsar tid

och riskerar sina lånade pengar måste det vara tillåtet att tjäna pengar. De flesta företagare pantsätter ofta sina tillgångar för att kunna erhålla fördelaktiga lån. De förväntar sig naturligtvis att få avkastning på insatt kapital, precis som LO-facket förväntar sig avkastning på sina medlemmars placerade kapital.

Det behövs förbättringar inom flera olika områden för småföretagarna. Ett förenklat regelverk har mycket hög prioritet, därför att en hög administrativ belastning är en tung börda för de allra minsta företagen. Simplexgruppen, som tillsattes för att minska regelverket, har trots att det gått flera år ännu inte kunnat uppvisa något resultat. I stället får vi information om att reglerna har fortsatt att öka, enligt uppgifter med ca 2 % per år.

Det finns också andra skillnader som innebär negativ särbehandling av småföretagare, exempelvis nivåerna på sjukpenning, föräldrapenning och ersättning vid arbetslöshet för den som nyligen startat sitt företag. En soloföretagare utan anställd riskerar med dagens system hela företaget och familjens ekonomi om han eller hon skulle bli sjuk under några veckor efter att man startat företaget. En småföretagare med anställd kan ta sjukledigt, men han erhåller en lägre ersättning därför att beräkningsgrunderna är till företagarens nackdel. Företagarens sjuklön beräknas på sju dagar per vecka, och den anställdes sjuklön beräknas på fem dagar per vecka. Många företagare som blir sjuka och begär ersättning från försäkringskassan drabbas dessutom av att de ska inkomma med deklarationer, från upp till fem år tillbaka.

Utöver det här har också enmansutredarens förslag om att förlänga arbetsgivarinträdet skapat stor oro för småföretagarna.

Alla företagare borde kunna känna en trygghet i samhället att de, precis som andra, har ett ekonomiskt skyddsnät. De som startar företag borde kunna få ta med sig det sjukförsäkringsskydd som de haft i en tidigare anställning. Det borde vara möjligt under några år.

Sverige har ett av världens högsta skattetryck, såväl för löntagare som för företagare. Centerpartiet har därför föreslagit en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna med 10 % för de allra minsta företagen.

Vi anser också att de s.k. 3:12-reglerna, som har nämnts här tidigare, för fåmansbolag bör avskaffas. Skattemässigt missgynnas i dag ägare till icke börsnoterade företag, t.ex. vid uttag av vinster. Att tillåta vinster är fullt acceptabelt då det gäller börsnoterade aktieägare. Dagens regler innebär att ägare av fåmansbolag tvingas till inkomstbeskattning för en del av kapitalvinsten.

Det borde alltid löna sig att arbeta. Den som är aktiv och satsar pengar i ett eget företag bör inte beskattas hårdare än den som är passiv ägare av kapital. Nuvarande regler anser jag diskriminerar ägande av onoterade aktier. Det förslag som regeringen nu lägger angående 3:12-reglerna anser vi inom Centerpartiet ger fel signaler till landets företagare.

Vill vi verkligen att det ska bli fler småföretagare, anser jag att vi också ska vara öppna för att pröva nya företagsmodeller. Vi bör också utöka möjligheten till kreditgivning på landsbygden. För att det ska fungera bättre bör det finnas tillgång till nya kreditinstitutioner, som kan komplettera bankernas och Almis lag- och regelstyrda kreditgivning. Ett alternativ kan vara regionala aktiesparfonder, som endast investerar inom

den region där sparandet sker. En sparform inom regionen eller länet som kanaliserar kapital till de onoterade företagen har goda förutsättningar att samla en region och skapa nya tillväxtområden.

Bl.a. en utredning från Kanada visar att endast projekt där lokalbefolkningen tagit ansvar för genomförandet hade givit bestående positiva resultat ute på landsbygden. Lokala ledargestalter inom näringslivet, facket och kommunen har samverkat. Detta har skapat en mycket positiv utveckling, där andra kreditgivare inte har vågat gå in. Där har man kunnat få denna programverksamhet.

Med detta vill jag avsluta med att instämma i Centerpartiets reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Försäljning av Svenska Lagerhusaktiebolaget

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2001/02:NU8
Försäljning av Svenska Lagerhusaktiebolaget (prop. 2001/02:39 delvis).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Prot. 2001/02:45
11 december

Näringsliv

10 § Energi

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2001/02:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2001/02:1 delvis och skr. 2001/02:22)

Anf. 79 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Så går vi då vidare i näringsutskottets olika betänkanden och börjar behandla frågan om energin och energipolitiken. Liksom under det förra ärendet noterar jag att inte heller nu är det ansvariga statsrådet här. Han brukar ju vara frånvarande när vi debatterar energipolitiken här i riksdagen, liksom han är frånvarande vid ministerrådsmötena nere i Bryssel. Energifrågorna är uppenbarligen inte någonting som intresserar statsrådet. Det är viktigare att socialisera skogen och säkra positionerna i valkretsen än att debattera de villkor som påverkar företagen och arbetstillfällena runtom i landet.

Fru talman! Energipolitiken påverkar. Den har betydelse. Den avgör förutsättningarna för tusentals eller kanske hundratusentals arbeten runtom i landet. Vi har färskt exempel på hur det kan gå med en dålig energipolitik. I min valkrets har Avesta Polarit fattat beslut om att stänga och avveckla stålkoakeriet i Degerfors. 330 jobb försvinner delvis som en följd av en osäker energipolitik här i Sverige.

Energi

Vi har Holmen som i dessa dagar funderar över var man ska placera sin nya pappersmaskin. Ska det bli i Norrköping i Sverige eller ska det bli nere i Spanien? Det är delvis en fråga om energipolitik.

På samma sätt sitter man runtom i bolagsstyrelserna och funderar – i skogsindustrin, kemiindustrin, gruvorna och stålindustrin – var man ska förlägga morgondagens arbetsplatser. Ska det bli i Sverige eller någon annanstans? I just de här industrierna är energipolitiken och villkoren för energiproduktion i Sverige av mycket stor betydelse.

Fru talman! Jag ser två viktiga frågor för framtiden på energipolitikens område, och det gäller framför allt om man tittar lite längre fram i tiden. Vi har att möta och hantera frågan om den ökade efterfrågan på el. Vi ser att efterfrågan ökar i hela det nordiska systemet med 1–2 % per år. Nordpol har aviserat att med dagens prognoser finns det en brist på ungefär 40 terawattimmar el i det nordiska systemet fram mot 2010. Jag menar att vi politiskt måste hantera frågan om hur vi ska möjliggöra produktion av mer el i Sverige. Hur ska vi göra det möjligt för kraftbolagen att lägga produktion här i Sverige för att kunna möta den ökade efterfrågan?

Den andra stora frågan rör koldioxidproblematiken. Hur möter vi kraven på utsläppsminskningar? Hur möter vi Kyotoprotokollet? Hur möter vi dessa problem i relation till det ökade behovet av el?

När man ser på regeringens och Socialdemokraternas energipolitik ser man att den går på tvärs. För Socialdemokraterna är det viktigare att avveckla produktion i Sverige än att möjliggöra ny produktion. Det är viktigare att avveckla den utsläppsfria kärnkraften och därigenom öka utsläppen från skitig dansk och tysk kolkraft än att minska koldioxidutsläppen. Det är effekten av den socialdemokratiska politiken. Bara stängningen av Barsebäck 1 har medfört att 3–4 terawattimmar el måste ersättas med någonting annat. I stort sett samtliga experter är överens om att marginalproduktionen i norra Europa består av kolkondens. Det leder till utsläpp om 3–4 miljoner ton koldioxid extra varje år. Det motsvarar 5 % av Sveriges koldioxidutsläpp.

Nu vill Nils-Göran Holmqvist och Socialdemokraterna gå vidare och stänga nästa reaktor. Det ska inte ske just i år, men strax efter valet så att man kan använda det kortet i förhandlingarna om regeringstaburetterna. Då tillkommer ytterligare 3–4 miljoner ton koldioxidutsläpp. Vilka offer ska det till för att säkra den politiska makten?

Jag skulle vilja fråga majoritetens talesman Nils-Göran Holmqvist vad Socialdemokraterna tänker göra för att öka elproduktionen i Sverige. Ni deklarerar ju att ni ska fortsätta avvecklingen av kärnkraften med Barsebäck 2 senast 2003. Ni har infört skattesystem och skattenivåer som hämmar produktionen av kärnkraft. Ni har infört och höjt koldioxidskatterna så att det är mer lönsamt och intressant att importera skitig dansk kolkraft än att producera samma mängd el i Sverige i betydligt mer renade anläggningar. Vad tänker Nils-Göran Holmqvist och socialdemokratin göra för att möta den ökade efterfrågan på el och för att göra det möjligt att producera el i Sverige så att vi kan ha kvar dessa arbetsplatser och jobb här i Sverige? Något svar ska vi väl ändå kunna få.

Sedan vill jag också ta upp frågan om det stora bolaget Vattenfall. Majoriteten skriver i betänkandet: ”Vattenfall är en viktig nationell resurs på energiområdet – inte minst i arbetet med omställningen av energisys-

stemet.” Vidare skriver man: ”Dessa skäl talar enligt utskottets uppfattning för att Vattenfall skall förbli i statlig ägo och vara ett verktyg i energiomställningen.”

Jag skulle vilja fråga Nils-Göran Holmqvist och Socialdemokraterna vad Vattenfall ska göra i energiomställningsarbetet som är så viktigt att det är nödvändigt att ha kvar bolaget i statlig ägo. Är det brunkolsbrytningen i Tyskland? Är det uppvärmningen i Berlin, Hamburg eller Warszawa? Vad i omställningsarbetet är det som är så viktigt att det talar för att bolaget ska vara kvar i statlig ägo?

När man tittar på Vattenfalls mycket ambitiösa expansion söder om Sverige är det lätt att konstatera att det kräver mycket stora kapitalinsatser. Nu senast ska man ta över Mirants andel i Berlins energiförsörjning och betala runt 17 miljarder. Man ska sannolikt också ta över den resterande delen av HEW, Hamburgs energiförsörjning. Det är ytterligare 25–27 miljarder som ska betalas i en redan hyggligt ansträngd balansräkning.

Vi har hört Björn Rosengren säga att det inte ska säljas någon svensk vattenkraft. Vi har tidigare hört att det inte ska anslås några statliga kapitaltillskott. Vilken är den socialdemokratiska strategin med Vattenfall?

Jag anser att Vattenfall är ett duktigt, kompetent företag som vi behöver i Sverige, men Vattenfall behöver en duktigare ägare, en ägare som kan tillföra kapital och som kan tillföra inte minst kompetens i frågorna vad gäller att avgöra bolagets olika strategier. Men vad vill socialdemokraterna och Nils-Göran Holmqvist på den här punkten? Det är ett viktigt bolag för Sverige. Kan Nils-Göran Holmqvist ge besked om Vattenfall ska få bra framtidsförutsättningar eller om det ska fortsätta snärjas i politiska bindningar, bristande kapitalförsörjning och en taskig ägare?

Jag yrkar, fru talman, bifall till reservationen 1, och i övrigt, för att inte förlänga debatt- och vöringstid, avstår jag från övriga reservationer.

Anf. 80 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Ola Karlsson beklagar ju att näringsministern inte var här, och vore jag elak så skulle jag säga att jag förstår näringsministern efter att ha hört Ola – men jag är inte elak, så jag säger inte det.

Det är dags att summera Sveriges energipolitik. Det gäller då 1997 års energiuppgörelse mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet och självklart också vad vi har åstadkommit under den här mandatperioden från valet 1998 och fram till nu.

Min slutsats, tvärtemot Ola Karlssons – trots en och annan skönhetsfläck, det medger jag gärna – är att energipolitiken faktiskt är värd mer än godkänt under den gångna perioden. Eller mera rakt på sak: Inte illa travat av en trähäst!

Det har hänt saker, och det har hänt bra saker. Ola Karlsson har tydligen inte hängt med. Men Barsebäck 1 är stängt, och det är bra. Barsebäck 2 kommer att stängas, och då blir det ännu bättre. Kärnkraftsavvecklingen och omställningen av energin är nödvändig. Elmarknaden är införd och måste bara få en fungerande effekthandel så att den blir en verklig marknad. Vindkraft och biobränslen har under den här perioden ökat med nästan 1,5 terawattimmar. Atomansvarigheten kostar nu reaktörägarna 3,3 miljarder, nästan en fördubbling, och det är väl riktigt, Ola

Karlsson, att man som ansvarig för en verksamhet också ska stå för eventuella skador.

Vänsterpartiet har medverkat till den här politiken av det enkla skälet att den ligger i vår färdriktning. Målen är kristallklara. Energisystemet ska trygga säkra energileveranser. Säkra för oss betyder inte bara effekt och energi utan också att de ger en hållbar tillväxt. Därav vårt engagemang för att minska den övertida driften av kärnkraften och den ohållbara ökningen av högaktivt radioaktivt avfall. Jag har frågat moderaterna förr och aldrig fått svar, så jag frågar igen, direkt till Ola Karlsson: Hur många ton radioaktivt avfall mer ska vi söka slutförvaring för innan ni moderater blir nöjda? En enkel fråga – jag hoppas du har förstått den.

Vårt engagemang inom Vänstern för att fasa ut de fossila bränslena och den växande växthuseffekten är lika djupt. Här blir min fråga till den församlade oppositionen: När tänker ni sluta inom oppositionen att opportunistiskt piska upp folkopinionen mot koldioxidavgifter och mot nödvändiga bensin- och dieselskatter? När tänker ni alltså börja ta ett hederligt politiskt ansvar?

Vårt engagemang tar samtidigt hänsyn till den svenska industrins berättigade krav på att inte behandlas orättvist och slås ut av konkurrenser i andra länder som kan frodas utan eventuella miljökrav. Vårt svar på det problemet är en harmonisering internationellt, en Tobinskatt på energisidan – som jag härmed döper till turbinskatt, så att den inte förväxlas – alltså en skatt som ger lika villkor, och gärna stränga sådana just på miljösidan. Det är den linjen vi har drivit och kommer att driva ännu intensivare i framtiden.

Nästa år, 2002 – jag vet att det är ett valår, men ändå – skulle det inte vara möjligt, kamrater och kolleger i den här kammaren, att då försöka utgå från det som enar oss på energisidan i första hand i stället för att ständigt leta efter det som skiljer? Oavsett block och parti är vi väl ändå överens om nödvändigheten av att skapa en hållbar energiförsörjning, och det betyder vad jag kan förstå i så fall att vår gemensamma uppgift är att öka den förnyelsebara andelen av energiproduktionen och göra det så snabbt och effektivt som möjligt.

Vi för vår del är mitt uppe i den här processen, och med ”vi” menar jag Socialdemokraterna, Centern och Vänstern. Ni övriga står ju än så länge utanför. Vi arbetar just nu med ett förslag som ska ersätta 1997 års överenskommelse. Vi drar i det arbetet lärdom av de misstag som är gjorda och försöker kreativt att komma på nya – misstag alltså – allt under mottot: Hellre nya misstag än att göra om de gamla!

Men skämt åsido är det för tidigt att säga något i detalj om den kommande propositionen och överenskommelsen, men några grunder från vår sida kan jag ange: Genom gröna certifikat ska de förnyelsebara energislagens andel växa. Biobränslen och vindkraft ska spela en viktig roll i den här tillväxten, och vi talar om en grön el i storlek *extra large*, alltså plus 10 terawattimmar eller mer, Ola Karlsson. Effektivisering är den andra sidan av vår energivaluta, och det gäller både teknikupphandling och konvertering från elvärme till fjärrvärme liksom energirådgivning nära konsumenterna. Konkreta förslag! EU:s mål att fördubbla den förnyelsebara energin från futtiga 6 % i dag till 12 % kräver inte bara ny tillförsel utan också effektivisering. Att det efter en sådan fördubbling återstår 88 % visar ju vilken enorm utmaning det här är!

Kan vi då inte gemensamt, inför den här utmaningen, kreativt och utan opportunistiska sidoblickar enas om att vi ska försöka gå åt samma håll och ta tag i den saken?

Jag instämmer av fullaste hjärta i regeringens deklarerade strävan efter en bred uppslutning för en fast och framtidsinriktad energipolitik. Att den svenska basindustrin liksom energiproducenterna ställer upp på ett sådant gemensamt utformat framtidsavtal är jag övertygad om.

Lika övertygad är jag inte om den politiska sidans beredvillighet. Moderaterna inger ju föga hopp, även om man aldrig ska ge upp. Folkpartiet har jag svårt att förstå – det är inget personligt, utan det är rent politiskt. Miljöpartiet borde kunna vara med, speciellt om man ger er en fri fil för särskilda yttranden på varje punkt där ni säger att ni helst vill göra allt omedelbart och dessutom med retroaktiv verkan, så kan ni ändå vara med på vagnen. Och Kristdemokraterna: Om ni slutar lyssna till falska profeter och i stället lyssnar till Anders Wijkman, er EU-parlamentariker, så är vi väl på samma sida, om jag har hört honom rätt. Så varför ständigt kritisera, gnöla och gnälla, när ni kan vara med och söka, leta och finna vägar in i framtiden som bär mänsklighetens utveckling?

Så vill jag säga några korta ord om Barsebäck 2. Det nya som har hänt sedan förra året är att säkerhetssituationen efter den 11 september ser annorlunda ut. Vi liksom Centern vill stänga nästa år. Regeringen drar på det till 2003, och vore jag dyster, vilket jag inte är, skulle jag kunna spekulera i att Barsebäck 2 blir sist ut efter att de tio övriga redan är skrotade. Nu är jag alltså inte dyster, så jag yrkar bifall till reservation 6 på den här punkten, men samtidigt vill jag ha sagt att i slutvoteringen röstar vi med regeringen. I annat fall vinner ju moderater, kristdemokrater och folkpartister som inte vill stänga över huvud taget, och den vägen in i evigheten blir för lång för oss vänsterpartister; alltså röstar vi i slutändan med regeringen.

Fru talman! Förutom de områden som jag tidigare har tagit upp vill jag också säga något om Vattenfall och byn Horno i Tyskland. Vattenfall har genom köp av tyska och polska energiföretag tagit steget ut i den europeiska energimarknaden. Det ser jag faktiskt som positivt: Hellre statligt svenskt än privat utländskt är min paroll i den här frågan. Ett av de företag som Vattenfall har tagit över är emellertid Laubag i östra Tyskland. Företaget bryter brunkol som fortfarande utgör en väsentlig del av den tyska energiförsörjningen. Denna brunkolsbrytning hotar nu den lilla byn Hornos existens. Krav har rests för att rädda byn, och mot detta har Laubag och Vattenfall anfört att det är för dyrt.

Tre olika motioner tar upp frågan, och min partikamrat Sture Arneson kommer att utveckla sitt djupa engagemang för Horno senare i den här debatten. Utskottets majoritet, Socialdemokraterna, Moderaterna och Vänsterpartiet, avslår motionerna med motiveringen att riksdagen inte kan överpröva enskilda beslut och ärenden i statliga verk och bolag. Det är ett korrekt avslag, men vi i näringsutskottets Vänsterpartigrupp borde ha lagt till ett särskilt yttrande och utvecklat vår syn på frågan lite mer. För sent ska ju syndaren vakna, fru talman, så vad jag kan göra här och nu i debatten är att klart deklarerat Vänsterns grundsyn.

För det första: Brunkolsbrytningen och dess konsekvenser för byn Horno visar med all önskvärd tydlighet nödvändigheten av en kraftfull

politik för en hållbar tillväxt som tar hänsyn till miljö, människa och kultur.

För det andra: Vänsterpartiet har länge arbetat för att de statliga företagen ges en tydlig ägarpolicy. Så sent som i förra veckan avslogs en Vänsterpartimotion här i kammaren om just detta, och då uttryckte vi i en reservation till finansutskottets betänkande vår syn. Vänsterpartiet anser det mycket angeläget ”att regeringen omgående påbörjar ett mer omfattande arbete med att formulera precisa, etiska och moraliska riktlinjer för statens ägande och det statliga agerandet i olika bolag”. Detta borde alltså ha stått i ett särskilt yttrande i dagens betänkande från oss i Vänsterpartiet för att visa hur vi principiellt ser på den här frågan.

Utskottet hänvisar i sitt avstyrkande helt korrekt till de formella regelverken men andas tyvärr ingen förståelse för byn Horno. Reservationen å sin sida är formellt fel, eftersom den föreslår att riksdagen ska sätta sig i Vattenfalls styrelserum. Dessutom påstår reservanterna att de stora privata svenska företagen för länge sedan insett behoven av att utveckla etiska och sociala principer och att de ställer krav på sina underleverantörer. Detta är tyvärr inte sant.

Större delen av svenskt näringsliv köper inte miljömärkt el utan tuggar glatt i sig t.ex. koleldade kilowatt från Tyskland när sådana importeras. Var finns de sociala och etiska principerna när Ericsson och alla andra stora koncerner säljer ut sin tillverkning och avskedar folk?

Fru talman! Med detta förtydligande – ett slags särskilt yttrande i efterskott till protokollet, om man så vill – kan jag ändå yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i denna del liksom i övriga delar, förutom om Barsebäck 2 där jag yrkar bifall till reservation 6.

Utanför detta hus finns det ett myllrande liv fullt av möjligheter. Låt oss gemensamt gripa chansen, *carpe diem* och god jul!

Anf. 81 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Om man ska sammanfatta betänkandet kan man konstatera att inte mycket har hänt sedan förra året. Det är inte mycket nytt i regeringens energipolitik i år, men det är mycket som utreds.

Näringsutskottet kommer i betänkandet fram till att det delar regeringens bedömning att de villkor som sattes upp 1997 för en stängning av Barsebäck inte är uppfyllda och att en ny prövning ska göras. Vi kristdemokrater anser att det var en skandal att det inte gjordes någon som helst miljökonsekvensanalys och samhällsekonomiska analyser innan Barsebäck 1 stängdes. Stängningen ledde som vi vet till att svensk energiförsörjning, miljön, ekonomin och det svenska industriklimatet har försämrats.

Vi accepterar inte att misstaget upprepas utan kräver att konsekvenserna ska tydliggöras i god tid innan ett beslut om stängning av Barsebäck 2 över huvud taget kan föras upp för en seriös diskussion. Energi marknaden är inte längre enbart en nationell angelägenhet. Beslut i Sverige får konsekvenser även utanför vårt lands gränser på samma sätt som vi påverkas av andra länders energipolitik. Sverige har dessutom gjort internationella åtaganden som påverkar den energipolitik som vi kan föra i Sverige.

Kristdemokraterna vidhåller att Sverige behöver en ny långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler där inhemska förnybara

energikällor och bränslen utgör en växande bas. Målet för oss är ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska och ryckiga politiskt skapade prisförändringar. Vi vill ha ett elsystem utan risk för elbrist och därmed ytterligare påfrestningar för vår välfärd och sysselsättning. Industri och hushåll måste garanteras säkra elleveranser till fortsatt konkurrenskraftiga och rimliga priser.

Fru talman! Vad som har hänt sedan förra året är att energiförbrukningen har ökat och att trenden håller i sig. Även för ett normalår bedöms importbehovet av el vara betydande även om vi behåller Barsebäck 2. Importbehovet är till stor del ett resultat av att Sverige lider av effektbrist. Stängningen av Barsebäck 1 ökade risken för effektbrist i södra Sverige. För att inte företag och samhälle ska drabbas vid kalla perioder måste regeringen ta ansvar och se till att vi får en permanent lösning så att effektbalansen kan upprätthållas. Det är inte ansvarsfullt mot vare sig näringsliv eller samhälle att vi ska vara beroende av scheman eller tillfälliga kontrakt för elavstängning utifall effektbrist skulle uppstå.

Utöver det faktum att Barsebäcks produktion behövs i södra Sverige är det en stor kapitalförstörelse att stänga av väl fungerande kraftproduktion så länge som den är säker och ekonomiskt försvarbar. Så länge den kraft som tillförs för att ersätta kärnkraften inte baseras på förnybara energislag är det ett direkt hot mot kommande generationer och de villkor och den miljö som de ska leva i.

Regeringen har tyvärr konsekvent motsatt sig att i EU-arbetet driva kravet på en gemensam miniminivå för koldioxidavgifter. Vi kristdemokrater anser att en sådan allvarlig miljöfråga som utsläpp av koldioxid som skapar gränsöverskridande problem måste kunna undantas från regeringens principiella inställning att skattefrågor ska vara en nationell angelägenhet.

Fru talman! Regeringens resultatredovisning i propositionen visar att arbetet med omställningsprogrammet tyvärr inte leder till de många mål som man har satt upp. Bidragsfloran har inte nyttjats på det sätt som var tänkt. Vi konstaterar att omställningsprogrammet inte fungerar i dag på den avreglerade elmarknaden.

Energiushållningsprogrammen har ännu inte fått någon större effekt. Jag tror att en viktig förklaring är att den villaägare som investerar i åtgärder för energibesparing straffas av höjda taxeringsvärden och ökad fastighetsskatt. Detta är ohållbart. Vi kristdemokrater vill som bekant avveckla fastighetsskatten. Oavsett om vi får makten och kan genomföra detta eller inte efter nästa val borde det vara ett s.k. allmänt angeläget intresse att se till att skattebestraffningen för energibesparingsåtgärder tas bort. Dagens system är helt enkelt kontraproduktivt.

Fru talman! Energimyndigheten lägger ned den avdelning som har gjort Sverige världsledande i att få ut energisnåla produkter som kylskåp, lysrör och värmepumpar på marknaden. Det kunde vi nyligen läsa om i Dagens Nyheter. Där stod att avdelningen för byggnader och tillhörande infrastruktur, kallad för Bygg, som har legat långt framme med att använda teknikupphandling som ett medel för effektivisering ska läggas ned.

Man har arbetat med att samla flera kunders olika krav på ny teknik. Sedan har man utlyst tävlingar att ta fram produkter som motsvarar kraven. Tillverkarna har fått löfte om att kunderna ska köpa ett antal enheter

av den produkt som bäst uppfyller kraven och att den vinnande produkten ska marknadsföras. Resultatet har enligt artikeln blivit, och såvitt jag har förstått av andra signaler från bl.a. Energimyndigheten, att produkter som är 20–50 % energisnålare än tidigare teknik har nått marknaden upp till sju år tidigare än vad de annars skulle ha gjort.

Den här metoden har fått gehör och är numera spridd både i Europa och i USA. Internationella experter anser att teknikupphandlingarna fungerar bra och är mer kostnadseffektiva än direkta statliga stöd förutsatt att de som sköter upphandlingarna har stora kunskaper.

Men nu läggs avdelningen ned. Man undrar varför. Det finns enligt alla experter fortfarande en mycket stor effektiviseringspotential. Ska vi inte arbeta för att ta vara på den potentialen? Det är ett av de förslag som vi hittar i grönboken *Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning*.

Fru talman! Så till Vattenfall. Vattenfall har utvecklat en ny strategi för sin verksamhet. Företaget expanderar kraftigt framför allt i Tyskland och i Polen. Samtidigt har anläggningar avyttrats utomlands runtom i världen och i Sverige. Kapitalbehovet är stort. Vi kristdemokrater vill markera att vi anser att i stället för eventuellt ägartillskott bör privatisering övervägas. Vi anser att delar av Vattenfall med fördel kan privatiseras, och det ganska snart.

Det finns inga svenska samhällsintressen i att Vattenfall numera koncentrerar sina affärssatsningar på bl.a. brunkolsbrytning i östra Tyskland. Vattenfall står nu inför att utplåna en liten kulturellt mycket värdefull sorbisk by. Visserligen bryter inte Vattenfall mot tysk lag om det låter maskinerna dra fram och ödelägga byn. Men för oss handlar det till mycket stor del om etik.

Många av de stora svenska privata företagen som är verksamma internationellt har – tvärt emot vad Lennart Värmbom anser – insett att det inte räcker med att följa lagen. De har därför utvecklat etiska och sociala principer för sitt uppträdande och för verksamheten, och de ställer också krav på underleverantörerna. Vi ser alltså inte bara i Sverige utan runtom i hela världen att kunderna och det moderna samhället ställer krav som ibland går långt utöver lagens krav.

Därför anser vi kristdemokrater att om det inte finns en etisk policy i vart och ett av de statligt ägda företagen som växer och strävar efter internationell samverkan bör regeringen visa ansvar genom att snarast i ägardirektiv kräva en sådan. Den öppenhet som vi i Sverige alltid hävdar leder vidare till att företagets etiska policy ska redovisas i årsberättelsen och i regeringens årliga redogörelse av de statligt ägda företagen på samma sätt om man nu nämner miljöarbetet, mångfalden och jämställdheten.

Fru talman! Kristdemokraterna deltar inte i beslutet om budgeten inom utgiftsområde 21. Vi har utvecklat vårt budgetalternativ i en särskild reservation. Vi kristdemokrater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 3 som ger vår syn på riktlinjerna för energipolitiken.

Anf. 82 LENNART VÄRMBOM (v) replik:

Fru talman! Först ett lite lugnande besked till Inger Strömbom, som tar upp effektiviseringen och att Energimyndigheten drar ned på det

arbetet – vi kan inte lägga oss i den enskilda myndighetens arbete. Hur effektiviseringen ska ske i framtiden finns definitivt med i det koncept vi i s, c och v arbetar med inför den framtida energipolitiken.

Min raka fråga, som jag även försökte få fram i mitt anförande, är: Varför sällar sig Kristdemokraterna här hemma i Sverige till atomligan ihop med Folkpartiet och Moderaterna, som på sistone, såvitt jag förstår, t.o.m. har börjat tala om att bygga ut kärnkraften? Er eminente representant Anders Wijkman i Europaparlamentet är faktiskt en av de ledande och drivande inte bara vad gäller effektiviseringen av energin utan även vad gäller förnybar energi. Jag upplever ändå att Kristdemokraterna historiskt var på rätt sida för linje 3 i kärnkraftsomröstningen. Kan ni inte komma tillbaka till fadershuset och sälla er till en bred politisk majoritet och jobba konstruktivt för att åtminstone öka, där är vi i alla fall överens, andelen förnybar energi? Bara det är en enorm uppgift. 6 % är i dag förnybar, målet är 12 % inom EU. 88 % återstår. På vägen till att öka det förnybara kan vi träta om detaljerna och kommatecknen i den övriga politiken. Är inte det ett gentilt erbjudande, Inger Strömbom?

Anf. 83 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Som Lennart Värmbys säkert vet vill Kristdemokraterna naturligtvis att vi ska komma i ett läge där vi kan avveckla kärnkraften, men det handlar om för mig som svensk nationell politiker att försöka arbeta för att både näringslivet och hushållen i Sverige har en god och stabil tillgång till energi. Vi har en mycket tung elintensiv industri i Sverige. Vi måste helt enkelt se till att vi kan klara den verksamheten så att företagen kan fortsätta att utvecklas. Mycket av det svenska näringslivet är beroende av god tillgång till energi. Kan vi inte trygga energiförsörjningen kan vi inte heller, Lennart Värmbys, på sikt få råd med att klara de andra samhällsuppgifter som vi verkligen har och som växer. Jag tänker på finansieringen av vård, skola och omsorg. Vi kan inte rycka undan mattan för ett endaste företag i Sverige genom att vi är idealister och tror att vi kan tänka och önska fram energi. Men, Lennart Värmbys, den dag då vi kan ersätta kärnkraften med förnybar energi är jag tillsammans med Lennart Värmbys beredd att snabbt avveckla kärnkraften.

Anf. 84 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Våra barnbarn gläder sig åt denna nya politiska allians. Det bådär gott för framtiden.

Inger Strömbom talade också om Vattenfall. Vad jag inte riktigt kan förstå på den borgerliga sidan är att ni verkar tro att det finns något slags lösning i att privatisera Vattenfall helt eller delvis. Problemet förblir exakt likadant. Låt oss ta byn Horno som exempel. Innan Vattenfall blev ägare var det ett Laubagägt företag som bröt brunkol i Tyskland och som Vattenfall köpte. Det var klart sedan flera år att byn Horno skulle flytta. Även om Vattenfall inte hade köpt hade den här byn ändå fått flytta. Vi tuggar i oss, som Ola Karlsson förtjänstfullt tidigare påpekade här, en massa tysk kolkraft via de kablar och nät som förbinder energi för vår energiförsörjning. Det moraliska dilemma förändras väl inte i grunden av att man privatiserar någonting?

Med tanke på att Vattenfall ändå är en stor ägare av delar av en så viktig del som infrastrukturen och energisidan i Sverige kan det inte vara

fel i en gemensam marknad, där man alltså ska handla på lika villkor, att svenskägda företag, de må vara statliga i vissa fall, konkurrerar med andra hel- och halvstatliga företag som EDF, Fortum från Finland, Statkraft från Norge osv. så att vi också via företag och inte bara genom den politiska arenan kan agera för de miljömål, de sociala hänsyn och liknande som alla företag rimligen måste beakta. I den kritiken mot Vattenfall kan jag instämma.

Bara som en liten brasklapp eller en förklaring: Det är inte många månader sedan Vattenfall faktiskt *de jure*, *de facto* eller vad det heter aktivt övertog ägandet av den tyska koncernen Die Neue Kraft och som nu har börjat skapa. Då tar man självklart med sig sin ambitiösa policy även i den nya koncernen, det är min fasta förvissning.

Anf. 85 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag är inte riktigt säker på att jag uppfattade allt det som Lennart försökte få med i sin replik. Men naturligtvis gör det inte för byn Horno någon direkt skillnad om Vattenfall i slutändan ägs av den svenska staten eller om det är privat. Det viktiga är att Vattenfall som företag, vilket vi har vädjat om, ska ompröva beslutet.

Anledningen till att vi anser att Vattenfall kan privatiseras är att det inte längre är ett direkt svenskt nationellt intresse om det är så att företaget förlägger större delen av sin verksamhet utomlands. I det läge som Vattenfall nu är i vet vi att företaget har enorma kapitalbehov. Då är som bekant delprivatisering ett sätt att få in resurser. Det var det jag talade om.

Anf. 86 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag får i den tredje debatten för dagen ersätta vår ordinarie energitalesman som helt hastigt har blivit förhindrad.

Den svenska energipolitikens mål är som bekant att på kort sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. Detta var utgångspunkten för den energiöverenskommelse som ingicks 1997 mellan Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Allt detta kan vi som är väl insatta i ämnet.

Överenskommelsen omfattar två delar. Den kortsiktiga delen syftar till en ökad energieffektivisering och stöd till investeringar i ny energiproduktion. Den långsiktiga delen innebär en satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Den kortsiktiga delen av överenskommelsen sträcker sig t.o.m. utgången av 2002 och den långsiktiga delen till utgången av 2004. Av skrivelsen En förnyad prövning av stängning av Barsebäck 2 framgår att regeringen har för avsikt att inför den fortsatta omställningen av energisystemet ta initiativ till att säkra en fortsatt bred majoritet för en långsiktig energipolitik.

Från Centerpartiets sida välkomnar vi att regeringen även framdeles har för avsikt att fortsätta den omställning av energisystemet som påbörjats och som till stora delar har varit lyckosam. Det är även glädjande att regeringen avser försöka samla en bred majoritet i detta arbete.

För att ett fortsatt omställningsarbete ska vara trovärdigt är det dock nödvändigt att den tidigare överenskommelsen från 1997 uppfylls. Denna överenskommelse innefattar en stängning av den andra reaktorn i Barse-

bäck. Centerpartiet har för avsikt att medverka till att denna överenskommelse uppfylls innan nya överenskommelser ingås. Det är således av vikt att den andra reaktorn i Barsebäck stängs innan en ny överenskommelse träder i kraft.

En stängning av den andra reaktorn i Barsebäck under 2002 är möjlig ur energisynpunkt och angelägen för att inför energimarknadens aktörer understryka vikten av omställningen. Det finns även ett ansvar gentemot våra danska grannar att ge ett tydligt besked om ett en stängning av Barsebäck 2 kommer att ske under 2002.

I sammanhanget yrkar jag bifall till reservation nr 7.

Det är som bekant alltid lättare att säga nej till saker och ting än att komma med nya förslag. Inför framtiden är jag övertygad om att vi måste se framåt och komma bort från de gamla läsningarna i energifrågan eller – som det myntades på en konferens där några av oss var – det är dags att vädra ut den tjugoåriga logementsluften i energidebatten.

För att få långsiktiga spelregler krävs också beslutskompetens. Man kan inte få långsiktiga spelregler och kräva alternativ om man inte medverkar till att forma sådana beslut.

En tänkbar väg att komma vidare i omställningsarbetet är att ge kraftindustrin huvudansvaret och tillräckligt med tid för genomförandet av kärnkraftsavvecklingen, i syfte att också få fram den nya kraftproduktion som behövs.

Centerpartiets förstahandsval för omställningsarbetet är att involvera marknadsaktörerna på samma sätt som skett i Tyskland. I en sådan strategi blir statens roll att styra med hjälp av generella styrmedel för att främja förnybara energikällor och effektivare energianvändning. Denna väg skulle skapa förutsättningar för en långsiktig strategi för omställningen av energisystemet med avseende på beskattning av energi, där även kraftvärmen blir föremål för en mer rättvis beskattning.

Vidare bör program för stöd till såväl långsiktigt forsknings- och utvecklingsarbete som till mer kortsiktiga stöd till nyinvesteringar i elproduktion utformas. Det är dock viktigt att poängtera att det kortsiktiga stödet ska stödja den långsiktiga och antagna strategin för omställningsarbetet samt att tyngdpunkten på framtida stöd bör ligga inom forskning och utveckling.

Låt mig också till slut få kommentera Vattenfalls brunkolsbrytning i Tyskland. Jag är klar över att man rent formellt inte har brutit mot tyska lagar. Men det kan inte anses som etiskt, kulturellt eller socialt ansvarsstagande att utplåna en hel bygd för materiell vinning. Jag beklagar detta och yrkar bifall till reservation nr 9.

Anf. 87 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Folkpartiet anser att de energipolitiska riktlinjer som antogs i riksdagen 1997 skadar Sverige som industri- och miljönation. Särskilt allvarligt var beslutet att genomföra den förtida avvecklingen av kärnkraften. Det innebär en kapitalförstöring som saknar motstycke och som kommer att medföra välfärdsförluster på sikt. Miljön skadas, och det blir svårare att bekämpa arbetslösheten. Resultatet har blivit att elpriserna stiger, och hela samhällets energiförsörjning hotas vid stark kyla eller vid avbrott i någon del av nätet. I skrivelsen redogörs på ett nästan desperat

sätt för hur Svenska kraftnät upphandlar effekter och ingår avtal med företag att minska effektuttaget vid köldknäppar m.m.

Elförbrukningen i Sverige ökar dock mer och mer. Sammantaget under år 2000 ökade elanvändningen med i snitt 2 % netto. Beräkningar från Energimyndigheten tyder också på att förbrukningen kommer att fortsätta att öka framöver. Det här gäller såväl i Sverige som i övriga Norden.

Vi i Folkpartiet har en väsentligt annorlunda syn på energipolitiken än regeringen. Folkpartiet anser att en rationell energipolitik bäst främjas genom en fri handel och produktion av energi. Staten har fundamentala uppgifter att ställa upp krav beträffande säkerhet och miljö, att kontrollera att kraven uppfylls samt att främja forskning och utveckling på energiområdet som syftar till att ersätta fossilbaserad energiproduktion med förnybara energikällor och till att forskning inom energiområdet främjas.

God tillgång på energi är en förutsättning för välbefinnande. Elektriciteten är mycket viktig, bl.a. för industrin, handeln, jordbruket, servicenäringarna och hushållen, dvs. för hela vårt samhälle.

Det svenska energisystemet bör successivt ställas om till att bli ekologiskt hållbart. Men omställningen av energisystemet måste ske med hänsyn till Sveriges behov av tillväxt och ökad sysselsättning, dvs. välfärden på sikt.

Kärnkraften bör utnyttjas under hela sin tekniska och ekonomiska livslängd. Vi säger därför nej till regeringens och dess stödpartiers förtida avstängning av Barsebäck, både vad gäller den första och den nu aktuella andra reaktorn.

Det är i sig naturligtvis glädjande att regeringen kommit till slutsatsen att den andra reaktorn i Barsebäck inte kan stängas förrän tidigast år 2003. Men Folkpartiet kan ändå inte dela regeringens generella bedömning av när och hur reaktorer ska stängas. De ska stängas om en kompetent myndighet konstaterar att de inte längre uppfyller gällande säkerhets- eller miljökrav. De energipolitiska besluten bör begränsas till att fastställa övergripande mål och vilka styrmedel som kan behövas för att nå målen. Vi motsätter oss således kraftfullt att den andra reaktorn i Barsebäck ska stängas.

Beräkningar av Riksdagens utredningstjänst i samband med riksdagens beslut om stängning av reaktor 1 i Barsebäck under hösten 1999 visade att nuvärdet av statens kostnad för enbart stängningen av denna reaktor uppgår till över 8 miljarder kronor. Samhällsekonomiska kostnader i övrigt är inte beaktade. Och någon som helst redovisning av kostnader för stängning av den andra reaktorn, fru talman, finns inte.

Men det här är inte bara en fråga om ekonomi. Det handlar också om miljö. Stängningen av enbart en reaktor i Barsebäck leder till att utsläppen av koldioxid ökar med 2–4 miljoner ton per år. Stängningen av den första reaktorn har lett till att denna elproduktion ersatts med produktion från smutsiga kolkraftverk i Danmark eller i Tyskland. Regeringen ger inga som helst garantier för att detta inte också blir fallet vid en stängning av Barsebäck 2. Snarare är det väl troligt att det är just så här det blir, fast värre, fru talman.

Vi i Folkpartiet anser att växthusgasernas klimatpåverkan är särskilt oroande i det här fallet. Regeringen bör därför snarast tillsätta en miljö-

konsekvensutredning som bl.a. redovisar utfallet av ett ökat beroende av el från t.ex. danska kol- och oljebaserade elproduktionsanläggningar.

Svensk energipolitik tycks med den rödgröna regeringsröran vara beroende av milda vintrar och ständig lågkonjunktur med låg efterfrågan på energi. Noteras bör väl också i sammanhanget att utsläppen från den importerade elen inte bokförs som svenska utsläpp. De finns inte med i någon statistik någonstans. Inte heller bokförs de i det land som producerar den energi som man exporterar. Det tycks, fru talman, vara frågan om någon sorts utsläppens svarta hål eller en politikens Bermudatriangel där utsläpp oförklarligt försvinner ut i ett svart hål eller ett tomt intet – så praktiskt förresten.

En annan fråga, fru talman, som jag måste beröra i dag är frågan om Horno och statliga Vattenfalls brunkolsbrytning i Tyskland.

Vi i Folkpartiet anser att brunkolsbrytning och användning av brunkol är en verksamhet som är helt oförenlig med en ekologiskt och socialt hållbar framtidsstrategi. En stor del av brunkolsbrytningen i östra Tyskland pågår just i de områden där den sorbiska minoriteten bor. Brunkolsbrytningen innebär både en storskalig landskaps- och miljöförstöring och ett hot mot hela kulturen hos den västslaviska folkgruppen sorberna. Den sorbiska byn Horno ligger, som vi hört här tidigare, mitt i det stora brunkolsfältet Jänschwalde. Den ska nu rivas för att lämna plats åt den fortsatta expansionen av brunkolsbrytningen. Vi menar att det finns flera utarbetade alternativ för att förhindra denna ödeläggelse av byn och tvångsförflyttningen av dess invånare.

Trots att statliga Vattenfall i sin miljöpolicy uttalar att företagets agerande präglas av respekt för kultur, seder och värderingar i de länder där man verkar i enlighet med sin etiska grundsyn – dvs. att man bryr sig – är det uppenbart att bolaget i den här frågan inte har tagit miljömässiga och mänskliga hänsyn.

Vår uppfattning är att riksdagen ska besluta att regeringen genom ägardirektiv ska ålägga Vattenfall att leva upp till sina egna miljöetiska krav, så att den kulturminnesmärkta sorbiska byn Horno skyddas och en tvångsförflyttning av dess invånare förhindras.

Vi menar också att frågan om statliga företags etiska förhållningssätt måste resas. De stora svenska privata företagen har faktiskt för längesedan insett behovet av att utveckla etiska och sociala principer i verksamheten. De ställer också i allt högre grad stora krav på underleverantörerna. De har insett att det handlar om företagets överlevnad och att det inte längre räcker att företaget har t.ex. en miljö- eller jämställdhetspolicy.

Om inte en etisk policy finns i vart och ett av de statliga företagen bör regeringen visa ansvar genom att snarast ge ägardirektiv och kräva en sådan. Varje företags policy bör sedan redovisas i årsberättelse. I regeringens årliga redogörelse för statligt ägda företag bör det även anges om företaget har en etisk policy på samma sätt som det i dag nämns om miljöarbete, mångfald och jämställdhet.

Statliga Vattenfall står nu inför en utplåning av en liten, kulturellt mycket värdefull sorbisk by. Om byn utplånas bryter inte Vattenfall mot någon tysk lag, som vi har hört flera andra talare här i dag påpeka, men väl mot varenda moralisk regel som jag känner till. Det kanske inte var Norge som var den sista Sovjetstaten. Det kanske var ett annat land. Riv därför upp beslutet om att statliga Vattenfall skövlar i östra Tyskland!

Överge brunkolen som energikälla! Redovisa de koldioxidutsläpp som förorsakas av den importerade elen. Det sker faktiskt inte i dag vare sig för den el som produceras eller för den som konsumeras.

Fru talman! Göran Persson sade på valnatten för tre år sedan: Vi fortsätter regera. Jodå, det betalar vi ett högt pris för i dag, både för miljön och för ekonomin men inte minst också för dem som statliga Vattenfall nu är med och tvångsförflyttar i östra Europa i dag. Det är något som vi mycket väl, Lennart Värmbys, kan påverka i Sveriges riksdag. Sveriges riksdag har ett ägaransvar genom regeringen, som har sin representant i Vattenfalls styrelse. Försök inte komma undan ansvaret.

Fru talman! Med några sekunders marginal vill jag också hinna beröra hur jag tycker att man agerar från Vänsterpartiet, speciellt i den här saken. Dels har man i utskottet, som Lennart Värmbys redogjorde för, röstat nej till de motioner som föreslår ett stopp för denna skövling och tvångsförflyttning. Dels marknadsför man lite grann de ledamöter som jag säkert tror har ett eget, privat och genuint intresse för frågan. Det brukar kallas dubbelmoral, fru talman. Det tycker jag är tråkigt, speciellt i den här frågan.

Anf. 88 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Ja, vilken ända ska man börja i, Eva Flyborg? Dubbelmoral, pratar du om. Jag tycker att Folkpartiet är ett lysande exempel på en mycket vanlig politisk dubbelmoral. I oppositionsroll bryr man sig inte om det regelverk som finns i sådana här frågor. Riksdagen kan inte sätta sig i Vattenfalls styrelserum eller något statligt verks styrelserum och gå in och korrigera enskilda operativa beslut av något slag. Däremot kan man helt riktigt naturligtvis uppmana en regering att ge ägardirektiv.

Det har vi också gjort. Hösten 1998 skrevs det med anledning av skrivelsen om de statliga företagen från näringsutskottet att regeringen borde skärpa sig när det gäller redovisningen av statliga företag. Den skärpningen har skett. Det är mycket bättre redovisning. Ett arbete pågår för att det också ska bli bättre ägardirektiv. Jag tror att den här byn, Horno, kommer att vara till stor hjälp som opinionsbildare i fråga om nödvändigheten av att man har miljöprogram, jämställdhetsprogram och etiska program.

Undviker ansvar gör vi inte en sekund. Jag tycker tvärtom att det är ni som har en dubbelmoral som låtsas att ni kan påverka en sak som ni om ni vore i regeringsställning aldrig skulle släppa fram. Det kallar jag politiskt dubbelspel i högsta klass – eller lägsta, vilket man vill.

Sedan är det en konkret fråga. Inget förnyelsebart energislag är i närheten av att kunna konkurrera prismässigt med kolkraft och andra aktuella, icke förnyelsebara energislag. Eva Flyborg talar sig varm för en marknad. Hur vill hon reglera den eftersom hon dömer ut regeringens, och därmed också vår, energipolitik under gångna år? Vi har ändå ökat 1,5 terawattimmar i fråga om förnyelsebar energi. Vi är på gång att öka ännu mer i nästa program. Vill Eva Flyborg vara om att kreativt och positivt bidra till det i stället för att gnälla över hur felaktig den förda politiken har varit och är?

Anf. 89 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Den här repliken tar jag hemskt gärna. Dubbelmoral är när man säger något i ena sammanhanget och sedan inte står för det i det andra. Jag tycker att det är precis det som Vänsterpartiet alltför ofta ägnar sig åt som stödparti till den nuvarande socialistiska regeringen. Det tycker jag, och det står jag för.

Statliga Vattenfall står, och det vet Lennart Värmbys, under riksdagens och regeringens domäner. Visst är det så, och visst kan och borde Vänsterpartiet medverka till att detta stoppas. Det är klart att vi kan göra det. Vattenfall är ju ett statligt företag, och statliga företag har vi all rätt och också skyldighet att visa upp ett ägaransvar för som gäller på papperet och inte bara i orden.

Den andra frågan får Lennart Värmbys nog ställa igen. Jag hann inte riktigt med den. Jag beklagar.

Anf. 90 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Då tar vi sista varvet. Jag är fullt införstådd med problematiken, regelverket och det. Jag är inte jurist på något sätt, men man lägger sig inte i ett enskilt handhavande. När ministrar gör det kallas det för ministerstyre, och konstitutionsutskottet och andra är väldigt intresserade av att komma på en minister, eller kanske för den delen riksdagen, med fingrarna i syltburken.

Behovet av ägardirektiv, etisk policy och sådant gäller däremot alla företag. Ni skriver i er reservation att de privata skulle vara något slags föregångare tvärsöver. Det finns enskilda privata företag som har påbörjat ett mycket förtjänstfullt arbete. Det är naturligtvis en utmaning för statligt ägda företag att anamma den utmaningen och vara ännu mer i framkant så vi kan vara stolta ägare och de anställda kan vara stolta över sina företag.

Jag ska också ta upp en annan fråga. Eva Flyborg svarade nämligen inte på det här med att öka andelen förnyelsebart. Hur gör Folkpartiet där eftersom den förda politiken är så bedrövlig och misslyckad? Hur vill ni öka andelen? Ni behöver inte avskaffa ett enda kärnkraftverk. Ni behöver inte lägga ned ett enda brunkolseldat kraftverk. Men hur gör Folkpartiet för att öka andelen förnyelsebart?

Och om nu varje energislag ska bära sina miljökostnader och annat, varför är då Folkpartiet emot det som vi röstade om här, att vi utökade atomansvaret, säkerhetskravet? Den risken har inte blivit mindre efter den 11 september. Det är begränsat till 3,3 miljarder i Sverige, och så skyller man på diverse internationella överenskommelser. Det finns länder som ligger högre.

Kärnkraften är ju inte säker. Jag undrar vad Eva Flyborg och Folkpartiet säger den dag det smäller någonstans. Vi får väl hoppas att det smäller så långt borta som möjligt från Sveriges gränser – hur är moralen där för att prata klarspråk?

Dubbelmoralen är det ni som ägnar er åt och inte vi.

Anf. 91 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det blir jag som får sista ordet. Ja just det, Lennart Värmbys. De privata företagen är tvingade att anpassa sig på grund av bl.a. marknadens krav men också, tror jag, på grund av egen

övertygelse om vad som är rätt väg att gå. Där har inte den statliga företagssektorn samma krav på sig. Just detta sade jag för kanske en timme sedan när det gällde näringsutskottets betänkande 1, tror jag att det var, där vi behandlade hela näringslivet.

Sedan skulle jag bara vilja säga en sak. Oftast är det väl så att anfall är bästa försvar, Lennart Värmby, men kom inte och prata med mig om förnyelsebara energikällor så länge Vänsterpartiet medverkar till att statliga Vattenfall bryter brunkol och tvångsförflyttar människor i östra Tyskland. Det hör inte ens till samma division, tycker jag.

Anf. 92 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag vill bara ha ett förtydligande. Jag tror inte att Folkpartiet är teknikfientligt, men inget annat parti har i budgeten yrkat avslag på samtliga insatser för att få fram alternativ. Man har tagit bort åtgärder för att minska elanvändningen och för att investera i elproduktion från förnyelsebara energikällor. Man har tagit bort åtgärder för effektivare energianvändning. Det är energiforskningen. Det är energiteknikstöd och introduktion av ny energiteknik. Hur ska man då nå målet att få fram alternativ till kärnkraften? Man tar i princip bort över 1 miljon kronor till dessa ändamål.

Anf. 93 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror nog att Åke Sandström vet ungefär vad jag kommer att svara. Vi i Folkpartiet tror att kärnkraften är en energiproduktionskälla som kommer att hänga med åtskilliga år i framtiden. De investeringsprogram som vi har sett inom energiområdet nu och sedan några år tillbaka har inte alls givit den effekten som vi trodde att de skulle ge, inte ens en bråkdel av vad de skulle kunna ge.

Vi tror att vi måste ta ett nytt samlat grepp över hela energiforskningsfären. I avvaktan på det har vi inte lagt fram några särskilda förslag ytterligare på detta område.

Anf. 94 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag måste få rätta mig själv. Det är ju 1 miljard som har tagits bort genom att samtliga områden är raderade. Det sagda innebär då att Folkpartiet är berett att försöka ansluta sig till en bredare överenskommelse kring energipolitiken framöver, vilket jag skissade på som framtidsmöjlighet.

Anf. 95 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Folkpartiet har en stolt tradition att alltid vara öppet för goda förslag. Med den sammansättning som denna arbetsgrupp har tror jag tyvärr inte att vi kommer att komma i närheten av den fria elproduktion som vi vill stå för, där staten garanterar miljömässigheten och säkerheten. Men kom igen med förslag, så ska vi i vanlig god ordning kika på dem.

Anf. 96 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag anser att energisystemet måste genomgå en total omställning till en elproduktion med förnybara energislag och en slutgiltig

avveckling av kärnkraften år 2010. Detta år bör återinföras som slutår för kärnkraftsavvecklingen. Under de närmaste fem åren bör minst tre kärnkraftsreaktorer stängas, samtidigt som koldioxidutsläppen från energisektorn minskar.

Den svenska energipolitikens mål ska vara att inom ramen för en bärkraftig utveckling på kort och lång sikt skapa förutsättningar för att förse landet med förnybar energi på ett sätt som medför att näringslivet ges konkurrenskraftiga villkor och hushållen får rimliga totalkostnader.

Varje energislag ska långsiktigt bära sina egna samhällsekonomiska kostnader, även risk- och miljökostnader.

Marknadsekonomiska styrmedel ska utnyttjas för huvuddelen av kärnkraftsavvecklingen. Principen ska vara att alla energislag betalar sina fulla kostnader. Kärnkraften ska påföras kostnader för risker när det gäller reaktorolyckor och för den miljöpåverkan som finns i olika delar av kärnbränslekedjan. Kärnkraftsproducenterna ska betala sina egna riskkostnader.

Produktionsskatten på elektricitet från kärnkraften bör höjas så att kärnkraften betalar kostnaderna på både kort- och långsiktiga miljöeffekter. Dock anser jag inte att all energi för kärnkraftsavvecklingen måste ersättas fullt ut. En hel del energi ska komma från minskad elanvändning genom konvertering från eluppvärmning, effektivisering och en utbyggnad av ny elproduktion med förnybara energislag.

Dessutom är risken för terrordåd mot kärnkraftverk ett hot som måste tas på största allvar. Det förstärker argumenten för en omedelbar avveckling av kärnkraften. Risken för attacker mot kärnkraftsanläggningar i tätbefolkade områden kan inte längre avfärdas som osannolika.

Jag anser därför att de villkor som regeringen har satt när det gäller avvecklingen av Barsebäck ska upphävas. Elmarknaden ser annorlunda ut nu än den gjorde 1977 när villkoren sattes, och det är inte rimligt att hålla fast vid dessa villkor nu. Jag har två synpunkter på detta.

Den första gäller effektbalansen. Det är faktiskt ett marknads- och kontraktproblem. Det är en fråga om leveranssäkerhet som man mycket väl kan lägga på de företag som säljer och producerar kraft.

Den andra gäller att en rad kraftfulla åtgärder måste vidtas för att motverka miljö- och klimatproblemen vid en stängning. Det är nödvändigt att effektivisera och minska elförbrukningen liksom att ställa om till förnybara och mer miljövänliga sätt att framställa elektricitet.

Jag anser också att den redovisning som regeringen ska förelägga riksdagen 2003, om inte Barsebäck är avvecklat innan dess, också ska innehålla analyser av miljökonsekvenserna, bl.a. effekterna av uranbrytning i de länder där den sker. Detta är något som man tenderar att inte se när man betraktar miljökostnaderna.

Sedan är det naturligtvis så att Malmö och Köpenhamn ligger nära Barsebäck, och risken för terrorangrepp har visat att denna fråga har blivit ännu allvarligare än vad vi kanske tidigare har trott.

Så till frågan Horno. Jag tänker inte uppehålla mig så mycket vid den, eftersom Ewa Larsson har engagerat sig mycket i frågan och kommer att tala om det om en stund. Men att ett statligt bolag ägnar sig åt, enligt min mening, oetiska affärsmetoder och förflyttar en folkgrupp för att få fram brunkol tycker jag är förskräckligt, och det kan vara nog sagt med det.

Anf. 97 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Ibland går det lite för snabbt. Jag glömde att avsluta mitt anförande med att yrka bifall till reservation 9, vilket jag härmed gör.

Anf. 98 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag glömde också att yrka bifall till reservationerna 4 och 8, vilket jag nu gör.

Anf. 99 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Vi behandlar näringsutskottets betänkande NU3 utgiftsområde 21 Energi samt skrivelsen om stängningen av Barsebäck 2.

Jag ska börja med att kommentera vårt ställningstagande då det gäller utgiftsområde 21 Energi, och jag kommer senare under mitt anförande att kommentera stängningen av Barsebäck 2.

Samtidigt kan jag till Ola Karlsson säga att av de frågeställningar som han tog upp i sitt anförande så kommer jag med all sannolikhet med mitt anförande att besvara en del av hans frågor.

I juni 1997 beslutade riksdagen att den svenska energipolitiken skulle ha följande övergripande mål:

För det första att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige.

För det andra att skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle.

För det tredje att bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Energipolitiken omfattar tre verksamhetsområden, nämligen elmarknadspolitik, övrig energimarknadspolitik och politik för ett uthålligt energisystem. Dessa tre områden är viktiga för en väl fungerande och hållbar energipolitik i vårt land. De som ska genomföra detta efter beslut i riksdagen är främst Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät, som har ansvaret för att genomföra åtgärder inom energipolitiken som vi beslutar i Sveriges riksdag.

Vårt mål för elmarknadspolitik är en effektiv elmarknad som genererar en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Regeringen har i budgetpropositionen redovisat fem resultatindikatorer för utvecklingen på elmarknaden. Dessa indikatorer är prisutvecklingen på den nordiska elbörsen, elpriser till elkunderna, nättariffer, antal ärenden vid tillsynsmyndigheten samt effekt- och elbalansen. Regeringen har tillkallat en särskild utredare som ska analysera konkurrensen och pris-sättningen på elmarknaden. Denne särskilde utredare är generaltulldirektör Kjell Jansson. Han skulle redovisa detta den 1 december. Han har lämnat ett delbetänkande då, och han har fått ytterligare förlängning för sitt arbete och kommer att redovisa det senast den 15 januari 2002.

Jag ska ta upp målen för övrig energimarknadspolitik. Målet för naturgasmarknaden är att vidareutveckla gasmarknadsreformen så att en effektiv naturgasmarknad med konkurrens kan vidareutvecklas.

Då det gäller värmemarknaden är målet att stimulera till ökad konkurrens och effektivitet. Som resultatindikator på detta område använder

regeringen pris- och konkurrensutvecklingen på naturgas- och värme- marknaden.

Det är glädjande att flera av riksdagens partier tycker att det är viktigt att vidareutveckla naturgasen i Sverige. Då vi här i riksdagen debatterade frågan om hur vi ska använda naturgasen i Sverige var det endast Centerpartiet, Vänsterpartiet och vi socialdemokrater som tyckte att naturgas ska användas i vårt energisystem. Vi välkomnar att fler partier tycker som vi i denna fråga – just nu.

Då det gäller målet för ett uthålligt energisystem ligger det energipolitiska program från år 1997 fast som denna riksdag har beslutat om.

Då det gäller de energipolitiska åtgärderna på kort sikt och den del av programmet som avser kompensation för bortfallet av elproduktion från den andra kärnkraftsreaktorn i Barsebäck återkommer jag lite senare.

Då det gäller långsiktigheten i det uthålliga energisystemet är detta den del av programmet som innebär en långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik under perioden 1998–2004. Målet är att under de närmaste 10–15 åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor, utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering och bidra till att utveckla ett ekonomiskt och ekologiskt uthålligt energisystem.

Vårt mål för energiforskningen är att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens på energiområdet inom universiteten, högskolorna och näringslivet i enlighet med vårt energipolitiska beslut 1997. Energiforskningen ska också bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Utskottets majoritet vill, vad gäller bedömningen av mål som satts upp för de tre verksamhetsområdena och de resultatindikatorer som används för att informera om måluppfyllelsen, anföra följande: Inom elmarknadspolitiken pågår utredningsarbeten som gör det svårt att i dag bedöma måluppfyllelsen. Konkurrenssituationen och prissättningen på elmarknaden är för närvarande föremål för analys. Vidare har Energi- myndigheten fått i uppdrag att utveckla resultat- och effektivitetsmättet när det gäller tillsynen av nätverksamheten och utvecklingen av energimarknaderna.

Även behovet av att utveckla marknadsbaserade instrument för att hantera effektknappheten betonas från regeringens sida. I samtliga dessa fall handlar det om åtgärder för att utveckla en effektiv elmarknad – nyckelord i målformuleringen på området – vilket indikerar att detta mål ännu inte har nåtts.

Fru talman! De resultatindikatorer som används inom det övriga energimarknadspolitiska området är pris- och konkurrensutveckling på naturgas- och värmemarknaden. Med hjälp av dessa indikatorer ska måluppfyllelsen, i form av ökad konkurrens och effektivitet på naturgas- och värmemarknaden, bedömas. I nuläget måste dessa indikatorer bedömas vara grova.

Då det gäller målet för en politik för ett uthålligt energisystem bedömer utskottets majoritet att de resultatindikatorer som används för att mäta effekten är relevanta i fråga om att åstadkomma en minskad elanvändning. Målet är satt till 1 TWh. Hittills uppgår besparingen till 0,5 TWh. Majoriteten i utskottet kan konstatera att ett stort antal forsk-

nings- och utvecklingsprojekt är i gång och att även nivån avseende näringslivets deltagare kan anses vara tillfredsställande.

I likhet med tidigare års behandling av energipolitiken vill de borgerliga partierna, med Moderata samlingspartiet i spetsen, sälja ut Vattenfall. De anser att Vattenfall bör privatiseras och börsintroduceras. Majoriteten i utskottet vill framhålla att Vattenfall är en viktig nationell resurs på energiområdet, inte minst i arbetet med omställningen av vårt energisystem. Vattenfall ska förbli i statlig ägo och vara ett verktyg i omställningen.

Fru talman! Jag ska nu kommentera skrivelsen om stängningen av Barsebäck 2. Enligt de energipolitiska riklinjer som beslutades av riksdagen 1997 ska andra reaktorn i Barsebäck stängas av före den 1 juli 2001. Ett villkor för stängningen är att bortfallet av elproduktionen kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och genom minskad användning av el. Riksdagen beslutade att riksdagen ska ges möjlighet att bedöma om villkoren för stängningen är uppfyllda. Regeringen har i en skrivelse från föregående år redovisat att villkoren inte var uppfyllda och att man ska återkomma i samband med att budgeten för 2002 ska fastställas.

Regeringen har i den nu aktuella skrivelse som vi ska ta ställning till redovisat att de villkor som är uppställda i energiuppgörelsen och som riksdagen beslutade om 1997 inte var uppfyllda. Utskottets majoritet anser att villkoren inte är uppfyllda och att regeringen ska återkomma med en ny prövning beträffande villkoren senast år 2003.

Då det gäller årtal och villkorens uppfyllande har Vänsterpartiet och Centerpartiet en annan uppfattning. Vänsterpartiet anser att villkoren är uppfyllda och vill stänga Barsebäck 2 per den 1 juli 2002. Centerpartiet anser att Barsebäck 2 kan stängas under år 2002.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till näringsutskottets förslag i betänkande 2001/02:NU3, *Utgiftsområde 21 Energi*, samt avslag på samtliga reservationer.

Allra sist: Jag har inte kommenterat byn Horno och Vattenfalls brunkolsbrytning utan hänvisar där till vad utskottet skriver i betänkandet.

Anf. 100 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Nils-Göran Holmqvist: På vilket sätt bidrar importen av smutsig kol och oljebaserad energi till Sverige? Nils-Göran Holmqvist talade här om målet för svensk energiförsörjning, om svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt om att underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Hur tycker Nils-Göran Holmqvist att just målsättningen och det som faktiskt sker i praktiken där går hand i hand?

Anf. 101 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Det frågades om uppfyllelsen och målsättningen här. Även om Sverige inte importerar något från övriga länder kommer det att produceras brunkolsel både i Tyskland och i Danmark. Vi får del av de utsläppen även här i Sverige, så det har ingenting att göra med vårt ställningstagande när det gäller att använda Vattenfall i vårt omställningsarbete.

Vi måste ju se till att våra förnybara källor som vi satsar på blir konkurrenskraftiga. På det viset kan vår import av brunkol från Tyskland och av kolet från våra kraftverk i Danmark bli mindre. Självklart jobbar vi på det. Vi ser också till att danskarna inför restriktioner för användningen av kol i sina kraftverk.

Prot. 2001/02:45

11 december

Energi

Anf. 102 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Om vi inte gör det kan någon annan göra det. Därmed kan vi lika gärna själva göra det – ja, om inte annat så är det är en intressant tankegång.

Den här kol- och oljeenergiproduktionen genererar dock utsläpp. Dessa bokförs inte i Sverige eftersom de produceras i Danmark. För importerad el bokförs alltså inga utsläpp. De bokförs inte heller i Danmark eftersom danskarna exporterar elen till Sverige. Detta är intressant – en sorts utsläppens svarta hål som regeringen bidrar till. Det tycks alltså finnas en sorts utsläppens Bermudatriangel mellan Sverige, Tyskland och Danmark.

Jag skulle vilja ha en kommentar från Nils-Göran Holmqvist om huruvida ni har diskuterat just detta i majoriteten och om ni tycker att det är ett problem. Jag tycker att detta är ett problem. Enligt min mening stänger man svenska säkra och miljömässigt goda kärnkraftverk för att i stället importera den här smutsiga energin. I det avseendet behöver man inte redovisa några utsläpp – hokus pokus, så var det ordnat. Detta är en intressant fråga där jag skulle vilja ha en kommentar.

Byn Horno lämnade Nils-Göran Holmqvist utan mycket till kommentar. Anser Nils-Göran Holmqvist, och därmed majoriteten, att det är rätt att tvångsflytta en hel by, inklusive att gräva upp gravar, ta med de döda osv.? Även om man inte bryter mot tysk lag undrar jag om det inte finns någonting annat som majoriteten känner att man, dvs. regeringen, bryter mot i det här fallet.

Anf. 103 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Då det gäller att använda kol i systemet så är det Kyoto-protokollet som avgör. Vi har sagt att vi ska använda Kyotoprotokollet och att vi ska se till att implementera det i svensk lagstiftning. Det är likadant i Tyskland och i Danmark.

När det gäller andra energislag så säger vi att vi vill använda mer naturgas än kol och olja i vårt system. Det har vi sagt i detta betänkande, och vi har sagt det i tidigare betänkanden. Det är det som vi nu jobbar med – att vi ska kunna använda mer naturgas i och med vårt ställningstagande.

Jag tycker att Eva Flyborg borde kunna tänka till lite grann vad gäller samhället Horno i Tyskland. Det hade blivit så här oavsett vem som äger företaget. Hade det varit ett privat Vattenfall så hade företaget köpt detta och använt det för att producera el till Tyskland i första hand. Och det är samma sak här. Vattenfall har gått in och köpt andelar i kraftverket VEAG och HEW och har i och med det köpet fått brunkolsbrytningen. Brunkolsbrytning har ju gjorts i detta område under minst 30 år. Det tycker jag att även Eva Flyborg ska ha med sig när hon debatterar denna fråga.

I hanteringen av denna typ av frågor är det Vattenfalls styrelse som har det yttersta ansvaret. Den ska ta hänsyn till om det är ekonomiskt försvarbart att gå in i en sådan här investering. Det gör vi inte i Sveriges riksdag.

Anf. 104 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ställa två frågor.

Den första är: Vad gör Nils-Göran Holmqvist och Socialdemokraterna för att undanröja de kontraproduktiva skatteregler som jag talade om i mitt anförande, dvs. de skatteregler som faktiskt motverkar energibesparing i hushållen – främst i villorna?

Min andra fråga handlar om en minimiavgift på koldioxid i Europa. Jag skulle vilja höra vad Nils-Göran Holmqvist tror ligger bakom statsministerns envishet när han inte alls vill ta tag i denna fråga och driva den. Det är ju en fråga som skulle få mycket goda effekter om man kunde införa en minimiavgift på koldioxid i hela Europa. Det skulle bli bättre för miljön totalt sett och det skulle samtidigt stärka våra svenska företags konkurrenskraft. Vad krävs för att statsministern ska ändra uppfattning på den här punkten, så att Sverige kan agera drivande i denna viktiga miljöfråga?

Anf. 105 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Skatteregler och skatter över huvud taget är ingenting som vi bereder i detta utskott och i samband med att vi behandlar detta betänkande. Jag tror att också Inger Strömbom vet att det finns en skattegrupp som håller på att titta över skatteregler över huvud taget, och där finns också energiskatterna med. Det kan gälla en skatt på kraftvärme och på andra energislag som vi av erfarenhet vet – detta blir vi också uppvaktade om i utskottet – att man vill se över. Från den socialdemokratiska majoriteten säger vi också att vi vill att man ska titta över detta, och det håller man ju också på med. Vi får säkert återkomma under våren, då denna översyn är färdig.

När det gäller Göran Persson och hans ställningstaganden kring koldioxidminiavgift i EU så kan jag inte kommentera varför han inte vill driva detta. Jag är inte mannen att svara på denna frågeställning, utan det får Inger Strömbom i stället fråga Göran Persson om då han kommer hit till riksdagen i en allmän frågestund.

Anf. 106 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! När Göran Persson blev statsminister visade han tydliga tecken på att miljöfrågorna skulle prioriteras. Men sedan blev det tyvärr rätt tyst på den punkten. Vi får väl hoppas på att det hela är långsiktigt och att det kan bli droppen som urholkar stenen i denna fråga.

Jag vill komma tillbaka till en sak som Nils-Göran Holmqvist pratade om i slutet av sitt anförande, nämligen naturgas. Jag vill ta upp naturgasen och miljön. Är verkligen naturgas en lösning också på miljöproblemen när det gäller energin? Det är många som säger att det finns en risk med detta i och med att när man väl har byggt naturgasledningarna så är gasen så billig att den kommer att konkurrera ut andra energislag. Det gäller framför allt om regeringen fortsätter sitt samarbete med de nuva-

rande stödpartierna, som ju gärna vill lägga ytterligare avgifter på olika energislag och på energin totalt.

Mycket av den andra energin kommer således att bli dyr, medan naturgasen sannolikt blir billig. Vad innebär det för miljön? Är detta en lösning för framtiden och för kommande generationer?

Prot. 2001/02:45
11 december

Energi

Anf. 107 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! I den socialdemokratiska regeringens miljömål ligger självfallet det som Göran Persson sade i sin första regeringsförklaring fast. Vi håller på med att förverkliga vårt energimål, där miljömålet också gäller. Det finns alltså fortfarande med i det som vi jobbar med.

Vi har sagt att naturgasen är ett komplement till de nuvarande energikällorna. Vi menar alltså att det måste vara bättre att vi fasar ut oljekraftvärmeverk och i stället använder naturgasen. Det har vi sagt vid ett antal tillfällen förut. Jag hälsar med tillfredsställelse att även Inger Strömbom och hennes partikamrater numera också har sällt sig till den grupp som tycker att naturgas är ett bättre alternativ än olja i vårt värmesystem och energisystem. Det tycker jag är tillfredsställande.

Anf. 108 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka för Nils-Göran Holmqvists utmärkta referat av betänkandet – framför allt av s. 11–18, 23 och 25.

Jag ställde två frågor i mitt inlägg. Den första var: Hur vill Socialdemokraterna möjliggöra en ökad produktion av el i Sverige? Bakgrunden är att den politik som man bedriver handlar om att dels avveckla Barsebäck – mellan sex och sju terawattimmar el – dels införa och höja kärnkraftsskatten, som leder till minskad kärnkraftsproduktion i Sverige. Det handlar också om att höja koldioxidskatten, vilket gör att mycket av produktionen flyttar utomlands eftersom det blir mer lönsamt att importera skitig dansk kolkraft än att producera i rena svenska anläggningar.

Hur ser alltså Socialdemokraternas strategi ut för att möjliggöra ökad produktion i Sverige?

Den andra frågan var: Hur ser Socialdemokraternas strategi för Vattenfall ut? Bakgrunden är Vattenfalls mycket snabba och stora expansion i Kontinentaleuropa där man har investerat mycket stora belopp. Detta kommer att kräva kapitaltillskott för bolaget och kompetenstillskott till den som ska utöva ägandet.

Jag vill fråga: Hur tänker Socialdemokraterna agera här? För moderat del ser jag privatisering som den enda tänkbara lösningen för att därmed möjliggöra kapitaltillskott och kompetenstillskott. Men vilken lösning anvisar Nils-Göran Holmqvist och Socialdemokraterna?

Anf. 109 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag redovisade detta med skatten i mitt anförande. Jag har även redovisat det vid andra tillfällen nu under debatten. Det finns en skatteutredning som håller på att titta på skatter över huvud taget när det gäller energiområdet. Jag tänker därför inte kommentera det mer.

I det här betänkandet, i tidigare betänkanden och även i betänkanden om statliga företag har vi sagt att Vattenfall är ett strategiskt företag som vi satsar på. Vi har sagt att det ska vara ett statligt ägande. Om vi vid

något tillfälle behöver tillföra ägartillskott så får vi då pröva detta i vederbörlig ordning.

Men för närvarande finns det inga sådana planer från företaget. Man har inte framfört till riksdagen eller regeringen att det behövs ett tillskott av kapital.

Det är värdefullt att Vattenfall är en spelare på energimarknaden i Europa. Det är viktigt att staten och Vattenfall är en av de stora aktörerna. Därför kommer vi att låta staten äga Vattenfall framöver. Men jag vet ju att skulle moderaterna komma till regeringsmakten kommer Vattenfall vara ett av de första företagen som skulle säljas ut. Jag hoppas verkligen att det inte kommer att hända, i alla fall inte under de närmaste åren framöver.

Anf. 110 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att energipolitiken har flyttats ifrån Näringsdepartementet och i stället hamnat på Finansdepartementet. Som svar på våra frågor hänvisas till skatteöverläggningarna. Det är tydligt att energipolitiken numera ingår i skattepolitiken.

Skatterna leder till en minskad produktion i Sverige. I stället ökar importen av framför allt smutsig dansk och tysk kolkraft.

När det gäller Vattenfall öppnar nu Nils-Göran Holmqvist för att det kan bli aktuellt med ett ägartillskott. Det förvånar mig inte med tanke på den mycket snabba och stora expansion som Vattenfall nu genomgår.

Jag tycker att det är bra med ett stort och starkt Vattenfall, men det vore också bra om Vattenfall fick en kompetent ägare som kan tillföra både kapital och kunskap om hur man ska agera beträffande Berlins, Warszawas och Hamburgs energiförsörjning. Det tror jag att den svenska regeringen varken kan särskilt mycket om eller ska ägna sig särskilt mycket åt.

Jag vill återigen fråga: Hur ser strategin ut för att man ska klara kapitalproblemet och kompetensproblemet? Man kommer inte att kunna hantera det som verkligheten ser ut i dag för bolaget.

Anf. 111 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik:

Fru talman! När det gäller skattepolitiken har jag ett antal gånger framfört att vi socialdemokrater tillsammans med våra samarbetspartier har tillsatt en skattegrupp som ska titta på detta med skatter. Jag kan inte lämna närmare besked om hur det kommer att bli på det här området.

En gång för alla, Ola Karlsson, jag har vid det här tillfället och vid andra tillfällen svarat på frågan. Kan inte Ola Karlsson någon gång ta med sig att han har fått ett svar? Vattenfall innebär ett strategiskt ställningstagande för oss socialdemokrater. Om det behövs ett kapitaltillskott ska vi självfallet pröva detta i vederbörlig ordning.

Jag anser att man på Vattenfall har en hög kompetens. Saknar man kompetens på något område är det inte vi här i Sveriges riksdag som ska tala om vilken kompetens man ska ha, utan det är ledningen som måste se till att införskaffa den kompetensen via rekrytering av lämpliga personer.

Fru talman! Flera tidigare talare har tagit upp vår gemensamma fempartimotion N332. De har talat om själva grunden till vårt förslag. Regeringen bör genom ägardirektiv ålägga Vattenfall att leva upp till sina egna miljöetiska krav och därmed skydda den kulturminnesmärkta byn Horno och förhindra en tvångsförflyttning av dess invånare. Det kan anses vara ett ganska rimligt krav.

Nu ville inte socialdemokraternas representant Nils-Göran Holmqvist ens ta upp frågan i sitt anförande. Det tycker jag är anmärkningsvärt nonchalant. Dessutom har Vänstern, Socialdemokraterna och Moderaterna i utskottet tillsammans röstat emot fempartimotionen. Mediebilden blev väldigt oklar tack vare det agerandet. Jag beklagar det agerandet. Vad vill Vänstern egentligen? Å ena sidan snyftar man, å andra sidan röstar man emot.

När det gäller Teracom antar jag att Vänstern kommer att gå med på förslagen i den framlagda propositionen om att strama upp det statliga bolagets verksamhet till att gälla mer *broadcasting*. Men när det gäller Vattenfall ska riksdagen inte sätta sig i Vattenfalls rum, säger Lennart Värmbj. Jag tycker att det här är märkligt.

Inför Vänsterpartiets kongress finns det ett förslag om att alla stora företag ska förstärkas. Jag säger bara bevara mig väl för en sådan utveckling med tanke på hur Vattenfall agerar i dag.

Vi från Miljöpartiet menar att om vi ska ha statliga företag ska det finnas en speciell mening med det. Precis som statssekreterare Claes Åstrand tycker vi att statliga företag ska ha hög svansföring. De ska vara särskilt påpassade och maximering av vinsten ska ligga inom statlig policy när det gäller miljö, moral och etiskt ansvar.

Precis som Ola Karlsson menar vi i Miljöpartiet att Vattenfalls omställningsarbete rimmar illa med accelererat brunkolsägande.

Fru talman! Näringsutskottet drar slutsatsen i sitt betänkande att det är upp till Vattenfalls ledning och styrelse att fatta beslut om den operativa verksamheten. Vi delar den uppfattningen, men vi ställer oss frågande till på vilken kunskapsgrund som ledningen och styrelsen har fattat sitt beslut. Samhället kan och bör gå in när missgrepp sker.

För att själv bilda mig en bred uppfattning och undersöka alternativ har jag besökt Horno, talat med dess invånare, politiska företrädare, borgmästare och präst. Jag har träffat representanter för facket och varit i byar som tömts på folk, och jag har besökt ett nybyggt samhälle dit Hornos invånare ska flytta.

Jag kan också konstatera att näringsutskottet är mer välinformerat än vad Vattenfalls ledning är. Detta ställningstagande baserar jag på ett samtal med verkställande direktör Lars G Josefsson som direktsändes i Riksradiön. Där sade han bl.a.: ”Det finns inga sorber i byn Horno, det är bara vad aktivister säger.” Hur kan han säga så?

Utskottet konstaterar att minoritetsgruppen uppgår till ca 60 000 personer, och att majoriteten av invånarna i byn Horno är sorber. Det här stämmer också med min uppfattning. Över hälften av dem som jag träffade var sorber, och på byns kyrkogård fanns det bara sorbiska namn. Jag har foton med mig, så att ni kan själva få se.

Vattenfalls verkställande direktör säger också att dagbrottet inte kan gå förbi Horno, att det inte finns någon alternativ och att om det hade funnits det hade dessa tagits till vara. Det är helt fel.

När jag träffade representanter för Laubags fackförening sade de att det visst finns möjligheter att gå förbi Horno, det är bara ett tekniskt problem. Naturligtvis skulle det innebära en merkostnad. Enligt Laubag skulle det kosta 5 miljarder kronor och enligt hornobornas egna beräkningar skulle det kosta 1 miljard kronor. Här måste konstateras att ingen oberoende kostnadsanalys är gjord. Vattenfall borde se till att det görs en sådan.

Dessutom sparas kostnader för flytt av de 330 byborna, kyrkan och dess gravplatser. Inga arbetstillfällen hotas. Tvärtom lär det vara mer arbetsintensivt att gå runt byn.

Verkställande direktören Josefsson säger också att byborna kommer att bli lyckliga efter flytten. Vilket extremt cyniskt och okunnigt uttalande! Hur kan de, efter 25 års kamp, bli lyckliga när de förlorar och tvångsförflyttas till en förort? Hur ska deras kära trädgårdar och hantverkslokaler kunna byggas upp igen?

Det var flera saker som kom fram i samtalet som stärkte mig i min uppfattning att Vattenfalls ledning och dess styrelse endast har lyssnat på en part och skaffat sig kunskap därifrån, nämligen från Laubag. Det anser jag vara så alarmerande att ett brev har skickats ut till samtliga styrelseledamöter om dessa brister.

Brevet behandlades med största allvar på torsdagens sammanträde, och dess ordförande Dag Klackenborg fick i uppdrag att kontakta mig.

Vi får se hur denna fråga kommer att hanteras vidare. Jag är mycket glad över att styrelsen nu verkar ha tagit frågan på stort allvar och ser framemot ett samtal.

Men det är vi – staten – som är ägare till företaget till hundra procent. Jag tycker att vi som ägare ska förtydliga ägarvillkoren, så att företaget åtminstone lever upp till sina egna högt uppsatta mål. Vattenfall säger sig vara ett företag som värnar naturen, sätter människors hälsa och säkerhet i centrum och agerar med respekt för kultur, seder och värderingar i de länder man verkar i. Det är helt uppenbart att policyn inte följs, och då är det vi – ägaren – som bör agera.

Med det yrkar jag bifall till reservation 9 under punkt 6.

Anf. 113 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag begärde replik eftersom Ewa Larsson nämnde mig vid namn. Jag ska inte upprepa vad jag sade i mitt anförande. Man kan säga att jag i efterskott formulerade ett särskilt yttrande från v-gruppen i näringsutskottet. Jag har ändå några kommentarer.

Ewa Larsson kan vara lugn. Såvitt jag vet finns det inget förslag till v-kongressen om att förstatliga alla företag, vilket hon sade.

Vad gäller det som sades om Vattenfalls agerande måste vi först undersöka om vi har samma verklighetsbild. När Vattenfall köper in sig i Tyskland och Polen ökar inte andelen brunkol i energisystemet i norra Europa. Man köper befintlig verksamhet.

Omvänt har Sydkraft, som har köpt upp vattenkraft i norra Sverige, i sina årsberättelser angivit att de har ökat andelen förnybar energi. Ja, i

koncernen Sydkraft har man ökat andelen förnybar energi, men inte i energisystemet Sverige.

Energisituationen blir inte värre därför att Vattenfall köper in sig i Polen och Tyskland.

Man kan inte bortse från det formella regelverket. Det är regeringen som utövar ägandet och utser bolagsstämma, som kan avsätta den styrelse som enligt Ewa Larsson är synnerligen oinformerad och okunnig.

Jag har tidigare här i dag klart angivit att vi från Vänsterpartiet har agerat under många år. Vi utövar också påtryckningar, förhandlar, uttrycker önskemål och ställer krav i det samarbete vi har för att ägarpolitiken ska bli bättre. Det gäller inte bara dessa frågor utan samtliga statliga företag.

Anf. 114 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tog inte upp den konkreta miljöförstöringen, men jag gör gärna det. Apropå Kyotoprotokollet vill jag säga att Vattenfalls köp innebär att 50 miljoner ton koldioxid släpps ut varje år i Vattenfalls namn.

Men det var inte det vi pratade om. Det var ägardirektiven och vad man kan göra och kräva för att förtydliga dem.

Jag tycker att det är fel av Vänsterpartiet att inte följa upp förslagen i den motion man själv har skrivit under. Man hänvisar till att man ville förtydliga ägardirektiven i finansutskottet, men att ingen röstade för förslaget då.

Men när det finns människor som röstar med er, och eftersom ni själva har skrivit under en motion, tycker jag att ni ska fullfölja.

Mediebilderna av vad Vänsterpartiet egentligen vill är helt obegriplig. Vill man snyfta eller stå för några konstiga principer som vi inte delar?

Det finns möjligheter för svenskar att själva välja varifrån de vill köpa sin el. Det finns de som framställer el på ett miljömässigt vettigare sätt. Man kan t.o.m. själv bli delägare i kooperativ. Det finns möjligheter för oss svenskar att agera i denna fråga.

Jag skulle önska att riksdagen inte fränsade sig sin makt. Jag skulle önska att Vänsterpartiet insåg att man har möjlighet att utöva makt i plenum här i riksdagen och inte slog ifrån sig. Men man kan också som enskild individ välja varifrån man vill köpa sin el.

Anf. 115 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag upplever att Ewa Larsson har ett mycket starkt engagemang, precis som många andra, i denna fråga. Men jag vidhåller att det formella regelverket innebär att riksdagen inte kan sätta sig i Vattenfalls styrelserum och överta styrelsens rätt att agera.

Däremot är vi uppenbarligen överens om principerna, nämligen att det ska finnas ägardirektiv och att de ska vara tydliga och klara.

Det faktum att Vattenfall äger brunkolen i Tyskland gör inte att brunkolsbrytningen ökar, såvida man inte startar nya brytningar och ökar produktionen. Det är så jag har uppfattat kritiken från er som har agerat i denna fråga. Det är felaktigt att påstå att Vattenfall skulle försämra energisituationen på något sätt.

Jag tycker att det är viktigt att vi har ett statligt ägt svenskt företag som agerar på denna konkurrensutsatta marknad. Man har uppenbarligen

inte levt upp till sina egna mål i denna fråga. Men vi som ägare kan se till att man gör det i fortsättningen. Jag ser ändå opinionsarbetet som ett bra bidrag till att öka trycket på det området.

Återigen vill jag säga att det inte är denna församlings sak att gå in i statliga verk eller bolag och överpröva de beslut som har fattats. Man kan dra lärdom av dem och använda dem som pedagogiska exempel för att åstadkomma ett bättre resultat i framtiden.

Anf. 116 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är tragiskt att man vill agera via opinionen och inte i kammaren, där Vänsterpartiet är ett parti.

Det finns en fempartimotion som Vänstern själv har skrivit under. När man gjorde det var motionen tydligen helt rimlig. Sedan blev den helt orimlig. De fyra partier som står kvar är tydligen också helt orimliga.

Det vi säger i motionen – att riksdagen ska besluta att regeringen genom ägardirektiv ska ålägga Vattenfall att leva upp till sina egna miljötiska krav – är högst rimligt, och vi kan fatta beslut om det här i riksdagen.

Jag vill återigen påminna Vänsterpartiet om att man – det förmodar jag – kommer att förtydliga ägardirektiven när det gäller Teracom. Det kommer att ske i början på nästa år. Där är det tydligen inga problem att gå in och förtydliga ägardirektiven, men när det gäller Vattenfalls agerande är det problem. Jag tycker att det är tragiskt.

Det var många ord om upplevelser i Lennart Värmbys repliker. Jag skulle önska att det var mindre upplevelser från Vänsterns och Socialdemokraternas sida och mer konkret handling. Om vi ska ha statliga företag ska de bannemej ha hög svansföring och hålla sig till de regler som är fastställda.

Anf. 117 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Mediebilden blir oklar, säger Ewa Larsson. Jag har under dessa veckor förstått att medierna är viktiga för Ewa Larsson. Det är de inte för mig. Jag pratar mer om sakfrågorna.

Jag har försökt att förklara för Ewa Larsson hur Vänsterpartiet har ställt sig, men hon har inte velat lyssna. Jag gör ett försök till.

Först vill jag uttala min förståelse för mina partikolleger i näringsutskottet, som av formella skäl röstade för utskottets förslag i betänkandet när det gäller Vattenfall och brunkolsbrytning i Tyskland.

Jag har också förståelse för de partikamrater som i dagens omröstning kommer att lägga ned sina röster. De menar att det finns brister både i utskottets betänkande och i reservationen från kd, mp, c och fp.

Viktigare för mig och en del av mina partikamrater är emellertid engagemanget för de gamla människorna i byn Horno. Det gäller också övergreppen mot den sorbiska minoritetsbefolkningen och dess kultur. Viktig är också insikten om att en fortsatt storskalig brunkolsbrytning i Tyskland har en förödande inverkan på allas vår ambition att minska utsläppen av växthusgaser och skona naturen. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 9.

Genom uppköp har det statliga bolaget Vattenfall blivit huvudägare till flera tyska kol- och elbolag. I Vattenfalls årsredovisning finns den policy som företaget uppger sig verka efter. Man skriver så här: Vi vär-

nar om naturen. Vi sätter människors hälsa och säkerhet i centrum. Vårt agerande präglas av respekt för kultur, seder och värderingar i de länder där vi verkar i enlighet med vår etiska grundsyn.

Som svensk medborgare, och därmed delägare i Vattenfall, tvingas jag konstatera att Vattenfall i fallet Horno går emot sin egen etiska policy på nästan varje punkt.

Horno är en liten by nära polska gränsen med 330 invånare, varav 38 är över 70 år. Byn ska nu rivas och invånarna förflyttas. Vid det enorma dagbrottet finns maskiner som Svenska Dagbladet beskriver som monster. De ska jämna byn inklusive kyrkogård och kyrka med marken för att man ska komma över den brunkol som finns där. Invånarna får storslaget välja på om kvarlevorna efter deras anhöriga på kyrkogården ska grävas upp och förflyttas till en annan kyrkogård eller tuggas sönder av grävmaskinerna. De gamla som i dag sköter sina gäss och ankor och vårdar sina rosenträdgårdar kommer mot sin vilja att förflyttas från sin kulturmärkta by till en visserligen modern men mycket steril förortsmiljö.

Hälften av befolkningen har föräldrar som är sorber. Två tredjedelar har minst en förälder som är sorb. Sorberna är ett slaviskt minoritetsfolk utan eget territorium men med ett eget språk och en egen kultur.

Nu tänker jag läsa ur Dagens Nyheter:

Detta är en sorglig fortsättning på DDR:s mord på den sorbiska kulturen. Hitler förföljde visserligen sorbernas ledare, men det var svårt att inför den tyska befolkningens ögon behandla dessa flitiga och ordentliga, välbeställda och välsedda bönder och grannar som något slags fiender till staten.

DDR-diktaturen förbjöd de tvåspråkiga sorbiska skolorna, men språket och kulturen lever ännu i byarna. När en by utplånas bryts gemenskapen upp.

T.o.m. i det ekonomiskt högeffektiva USA avbryts vägbyggen och kraftverksanläggningar när små djurarters existens är hotad. En mänsklig, i ordets verkliga mening unik kultur är hotad av brunkolsbrytningen i östra Tyskland. När ett språk och en kultur försvinner blir mänskligheten fattigare. Vill verkligen Vattenfall och ytterst det svenska folket bidra till ett utplånande som inte ens Hitler och Ulbricht var i stånd till?

Så står det.

Jag är medveten om att en omedelbar avveckling av all brunkolsverksamhet i Tyskland inte är möjlig, men att gå runt Horno är ingen omöjlighet för ett företag som de nio första månaderna i år har tjänat 3 915 miljoner kronor.

Kan Sveriges miljöminister Kjell Larsson stillatigande se på när ett statligt svenskt företag bryter brunkol i den omfattning som nu förekommer. Verksamheten är i många avseenden oförenlig med en ekologisk och socialt hållbar framtidsstrategi. Enbart de uppköp som Vattenfall gjorde före den senaste affären medför att utsläppen av koldioxid beräknas bli ofattbara 50 miljoner ton i år. Det rimmar illa med Kyotoavtalets mål om minskade utsläpp.

Vattenfall är ditt och mitt bolag. Det är min fasta övertygelse att ett agerande som Vattenfalls mot Horno skulle vara en omöjlighet i Sverige i detta millennium. Sveriges regering har bett vårt minoritetsfolk samerna om ursäkt för den behandling som det utsattes för, bl.a. av Vattenfall,

under årens lopp. Jag hoppas att kommande svenska regeringar ska slippa be om ursäkt för Vattenfalls agerande i Horno.

I mycket speciella situationer tycks regeringen kunna ingripa i statliga bolags verksamheter. Det senaste exemplet är försäkringsgarantierna när det gäller SAS. Den borde också kunna ingripa när Sveriges rykte utomlands som ett föredöme när det gäller miljö, minoriteter och socialt ansvarstagande hotas.

Många människor är upprörda över Vattenfalls agerande. Jag säger till dem: Tala med Vattenfall! Bojkotta Vattenfall! Välj en annan elleverantör!

Till sist ber jag att få läsa en liten dikt. Den är skriven av en tysk flicka som heter Katja Warchold. Hon är 16 år:

Vattenfall vårt,
du som härskar över grundvattnet
helgat varde ditt namn
må dina grävmaskiner komma
ske din vilja
så som i brunkolsbrottet, så ock på jorden.
Vårt dagliga kol giv oss i dag
förlåt oss vår gasuppvärmning
för oss inte ur nedsmutsningen
utan fräls oss från aktivister och kolmotståndare,
ty dina är de skövlade byarna och växthuseffekten ända fram till
världsmiljökatastrofen.
Amen!

Anf. 118 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Sture Arnesson och jag är ju inte oense i den här frågan. Vi är överens tillsammans med hela Folkpartiet, hela det Kristdemokratiska partiet, hela Centerpartiet och hela Miljöpartiet.

Det tragiska är ju att Vänstern står splittrat och att det blir en väldigt konstig bild utåt. Lennart Värmby säger att man vill jobba opinionsmässigt utanför parlamentet, medan vi fyra partier och delar av Vänsterpartiet tycker att vi är valda av svenska folket för att agera i den svenska riksdagen. Det är här som vi har olika synpunkter.

Jag hoppas att flera socialdemokrater lyssnar till den här debatten inne i kammaren, så att de också kan rösta med oss andra fyra partier.

Sture sade att Ewa Larsson är noga med mediebilden. Det lär vi nog ha gemensamt. Jag har läst Göteborgs-Posten; Sture har ju varit med där, och jag läste nu innantill i en gemensam debattartikel som han har skrivit under. Så det är viktigt med mediebilden, men det är också viktigt hur vi agerar här i kammaren.

Vi har ju ingen C-SPAN som man har i Kanada där man kan se på debatterna direkt hemma, utan vi måste läsa tidningen för att förstå vad som händer. Därför undrar jag om Sture med det fina anförande som nu hölls kan försöka få så många av sina partikamrater som möjligt med sig. Kanske kan vi i korridorerna också få med oss lite socialdemokrater i den här frågan.

Anf. 119 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Jag har absolut ingenting att invända mot det senare.

Vänsterpartiet kommer att ha en fri röstning i den här frågan. En del kommer att rösta med mig på den här reservationen trots att det där finns en del formuleringar som man inte tycker är bra.

Jag har respekt för mina utskottskamrater och för de vänsterpartister som kommer att lägga ned sina röster. Formellt kan jag inte tycka att de har gjort något fel. Jag tror att jag i sakfrågan har ett stöd från hela Vänsterpartiet. Det är nog det viktigaste.

Anf. 120 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Jag får säga som Ewa Larsson: Det är inte jag och Sture Arnesson som inte är överens i den här frågan. Vi är tvärtom rörande eniga.

Men jag vill ta upp en liten sak, Sture Arnesson. Skulle inte staten som hundra procentig ägare, i ett ägardirektiv t.ex., kunna ålägga statliga Vattenfall att leva upp till sin egen policy? Enligt min mening kommer ni i Vänsterpartiet inte runt det. Det går inte att hävda de argument som vi tidigare har hört här i kammaren om att man inte kan göra så. I det här fallet tycker jag att Vänsterpartiet agerar som fullfjädrade teknokrater som skyller på teknikaliteter för att undvika ansvar, och det är mer än synd. Det är synd med tanke på Sture Arnessons åsikt och med tanke på min och Folkpartiets åsikt t.ex.

Jag skrev, precis som Sture, på en enskild flerpartimotion om byn Horno. Det ställningstagandet återfinns också i vår kommittémotion om energi som jag har talat om i en tidigare debatt i dag. Folkpartiet står även som helt parti bakom reservation 9.

Det här är synd. Frågan är egentligen: Vad hände i Vänsterpartiets riksdagsgrupp? Sture Arnesson skrev ju ändå på den här motionen, och då förespeglades kanske vi andra att hela partiet stod bakom. Vad hände egentligen i gruppen?

Anf. 121 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Här borde egentligen Lennart Värmby svara. Han har redan gjort det, och jag kan upprepa svaret: Vänsterpartiet borde ha haft ett särskilt yttrande. Det har Lennart Värmby väldigt tydligt sagt. Han har också hänvisat till den reservation som lades i finansutskottet, där man kräver ett ökat inflytande just när det gäller de etiska resonemangen i statliga företag.

Var fanns de andra partierna då? Kunde inte ni ha pratat med era representanter i finansutskottet och stött den reservationen? Då hade vi varit en bit på väg.

Anf. 122 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Sture Arnesson hävdar att i FiU hade man minsann gjort något tidigare. Då ville inte vi andra, och nu vill inte Vänsterpartiet. Det låter lite som sandlåda, måste jag faktiskt säga.

Men en poäng är ändå att Sture Arnesson och Vänsterpartiet måste förstå att om man i tidningsartikel efter tidningsartikel framstår som motståndare till den skövling som nu statliga Vattenfall och den svenska regeringen ägnar sig åt men i riksdagen röstar emot, både i utskottet och i

kammaren – även om några frifräsare tydligen får lov att gå sin egen väg – är det inte bra. Enligt min mening späder det bara på det eventuella avstånd vi har mellan väljare och valda, det s.k. politikerföraktet. Det är, fru talman, enligt min mening mycket olyckligt.

Anf. 123 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att en del av mina partikamrater har valt att se det här formellt. Jag har full förståelse för det. Vi kan inte, som Lennart Värmby har sagt, sätta oss i Vattenfalls styrelserum. Jag har respekt för att mina kamrater i utskottet har drivit och driver den linjen.

Jag tror dock att vi kan förenas dels i engagemanget för Horno, dels i engagemanget för våra statliga företag. Jag hoppas att vi tillsammans ska kunna utforma etiska regler för dem och att staten ska kunna vara en mer aktiv ägare. Tycker Eva Flyborg det är jag glad.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Lag om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2001/02:NU6

Lag om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör (prop. 2001/02:24).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § Arbetsmarknad och arbetsliv

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2001/02:AU1

Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (prop. 2001/02:1 delvis, prop. 2001/02:4 delvis, förs. 2000/01:RR7 och skr. 2000/01:142).

Anf. 124 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Vi moderater beskylls ofta av socialdemokraterna för att svartmåla vad gäller arbetslöshetsstatistiken. Jag har den senaste veckan intensivt läst press och medier för att se om det finns några positiva tecken men hittills tyvärr inte hittat många – förutom, givetvis, att de socialdemokratiska ministrarna anser att det mesta är bra.

Ett positivt tecken är att deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg i slutet av november enligt AMS sjunkit med 36 % under året. Visserligen sade regeringen i november 1999 att målet var att deltidsarbetslösheten skulle halveras. Detta har endast fyra län uppnått, och det ett år senare än vad regeringen sagt. 17 län har inte uppnått detta mål. Men det här är

ändå ett positivt tecken. Tyvärr är det dock nästan det enda jag hittar. Annars är det dystert.

Den svarta måndagen – så rubricerade många tidningar de fakta som kom fram i går. 770 människor blir arbetslösa i Gislaved. Vi har haft en ökning av varslen med 140 % i år jämfört med förra året. I november har varslen ökat med 255 %. Den svarta listan är lång. Katrineholm, Kumla, Karlskrona, Degerfors, Linköping, Gävle, Arvika, Norrköping, Trollhättan, Trelleborg, Jönköping, Skellefteå, Alvesta, Uddevalla, Gränna och Hässleholm är orter som har drabbats hårt.

Man kan konstatera att regeringens passiva agerande är helt oacceptabelt. Den måste omedelbart ta itu med de verkliga problemen på arbetsmarknaden, de som gör att företag hellre flyttar ut ur Sverige än till Sverige.

Det är chockerande siffror vi har. Ungdomsarbetslösheten steg i november med 28,6 %. Exporten minskar. Konjunkturinstitutets senaste konjunkturrapport visar en ytterligare nedskrivning av tillväxten för Sveriges del. KI räknar dessutom med att utgiftstaken överskrider med 6 miljarder nästa år. Redan har regeringen genom diverse åtgärder kringgått utgiftstaket med ca 12 miljarder i denna budget.

Arbetslöshetssiffrorna är höga. Regeringen hävdar att man har nått fyraprocentmålet, men ser man till den verkliga arbetslösheten kan man konstatera att vi har den högsta arbetslösheten i modern tid i en högkonjunktur. Vi har 175 000 officiellt arbetslösa och 111 000 i arbetsmarknadsåtgärder, dvs. en sammanlagd officiell arbetslöshet på 286 000, vilket är ca 6,5 %. Vi har 131 000 latent arbetssökande, ca 40 000 arbetslösa inom kunskapslyftet och 259 000 undersysselsatta. Alltså: Totalt 716 000 människor, eller 15,7 %, står utanför den ordinarie arbetsmarknaden.

Det finns för närvarande 106 000 människor som varit sjukskrivna i mer än ett år. Under perioden januari–oktober 2001 har 30,1 miljarder kronor utbetalats i form av sjukpenning. Det är en ökning med 20 % jämfört med motsvarande period förra året. Regeringen uppger i budgetpropositionen att kostnaderna för sjukskrivningar år 2004 kommer att uppgå till 50 miljarder kronor.

Vi har också fått ett Sverige som är delat i regioner. Formellt sett är den officiella arbetslösheten runt eller över 10 % i fem av landets län. Dagens situation på arbetsmarknaden visar att sprickan mellan olika delar av Sverige snarare ökar än minskar. Arbetslösheten i Norrbotten är fyra gånger högre än den i Stockholm, och arbetslösheten i Gävleborgs län är mer än dubbelt så hög som den i Jönköpings län.

Gör man dessutom jämförelsen med EU kan man konstatera att Sverige inte ligger så bra till som det sägs från regeringens sida. Av EU:s 15 länder hamnar Sverige, enligt det mått som EU har, på sjunde plats, alltså i mitten.

Antalet förtidspensionerade ökar. Man beräknar att det kommer att öka med 9 % under perioden 2001–2004 och med 15 % under perioden 1996–2004. LO visar i rapporten *Alla behövs* att ju fler inom ett begränsat område som är arbetslösa, desto fler är det som är förtidspensionerade. LO:s slutsats är att förtidspensionering till betydande del kan betecknas som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, särskilt bland människor i

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

hög ålder. Den allvarligaste signalen är att alltfler unga människor går i pension.

Denna enorma arbetslöshet kostar stora pengar och orsakar mänskliga tragedier. Regeringens stora mål, att på alla upptänkliga sätt få ned den öppna arbetslösheten till 4 %, har varit det viktiga. För att uppnå detta införde man bl.a. aktivitetsgarantin, om vilket följande kan sägas enligt ett citat från Expressen. Det är Barbro, boende i Stockholm, som konstaterar: "Jag kunde inte drömma om att börja på dagis vid 60 års ålder."

Hon är inte ensam om detta omdöme om aktivitetsgarantin. Men den döljer ju arbetslösheten, och det verkar vara en av de viktigaste delarna för regeringen.

Till denna mörka bild av arbetslösheten ska läggas den ökade sjukskrivningen i Sverige och den stora förtidspensioneringen, som jag tidigare nämnt, vilket innebär att var sjunde skattekrona i Sverige i dag går till sjukskrivning och förtidspensioner. Det motsvarar kostnaden för alla fritidshem, grundskolor och gymnasieskolor i Sverige. Om färre är sjukskrivna kan mer resurser satsas på skolan.

Regeringen måste ta sitt ansvar. Men gör man det? Vad gör näringsministern – typiskt nog inte här, trots att det här är en viktig debatt – och regeringen i frågorna om arbetslöshet? Det frågar sig alltfler.

I en interpellationsdebatt här i kammaren sade näringsministern häromdagen att "det stämmer att antalet varsel ökat kraftigt de senaste månaderna". Sedan får man höra vad han tänker göra. Jo, regeringen har därför gett AMS i uppdrag att snabbt tillsätta en operativ grupp för att möta större varsel om uppsägning av personal i orter som drabbas särskilt hårt. I detta arbete ska AMS och NUTEK samverka i syfte att få arbetsmarknadspolitiska insatser att komma i gång.

Det är alltså att tillsätta en grupp som är näringsministerns politiska grepp. Sedan säger han också: "Regeringen lägger dessutom ut uppdrag till flera myndigheter att inkomma med förslag till regelförenklingar." Det har vi ju väntat på länge. Jag vet inte i hur många debatter vi har stått här och sagt: Kom med regelförenklingarna! Men de kommer ju inte. Det är märkligt att man ska behöva vänta och vänta på att dessa regelförenklingar ska komma.

Snarare vill den socialdemokratiska regeringen efter den socialdemokratiska kongressen införa fler regler, bl.a. genom att ta bort möjligheten till undantag för två människor om man har arbetsbrist.

Väldigt lite sker. I stället hoppar man på oss moderater i en socialdemokratisk rapport som är hemlig. Vi har faktiskt bett att få titta på den men inte fått det. Men på något märkligt sätt har den här rapporten kommit ut till pressen. Det är en rapport där man bl.a. säger: "De moderata tankarna kan inte missuppfattas. Löntagare som sluter sig samman är ett hot mot arbetsgivarnas totala makt. — — — Då skapas myten om den ensamme starke löntagaren som kommer i kläm i fackets kollektiva förtryck — men som samtidigt har kraft nog att ställa arbetsgivaren mot väggen i den enskilda förhandlingssituationen."

Jag går vidare: "Regler om fasta anställningar ska bort. Regler om arbetstid ska bort och begränsningar avseende nattarbete ska avskaffas. Även det fackliga tolkningsföretäret och turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd ska avskaffas. Stridsåtgärder mot företag som inte tecknar kollektivavtal och den fackliga vetorätten mot anlitande av entre-

prenörer kan inte heller längre tillåtas på en arbetsmarknad där individens rättigheter och arbetsliv står i centrum. — — — Dessutom höjs avgiften till arbetslöshetsförsäkringen kraftigt, men inte för de allra rikaste. De blir helt befriade från avgift på sin högsta lönedel.”

”Vi kan inte uttrycka det bättre själva.”, säger man. ”Reglering står mot avreglering, rättstrygghet mot rättslöshet, gemenskap mot ensamhet”. Sedan kommer den riktiga cloun: ”Direktörsdiktatur står mot arbetstagarnas trygghet.” Har ni hört det? Direktörernas diktatur står mot arbetstagarnas trygghet.

Den här artikeln är undertecknad av bl.a. Sven-Erik Österberg, ordförande i arbetsmarknadsutskottet, och den står i LO-tidningen.

Det är att notera att den socialdemokratiska partisekreteraren skrivit ett öppet brev om att vi ska försöka ha en valrörelse utan osakliga angrepp. Är detta, Sven-Erik Österberg, en artikel i denna anda? Varifrån kommer alla de här påståendena om moderat politik? Det skulle vara mycket intressant att få se denna hemliga rapport som så väl har läckt ut till pressen, men som inte vi kan få se.

Är det så här valrörelsen ska föras? Är detta ert sätt att följa er partisekreterares uppmaning? Är detta vad vi har att vänta från socialdemokraterna i valrörelsen? Osakliga angrepp, hemliga rapporter läckta till medierna. Anser Sven-Erik Österberg inte att vi bör få er hemliga rapport? Anser Sven-Erik Österberg att detta är ett sätt vi ska föra debatten på?

Över till arbetsrätten och företagarens villkor. Där anser vi att regelförändringar behövs och bättre villkor för företagare. Och vi är inte ensamma. I dagens nummer av Dagens Industri skriver Marie Engström och Per Rosengren, era samarbetspartner, följande: ”Socialdemokraternas förslag för att ge de mindre företagen bättre villkor förefaller lösryckta och hastigt hopkomna. För en verkningsfull politik krävs ett helhetsgrepp. — — — S talar hela tiden om småföretag och regelförändringar men ingenting händer. Finns ett reellt intresse att göra något? — — — Det behövs en sammanhållen politik för de mindre företagen. En rad frågor måste få sin lösning.”

Man talar om att det är orimliga skattekonsekvenser som finns för att hindra väl fungerande företags fortlevnad. Man talar om att man måste se över beskattningsreglerna i samband med överlåtelse till anställd eller anställda, och man talar om de förändringar som kommer att ske genom ett förslag om att gå från 14 dagars sjuklön till 60. Där skriver man: ”Det måste avvisas. För företag med några få anställda innebär sjukfrånvaro ofta redan nu stora ekonomiska problem och kännbara avbrott i verksamheten. Det finns också risk för selektering vid anställning av ny arbetskraft.”

Vidare skriver man: ”Fortsatt förenklingsarbete för småföretag

Man bör även gå igenom Småföretagsdelegationens ca 80 förslag på förenklningar, men också tillsammans med berörda myndigheter gå igenom befintligt regelverk.”

Man avslutar: ”Det finns fler frågor som behöver utvecklas, som tillgång till kapital för nystart eller expansion och frågor kring konkurrens och upphandling.

Småföretagare vill se ett helhetsgrepp och inte verkningslösa förslag framkastade i all hast.”

Det här är ord och inga visor. Det vore intressant att se hur samarbetet fungerar i den frågan. Det är dessutom lite märkligt att Vänsterpartiet i det här fallet står långt till höger om socialdemokratin. Jag måste konstatera att mycket av det som Per Rosengren säger kan vi faktiskt från moderat håll hålla med om.

Men man säger ofta från socialdemokraternas sida att företagarna tycker att det är ganska bra det man gör. Men inte bara Per Rosengren går till angrepp. I Företagaren säger den nya ordföranden för Företagarnas Riksorganisation, Thomas Sigfridsson, så här om den socialdemokratiska företagspolitiken: "Finns vi småföretagare i den politiska sinnevärlden mer än som en ständigt återkommande läpparnas bekännelse?"

Jag ställer frågan med anledning av regeringens höstproposition, där nästan ingenting handlade om att förbättra villkoren för oss småföretagare. Jag ställer frågan efter att ha följt debatten på den socialdemokratiska partikongressen, där man på fullt allvar vill sätta gränser för hur stor vinst ett företag får göra.

Det är naturligtvis fullständigt absurt att säga att ett företag inte får gå med vinst. Det är ju själva drivkraften för en entreprenör och företagare att förverkliga en idé. Det är ju det som skapar möjlighet att investera och utveckla företaget. — — — Detta diskuteras på fullt allvar 2001 när vi i stället borde diskutera hur vi ska skapa utrymme för nya entreprenörer och hur vi kan skapa ett företagarklimat i Sverige så att vi kan klara den allt hårdare globala konkurrensen."

Vad gäller situationen för nyanställningar har en OECD-undersökning visat att Sverige är näst sämst och sämst i de flesta delar som har att göra med att företag vill anställa människor.

Det finns alltså mycket att säga om den socialdemokratiska politiken kring detta. Vi har i våra förslag lagt fram vad vi tycker. Vi har utformat en gemensam reservation med de övriga borgerliga partierna, där vi visar klart och tydligt vad vi anser. Vi tycker att det är på tiden att situationen förändras, att företagare får bättre villkor, att det blir bättre skattevillkor och att vi får en anda som gör att företagarna tror på Sverige, så att vi slipper uppleva denna nattsvarta måndag ytterligare en gång.

Jag yrkar, fru talman, avslutningsvis bifall till reservation 1 och reservation 2.
(forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då voteringen skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

NU7 Förvärv av aktier i Assi Domän AB

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, fp)

3. res. 2 (c)

Förberedande votering:

121 för res. 1

19 för res. 2

170 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

171 för utskottet

122 för res. 1

18 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 39 v, 16 mp

För res. 1: 69 m, 38 kd, 14 fp, 1 -

Avstod: 17 c, 1 fp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 4 v, 4 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Punkt 1 (Målen för och inriktningen av näringspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Votering:

171 för utskottet

140 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 39 v, 16 mp

För res. 1: 69 m, 38 kd, 17 c, 15 fp, 1 -

Frånvarande: 15 s, 12 m, 4 v, 4 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

Punkt 3 (Regelförenkling m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd, c, fp)

Votering:

172 för utskottet

139 för res. 2

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 39 v, 1 kd, 16 mp

För res. 2: 69 m, 37 kd, 17 c, 15 fp, 1 -

Frånvarande: 15 s, 12 m, 4 v, 4 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

NU8 Försäljning av Svenska Lagerhusaktiebolaget
Kammaren biföll utskottets förslag.

NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Punkt 1 (Bedömning av regeringens resultatredovisning)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp)

Votering:

190 för utskottet
119 för res. 1
1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 39 v, 1 kd, 17 c, 1 fp, 16 mp

För res. 1: 69 m, 36 kd, 13 fp, 1 -

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 15 s, 12 m, 4 v, 5 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

Désirée Pethrus Engström (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Riktlinjer för energipolitiken)

1. utskottet
2. res. 3 (kd)
3. res. 4 (mp)

Förberedande votering:

40 för res. 3

16 för res. 4

255 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

169 för utskottet

37 för res. 3

104 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 39 v, 14 c

För res. 3: 37 kd

Avstod: 69 m, 3 c, 15 fp, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 15 s, 12 m, 4 v, 5 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

Punkt 3 (Förnyad prövning av stängningen av Barsebäck 2)

1. utskottet
2. res. 6 (v)
3. res. 7 (c)
4. res. 8 (mp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 7

16 för res. 8

277 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

42 för res. 6

16 för res. 7

253 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

117 för utskottet

39 för res. 6

155 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 1 kd

För res. 6: 39 v

Avstod: 69 m, 37 kd, 17 c, 15 fp, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 15 s, 12 m, 4 v, 4 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

Punkt 6 (Vattenfall AB och brunkolsbrytning i Tyskland)

1. utskottet

2. res. 9 (kd, c, fp, mp)

Votering:

194 för utskottet

97 för res. 9

17 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 68 m, 11 v

För res. 9: 10 v, 38 kd, 17 c, 15 fp, 16 mp, 1 -

Avstod: 17 v

Frånvarande: 16 s, 13 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 1 fp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU6 Lag om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 125 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Det är dags att göra bokslut denna sista budgetdebatt om arbetsmarknadspolitiken under denna mandatperiod. Nästa gång motsvarande debatt hålls är efter valet, då kanske med en ny riksdagsmajoritet.

Vad har då socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister åstadkommit sedan förra valet? Kan de vara stolta eller, kanske ännu viktigare, kan svenska folket vara nöjt?

Oppositionens roll är ju att kritiskt granska regeringen och dess stödpartier. Låt oss då göra det.

Men låt mig först konstatera att denna debatt har inramats av dystra besked om varsel, nedläggningar, människor som är oroliga för sina jobb och för sin försörjning. De ska snart fira jul och vet inte om de har råd att köpa de julklappar som var en självklarhet för någon vecka sedan. Ja, de vet inte om de har råd att behålla huset, om de klarar lånen.

I går kunde jag på text-TV läsa rubriken "Svart måndag för svensk arbetsmarknad". Och tyvärr var det inte bara i måndags som det var svart. När vi summerar 2001 kan 60 000–70 000 människor ha blivit varslade under året.

Det är den internationella konjunkturen, skyller s, v och mp ifrån sig. Och visst påverkar omvärlden oss starkt. Men lika mycket som ni i majoriteten har slagit er för bröstet över de nya jobb som skapats under de gångna åren är ni också ansvariga för den våg av företagsnedläggningar som nu går genom Sverige. Om ni är ansvariga för konjunkturen när den skapar jobb, då är ni också ansvariga för jobben som försvinner när konjunkturen viker.

Sverige är ett litet land i den globala ekonomin. Konjunkturerna i Sverige kan vi inte skylla på regeringen men inte heller hylla den för, enligt min mening. Däremot är det intressant att studera hur Sverige klarar sig i jämförelse med andra länder. Då kan man jämföra politikens inverkan i de olika länderna. Genom ett sådant tillvägagångssätt kan vi bedöma om den svenska regeringen gjort ett bra eller ett dåligt jobb.

Hur har det då gått för Sverige relativt sett, om man jämför med andra länder, sedan 1995 då Socialdemokraterna kom tillbaka till regeringsmakten? När det gäller sysselsättningen har elva EU-länder haft en större procentuell sysselsättningsökning än Sverige mellan 1995 och 2000. Irland, Luxemburg, Spanien, Nederländerna, Finland, Portugal, Storbritannien, Frankrike, Belgien, Italien och Danmark har alla ett gemensamt: De har haft en snabbare sysselsättningsökning än Sverige. Endast tre EU-länder har haft en sämre utveckling än Sverige, enligt statistik från Eurostat och EU-kommissionen, och det är Tyskland, Österrike och Grekland. Endast dessa länder har alltså haft en sämre utveckling än Sverige.

När det gäller antalet arbetade timmar, som är det intressanta måttet för att få reda på den verkliga sysselsättningen, arbetar vi i Sverige i dag inte mer än vi gjorde 1988. Då ska man också komma ihåg att arbetskraften ökat med mer än 200 000 personer sedan dess.

Målet om att få ned den öppna arbetslösheten till 4 % mötte skarp kritik från oss i oppositionen när det fastställdes. Orsaken var att en fixering vid öppen arbetslöshet skulle flytta politikens fokus från att skapa ett

företagsvänligt klimat för nya växande företag och därmed nya jobb till att fokusera på att få undan människor från kolumnen öppen arbetslöshet.

Ett slående exempel på detta fick vi för några veckor sedan när ordern gick ut från regeringen och sossekongressen: Sätt människor i åtgärder, stoppa ökningen av den öppna arbetslösheten. Målet 4 % är heligt. Och cheferna ute i AMS tvingades att peka med hela handen.

Man skrev brev till de lokala arbetsförmedlingscheferna. Ett chefsmöte inleddes med Göran Perssons uttalande och rapport, och man konstaterade i brev till de lokala cheferna: Det är ett unikt uttalande av statsministern som vi naturligtvis måste ta till oss.

I ett annat brev till de lokala cheferna för arbetsförmedlingarna heter det att den öppna arbetslösheten stiger samtidigt som vi har programmedel kvar. Kritik för detta har riktats bl.a. från politiskt håll mot verket. I det här länet konstaterar man: Vårt län ligger bra till. Arbetslösheten är fortfarande den näst lägsta i landet, men självklart ska vi bidra till riksresultatet. Vårt beting blir att vi ska minska antalet öppet arbetslösa genom att öka antalet i program med minst 89 personer per vecka under november.

Här handlar det inte om människors behov. Här handlar det om att få undan människor från statistikkolumnen öppen arbetslöshet.

I ett annat brev som gick ut till de lokala arbetsförmedlingscheferna hette det: Mot bakgrund av att vi har ett stort beting för att klara anslagsutnyttjandet är programverksamheten en överordnad uppgift för november och december.

Jag fortsätter med ytterligare ett brev till de lokala cheferna som lyder så här: Enligt AMS beslut är under resten av året en fullständig förbrukning av programanslagen en uppgift som är överordnad allt utom tillsättande av lediga platser.

Och ordern har fått effekt. Nu ökar antalet människor i åtgärder i snabb takt. De gör det inte främst för att förmedlarna ville det utan för att ordern uppifrån var tydlig: Bränn pengarna som finns kvar på kontona! Hyfsa statistiken! Nu är det snart val. Men var tog människorna vägen? Vilka behov har de? De var underordnade.

Fru talman! Jag tror att vi kan vara överens om att det finns fem områden som är helt avgörande för att åstadkomma en arbetsmarknad som rymmer alla och inte ställer någon bredvid och som leder till en god arbetsmiljö. Dessa områden är: utbildning och kompetensutveckling, företagsklimatet och den ekonomisk-politiska miljön, lönebildningen, den direkta arbetsmarknadspolitiken samt arbetsmiljön i vid mening. Jag tänkte att jag skulle göra en liten snabb summering av hur det ser ut på de här områdena. Vad har hänt? Har regeringen gjort något under de gångna åren? Har vi rustat oss för framtiden? Kommer vi att utvecklas bättre än våra konkurrenter, de länder vi jämför oss med?

På utbildningsområdet har högskolan och vuxenutbildningen byggts ut kraftigt, och det har i huvudsak varit en positiv utveckling även om man kan se att kvantiteten på en del områden har fått gå före kvaliteten. När det gäller kompetensutveckling eller individuellt kompetenssparande är däremot resultatet kraftigt underkänt.

Var är propositionen som vi väntar på? Det har diskuterats. Förslag har lanserats, utredningar har jobbat och remissbehandlats. Men i regeringen har det fastnat. Vi får inga förslag från regeringens sida. Min

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

fråga, som kanske Sven-Erik Österberg kan svara på, är: Kommer det någon proposition om individuellt kompetenssparande eller utbildningskonton som just kan stimulera kompetensutvecklingen och det livslånga lärandet i arbetslivet?

Man kan inte ge mer än betyget 2 av 5 på det här området. Oförmågan att få fram en proposition om kompetenssparande på ett annars, vill jag säga, hyfsat område drar ned betyget.

Företagsklimatet har diskuterats hela dagen i dag. Vi ska inte fördjupa oss i detta. Vi kan bara konstatera att inte mycket har hänt när det gäller företagsklimatet. Småföretagsdelegationen har lanserat rader av förslag. Simplexgrupper har jobbat. Vi har fått se statistik från OECD som visar att regelverket kostar de små företagen 30 000 kronor per anställd. Och ingenting händer inom regeringen. På skattesidan är det lika dystert förutom att det blir en försiktig sänkning av inkomstskatten.

Även här får vi sätta betyget 2. Det är under godkänt. Det är mycket prat. Skulle man jämföra hur mycket det pratas och hur mycket det handlas blir snarast betyget minus 2.

Lönebildningen är ett centralt område för sysselsättningen. I proposition efter proposition har regeringen själv påtalat hur viktig lönebildningen är för att nå full sysselsättning. Frånsett inrättandet av Medlingsinstitutet har inget konkret gjorts. Vi ser nu växande problem. Löneökningarna ligger ungefär en procentenhet högre än vad som är lämpligt för att vi ska kunna öka sysselsättningen, hålla tillbaka inflationen och stärka kronan. I vissa branscher ser vi att detta är ett ännu större problem, t.ex. byggnadssidan. Det visar bl.a. Konjunkturinstitutets novemberrapport. Om man kunde skapa en sådan ekonomisk miljö att löneökningstakten hölls på något lägre nivå skulle åtskilliga fler jobb skapas, och åtskilliga jobb skulle inte slås ut.

Jag är rädd för att vi sakta men säkert är på väg in i de problem som ställde till så stort elände under 70-, 80- och 90-talen. Tack vare vissa regelverk, som exempelvis industriavtalet, och fleråriga avtal som ännu inte löpt ut är läget inte akut. Men jag tror att det finns all anledning att vara orolig för framtiden. Jobben står och faller faktiskt med löneutvecklingen och prisstegringstakten här hemma i Sverige.

Även här är betyget 2, men det är kanske en lite mer avvaktande tvåa. Det närmaste året avgör om betyget kan stiga till 3 – eller kanske ännu högre – eller sjunka till 1. Frågan är: Vad gör regeringen? Vad gör majoriteten i riksdagen för att bädda för en bättre framtida lönebildning?

I den mer direkta arbetsmarknadspolitiken ser vi en rad problem. Det visar det faktum att vi inte har fått ned arbetslösheten mer under den långa högkonjunkturen vi haft. Sedan har vi den enorma byråkratin inom AMS. En massa olika förmedlare har sagt till mig att 30–40 % av arbetstiden går åt till administration och byråkrati. Vi har sett i en rad rapporter från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering att det finns brister. Det har de visat i rapport efter rapport. Det krävs nya grepp. Vi behöver ökad samverkan med bemanningsföretag och privata förmedlingar. Vi behöver mer kreativa lösningar. Vi behöver också låta de lokala arbetsförmedlarna känna att de kan utveckla sina metoder och sitt arbete.

Vi ska också erkänna att majoriteten har gjort ett antal saker. Det har gjorts en del skärpningar av regelverken som i allt väsentligt varit nödvändiga och riktiga. Det gäller kraven på att ta erbjudna och lediga arbe-

ten och a-kassereglerna. Jag tror att om en borgerlig majoritet hade antagit motsvarande regler hade det blivit liv i luckan hos Hans Andersson och Sven-Erik Österberg. Men det kan vara kloka beslut, och jag tror att de i allt väsentligt är steg i rätt riktning.

Men det lilla försök som regeringen har gjort att vässa myndigheten AMS genom att slopa den dubbla myndighetsstrukturen och avskaffa länsarbetsnämnderna som självständiga myndigheter slutade i ett praktfiska. De socialdemokratiska landshövdingarna blev sura, och den f.d. landshövdingen Björn Rosengren förmådde inte stå emot.

Under de goda år som vi har haft borde vi ha tagit chansen att förnya arbetsmarknadspolitiken, släppa loss kreativiteten, pröva nya alternativ, låta AMS vara en myndighet och låta olika aktörer få chansen att utveckla sina idéer för att hjälpa människor till arbete. Men mycket lite har hänt förutom någon blygsam försöksverksamhet på det här området. Jag tror att det är dags för en rejäl översyn av hela AMS.

Det har inte heller gjorts mycket för att ge de kanske 10 000 människor som i dag ingår i aktivitetsgarantin men som inte är anställningsbara någon form av övergångsarbetsmarknad så de får känna att de gör något nyttigt, får utträta någonting och känna att de gör en samhällsinsats.

Här som i så många andra fall avvaktar regeringen. Den följer frågan, som det heter, och det har den gjort länge och väl. Även här får vi nog stanna på betyget 2.

Slutligen har vi arbetslivet. Sjukskrivningskostnaden har ökat sedan 1998 från ca 20 miljarder till 43 miljarder kronor i år. Det är en ökning, fru talman, som motsvarar budgeten för hela rättsväsendet. I och med att allt fler är sjukskrivna och att försäkringskassorna inte har resurser att sätta in för rehabiliteringsåtgärder ökar förtidspensioneringarna dramatiskt. I år finns det 445 000 förtidspensionärer. Riksförsäkringsverkets prognos för år 2007 ligger på 550 000 människor. Med det som bakgrund ställer man sig frågan varför majoritetspartierna inte agerat på ett handlingskraftigt sätt för att snabbt arbeta av de här rehabiliteringsköerna. Det är ju en vinst både för de enskilda människorna och för samhällsekonomin.

I stället aviserar nu regeringen att man ska dra åt tumskruvarna på arbetsgivarna. Man aviserar nämligen förlängd sjuklöneperiod på 60 dagar i stället för dagens 14. Därutöver önskar man med olika avgifter belöna eller straffa företag som arbetar med rehabilitering utan att tänka på vilka olika förutsättningar och kompetenser som finns inom exempelvis småföretag.

Det vore intressant att få ett besked av Hans Andersson och Barbro Feltzing. Vad säger ni om att förlänga sjuklöneperioderna till 60 dagar? Jag tror att det vore förödande. Det skulle tvinga arbetsgivarna att värdera människors hälsa oerhört mycket när man anställer dem. Jag tror att det skulle vara ett hårt slag mot de arbetshandikappade. Vad säger Hans Andersson och Barbro Feltzing? Kan jag få ett tydligt och klart nej till det förslaget från er sida, så att det blir en rak signal till Sven-Erik Österberg och hans partikamrater i regeringsställning.

Det elvapunktsprogram som vi har i budgetpropositionen är luddigt. Det är välvilligt på många ställen men inte speciellt konkret. I stället utreder man frågorna och utreder dem igen. Så har man en ny utredning.

Och så tillsätter man en ny utredning för att utreda det som redan har utretts. Men ingenting händer.

Hur snabbt anser Sven-Erik Österberg, Hans Andersson och Barbro Feltzing att vi ska se resultat av detta elvapunktsprogram när det gäller de skenande sjukskrivningskostnaderna? Det är människor som far illa i systemet. Här måste betyget faktiskt bli 1 eller streck. Det som vi ser på arbetsmarknaden är en katastrof. Och det är en katastrof med den passivitet som vi ser.

Det är faktiskt så som vi måste summera de gångna åren och den socialdemokratiska regeringspolitiken, nämligen som just passivitet. Det är det främsta draget. Man avvaktar och förlitar sig på konjunkturen. Och det märks inte minst genom att arbetsmarknadsutskottet upplevt en växande arbetslöshet. Vi får ju inga propositioner. Vi får inga förslag att jobba med. Det är ett tydligt bevis på passivitet och brist på nytänkande.

Fru talman! Att näringsministrarna har deltagit i endast en debatt i denna kammare med anledning av ärenden från arbetsmarknadsutskottet är ytterligare ett tecken på att det s.k. superdepartementet inte fungerar. Björn Rosengren är stressad, och han jagar runt och håller på med sina företagsaffärer. Mona Sahlin åker runt i landet och pratar. Men ingen av dem har tid och engagemang för att skapa en arbetsmarknadspolitik för 2000-talet. Och ytterst är faktiskt statsminister Göran Persson ansvarig för detta.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 1 och 11. När det gäller anslagsfrågorna deltar vi kristdemokrater inte i beslutet under punkterna 13 och 18, eftersom vårt förslag till ekonomiska ramar fallit i tidigare riksdagsbeslut.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.31 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

14 § (forts.) Arbetsmarknad och arbetsliv (forts. AU1)

Anf. 126 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 7 och 11.

I det län som jag kommer från och som hittills betraktats som tillväxtområde och sällan drabbats av stora nedläggningar har arbetslöshetsspöket nu börjat visa sig.

I Vaggeryd har Flextronics varslat om nedläggning av verksamhet, och Continental har beslutat att lägga ned verksamheten i Gislaved. Båda de här kommunerna ligger i det s.k. Gnosjöområdet där man hittills har

kunnat behålla en mycket hög sysselsättning även i svåra konjunkturlägen. Gislaveds gummiabrik är av stor betydelse för kommunen och den största privata arbetsgivaren. Nedläggningarna kommer att få svåra konsekvenser för dem som drabbats av att bli av med sina arbeten. Ett sådant besked före jul är ju inte precis den julklapp som man önskar ge människor i det här området.

Arbetsmarknaden, som trots allt stabiliserat sig under de senaste fem åren, har nu åter kommit i gungning. Arbetslösheten stiger i Sverige, om än marginellt. I november i år är siffran 3,7 %, att jämföras med 3,6 % år 2000. I USA har man den högsta nivån sedan år 1993, omkring 6 %. Antalet varsel ökar inom industrin. Vi kan ana en dyster vår. Den offentliga sektorn anställer fortfarande mer personal. Det gör att kvinnor inte drabbats i samma utsträckning som män av varsel eller av uppsägningar.

Fru talman! Arbetsmarknadspolitik kan inte bedrivas solitärt. Alla politikområden hör samman och påverkar varandra. Därför kan en del förslag som lagts på skatte- eller näringsområdet vara minst lika viktiga för den framtida sysselsättningen som hur den rena arbetsmarknadspolitiken förs.

Det är beklagligt att regeringen inte i större utsträckning har tagit till vara de goda åren och förbättrat möjligheten för företag och enskilda att bättre stå emot trycket i en lågkonjunktur. Vad man föreslår är förbättringar för dem som har det bra i samhället. Regeringen och samarbetspartierna inför maxtaxa i barnomsorgen och lovar höja taket i a-kassan. Det är märkligt hur fort det går att byta åsikt för vissa!

För tio år sedan tog Vänsterpartiet bort k:et i sitt partinamn. Då Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna sanerade Sveriges ekonomi var Hans Andersson mycket upprörd när de arbetslösa tvingades delta i besparingarna. Nu är han med och förhandlar om att ge de bäst ställda ökade förmåner; detta alltmedan de som har det sämst blir utan. Hur känns det, Hans Andersson? I dag varierar det från 20 kr om dagen – ja, jag säger 20 kr om dagen – till över 600 kr, beroende på vilken försäkring och vilken inkomst det rör sig om.

Centerpartiet vill höja förmånerna i alla socialförsäkringar till minst 200 kr per dag. Det anser jag är att vara solidarisk med dem som inte har fått fotfäste i välfärdssystemen.

Fru talman! Centerpartiet har i flera år krävt att regeringen ska lägga fram förslag till hur ett individuellt kompetenskonto ska införas och hur det ska användas. Men regeringen har inte kommit till skott, mer än att man satt av pengar i tidigare budgetar för frågans lösning. Det hade varit bra om vi redan nu hade kunnat gå in med medel för att förstärka vidareutbildningen i företagen.

På flera håll, inte minst på orter som Gislaved, finns det ett stort behov av att ge människor en bättre grundutbildning och även av att spetsa de anställdas utbildning inom företagen.

Den som riskerar att bli uppsagd behöver ny och fräsch kompetens för att kunna få ett nytt jobb – annars finns det säkert andra som är bättre rustade att få de jobb som finns. Företagen har också behov av att vidareutbilda sin personal, även på golvet. I en konjunktursvacka finns det tid, men inte pengar. Vid högkonjunktur finns det kanske pengar, men inte tid. En utjämning över tiden via ett kompetenskonto skulle säkert

överbrygga en temporär nedgång. Personalen skulle också få ett avbrott och känna ett lyft i arbetet.

Regeringen har visserligen aviserat att man kommer med förslag till våren. Men man hade behövt klara ut detta för ett par år sedan. Nu finns inga pengar avsatta, utan vi kan få vänta flera år innan vi ser resultatet av reformen.

Sven-Erik Österberg! Kommer det verkligen förslag till våren? Och hur många människor ska tvingas ut i arbetslöshet innan man gör dessa förändringar som faktiskt kan innebära en konkurrensfördel för företagen?

Den ökande ungdomsarbetslösheten är en annan källa till oro. Svängningarna i denna del av arbetskraften är alldeles för snabba. Att man redan har tvingats erbjuda 6 000 fler ungdomar programinsatser jämfört med samma tid förra året är illavarslande. En tidig kontakt med arbetsmarknaden, där man kommer ut till arbetsgivarna och får visa vad man går för, är viktigt för att inte permanenta arbetslösheten i den här gruppen.

Insatser i form av kompletteringar av tidigare kanske inte fullföljd gymnasieutbildning och högkvalitativ yrkesutbildning är den inriktning av stöden som Centerpartiet föreslår.

De som kommit ut på arbetsmarknaden och som nu riskerar att förlora kontakten med den har ett stort behov av stöd; detta i en situation där snabba insatser är nödvändiga. En första åtgärd är, som Centerpartiet ser det, att se till att alla har en gymnasieutbildning i botten. Alltför många har så svag skolunderbyggnad att de har svårt att hänga med i dagens snabbt föränderliga kunskapssamhälle. En yrkesutbildning av god kvalitet är ett andra steg för att människor ska vara inte bara arbetsföra utan också anställningsbara.

På den socialdemokratiska partikongressen lovade näringsminister Björn Rosengren att man snarast ska höja a-kassan. Eftersom varken han eller Mona Sahlin deltar i arbetsmarknadsutskottets debatt får jag fråga Sven-Erik Österberg när denna höjning kommer. Vad betyder alltså "snarast"? En annan relevant fråga i sammanhanget är hur man tänker finansiera höjningen. Det är flera veckor sedan riksdagen beslutade hur budgeten ska fördelas för år 2002. Har man egna guldgruvor att ösa ur, eller ska finansministern trolla med knäna?

Fru talman! Centerpartiet har föreslagit övergångsarbetsmarknader med en annan inriktning än den som regeringen lägger i ordet. På några ställen har man bildat arbetsgivarkretsar där människor som blivit överflödiga har fått flytta runt och pröva på arbete hos en annan arbetsgivare än den ursprungliga och på det sättet ofta fått nytt jobb. Arbetsförmedlingen har kunnat gå in med utbildningsinsatser för att överbrygga brister i kompetensen.

För att göra det intressant för företagen att ta in andra än redan anställda föreslår vi att företagen får sänkta kostnader via en nedsättning av arbetsgivaravgiften.

Enligt två meddelanden från SCB förra veckan är det fortfarande stor brist på yrkesfärdiga, samtidigt som många lämnar arbetslivet i förtid. En bättre rehabilitering av dem som drabbats av skador och sjukdomar skulle troligen råda bot på båda de här problemen. Tyvärr finns det inte i socialförsäkringsutskottet en majoritet för ett förslag som underlättar

detta, och detta är bara att beklaga. Det drabbar arbetstagare, arbetsgivare och samhälle både ekonomiskt och socialt.

Det beslut som togs i våras om att människor ska kunna arbeta tills de är 67 år gamla riskerar att bli ett slag i luften. Alltför många är av olika anledningar utslagna långt tidigare.

Arbetsmarknadsverkets organisation och styrning är en fråga som har blivit aktuell under hösten. Från Centerpartiets sida anser vi att man endast ska ha en liten central myndighet med i stort sett tillsynsansvar och förmedling av resurser ut till de lokala myndigheterna. Den centralisering som regeringen genomför anser vi inte kommer att bli till nytta för arbetssökande och arbetsgivare. Det är på det lokala planet som man bäst känner till hur arbetsmarknaden ser ut.

De funktionshindrades situation på arbetsmarknaden är inte god. Alltför många kan inte få ett arbete som de är utbildade för och som de skulle kunna klara av. Centerpartiet begär därför tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna en översyn av åtgärderna för arbetshandikappade. Bl.a. har man inte höjt beloppsgränserna för lönebidrag sedan början av 1990-talet. Många som skulle kunna få arbete om bidraget var större står i dag utanför arbetsmarknaden. Centerpartiet har ett budgetförslag, som tyvärr redan fallit, om en höjning av gränsen för lönebidrag från 13 700 kr per månad till 15 000 kr.

Även Samhalls funktion i samhället är i behov av översyn. I dag har många kommuner startat en verksamhet som ibland kallas Komhall. Meningen med att starta Samhall för drygt 20 år sedan var att komma bort från den ojämna belastning på kommunerna som den skyddade verksamheten innebar och att man även som funktionshindrad skulle få ett jobb på arbetsmarknaden. Nu tycks vi vara tillbaka i samma situation, och det är inte värdigt för dem som är beroende av samhällsstöd.

Fru talman! I dag uppmuntras människor att starta eget eller att hitta nya lösningar på försörjningsproblemet. Detta motverkas i dag ofta av den osäkerhet som drabbar den som går ifrån de traditionella anställningsformerna eller blir egen företagare i den mest vanliga ordningen. Den som vill starta någon form av kooperativ verksamhet eller lösa anställningsproblemen – eller egentligen redovisningsproblemen – på ett nytt sätt drabbas av att bli ställd utanför trygghetssystemen. Varken a-kassa eller sjukförsäkring fungerar utan att det blir många svårigheter. Rättssäkerheten är liten, då det beror på vilken a-kassa du hör till om du får ersättning vid arbetslöshet eller inte.

Jag har ett exempel där fyra kvinnor skulle sätta i gång ett kooperativt vårdhem. De tillhörde från början olika a-kassor. En person fick ett ja. Det stöttar vi, sade man. En person fick ett ja under förutsättning att personen i fråga inte hade avgörande inflytande på företaget, och en av dem fick ett blankt nej. Det blev naturligtvis inget kooperativ. Fyra kvinnor blev mycket besvikna, och det blev ingen förnyelse av verksamheten på den orten.

Samhället förlorar mycket på att det inte finns enhetliga tolkningsregler på det här området och att inte AMS som tillsynsmyndighet har tagit upp frågan med a-kassorna. Inte heller den som sitter i styrelsen för sitt barns föräldrakooperativa daghem kan lita på att få ersättning från a-kassan om de blir arbetslösa från sitt jobb som inte alls har med kooperativet att göra. Här finns mycket att ta tag i för regeringen och för AMS

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

för att reda ut begreppen. I stället för att hindra utvecklingen av arbetslivet bör man understödja nya driftsformer, som dessutom ofta är mer demokratiska än de allmänt praktiserade i dag.

Har Sven-Erik Österberg något besked att ge oroliga människor som svar på de här frågorna? Från Centerpartiets sida anser vi att detta är en del i att förenkla företagande och försörjning, varför vi helhjärtat stöder de här företagsformerna.

Anf. 127 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! I går detonerade en ny arbetslöshetsbomb. Nära ett par tusen varsel utfärdades i Trollhättan, Uddevalla och Trelleborg. Allra värst drabbades småländska Gislaved, där nästan 800 anställda fick varsel vid samma tillfälle.

Till detta ska läggas att vi har betydligt högre varseltal i år än för ett år sedan. Antalet sysselsatta har inte ökat på det sätt som borde ha skett. Statistiskt har arbetslösheten kunnat hållas i schack, bl.a. tack vare en fortsatt hög förtidspensionering. Antalet sjukskrivna rusar nu i höjden. Många brister i den enskildes arbetssituation i kombination med ett uppskruvat tempo på såväl arbetet som fritiden gör att många finns med i de sjukskrivnas skara. Den har inte varit så stor på länge, och den har en brant kostnadskurva som ser ut att spränga alla prognoser.

Arbetsmarknadspolitikens syfte måste i grunden vara att förstärka den arbetslöses ställning på arbetsmarknaden så att man kan få nya jobb så snart som möjligt efter det att arbetslöshetsperioden inletts. Det leder till att vi behöver en effektiv arbetsmarknadspolitik i hela landet. Men arbetsmarknadspolitiken kan aldrig, och ska inte, ensam skapa nya arbetstillfällen eller garantera att folk får jobb. Mycket av den förda regeringspolitiken av socialdemokratiskt märke har alltför mycket utgått från detta.

Visserligen bejakar utskottsmajoriteten nödvändigheten av att vi får en förbättrad utveckling på arbetsmarknaden med en starkare tillväxt och en ökad sysselsättning. Majoriteten är också beredd att tala om sunda konkurrensvillkor, minskad regelbörda och ett bättre utbildningssystem. Men när man väl har uttalat dessa instämmanden i vad oppositionen har påtalat så kommer man snabbt i försvarsställning. När det gäller den utvecklade kompetensen hänvisar man till att vi nu har fått beslut om en kvalificerad yrkesutbildning som permanentas. Man tappar bort det faktum att den utbildningsnivå man förordar är långt under vad som nu erfordras.

Jag påpekade i den debatt vi förde i våras – då beslutet fattades och jag kunde visa på många svaga områden ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt – att vi kommer att erfara att denna KY-kärna reser värdshus förbi.

Det individuella kompetenssparandet är bara på beredningsstadiet. Utskottsmajoriteten hänvisar till att utvecklingsavtal tecknas för de tre storstadsregionerna som ett viktigt instrument i sammanhanget, som man säger. Det är alltför tunt. I samma textavsnitt tvingas utskottsmajoriteten konstatera att det i dessa områden är en sysselsättningsgrad som ligger runt 30 %. Att i en högkonjunktur som ännu inte är avslutad och i mycket starka arbetsmarknadsområden råka ut för ett sådant bakslag är minst sagt alarmerande.

Trots allt tal om ett bättre utnyttjande av den lediga kvinnoarbetskraften så är den helt dominerande delen av de som tar de många vikariaten och de många deltidstjänsterna kvinnor. En förbättring har skett, som det har sagts här i debatten, men den är långt ifrån tillräcklig. Därtill kommer att just den grupp som kraftigt dominerar här – kvinnliga arbetstagare – var den som fick ta de hårdaste smällarna då socialdemokratiska lands-ting avskedade sjukvårdsverksamma i tusental under det gångna decenniet. Därtill kommer att det till skillnad från när det gäller den manliga delen av yrkeskåren sker en alltför svag stimulans på områden där kvinnor har anmält sitt intresse av att vara företagare. Man kan, fru talman, med fog säga att på den s.k. kvinnliga arbetsmarknaden råder i hög grad yrkesförbud.

Ett annat besvärande faktum är att alltför få företag har en ägare som finns långt borta från den lokala verksamheten – inte sällan på en annan kontinent. Det leder till att alltför många företag fjärrstyrs. Därför är det angeläget att lokalt ägande och verksamhet stimuleras. Det är en viktig bit i att förhindra de kallhamrade uppsägningarna och alltför ofta omotiverade nedläggningarna.

Här har vi bekymmer i och med att vi i Sverige har alltför mycket av storföretag och saknar mellanledet – de medelstora företagen. Kvar är visserligen många men dock enmansföretag som av skilda skäl inte vill växa. Att små och medelstora företag stimuleras till start men framför allt till att växa måste vara en central politisk angelägenhet.

Jag beklagar att den socialdemokratiska majoriteten, byggd på stödpartierna, inte har kommit längre i denna fråga.

Det har annars varit intressant att lyssna här i dag. Man har bl.a. nämnt en tidningsartikel som jag för övrigt inte har läst men väl blivit informerad om. Där går Vänsterpartiet ut och argumenterar för – som jag uppfattar det – klara socialliberala krav. Vänstern har ju tidigare röstat ned sådana förslag. Min fråga är närmast om Vänsterpartiet står inför en sinnesändring eller om partiet är berett att driva två linjer inför den stundande partikongressen.

Den småföretagardelegation som har funnits inom Regeringskansliet har inte getts något tydligt svängrum, och regeringen har undvikit de mer offensiva näringspolitiska inslagen. Det är inslag som skulle ge nya växande små och medelstora företag goda chanser till expansion och därmed till nya jobb. Därför är näringspolitiken ett viktigt inslag och ett medel när det gäller att hävda och stärka sysselsättningen.

Ett slående exempel är den flera timmar långa näringsdebatt som föregått vår arbetsmarknadsdebatt och som har uppehållit sig vid de rekordmånga varsel som nu formligen haglar över främst industriorter. Detta visar på det starka sambandet mellan å ena sidan en sund näringspolitik och å andra sidan en riktig arbetsmarknadspolitik. Symtomatiskt är att arbetsmarknadsministern svar närmast blev marksocialisering. Men det ger sällan nya jobb.

Det var ett tungt besked som drabbade Gislaved i går. När man talar med anställda och kommunansvariga där nere hör man att de självfallet är både ledsna och besvikna. Men det ger anledning till några reflexioner.

Enkla basjobb ger inte med automatik kompetens för ett nytt jobb i IT-branschen eller annan kunskapsbransch. Det betyder att utbildningens roll är väldigt betydelsefull. Det här har man känt av både i Bengtsfors

och i Degerfors. Många stora bruksorter har det tungt. Det har gått bra i hundra år, och hela samhällen har låtit sig invaggas i något slags falsk trygghet. Men det blir bekymmer när faran väl uppträder, och numera gör den det väldigt hastigt.

Om det däremot finns många små företag som har det som tradition att starta på nytt är det lättare. Har man som i Västbo härad Gnosjöanda ”i kroppen” ökar förutsättningarna för att läka sårén, men då behövs det – för att tala bildspråk – både olja och salva för att få en frisk näringspolitik. Det behövs också goda relationer med parterna och inbördes mellan parterna.

Fru talman! Nu har svenskt näringsliv och metallfacket genom Göran Tunhammar och Göran Johnsson lanserat begreppet de gemensamma tagen. Det vore intressant att höra om man från socialdemokraterna välkomnar ett sådant närmande eller om det känns främmande.

Vi går mot en alltmer flexibel arbetsmarknad. Den har många fördelar, men är långt ifrån okomplicerad. Även om mycket talar för de fasta jobben kommer det att finnas andra anställningsformer som har flexibiliteten som grund. Projektanställningar, uppdragsjobb och olika former av tidsbegränsade förordnanden kommer att utgöra en mycket stor andel av de nya jobben.

En fortsatt utveckling som innebär att det är vanligt att byta arbete flera gånger under yrkeslivet, med kanske mellanperioder av arbetssökande eller utbildning, måste ses som både nödvändig och för samhället angelägen. På en dynamisk och föränderlig arbetsmarknad måste det finnas en tydlig öppenhet och vilja hos både företag och enskilda arbetstagare att ta i anspråk möjligheterna att höja kompetensen. Statsmakten bör underlätta yrkesmässig och geografisk rörlighet.

För nya företag och nya branscher är det en viktig del att det ska vara rörlighet åt båda håll. Den urbaniseringsvåg som nu sveper över landet måste med positiva inslag dämpas så att det går en ström åt det håll där arbetsmarknaden behöver förstärkas. Allt detta ska självfallet ske inom en sund marknadsekonomisk ram.

Från oppositionen i allmänhet och från Folkpartiet i synnerhet har vi pekat på att det behöver ske en förbättring för de arbetshandikappade – en fråga som vi i Folkpartiet för övrigt finner särskilt angelägen och som vi har drivit under många år. Min kollega Runar Patriksson kommer senare att närmare utveckla sin syn på detta.

Vi har också engagerat oss i frågan om arbetstagare som har sina rötter i andra länder och deras svårigheter och bekymmer. Detta kommer att tydliggöras i Ana Maria Nartis anförande.

Arbetshandikappades och funktionshindrades möjligheter att delta i arbetslivet är en central fråga för Folkpartiet, men det borde också vara en tydlig angelägenhet för hela vårt arbetsliv. Hur vi lyckas med detta ger också en viktig signal om vilken människosyn och vilket socialt patos som det allmänna kan medverka till.

Jag vill yrka bifall till reservationerna 1, 6 och 11.

Anf. 128 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! I april månad 1994 befann sig sammanlagt 565 000 personer i arbetslöshet eller i diverse åtgärder. Aldrig tidigare har arbets-

marknadspolitiken ställts inför en så omfattande och svår uppgift. Nu ser vi att bilden är radikalt förändrad.

Vi är nere i en öppen arbetslöshet kring 4 %, och sysselsättningen har ökat kraftigt. Tack vare en stark och tydlig arbetsmarknadspolitik har många människor fått ett arbete och därmed också en ökad framtidstro. Som socialdemokratisk riksdagsledamot känner jag en viss stolthet och glädje över de resultat som har åstadkommits under de senaste åren.

Detta resultat har naturligtvis inte kommit gratis. Många grupper har fått stå tillbaka under det svåra 90-talet. Men vi har aldrig tvekat om vilka värderingar som har gällt för vår politik, nämligen rättvisa, jämlikhet och solidaritet. Alla ska vara med i den gemenskap som kallas välfärdssamhället. Ingen får stå utanför, och allas vilja till delaktighet ska tas till vara.

I dagens debatt höjs nu röster som talar för att radera den framgångsrika politik som vi tillsammans har byggt upp. De arbetslösa kommer i så fall att få betala ett mycket högt pris – jag återkommer till de borgerliga partiernas olika förslag lite längre fram.

Fru talman! För att visa att vi menade allvar med vår politik om allas delaktighet satte vi upp två tydliga mål. Det första målet var att den öppna arbetslösheten skulle halveras från 8 % till 4 % vid slutet av 2000. Det andra målet vi bestämde oss för var att andelen reguljärt sysselsatta skulle öka till 80 % år 2004.

Som jag nämnde tidigare har 4-procentsmålet uppnåtts och sysselsättningsmålet på 80 % ligger inom räckhåll. Drygt 78 % ingår i dag i den aktiva arbetskraften.

Vilka verktyg har då använts i kampen mot arbetslösheten?

Arbetslinjen är den klassiska grunden i svensk arbetsmarknadspolitik. Den är ett uttryck för grundläggande socialdemokratiska värderingar, skulle jag vilja påstå. Det handlar om att var och en ska göra rätt för sig efter förmåga och att ingen ska lämnas utanför.

Med fokus på förmedling av arbete, förstärkt arbetslinje och åtgärder av hög kvalitet markeras ett tydligt vägval när det gäller utformningen av framtidens arbetsmarknadspolitik.

Det innebär bl.a. att i stället för en bortre parentes har regeringen infört en aktivitetsgaranti med en a-kassa utan bortre gräns. Nya möjligheter öppnas för att komma in på arbetsmarknaden utan att tryggheten raderas.

Jag som socialdemokrat avvisar tankarna på att låta de arbetslösa själva stå för arbetslöshetens kostnader genom sänkta löner eller genom en ökad egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen.

Fru talman! Ett av de viktigaste inslagen i arbetsmarknadspolitiken är kompetensutveckling. Återkommande utbildning är av avgörande betydelse för svenska företags möjligheter att överleva, samtidigt som det bidrar till att stärka den enskilde och öka valfriheten.

Inom aktivitetsgarantins ram erbjuds arbetsmarknadspolitiska insatser i form av utbildning, jobbsökaraktiviteter, praktik och anställningsstöd. Aktivitetsgarantin ska bryta rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet. Alla insatser inom garantins ram har som syfte att den arbetsökande så snart som möjligt ska återgå i arbete.

Fru talman! Från borgerligt håll har det hävdats att den svenska arbetsmarknaden fungerar dåligt. Långtgående förslag till förändringar för

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt har förts fram, bl.a. inskränkningar i arbetsrätten, införande av en bortre parentes och ökade inkomstskillnader. Flera av förslagen har direkt eller indirekt gått ut på att försvaga de fackliga organisationernas inflytande. Den grundläggande tanken tycks vara att ökad otrygghet skapar en bättre fungerande arbetsmarknad.

På punkt efter punkt radar den samlade borgerligheten upp försämringar för de arbetslösa. Låt mig ta upp några exempel.

Moderaterna vill dra ned på arbetsmarknadspolitikens område med drygt 24 miljarder kronor under perioden 2002–2004 och införa en bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen.

Man vill ha en ökad egenfinansiering i a-kassan, vilket skulle innebära en ökad kostnad för den enskilde med 3–4 gånger jämfört med i dag, i genomsnitt ca 200 kr per månad för att vara med i a-kassan.

Folkpartiet vill skära ned AMS verksamhet och lägga ut delar av den på privata vinstdrivande bemanningsföretag.

Vilket intresse har privata bemanningsföretag av att etablera sig t.ex. i glesbygden? Vem ska ta ansvaret för de arbetshandikappade och långtidsarbetslösa som inte är lönsamma på marknaden? Så ser marknaden det.

De borgerliga partierna påstår att vi socialdemokrater tar lätt på de varningstecken som arbetsmarknaden uppvisar. Jag har respekt för att man kan göra olika konjunkturbedömningar och ha olika uppfattning om hur framtiden kan komma att se ut. Men om det nu är som de borgerliga partierna påstår, dvs. att det finns en risk för ökad arbetslöshet, kan man fråga sig varför de väljer att montera ned den svenska arbetsmarknadspolitik och försämrar för dem som riskerar att bli arbetslösa. Ger inte detta en konstig signal till dem som är arbetslösa eller riskerar att bli arbetslösa?

Fru talman! De som får betala priset är de arbetslösa. Med sänkta ersättningsnivåer och nedmontering av arbetsförmedlingarna kommer det att bli oerhört svårt att föra en arbetsmarknadspolitik med omtanke om de svaga.

Till detta kommer att moderaterna har varit ute i debatten och påstått att de senaste årens ökning av sysselsättningen är en bubbla, eftersom sjukfrånvaron ökat kraftigt under samma tid. Den moderata verklighetsbeskrivningen är helt vilseledande, skulle jag vilja påstå. Självklart är den ökande sjukfrånvaron oroande, men den ska inte användas i debatten mot de arbetslösa.

Tittar man på siffrorna ser man att sysselsättningen har ökat med 8,2 % under perioden första halvåret 1997 till första halvåret 2001. Under samma period ökade antalet personer i arbete med 6,6 %. Skillnaden på 1,6 % förklaras av bl.a. ökad sjukfrånvaro.

Samma sak gör man när man talar om en högre arbetslöshet än den som officiellt uppges av Statistiska centralbyrån. I den moderata världen gäller det att med alla medel dölja den hårda politik som man vill föra om man kommer i regeringsställning efter nästa val.

Fru talman! Med den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitik har vi bevisat motsatsen. Det är genom att lita på människor och deras vilja att vara med och ta ansvar som man bygger en framgångsrik arbetsmark-

nadspolitik. Det är genom trygghet och klara regler som människor frigörs och kan vara med och skapa det Sverige där alla har en plats.

I budgetpropositionen gör vi ett antal satsningar på de arbetslösa. Låt mig ta några exempel.

700 miljoner kronor går till AMS för personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna. Detta gör vi för att säkerställa kvaliteten i bl.a. aktivitetsgarantin.

En ny höjning av a-kassan ska ske nästa år och bör omfatta alla försäkrade och inte bara gälla de första 100 dagarna. De som inte omfattas av a-kassan kommer också att få en höjning. Det blir en höjning till 183 kr per dag från 2002 och till 223 kr per dag från 2003. Utvecklingsersättningen inom ungdomsgarantin kommer att höjas i motsvarande mån.

Ytterligare 120 miljoner satsas på att inrätta motsvarande 1 000 lönebidragsplatser fr.o.m. 2002.

Oberoende av konjunkturläget har arbetshandikappade svårt att få arbete. Anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare samt anställning i Samhall är viktiga medel för att underlätta för arbetshandikappade att få arbete. Regeringen avser därför att göra en samlad översyn av hur de arbetshandikappades ställning ska stärkas på framtidens arbetsmarknad. Denna översyn är något som vi tycker är väldigt viktigt från socialdemokratiskt håll.

Ökningen av ohälsan i arbetslivet fortsätter. Regeringen presenterade därför ett elvapunksprogram för ökad hälsa i arbetslivet. Programmet omfattar åtgärder för att förebygga ohälsa i arbetslivet och rehabilitera dem som drabbas, samt vissa åtgärder inom hälso- och sjukvården.

Fru talman! Även om vi har varit framgångsrika i vår politik finns det anledning att noga följa utvecklingen av den svenska ekonomin. Vi ser att företag varslar anställda och att människor känner en oro för sin ekonomi och sin situation. En av orsakerna är den osäkra politiska situationen i världen. Det sker också strukturomvandlingar inom svenskt näringsliv – inte minst inom IT-sektorn. Detta måste naturligtvis följas med största allvar.

En del av den strukturomvandling som nu pågår är att svenska företag väljer att lägga en del av sin produktion i låglöneländer. Många företag avhänder sig därmed en möjlighet att på hemmaplan följa produktionen och se till att kvaliteten på svenska produkter är lika hög som den tidigare har varit. Detta kan i vissa fall vara oroande.

Jag välkomnar därför metallordföranden Göran Johnssons och industrimannen Carl Bennets gemensamma utspel om att tillsammans utveckla svensk industripolitik och näringslivets ansvar i dessa frågor. Likaså tycker jag att det kom positiva inslag från Sören Gyll i gårdagens debatt. Han sade att näringslivet har sina intressen, men att vi ändå måste förenas på något sätt och även kunna säga till om det som är bra. Framför allt måste man jobba tillsammans för Sveriges bästa just inom industri-sektorn. Jag välkomnar sådana uttalanden från näringslivets företrädare.

Fru talman! Vi ser nu att ungdomsarbetslösheten åter ökar. Detta oroar oss mycket, och jag följer utvecklingen väldigt noga. Våra ungdomar får inte lämnas i sticket.

Det är i dagsläget svårt att säga exakt vad ökningen beror på. Vi har på olika sätt försökt att få en ordentlig förklaring till det, men vi har inte fått något exakt svar. Det är kanske ännu något för tidigt att göra den

Prot. 2001/02:45

11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

värderingen. Jag menar att vi måste vara beredda att snabbt sätta in åtgärder om det skulle behövas.

Mot den bakgrunden vill jag ta upp regeringens kommande omprövning av ungdomsgarantin och de kommunala ungdomsprogrammen – KUP – och intentionerna att avveckla dessa program till den 1 januari 2003. Jag tror att det är oerhört viktigt att i det sammanhanget tydligt markera att jag är beredd att ta initiativ till att kommunerna ska kunna erbjuda våra ungdomar de åtgärder som behövs om ungdomsarbetslösheten fortsätter att stiga.

Jag förutsätter samtidigt att regeringen är beredd att ta de initiativ som behövs för att mota en eventuell ökning av arbetslösheten i övrigt. Målet om en öppen arbetslöshet på 4 % kvarstår. Om det behövs för att trycka ned arbetslösheten måste vi vara beredda att ta nya medel i anspråk för detta.

Jag kan garantera att vi socialdemokrater inte kommer att tillåta en situation där ekonomin slås i spillror och arbetslösa lämnas utan stöd.

Till sist skulle jag vilja säga någonting till Kent Olsson. Det är mycket glädjande att han läser LO-tidningen noga och att han gjorde den analys som han gjorde. Men samtidigt vore det bra om han läste de motioner han har varit med om att väcka och som tas upp i betänkandet väldigt noga. Hela artikeln baserades på de moderata motionerna och vad ni föreslår i dem. Ska sanningen fram fanns det stoff i dessa motioner för någon LO-tidningsartikel till, om vi så skulle önska.

Till sist skulle jag vilja säga att vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Björn Kaaling, Laila Bjurling, Anders Karlsson, Bengt Silfverstrand, Claes-Göran Brandin, Hans Hoff, Sonja Fransson och Kristina Zakrisson (alla s).

Anf. 129 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag vill gratulera Sven-Erik Österberg till att han åtminstone verkar ha stöd i sitt eget parti för sitt anförande. Det är glädjande.

Det verkar som om Sven-Erik Österberg har fått en ny talskrivare. Nu är det ganska breda penseldrag och stora slängar. Det monteras ned arbetsmarknadspolitik, och det införs bortre parenteser. Detta tillmäter han oppositionspartierna, som om de vore ett enda parti.

Vi kristdemokrater vill tvärtom utveckla arbetsmarknadspolitiken. Den passivitet som har rått under de gångna åren har oroat oss. Man har inte använt högkonjunkturen för att rusta oss för att möta lågkonjunkturen eller för att hjälpa de människor som stått i arbetslöshetsköerna under denna period. Det är därför vi har kritiserat regeringen för passivitet. Det är därför vi har lagt fram våra förslag.

Sven-Erik Österberg säger att målet om 4 % öppen arbetslöshet kvarstår. Den typ av politisk prioritering som ni gör leder till denna typ av ordergivning ut till de lokala arbetsförmedlingscheferna.

De säger: Vi ligger näst lägst i landet vad gäller arbetslösheten, men vi ska ändå bidra till riksresultatet. Vårt beting är att vi ska reducera antalet öppet arbetslösa genom att öka antalet personer i program med minst 89 per vecka under november.

Andra säger, fru talman, att programverksamheten är en överordnad uppgift.

Det är den här typen av tänkande som är det felaktiga med den politiska prioriteringen. Där står inte människan och att skapa riktiga nya jobb i centrum, utan det är just statistiken som är i centrum.

Frågan är då om Sven-Erik Österberg verkligen är stolt över det som man har uträttat de gångna tre och ett halvt åren i regeringsställning. Är man stolt över de skarpa förslag som man själv har lagt fram? Eller är man faktiskt bara stolt över att det har varit en god konjunktur i omvärlden? Ta då också ansvar för konjunkturedgången, som nu kommer, och varslen, som står som spön i backen! Är ni ansvariga för den internationella konjunkturutvecklingen får ni vara det åt båda hållen, tycker jag.

Anf. 130 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan inleda med att säga att jag naturligtvis står för det som jag sade i mitt huvudanförande, att jag känner både glädje och stolthet om vi tittar tillbaka på de år som har varit. Vi har haft en väldigt kraftig tillväxt av sysselsättningen i landet. Vi har också haft en starkt tillbakagång av arbetslösheten.

Det finns ju över huvud taget ett väldigt kriorättande i debatten. Man ska liksom göra statistik av arbetslösheten, försöka dela in den i olika faktorer och allt sådant. Bakgrunden till 4-procentsmålet var att man skulle ha ett tydligt och enkelt mål för att visa att man faktiskt menade allvar med arbetslöshetsbekämpningen. Man skickade ut den signalen till svenska folket för att visa att regeringen och den socialdemokratiska riksdagsmajoriteten står bakom en politik som faktiskt vill mota tillbaka arbetslösheten och få ut människor i sysselsättning.

Aktivitetsgarantin tar bl.a. Stefan ofta upp här – det är alla möjliga ord och tillmälen som används kring den. Den har faktiskt tydliggjort många av dem som tidigare har varit väldigt passiva i sin roll som arbetslösa. De kommer nu fram, får olika åtgärder, kommer ut i praktik osv. Det leder, som vi också ser, i många fall till att de får in en fot på arbetsmarknaden. Det är väldigt positivt.

Det är inte något som helst mål för oss att bara få ut folk i aktiviteter för att vi ska förbättra statistiken. Det vill jag dementera på en gång. Däremot vet vi att människor som är passivt arbetslösa som kommer ut i aktiviteter faktiskt mycket lättare får ett fotfäste på arbetsmarknaden. De får ett första jobb, kan känna glädje över det, arbeta in sig där och sedan gå vidare i arbetslivet. Det är ju så det fungerar.

Det finns ingenting som är så farligt för ett land som att en massa människor hamnar i passiv arbetslöshet. Vägen mot ett fast och ett riktigt jobb går oftast via en åtgärd eller en aktivitet av något slag. Det är ju så de flesta som har en långtidsarbetslöshet bakom sig får ett fotfäste på den öppna arbetsmarknaden.

Anf. 131 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Självklart är det viktigt att ha ett mål för arbetsmarknadspolitiken och näringspolitiken. Det mål som nu ligger om 80 % i sysselsättning är ett bra mål. Det fokuserar nämligen på att skapa jobb, på att skapa riktiga arbeten för människor.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Felet med 4-procentsmålet var att det ledde till den typ av beteende som jag visade på i de chefsbrev som har gått ut till arbetsförmedlingarna efter order från Göran Persson och Björn Rosengren. Det är sådant som gör att man just får människor flyttade från kolumner och inte människor i åtgärder. Det är den felfokuseringen som jag är kritisk mot.

Jag ska också vara tydlig och säga att jag tror att aktivitetsgarantin som idé kan vara klok. Vi har stött den också. Problemet var ju att ni forcerade fram den i en mycket rask takt och i en mycket stor volym under hösten 2000. Av en slump råkade det vara under precis samma tidsperiod som man skulle klara av något så oerhört viktigt som 4-procentsmålet. Målet var att man skulle nå 4 % under hösten år 2000. Då använde man medel som kan vara goda och bra och förfelade dem genom att skapa en sådan stor volym på en gång att människor började uppleva det som vuxendagis och någonting annat än bra åtgärder. Det är det som är problemet.

Slutligen ska jag visa på ett exempel på den passivitet som råder. Vad händer med förslag om individuellt kompetenssparande? Varför kommer det inga förslag till riksdagen? Varför växer arbetslösheten i arbetsmarknadsutskottet? Vi har inga förslag från regeringen. Varför är det denna passivitet?

Anf. 132 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ska först ta upp aktivitetsgarantin. Jag har redan sagt att jag med bestämdhet dementerar uppgifterna att det handlar om något sätt att leva upp till någon god statistik. Jag tror också att svenska folket är ganska överens om att det faktiskt handlar om att få bort den öppna arbetslösheten och framför allt om att få ut människor i sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden.

Jag kan ta det en gång till, Stefan Attefall: Vi vet att vägen för dem som har varit arbetslösa under väldigt lång tid oftast går över en åtgärd innan de kommer ut på den öppna arbetsmarknaden. Jag tycker inte att det är någon väg som man på något sätt behöver skämmas över. Vad är alternativet? Är det att strunta i att ge aktiviteter till människor och låta dem vara kvar i den öppna arbetslösheten? Eller vad finns det för annan metod för att man ska få ut dem?

Ni skriver mycket i era reservationer om dynamiska åtgärder och det dynamiska samhället. Jag skulle bra gärna vilja veta vad det innehåller förutom det som står i de moderata motionerna – det har jag själv läst upp några punkter omkring. Vad är dynamiken i det nya samhället där man inte använder åtgärder för att få människor att gå över från passiv arbetslöshet till den öppna arbetsmarknaden?

Till sist kan jag säga något om just det individuella kompetenssparandet. En proposition om det är aviserad till våren. Den bereds just nu. Jag, Stefan Attefall och ni andra vet att det finns en rad bekymmer med den där propositionen, inte minst fördelningspolitiskt när det gäller de här delarna. Det är lätt att se att höginkomstmän i övre tjänstemannaklassen har ganska stora möjligheter att sätta av en del av sin lön, kanske t.o.m. en rejäl del. Men hur är det med Handels kvinnor ute i kassorna på Konsum och ICA? Hur stor del av sin lön kan de sätta av för det här? Vilka har mest behov av kompetensförstärkningar för att kunna utveck-

las, kanske byta jobb osv.? I många fall är det nog kvinnorna i det här fallet. Männen får oftast detta på de hyggliga jobb som de har.

Det är den nöten som ska knäckas. Då tycker jag att det kan få ta en liten tid innan vi kommer fram dit.

Anf. 133 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Utskottets värderade ordförande känner oro för den ökande arbetslösheten hos unga människor. Hans välvilja när det gäller de arbetslösa i största allmänhet betvivlar jag inte heller, för den är också i sig genuin.

Men det finns en brist i Sven-Erik Österbergs sätt att tala om ungdomarnas möjligheter när han stannar vid åtgärder. De behövs i en hel del fall, men det är framför allt en ny och breddad arbetsmarknad som vi behöver. Och i det sammanhanget finns det en mycket stor passivitet hos den socialdemokratiska regeringen.

Sven-Erik Österberg efterlyste tidigare i en replik dynamik. Det är ingen tvekan om att en del av dynamiken finns i en ny och breddad arbetsmarknad.

Ordföranden i utskottet återkom också ofta till vem som ska betala det här; det får inte bli de arbetslösa. Med den utgångspunkten förvånar det ju att majoriteten och även Österberg själv har varit motståndare till att justera taket i a-kassan. Det har funnits en tydlig majoritet i denna kammare för att man skulle kunna göra det, och från Folkpartiets sida har vi under flera år krävt det. Det vore dags att hantera det så att det inte släpar efter när det gäller t.ex. sjukförsäkringen. Det skulle vara intressant att veta om Sven-Erik Österberg är beredd att driva den frågan. Den är komplicerad därför att många bävar för att gå på a-kassa, för det ger mycket sämre villkor.

Fru talman! När ordföranden tog sin utgångspunkt i det som hände efter 1994 glömde han att säga att arbetslösheten efter något eller ett par år ökade igen. Det omskrutna nya konceptet höll alltså inte. Det är fler i jobb som är det primära. Där återstår en hel del att göra.

Anf. 134 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller ungdomarna och ungdomssituationen kan jag säga igen att det finns en tendens som det finns anledning att känna oro för – och det tycker jag att vi kan vara ganska eniga om.

Eftersom man inte kan få någon ordentlig analys av vad orsakerna är är det väldigt svårt att säga direkt vilka åtgärder som ska vidtas.

Allmänt kan man väl säga just om ungdomsgruppen att det är mycket angeläget att framför allt stimulera våra ungdomar till att utbilda sig ordentligt. Det ser vi inte minst i dessa dagar när varsel och sådant kommer. Det handlar om återgången till arbetslivet och framför allt om att ha ett fotfäste på arbetsmarknaden. I det ligger också att man har en bra kompetens med sig. De som inte har det ska ges möjlighet att förbättra kompetensen.

Det finns väl ingen grupp som bör vara så välmotiverad som ungdomsgruppen när det gäller att sätta in utbildningsåtgärder – och det kan väl inte vara mer lönsamt någon annanstans. Det är väl dessa åtgärder som man i första hand bör tänka på om man ser att ungdomsarbetslösheten ökar. Det är dem som man bör gå in och titta på.

När det sedan gäller taken osv. står vi för inkomstbortfallsprincipen. Därför är det också viktigt att försäkringssystemen fångar upp framför allt de här grupperna, så att de får de försäkringsnivåer som gäller. Det är därför som det är så oerhört viktigt att också se till att taken i a-kassorna kan höjas, likaväl som det är det i socialförsäkringar längre fram. Man ska fånga upp de här grupperna, så att de får den procentsats som försäkringen beskriver.

Det är det bekymret som finns med a-kassan i dag. Därför är det en högprioriterad fråga för oss att se till att vi kan höja taken, och framför allt att takhöjningarna kommer alla till del. Även de som länge gått arbetslösa och slagit i taket ska få en möjlighet att få en inkomstförbättring. Det är någonting som vi driver och som vi också ska återkomma med under kommande år.

Till sist ska jag säga något om detta med arbetslösheten. Vi ser att detta har utvecklats sig mycket väl från 1994. Vi hade en konjunkturedgång också 1996 som vi kände av lite grann, men åren däremellan har vi, om vi slår ut det stort, haft en tillväxttakt i svensk ekonomi som faktiskt är ganska imponerande.

Anf. 135 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Tillväxttakten i ekonomin har varit god. Det är helt korrekt. Men det är inte detsamma som att vi har haft en gynnsam utveckling när det gäller sysselsättning och att snabbt bryta ned arbetslösheten.

När vi nu är så till synes överens i själva sakfrågan när det gäller a-kassetaket vore det kanske rimligt att vi fick en större glöd från regeringens sida i fråga om att driva fram en sådan reform. Den är oerhört angelägen.

När det gäller sysselsättningsgraden delar jag det som har sagts av flera här i kammaren: Det är viktigt att få upp den. Därför kan ett 80-procentsmål vara av värde. Nu finns det inte många experter på området som tror att detta är möjligt inom den tidsram som regeringen har tänkt sig.

En annan sak som är besvärande är att vi inte har fler i jobb nu än vi hade för drygt tio år sedan. Att andelen har kunnat stiga beror bl.a. på att antalet förtidspensionerade har ökat i väldigt hög grad. Detta är varken nationalekonomiskt gott eller mänskligt rekommendabelt, och därför hoppas jag att vi kommer ifrån den här häftiga förtidspensioneringen. Landets bekymmer är nämligen inte att vi jobbar för mycket. Som nation skulle vi tillsammans behöva jobba mer, och det klarar man inte genom att pensionera ut människor.

Sedan är vi överens om det här med den ökade kompetensen. Problemet är ibland att väldigt många av oss som är i arbetslivet skulle behöva en förstärkt kompetens men ryggas för det. Det är långt fler som inte vill vara med om en sådan utveckling och kompetensförhöjning än vad som verkligen skulle behövas. Här finns också plats för att stimulera så att vi får fler jobb. Det måste ske, med Folkpartiets sätt att se det, genom ett ökat företagande och en ny och breddad arbetsmarknad.

Anf. 136 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Det här med sysselsättningsgrad och sådant är intressant, och det kan man roa sig lite grann med. Om vi går tillbaka till Kent Ols-

sons inledningsanförande i debatten blev man kanske något deprimerad av slutsatserna där. Men tittar vi i den senaste breda statistiken för sysselsättningsgrad osv. från år 2000 ser vi att Sveriges mått för andelen sysselsatta då var 74,2. USA hade 74,1, och snittet i EU var 63,1. Sverige har alltså i EU-perspektiv en väldigt hög sysselsättningsgrad, framför allt beroende på att vi har många kvinnor ute i arbete. I den delen har vi ingenting att skämmas för.

Varför är det viktigt med en hög sysselsättningsgrad? Jo, naturligtvis därför att om vi ska kunna värna välfärden osv. behövs alla krafter som kan arbeta. Inte minst vet vi det mot bakgrund av att det när 40-talisterna börjar gå i pension kommer att ställas ännu högre krav på att så stor del som möjligt av den arbetskraft som befinner sig i den ålder då man ska arbeta också finns ute i sysselsättning. Det är naturligtvis en helt avgörande punkt i det här.

Jag kan också peka på sysselsättningsdelen. T.o.m. ett år som detta har vi haft ett plus på 65 000 personer ute i det svenska näringslivet, dvs. i privat verksamhet. Tittar vi på perioden 1997–2001 ser vi att 302 000 nya arbetstillfällen har skapats i näringslivet. Backar vi och tittar får vi gå väldigt långt tillbaka i historien för att se en sådan god utveckling. Det tycker jag ändå är ett bevis på att politiken inte kan vara så vansinnigt illa förd och ha så många brister som oppositionen försöker få det till. Mot den här bakgrunden tycker jag faktiskt att det har varit en riktigt hygglig utveckling.

Anf. 137 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är en aning förvånad över att Sven-Erik Österberg anser att den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitikerna har varit framgångsrik. Vi har alltså närmare 15 % som står utanför arbetsmarknaden, och det kallar han för en framgångsrik politik. Vad säger Sven-Erik Österberg till alla dessa människor som vill ha ett arbete och inte kan få det – vi har fört en framgångsrik politik och får vara glada att arbetslösheten inte är ännu större?

För att sedan återkomma till LO-tidningen sade Sven-Erik Österberg att det är roligt att jag läser den. Jag är inte säker på att Sven-Erik Österberg borde tycka att det är så roligt. Låt mig berätta vad som står:

Regler om fasta anställningar ska bort – det har vi moderater aldrig sagt. Vi har sagt att det ska kunna vara överenskommelser mellan den enskilde individen och företaget, och det är något som är helt otänkbart för socialdemokraterna.

Regler om arbetstid ska bort – vi har sagt att det ska vara möjligt att förhandla kring dessa saker för den enskilde arbetstagaren och arbetsgivaren.

Vidare säger man till alla företagare: Direktörers diktatur står mot arbetstagarnas trygghet.

Det är alltså så Sven-Erik Österberg ser på de svenska företagarna – som direktörer som utövar diktatur mot de enskilda arbetstagarna – när vi talar om att man ska kunna göra undantag från turordningsreglerna, vilket i stort sett de flesta företagare vill.

Jag tog i mitt anförande upp hur man såg på socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik och hur socialdemokraterna behandlar företagen. Jag skulle vilja fråga Sven-Erik Österberg: Anser Sven-Erik Österberg att

alla dessa företagare som säger att det är krångligt att anställa folk och att vi har krångliga regler har fel? Anser Sven-Erik Österberg att OECD:s rapporter, där man säger att Sverige är ett av de krångligaste länderna vad gäller nyanställningar, inte stämmer med verkligheten? Det vore intressant att få svar på de här två frågorna.

Anf. 138 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! För att börja med LO-tidningen är väl detta inte riktat mot företagarna i sig utan mer mot er moderater och de möjligheter ni vill sticka i händerna på företagen med den politik ni vill föra. Ni vill bana väg för ett kraftigt övertag för arbetsgivarna gentemot de anställda löntagarna och lämna ut de enskilda åt sig själva att förhandla med en arbetsgivare om villkor.

Var och en kan nästan utan fantasi tänka sig hur det kommer att se ut i en arbetsmarknadssituation där det finns överskott på arbetskraft. Vem kommer att diktera villkoren? Vem kommer att sätta villkoren för de enskilda arbetsavtalen för att man ska få anställning? En sådan arbetsmarknad kommer att likna de auktioner man hade för hundra år sedan i Sverige. Arbetsgivaren dikterar: Vill du ha jobb i mitt företag är det de här villkoren som gäller. Skriver man på har man accepterat dem, och då har man ett enskilt avtal. Det är ju där kollektivavtalet är grunden och garantin för den enskilde att ha rimliga arbetsvillkor. Det är därför vi också slåss för kollektivavtalsrätten tillsammans med facken.

Det är därför vi också vinklar det så här. Det blir direktören själv på företaget som dikterar villkoren, medan den enskilde arbetstagaren inte har någonting att säga till om. Det är ett praktiskt resultat av den politik man kan läsa om i era motioner. Jag kan inte komma fram till någonting annat. Kent Olsson får i så fall försöka överbevisa mig om att jag har fel.

När det sedan gäller att 15 % skulle stå utanför handlar ju detta om kriorättande. Den tabell som finns i reservationen skulle jag nästan vilja säga är lite grann av en dödgrävtabel. Det är så ni för statistik och hanterar den här saken. Frågan är om ni inte har bakbundit er själva i den debatten. Det är ju precis på samma sätt som statistik alltid har förts. Under den borgerliga regeringsperioden 1991–1994 hade vi verkligen hög arbetslöshet. Om jag skulle använda Kent Olssons sätt att räkna var den i det läget 30 %.

Anf. 139 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag blir väldigt förvånad över Sven-Erik Österbergs syn på svenska företagare. När man hör Sven-Erik får man en känsla av att vi lever i ett gammalt feodalt samhälle där företagare inte alls var intresserade av sina anställda. Jag är mycket förvånad över denna syn på företagare och hur de agerar. Jag har en känsla av att vi har ett ganska bra arbetsliv, och man kan inte på något sätt leda i bevis att svenska företagare skulle bete sig på det här viset. Jag är mycket förvånad över att Sven-Erik Österberg tror att undantag från turordningsreglerna skulle ge de här effekterna. Men det var en intressant upplysning till alla Sveriges företagare.

Nu skulle jag vilja anknyta till det vi talade om förut när det gäller företagarna. Står Sven-Erik Österberg bakom Vänsterpartiets syn att det

svenska företagsklimatet behöver förbättras och att socialdemokraterna har ett snabbt hoprafsat program vad gäller företagare?

Jag har en annan fråga som jag skulle vilja ställa. Från den borgerliga sidan har vi sagt att AMS behöver förändras i grunden. Ur Sven-Erik Österbergs synpunkt fungerar AMS bra, hörde jag tidigare. Är det bra att man inte lyckas få ut mer folk i åtgärder? Är det bra att man misslyckas så totalt, så man vill inte göra någon förändring? Här kan man inte bara ta fram de borgerliga partiernas synpunkter, man kan också ta fram vad IFAU säger. Det är inte någon överdrivet positiv inställning till AMS.

En sista fråga gäller jämställdheten. Enligt EU:s rekommendationer behöver man göra mer för att förbättra jämställdheten i Sverige. Det har visat sig att den proposition om jämställdhet och löneskillnader som gick igenom i utskottet inte har inneburit någonting. Vad tänker socialdemokraterna och regeringen göra för att förbättra jämställdheten och förbättra möjligheten att utjämna löneskillnaderna?

Anf. 140 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte att Kent Olsson sade att AMS har fått ut för få i åtgärder. Jag tycker att debatten har handlat om att det har varit för mycket åtgärder. Men det kanske var en felsägning från Kent Olssons sida. Jag vet inte.

Jag tycker i varje fall i breda ordalag att AMS har fungerat väl. Där emot är det alltid så med stora organisationer att de hela tiden måste vara i viss förändring, vilket vi också har tillstyrkt i AMS förändringsdel, som ger en tydligare möjlighet till styrning. Vi har lyssnat på Riksrevisionsverket och även andra som har pekat på att styrningsdelen inte har fungerat hundra procentigt. Det har vi tagit fasta på och låter det stå bakom den förändring som sker av AMS. Man får bättre styrningsmöjligheter, men utrymme lämnas också för ökat lokalt ansvar och möjlighet att påverka arbetsmarknadspolitiken i det regionala och lokala perspektivet. Det är inte minst viktigt att understryka just de delarna.

Jag har en positiv syn på de svenska företagarna, Kent Olsson. Kent Olsson sade också själv att vi har ett bra arbetsliv i Sverige. Det är bra att han tycker det. Jag tror att det faktiskt till stor del beror på att vi också har en bra arbetsrättslagstiftning.

Men det är precis den som Kent Olsson och hans partivänner vill ta bort. De vill ta bort den svenska arbetsrättslagstiftningen och komma med någonting annat som ni beskriver mycket väl i era motioner, som svenska folket faktiskt kan läsa och som vi har gjort en sammanställning av.

Vi står för varje punkt vi redovisar av det ni vill föreslå. Ni vill ta bort möjligheten för de anställdas organisationer att åstadkomma lagar och regler som gäller för de anställda och bryta ned dem på den enskildes nivå, med precis de undantag och på det sätt som jag beskrev tidigare, så att den enskilde i en svår situation kan bli utlämnad till dikterade villkor därför att arbetsgivaren kan anse att nöden kan kräva just de delarna i det fallet. Arbetstagaren blir alltså försvagad i en sådan situation. Jag kan inte komma ifrån det. Det är så arbetsmarknaden faktiskt fungerar om det inte finns ett tydligt och bra regelverk som rättar till det. Det har vi faktiskt nu, och det ska vi vara rädda om.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 141 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg sade i sitt anförande att alla ska vara med. Det håller jag verkligen med om, alla ska vara med. Men det finns ganska många som står utanför arbetsmarknaden, bl.a. de som är sjuk-skrivna, de som är förtidspensionärer och de som lever på socialbidrag. Där behöver det göras mer. Där tycker jag att man från regeringens sida har misslyckats till en del, eftersom man inte har arbetat vidare och tagit fler steg, bl.a. i de Finsam- och Frisamförsök som gjorts.

Jag har även fått påringningar från socialdemokrater som har sagt: Kan ni inte göra någonting för att få fram en stabilisering, så att man kan fortsätta med de här försöken och göra dem till regel?

Dessutom tänker man öka antalet platser för lönebidrag. Men man ökar inte taket för lönesumman. Vi har föreslagit, men tyvärr har det fallit, att man skulle öka den summan till 15 000 kr. Många gånger är allting klart, men det bidrag som arbetsgivaren får för att anställa någon med lönebidrag är så lågt att den som har en högre utbildning och har rätt till en högre lön inte får jobb. Bidragsprocenten blir nämligen så låg att det hela motsäger sig självt.

Jag har hört flera stycken på arbetsförmedlingarna säga att det här är ett stort problem. Vi får inte ut människor på arbetsmarknaden med hjälp av lönebidrag i tillräckligt stor utsträckning, eftersom bidragstaket ligger på 13 700 kr. Där tror jag att det har legat sedan 1993 eller något i den stilen. Det är alltså många år som man inte har förändrat det här bidragstaket på.

Varför gör inte regeringen någonting åt detta? Jag tror att man hade kunnat plocka in det i sin budget om det hade varit ett prioriterat område.

Anf. 142 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med de arbetshandikappades situation. Jag sade nog delvis det, men vi har också skrivit i betänkandet att vi känner en allmän oro för de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden i stort. Vi tar den på största allvar. Det här förhållandet beror till viss del också på att kraven på dem som jobbar i det offentliga arbetslivet stramas åt hela tiden. Platsen för människor med arbetshandikapp minskar därför, vilket sätter extra tryck på problemet.

Ska vi ha en arbetsmarknad som är i bra balans och harmonisk tror jag att den öppna arbetsmarknaden i allt högre grad också måste inrymma människor som inte i alla lägen har hundra procentig arbetskapacitet. De måste också ha plats på den ordinarie arbetsmarknaden.

Det är klart att staten har ett ansvar, men här måste också det privata näringslivet, likaväl som det offentliga, vara villigt att öppna portarna mer för människor som har arbetshandikapp. Det är en oerhört angelägen fråga.

I och för sig kan jag hålla med Margareta Andersson när det gäller de höjda taken. Det kan vara *en* åtgärd, men vi får inte göra det så enkelt att vi tror att vi löser problemet bara genom höjda tak. Det är därför vår utskottsgrupp har varit en pådrivande kraft när regeringen nu har bestämt sig för att göra en bred översyn där man väger ihop arbetshandikappades situation, alltifrån dem som behöver lönebidrag till dem som behöver anställningsstöd eller är föremål för Samhalls verksamhet. Även Samhalls verksamhet är vi inne på att analysera.

Tittar vi på varje liten del för sig kommer vi att missa en del, så det blir ett ordentligt brett grepp över hela arbetsmarknaden för de arbetshandikappades del. Det tycker jag att man kan välkomna och tycka att det är bra att det kommer en översyn. Därför tycker jag att man kan vänta lite grann med just den här delen, därför att det bör komma fram bra saker ur den här översynen så att vi kan fatta bra beslut så småningom.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 143 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag får hoppas att Sven-Erik Österberg har rätt, att det blir någonting bra, därför att det är många människor som har problem på det här området.

En annan sak som Sven-Erik Österberg sade var att det skulle vara klara regler i olika sammanhang. Det exempel jag tog i slutet av mitt anförande handlade om kvinnor som ville starta kooperativ verksamhet. Det var samma kooperativ men tre olika a-kassor. Reglerna för hur a-kassan ska gälla i olika sammanhang är inte tydliga. Framför allt gäller det när människor är på väg in i en sysselsättningsform som inte speglar de traditionella sysselsättningarna, att man antingen är anställd med kollektivavtal eller företagare.

Men även småföretagare, enmansföretagare, har problem med a-kassan. Man måste avveckla så oerhört mycket innan man har möjlighet att komma in i systemet. Det hindrar många människor från att starta verksamheter som dels skulle försörja dem själva, dels vara ett tillskott i de olika företagsformer som finns. Över huvud taget skulle de göra arbetsmarknaden mer demokratisk. Det här är ett allvarligt problem, som jag ser det, och det måste lösas på något sätt. Vi kan inte ge så här spretiga besked till människor i fortsättningen. Jag hoppas att Sven-Erik Österberg har något svar att ge som kan lugna de människor som i dag är ganska besvikna och frustrerade.

Anf. 144 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Just det som Margareta Andersson tog upp i sitt exempel, att man har tillhört olika kassor och fått olika besked, kommer det att sättas in åtgärder mot genom att man nu kommer att tillsätta en ny myndighet som har att granska dels a-kassorna, dels arbetsförmedlingarna ur ett bredare perspektiv. Skälet är att reglerna ska tolkas lika från Ystad till Haparanda. Den enskilde ska få samma bemötande av a-kassan eller arbetsförmedlingen oavsett var i landet man bor. Det är en rättssäkerhetsförstärkning som kommer att ske för det kollektiv som besöker både a-kassan och arbetsförmedlingen. Därför borde Margareta Anderssons kvinnor i det här fallet få samma besked av sina a-kassor om de ställer samma fråga. Det är det som är målet.

Det är viktigt att a-kassorna väger in förändringar och de justeringar som sker på arbetsmarknaden. Det handlar om att a-kassan inte får bli ett försörjningsstöd mellan återkommande arbetsperioder i ett vidare perspektiv. Det är viktigt att hålla kraften i detta om det sker en utveckling, så att a-kassan förblir en försäkring som ska täcka upp vid arbetslöshet och inte blir något som kommer att ingå i något slags rundgång.

Här måste göras förnuftiga avvägningar i samband med förändringar så att försäkringen inte körs sönder och det blir en svår situation. Förändringar måste vägas in.

Sist var det frågan om elvapunktsprogrammet, som jag inte hann få med i min förra replik. Elvapunktsprogrammet har tagits fram just på grund av oron för det ökade antalet sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Vad kan göras på arbetsmarknaden så att människor kan jobba längre och inte bli sjuka av sina jobb? Punkterna är i det här läget hållbara. De kommer att efterhand fyllas upp med åtgärder. Regeringen kommer i dagarna att återkomma för att i vissa delar tydliggöra vad man vill göra med elvapunktsprogrammet.

Anf. 145 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Arbetslösheten är en förbannelse för den arbetslöse, för samhället och för den framtida ekonomin. Därför är kampen mot massarbetslösheten det som vi har prioriterat år ut och år in.

Vi lever i ett kapitalistiskt klassamhälle. Arbetsmarknaden är trots allt en marknad. Man köper och säljer arbetskraft. Det finns några som sitter bra till. Det finns andra som sitter sämre till. Den med god utbildning, goda lönevillkor, bra anställningsvillkor och som är efterfrågad har inget annat att vänta på än att marknaden fungerar. Men den som bor på fel plats i landet, den som har gjort sitt arbete utan att ha fått den fina utbildningen, den behöver samhällets stöd. Den som kommer ny till landet med utländsk bakgrund behöver samhällets stöd – inte för att den personen är svag utan därför att den personen behöver ett skohorn för att komma in på denna arbetsmarknad.

Internationaliseringen leder till att beslut fattas alldeles oavsett var våra gränser finns. Det är utflyttning och dumpningskrav, och det är billigare att producera på annat håll. Det är ABB, Ericsson, Avesta Polarit i Degerfors och nu Continental i Gislaved. De är privata beslut.

Har facket för mycket att säga till om? Har samhället för mycket att säga till om? Har staten för mycket att säga till om?

De blir informerade fem i tolv, och sedan får de packa och gå. Sedan får a-kassan och staten bekosta omställningen. Detta tycker vi i Vänsterpartiet är orimligt.

Därför vill vi utveckla sysselsättningsmålen. Vi vill lägga all den politiska kraften på tillväxt och välfärd. Vi vill också förbättra villkoren, ha en arbetstidsfördelning, ha bättre fördelningspolitik. Det är ofta emot marknadskrafterna. Här finns vänster–höger-konflikten. Det handlar om makt- och resursfördelning. Det handlar från vår synpunkt om att stödja individen till jämlikhet byggd på respekt och förståelse för de olikheter som finns.

Men se på borgerligheten! Där har ni lyckats samla er i reservation nr 1 i utskottets betänkande. Vad finns det där? Jo, mindre resurser för att stödja de arbetslösa. Ni är missnöjda med lönebildningen. Vad då? Blev det för höga reallöner, trots god konkurrenskraft? Blev det för låg inflation? Blev det löneökningar också för de sämst ställda? Vad är felet?

Ni vill ha bättre incitament i bidragssystemen. Vad betyder det? Betyder det bortre parenteser? Ja, för vissa partier. Betyder det lägre ersättningsnivåer? Ja, för vissa partier. Betyder det ökad egenfinansiering? Ja, för vissa partier. Det är lite olika bud. Det är inte lätt att sammanfatta på någon minut.

Sedan var det sämre arbetsrätt. Är det för mycket flexibla arbetstider, får jag väl fråga Kristdemokraternas representant? Är det för få korttids-

anställningar eller för lite deltid? Ni vill öka den möjligheten. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är fråga om för mycket. Vi vill ge trygghet och rättvisa åt människor i produktion och arbete. Då finns också omställningsförmågan.

Ni har tre förslag som jag kan förstå. Privatisering och avmonopolisering, subventionering av hushållstjänster och lärlingsutbildning. Vi har andra politiska uppfattningar i de två första fallen. Jag tycker att man kan diskutera lärlingsutbildning. De tre går att begripa, och det blir inte bara prat. Resten är ren och skär högerideologi. I övrigt uppvisar ni i betänkandet mest oenighet.

Sysselsättningsökningen har varit bättre än nästan någonsin. Varför ska ni larva er när det gäller de statistiska uppgifterna? Om vi ser på mandatperioden från 1997 till 2001 är det fråga om en oerhört kraftfull ökning av arbetskraften och sysselsättningen, en minskning av arbetslösheten, en minskning av långtidsarbetslösheten, en minskning av långtidsinskrivningen, en minskning av invandrades arbetslöshet – om än fortfarande alldeles för hög – och en minskning av de äldres, 55-plus, arbetslöshet och en minskning av arbetslösheten för människor med funktionshinder.

Läs er AMS-statistik och läs er SCB-statistik. Läs all statistik förmedlad genom Konjunkturinstitutet och Riksbanken om ni inte litar på mig.

Ökningen har skett till största delen i privat tjänstesektor. Det är fråga om 230 000 nya jobb mellan 1997 och 2001. Det är inte fråga om vikarier för sjuka i offentlig sektor, som ni ofta säger. Det är framför allt öknings i tjänstesektorn, den privata sidan, och det är öknings i småföretagen och en ökad mängd kvalificerade jobb i industrin och på byggen.

Men vi har fortfarande jätteproblem för de äldre, för de funktionshindrade och för människor med utländsk bakgrund. Låt oss utgå från en gemensam faktabas, och låt oss gripa oss an problemet. Larva er inte. Även om det snart är den 13 december och Lucia behöver väl Kent Olsson inte sätta på sig dumstruten!

Sverige tycks också klara sig bättre än flertalet andra OECD- och EU-länder. Varför ska ni ha fel när ni citerar EU-statistik och OECD-statistik? Vi har ju tillsammans med Danmark och Nederländerna den nästan högsta sysselsättningsgraden – förvärvsintensitet och kvinnors sysselsättningsintensitet. Vi har färre långtidsarbetslösa. Vi ligger relativt lågt när det gäller arbetslösheten totalt. Det är inget fusk, utan det är samma statistiska metod som används i Eurostat.

Vi har tillräckligt stora problem ändå. Det är regionala problem. Det är problem med tillräckligt effektivt entreprenörskap. Vi har många diskrimineringsfrågor. Vi har väldigt många utsatta grupper som inte kommer in på arbetsmarknaden. Vi har framför allt ett stort demografiskt problem när det gäller arbetskraftsutbudet.

Läs inte bara: Se hur många som är arbetslösa och sysselsatta. Titta på hur ålderskategorierna förändras. Sverige kommer att minska sin aktiva kategori arbetstagare, och de med lägst sysselsättningsgrad kommer att öka i antal de närmaste åren. Det är en jätteutmaning för vem som än sysslar med politik. Åtminstone känner jag det starkt.

Det finns brist i utbildningar. Många ungdomar gör helt fel skolval. De är utbildade åt ena hållet, och jobben finns åt andra hållet.

Det är dels en fråga om för många arbetslösa, dels är det arbetskraftsbrist på många håll. Det är svårt att få tag på rätt folk. Det känner industrin av. Det känner tjänstesektorn av. Det känner framför allt välfärdssektorn inom kommunerna av. Där ska vi lägga fram förslag. Jag har inte hittat ett förslag hos er.

Konjunkturedgångar utlöser alltid strukturproblem. Det finns kvar-
talsplanering, men den ger ingen långsiktighet. Arbetsgivarna är oerhört
kortsiktiga. Det gäller både offentliga och privata arbetsgivare.

Så fattas det beslut för företagets del – och så får folk gå! Då står po-
litiker i denna kammare och säger att det är Anderssons fel. Varför
gjorde inte Andersson någonting?

Jag hade ärligt talat ingen kunskap om Gislaved. Jag hade ingen kun-
skap om att den mest lönsamma enheten som låg i Degerfors skulle läg-
gas ned. Jag styr mycket, men jag styr inte allt, kära borgerliga opposi-
tionspolitiker. Tur är väl det!

Sedan är det sysselsättningspolitiken. Ja, det viktigaste är den eko-
nomiska politiken. Offentliga finanser: bra. Inflation: bra. Realräntor:
bra. Skatteintäkter: bra. Lönebildning: bra. Reallöner: bra. Disponibla
inkomster: bra. Det är fråga om mellan 2 ½ och 5 % åren 2000, 2001 och
2002. Vi har väl knappast haft det bättre – trots skattesänkningar och
trots ökade statsbidrag till kommunerna.

Men vi har problem, svåra balansproblem mellan regionerna, svårt att
finansiera nödvändig gemensam välfärd där behoven är stora, svårt att ha
tillräcklig regional tillväxt och få riktig skjuts på småföretagen, entrepre-
nörerna, som ska växa för att ge tillväxt i framtiden.

Därför är den artikel i Dagens Industri som alla förfasar sig över inte
så särskilt konstig. Det är en sammanfattning av en småföretagarrapport
av ett antal riksdagsledamöter från Vänsterpartiet. Och jag var med där –
det är ingen nyhet. Ni behöver inte fråga mig om jag står bakom det.

Det är väl inte höger att stödja ett positivt klimat för små företag och
entreprenörskap, Kent Olsson? Det är vänster. Det är effektivt. Men det
är höger att berika de rika, det är höger att avreglera arbetsmarknaden
och det är höger att satsa mindre på de arbetslösa, att skapa större klyftor
i samhället.

Nej, vi vill inte ha 60 dagars sjuklöneperiod. Det har vi väl sagt tio
gångar. Ni vet ju – men vi har varit ensamma om det hittills – att vi vill
ta bort sjuklöneperioden för de riktigt små företagen under tio anställda,
just därför att det är en för stor börda för riktigt små företag, där man inte
vet hur det kan drabba om en eller annan blir sjuk.

De 14 dagarna är ett problem, ska jag tala om. De 60 dagarna är till
stor nackdel framför allt för små företag men också för utsatta grupper,
t.ex. funktionshindrade, som möter ett nytt hinder för att bli anställda.
Den socialdemokratiska regeringen har inte ens lagt fram det förslaget,
utan Jan Rydh har lekt med tanken. Anklaga inte Sven-Erik Österberg, i
alla fall inte ännu!

Förstora arbetskraftsutbudet! Det är oerhört viktigt.

Satsa på Socsam och Finsam, rehabilitering och sociala insatser! Det
var precis vad socialförsäkringsutskottet gjorde i en uppgörelse mellan
Miljöpartiet, regeringen och Vänsterpartiet för någon vecka sedan. Det är
utomordentligt bra, men inte alldeles lätt i praktiken.

Kom ihåg en sak, ni som vill riva upp regler: Vi har samma regler när det gäller skatter, arbetsrätt och arbetsmarknadspolitik i Gnosjö, Stockholm, Smedjebacken och Haparanda. Men vi har helt olika sysselsättningsgrad, sysselsättningstal, arbetslöshetstal osv.

Det handlar inte om det ni tror. Det är bara på ytan; det är den enkla retorikens politik ni ger uttryck för. Titta på de underliggande strukturerna när det gäller arbetskraftens utseende, sysselsättningens utseende och näringsstruktur ska ni få se vilka åtgärder som vore effektiva.

Jag ska säga lite om budgetpolitiken. Det här är ändå arbetsmarknadspolitik inom ramen för den budget som är tagen.

Ni minskar alla, men på olika sätt och i olika grad, resurserna för arbetsmarknadspolitik. Och ni gör det när konjunkturen går ned och skäller på majoriteten därför att vi inte gör någonting, som ni säger. Jag tror att vi har för små resurser avsatta. Hur ska det gå för er då? Varför har ni så små resurser? Jag tror att ni helt enkelt har behövt pengar till andra, glada utgifter och kostnader, som ni ville presentera i era budgetalternativ.

I de fall där ni har reservationer går de precis tväremot varandra. När det gäller revisorerna och otraditionella medel går Centern åt ena hållet, Moderaterna och kd åt andra hållet och fp åt tredje hållet. Det är fullständigt olika förslag.

När det gäller AMS organisation är det samma sak. Centern vill kommunalisera mer eller mindre, och Moderaterna i den andra ändan vill följa AMS förslag med en total centralisering. Vad är det borgerliga alternativet?

När det gäller arbetshandikappade vet jag att Folkpartiet, Centern och kd har intresse i frågan. Varför skriver ni att det är viktigt att göra en översyn? Ni lyckas skriva en reservation där majoriteten skriver samma sak. Kunde vi inte ens enas om detta, när vi i sak faktiskt är överens?

Jag menar att era budgetförslag och er arbetsmarknadspolitik är oansvariga, därför att de innebär, helt rätt i ett läge där det egentligen behövs mer resurser, att ni anvisar mindre. Jag har inte tid att gå igenom allting nu, men jag vill ändå säga att Centern och Folkpartiet är värst. Låt mig säga några ord om Centern.

Ni i Centern säger att ni sparar 1 ½ miljard genom att ni flyttar medel från utgiftsområde 13 till 14. Ska ni inte flytta tillbaka det, så kanske ni får 1 ½ miljard till? Det finns inte ett motiv, ingenting. Ni bara märker om ett konto och säger att ni sparar 1 ½ miljard på det.

Ni lyfter bort 700 miljoner på AMS. Men det ligger ju inte på AMS, utan det ligger ute, decentraliserat i regionerna. Ni ska ta bort folk som jobbar för att människor ska ha arbete ute i landet. För mig är det obegripligt.

Ni plockar bort 7 miljarder från aktivitetsstöd och a-kassa. En del av det består i att ni försämrar a-kassan. Det är i och för sig tråkigt för folk. Men resten då? Ja, ni sparar pengar och ska använda dem på annat håll.

Ni plockar ned 1,7 miljarder kronor av program och utbildning. Finns det inga behov i dessa tider? Hur blev det nu i Gislaved? Vad tror Margareta Andersson att det kommer att kosta?

Det värsta av allt är att ni tar 99,4 miljoner på lönebidragen. 100 miljoner tar ni bort, och ni säger att ni ska höja taket till 15 000 kr. Det säger Margareta Andersson här också. Jag tycker att det är ett jättebra förslag – jag har själv stridit för att höja det här taket. Vet Margareta

Andersson vad det kostar? Jag har inte fått igenom det. Tror Margareta Andersson att det räcker, att det kostar minus 100 miljoner? Tror hon att det kostar 0 kr eller plus 100 miljoner? Svara mig på den frågan!

Folkpartiet river bort resurser från det här området. Det ligger väl i linje med att vilja lägga ned i stort sett hela AMS.

Kd är mer ambitiöst men plockar ändå bort 150 miljoner från arbetsmarknadsutbildning och sådant. Det stora klippet gör man naturligtvis på aktivitetsstöd och a-kassa – 8 miljarder.

En del tar ni in på skatter. Det blir mer rättvist på det sättet, men det är väl någon miljard som ni plockar ned. Det går inte att utläsa, därför att ni har ju aldrig angivit vad ert förslag är när det gäller arbetskraften och sysselsättningen. Vad tror ni på för programvolym? Det står inte ett ord om det – det går inte att bedöma. Ert alternativ är inget alternativ.

Låt mig avsluta med att säga att för vår del är det många saker som måste komma i fokus nu. Det är a-kassereformen och förbättringar för arbetshandikappade. Finns det ett intresse från andra att höja taket står vi först i kön. Låt oss diskutera det! Men det ska hålla ihop i en budgetuppgörelse.

Sysselsättningsmålet 80 % år 2004 är i fara, Sven-Erik Österberg. Vi måste sätta till extra åtgärder. Vi är beredda – jag förutsätter att Socialdemokraterna är det.

Vi vill fortsätta med sysselsättningsmålen och införa regionala sysselsättningsmål, men också sådana som avser sysselsättningsgraden för invandrare och funktionshindrade. Vi vill ha en lösning, åtminstone börja på det som kallas övergångsarbetsmarknad, för att inte överlasta garantin.

Vi vill se till att den kommunala välfärdssektorn verkligen kan rekrytera utbildade människor. Där finns det förslag – låt oss gå vidare på det. Vi har råd, för vi har sunda statsfinanser. Låt oss satsa dem där de gör bäst nytta för människorna och för den nationella ekonomin.

Låt mig också säga att förslaget från den socialdemokratiska kongressen att enbart stödja kommunala huvudmän i välfärdssektorn är dåligt. Den lösning vi ska komma fram till ska inte, hur den än blir konstruerad, diskriminera sådant som ligger under andra huvudmän.

Det finns en mängd olika konkreta förslag som jag skulle vilja lyfta fram, men jag hinner inte göra det. Jag tror att Camilla Sköld Jansson kommer att göra det senare. Låt mig säga, fru talman, att ingen fråga är viktigare än att fortsätta marschen mot den fulla sysselsättningen. Hittills har det varit framgångsrikt, men vi är inte på långa vägar framme.

Anf. 146 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Hans Andersson använder huvuddelen av sin tid till att prata om oppositionen och inte om vad han i stödpartiet har uträttat med Björn Rosengren, superministern. Det är betecknande.

Jag noterar att Hans Andersson radar upp flera olika problem som han ser framför sig på arbetsmarknaden. Man hade ju förväntat sig att han skulle utöva sitt inflytande i förhandlingar för att få fram förslag som möter framtidens problem.

Jag tycker att vi i oppositionen har pekat på flera åtgärder och inriktningar för att möta framtidens problem än vad regeringen har lyckats med hittills. Om Hans Andersson har ytterligare problem, varför tar han

inte tag i dem i samarbetet med Socialdemokraterna? Eller tillhör Hans Andersson ett stödparti som inte har tillräckligt inflytande?

När det sedan gäller de resurser vi satsar på arbetsmarknadspolitiken har vi mindre kostnader därför att vi lägger en stor del av minskningen på a-kassestöd. Vi växlar över det till höjda egenavgifter, som i sin tur kompenseras mer än väl av sänkta inkomstskatter för låg- och medelinkomsttagare. Det är en strukturförändring av arbetsmarknadspolitiken för att få bättre följsamhet till lönebildning och liknande.

Sedan har vi också regelförändringar som möter mindre kostnader. Vi har t.ex. inte fyra olika varianter av anställningsstöd. Vi har en variant av anställningsstöd, för att ta ett exempel.

Vi satsar också i skarpa förslag på ett bättre företagsklimat, sänkta skatter för företagande, införande av skatteavdrag för hushållsnära tjänster och liknande.

Jag noterar också att Hans Andersson berömmar sig av klimatet i Gnosjö men inte av klimatet i Norrbotten. Är det en slump att Hans Anderssons parti är starkt i Norrbotten och inte i Gnosjö?

Anf. 147 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det sista var väl en vulgaritet. Den träffade inte mig, men kanske är det en förolämpning mot människorna i en viss del av landet. Låt mig säga det. Jag sade inte något värderande. Jag sade att förutsättningarna ser helt olika ut i Stockholm, Göteborg, Gnosjö, Smedjebacken och Haparanda – helt olika. Det är det jag vill koncentrera uppmärksamheten på.

Näringsstruktur, arbetskraftsstruktur, åldersstruktur, ekonomisk betalningsförmåga etc. är problem, säger Staffan Attefall. Ja, jag ser fullt av problem i den omställningsperiod som svensk ekonomi och arbetsmarknad befinner sig i. Inte minst ser jag problem i att vi faktiskt står så utan makt, vi som representerar löntagare och vi som representerar samhällsintresset, medan de som på marknaden representerar kapital och egenintresse står så starka. Det är ett jätteproblem för mig.

Sedan finns det andra problem som det individuella kompetensspandet – ja, jag har slitit med det. Jag har inte lyckats att få fram ett förslag. Skratta åt mig, men jag har inte lyckats med det. Jag tycker att det är ett misslyckande, men vi har lovat att det ska komma i år, och jag förutsätter att vi ska lyckas att få fram det i år.

Heltid eller deltid är en sak som vi har drivit jättehårt. Det är viktigt att vi gör framsteg nu. När det gäller fasta kontrakt eller tillfälliga kontrakt är det viktigt att vi gör framsteg nu. När det gäller arbetsmarknadspolitik och koppling till a-kassan är det viktigt att vi gör framsteg. Det finns fortfarande problem. Jag tycker att vi gör framsteg, att vi har ett bättre system i dag. Jag är därför lite oklar över varför Stefan Attefall gnäller på mig.

Jag är kritisk mot en opposition som inte presterar seriösa förslag, men låt mig ärligt säga att Kristdemokraterna är inte alls värst. Jag skulle säga att ni är bäst, men det är en rätt så dålig liga ni spelar i.

Anf. 148 STAFFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag får tacka för detta beröm. Det ska nog värderas ganska högt eftersom det kommer från Hans Andersson.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Vad jag vill säga med jämförelsen mellan Gnosjö och Norrbotten är att i Gnosjö, för att ta ett exempel, finns det ett gott klimat för småföretagande och för näringslivets tillväxt tack vare de traditioner och den miljö som finns där. Detta är sämre på andra håll i landet. Det är någonting som är positivt, men det kräver också en viss atmosfär. Det är ingen slump att Hans Anderssons parti är starkt i områden där stora statliga företag har dominerat.

Hans Andersson sade just att det är kortsiktiga beslut både i privat sektor och i offentlig sektor. Men om lösningen är mer offentligt ägande och mer offentligt styrande, som Hans Andersson och hans partikamrater så ofta pläderar för, borde ju problemen vara mindre där politiken styr allt. Men receptet är inte mer offentlig styrning. Tvärtom tror jag att det är att skapa ett gott klimat för företagen och goda konkurrensvillkor. Då kan vi klara jobben i Gislaved och på andra orter, men inte genom att styra mera uppifrån.

Låt mig bara avsluta med att säga att vi har haft en ökning av sysselsättningen i Sverige, men det har varit en högre ökningstakt i elva av de andra EU-länderna. Danmark som har en hög sysselsättningsgrad, liksom Sverige, har ändå kunnat öka sysselsättningen snabbare än Sverige. Det jag försökt säga i mitt anförande tidigare är att konjunkturen har varit god. Det har räddat svensk regering och svensk arbetsmarknad. Men problemet är passiviteten som har rått när det gäller att strukturera om arbetsmarknaden och vidta åtgärder som gör att vi kan möta lågkonjunkturen.

Hans Andersson erkänner ju med sitt beklagande över allt han inte har fått igenom att regeringen faktiskt har varit passiv och inte kommit med förslag. Det erkännandet tackar jag för, för det bevisar att min tes här har stämt. Det bevisar också att Sven-Erik Österberg inte har svarat korrekt, tycker jag, på de frågor som jag ställde till honom tidigare.

Anf. 149 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag gillar inte att skryta och tycker inte att man ska göra det när man har så svåra sociala problem som vi fortfarande har på grund av arbetslösheten. Men jag nämnde ett tiotal variabler där vi har en rekordartad bra utveckling. Vi behöver inte tro på Hans Andersson, utan vi kan tro på Riksbanken, KI, AMS eller någon myndighet som kan de här frågorna.

Stefan Attefall väljer att ta upp åren 1995–2000. Vi hade en uppgång i sysselsättningen 1994, sedan gick den ned 1995, 1996 och 1997. Då kan jag naturligtvis säga att det var då sossarna gick ihop med Centern och tog till ett för starkt sparbetning. Då rasade bl.a. sysselsättningen i den offentliga sektorn på kommunsidan. Så var det. Dessutom var det något som hette Asienkrisen och något som hette Rysslandskrisen, och Tyskland föll. Om Stefan Attefall är lite kunnig, saklig och ärlig måste han erkänna att detta inte var så kul. Från 1997 till i dag är mandatperioden, och det var ju den vi skulle utvärdera. Det kan finnas något land – Irland, tror jag – som slår oss i sysselsättningsutveckling. Å andra sidan ligger Irland så lågt i förvärvsfrekvens. Vi ligger ju högst tillsammans med Danmark. Jag tror också att det går bättre för oss än för Danmark under mandatperioden, men det ska jag låta vara osagt. Det är Danmark, Holland, Irland och Sverige som ligger högst när det gäller utvecklingen. Det

är Danmark och Sverige som ligger högst när det gäller sysselsättningsnivån. Kan ni inte vara lite glada över detta?

När det sedan gäller Norrbotten, Småland eller om vi pratar om Skåne, Blekinge, Dalarna och Värmland, så har de olika näringsstrukturer. Vad jag säger är: Låt oss titta på fakta, och låt oss titta på strukturer. Välj inte bara en siffra här och en siffra där och sätt upp en vimpel. Vi ska dra Sverige upp till full sysselsättning, och det är oerhört svårt. Då behövs nog många goda krafter som är intresserade av både näringslivs-tillväxt och offentlig välfärd. Det viktigaste är att det ska grundas på rättvisetanken.

Anf. 150 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Den här debatten liknar i mångt och mycket tidigare debatter. Hans Andersson börjar i vanlig ordning att med högljudd ton recensera de olika borgerliga förslagen och kommer fram till att det ena förslaget är sämre än det andra. Det är vi ju så vana vid i sådana här debatter.

Jag skulle dock vilja påstå att den borgerliga enigheten är betydligt större än den enighet ni har på vänstersidan. Göran Persson sade för en tid sedan att Vänsterpartiet inte var att lita på. Och angreppet som finns i Dagens Industri är ju inte litet: "Vill Socialdemokraterna göra något för småföretagen? Socialdemokraternas förslag för att ge de mindre företagen bättre villkor förefaller lösryckta och hastigt hopkomna. För en verkningfull politik krävs ett helhetsgrepp."

Man dömer på något sätt ut hela den socialdemokratiska företagspolitiken. Här kan vi i mångt och mycket vara överens eftersom både OECD och företagarna gör det. Men att Hans Andersson skulle göra det och stå bakom att man ska göra skatteförändringar och annat är faktiskt glädjande men mycket överraskande. Framför allt är väl skillnaden mellan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i det här fallet ganska stor. Om jag inte hörde fel sade faktiskt Hans Andersson för en stund sedan att han stod bakom artikeln av Marie Engström och Per Rosengren. Jag skulle vilja höra hur Hans Andersson ska påverka Socialdemokraterna att gå åt rätt håll.

Är det så att det ska stå en vänsterpartist framme i talarstolen och vara nöjd över att vi har nästan 15 % människor som inte befinner sig i arbete? Är det så att Hans Andersson, som är statistikläsare och plockar fram de siffror som passar honom medan han däremot avfärdar de andra siffrorna, tycker att AMS fungerar bra efter de rapporter som han har läst från IFAU och annat.

Min sista fråga i det här inlägget är: Tycker Hans Andersson att AMS verksamhet är bra och inte behöver förändras, som vi har sagt att den behöver göras från den borgerliga sidan?

Anf. 151 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att AMS verksamhet behöver förändras, och jag har bidragit till att styrningen av AMS kommer att förändras. Jag har bidragit till att individuella handlingsplaner står i centrum. Jag har bidragit till att man jobbar på ett annat sätt än man gjorde tidigare. Under den borgerliga tiden, Kent Olsson, förmedlade man alldeles för mycket åtgärder.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Det där med 15 % arbetslöshet är dumheter, säger jag! Vi hinner inte reda ut det, men jag erbjuder mig att i vilket seminariesammanhang som helst tillsammans med vilken sakkunnig som helst ta en diskussion med Kent Olsson. Jag tycker att det snarast är förolämpande att diskutera på detta sätt.

Låt oss gå på Eurostat, om vi använder dem. Den är ju fullständigt felaktig, den här siffran. Vi ligger 150 % under. När det gäller Vänsterpartiet och Socialdemokraterna vill jag säga att ja, vi har varit kritiska mot att det har varit så pass lite tillväxtinriktning vad gäller småföretagssamhet. Det har vi sagt tio gånger i den här kammaren.

Det gäller 3:12-reglerna. Det gäller ägarskiftet i små företag. Det gäller skattetillägg, och där kommer det nu också ett förslag baserat på en utredning. Det gäller möjligheten att försöka med förenklad schablonbeskattning för vissa branscher. Det gäller att ta bort sjuklönen för små företag, men det har ju inte ni stött. Det gäller också att fortsätta förenklingsarbetet för småföretag. På de punkterna tycker vi att man kan gå hastigare fram. Vi tror också att det vore viktigt.

Det talades om enigheten. Vi är fullständigt överens, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och vi. Vi lägger ju fram en gemensam proposition. Vi lägger fram ett gemensamt betänkande. Men de borgerliga presenterar en splittring som jag faktiskt tror är värre än vad jag har upplevt under många år här i kammaren när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Det är retorisk tomgång i syfte att gå till val, men jag tror att väljarna är kloka nog, nu när varslen står som spön i backen. Människor är med all rätt faktiskt rädda för vad som ska hända. Vi borde kunna ha en viss plattform att enas kring om vi hade någon gemensam sakkunskap. Det borde vi ha i utskottet.

Anf. 152 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är lite drygt att debattera med Hans Andersson, för tycker man inte som han så är det dumt. Har EU en statistik så är den fel om den inte passar Hans Andersson i Vänsterpartiet. Det är så att vi ligger i mitten av den statistik som förs av EU när det gäller arbetslöshet. Det är bara att konstatera. Siffrorna finns. Det är bara att läsa innantill. Om de sedan inte passar Hans Andersson så må det vara hänt.

Det är samma sak med arbetslösheten. Vad är det för dumheter att påstå att de här människorna befinner sig utanför arbetsmarknaden? Vad är det för påstående att AGA fungerar bra? Jag tog ju i ett tidigare anförande upp hur en person betraktade en stor del av AGA:s verksamhet som vuxendagis där man fick sitta och ägna sig åt högläsning. Är det ett bra sätt att bedriva arbetsmarknadspolitik? Tror inte Hans Andersson att de här människorna hellre skulle vilja ha ett riktigt arbete? Men den politik som Hans Andersson för leder inte till detta. Det är positivt att Hans Andersson nu ser att man måste förändra villkoren för företagarna. Men det är faktiskt viktigt att man får med sig det stora partiet också.

Låt mig slutligen säga att vi förhoppningsvis är överens om en sak. Det är att väljarna är ganska kloka. Är väljarna kloka så ser de faktiskt att det borgerliga alternativet innehåller mer enighet än vad som finns på den socialistiska vänstersidan.

Anf. 153 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Vi ska ta ett seminarium en annan dag. Jag är ganska stolt över att vi ligger lägst när det gäller långtidsarbetslöshet, långtidsinskrivningar. Vi har ett system som försöker fånga upp alla människor och göra det solidariskt. Det är ju ingen tillfällighet att det inom ramen för sysselsättningsprogrammen är den svenska arbetsmarknadspolitiken som står i centrum i Europa.

Sedan har vi också problem. Det hänger intimt samman med stora misstag i den ekonomiska politiken långt tillbaka i tiden. Det är bl.a. en alltför konservativ branschstruktur som vi har. Vi har klarat den med hjälp av inflation och devalveringsmekanismer. Vi har stora problem i vårt land.

Sedan gäller det vuxendagis och sådant. Jag har väl också tusen sådana här exempel, eller åtminstone tjugofem, med folk som har fått göra meningslösa saker. Jag har agerat mot det, reagerat mot det. Jag har hört av mig till de länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna, men jag står inte här i riksdagen och säger att hela garantin med sina 35 000 människor är dålig – tvärtom! Varje gång jag är ute får jag bättre och bättre vitsord om garantin.

Jag tycker att det är oansvarigt av en riksdagspolitiker att stå och åberopa Expressen. Det går väl an att göra det någon vecka till, så länge den finns kvar. Gå på fakta, dokument och rapporter och se med egna ögon. Ta inte de billiga poängerna. Det går alltid att hitta något. Jag kunde säga om småföretagare: Det är många som inte sköter arbetsmiljön. Det är många som inte klarar sina fackliga åtaganden. Det är många som skattefuskar. Vi ska lägga ned alla småföretag, för det är bara skattefuskare. Vad skulle vi få för orealistisk och meningslös debatt då, Kent Olsson?

Är det allvarliga problem, och jag tror att det är det, som vi hanterar i utskottet och i den här debatten, låt oss då också hålla uppe nivån i debatten. Att jag därmed recenserar får Kent Olsson faktiskt finna sig i med tanke på det han har sagt.

Anf. 154 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, Hans Andersson ägnar sig åt att recensera. Det vore kanske klädsamt om han också redovisade vilka andra förslag han har från sitt eget parti. Vad skulle lösa problemen i Haparanda och Gislaved, där de nu har uppstått? Det skulle vara intressant att veta vad Vänsterpartiet vill göra åt dem.

Centerpartiet märker om konton, säger han. Nej, vi märker inte om konton. Vi försöker ta fram någon form av ny struktur på det stora område som kallas för arbetsmarknadspolitik där man för samman alla olika former av inkomststöd till ett konto från att ha dem utspridda på tre olika utgiftsområden och sedan ha övriga kostnader på ett annat område.

Där förutsätter vi att man kan spara en hel del pengar. Dessutom skulle det innebära att människor skulle få en klarare bild av vilken ersättning de får om de drabbas av arbetslöshet. Men det kanske inte är så intressant för Hans Andersson.

En annan sak som vi också har upplevt är att i det här samarbetet mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna har spenderbyxorna åkt på i ganska stor utsträckning. Vi har haft en möjlighet att använda mer pengar eftersom budgeten har blivit något starkare. Men det är

Prot. 2001/02:45

11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

klart, det var inte någon särskilt rolig situation vi satt i förra mandatperioden, när Centerpartiet tog ansvar för att stärka Sveriges ekonomi. Vänsterpartiet satt och hade våldsamma protester mot att man över huvud taget gjorde någonting åt de här frågorna.

Men det här med ekonomi – där man ska få plus och minus att gå ihop – hur ska Hans Andersson få det att gå ihop?

Anf. 155 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Margareta Andersson! Det är ju precis det jag löser. Ekonomin går mycket bra ihop. Vi har starka statsfinanser. Vi ligger väl nästan bäst till i Europa. När det gäller budgetsaneringen stod vi för besparingar och extrainkomster motsvarande 112 miljarder. Vi ansåg inte att man skulle gå längre, och jag tror att alla ekonomer ger oss rätt retroaktivt. Ni gick 12–14 miljarder till. Det slog mot kommuner, som fick avskeda. Ni sänkte a-kassan till 75 % och sjukförsäkringen till 75 %. Vi anser att det var fel, men ni tycker att det är rätt. Ni vill ju ha låg nivå på socialförsäkringarna.

På utgiftsområde 13 har vi redan samlat de arbetsmarknadspolitiska försörjningsstöden. De ligger där; aktivitetsstöd och a-kassa. På utgiftsområde 14 ligger AD och JämO. I och för sig kan man säga att det är lönekostnader på AD om man betraktar det som försörjningsstöd. Det är fullständigt poänglöst att flytta över pengarna till område 14 som ni gör. Det är ingen mer samordning och det går inte att spara mer pengar.

Varför plockar ni sedan bort 1,7 miljarder på arbetsmarknadsutbildning och sådant? Det är fullständigt obegripligt för mig, inte minst i det läge som vi nu har. Varför plockar ni bort från arbetsförmedlingskontoren i Gislaved och överallt där de nu ska sätta in stöten? Det gäller inte minst att klara dem med utländsk bakgrund i storstadsområdena. Jag begriper inte detta.

Det jag begriper allra minst är att ni säger att särskilda insatser för arbetshandikappade kan minskas med 99,4 miljoner kronor. Så säger ni att ni höjer till 15 000. Min fråga till Margareta Andersson är: Hur mycket kostar enligt era kalkyler höjningen till 15 000?

Anf. 156 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Eftersom man inte har lyckats göra av med pengarna anser vi att det går att spara under ett år. Sedan får man i framtiden se till att höja de här kostnaderna för arbetshandikappade. Vänsterpartiet har tydligen ändrat sin politik från att ha varit en politik som gynnar de sämst ställda. Nu är det tydligen medelklassen som är Vänsterpartiets stora skötebarn. Det är klart; det är den som utgör den största delen av den svenska befolkningen. Man ser alltså till att införa en maxtaxa så att de som har bäst betalt får mest kvar i plånboken efter att skatten är betald.

För Centerpartiet var det betydligt mer intressant att sänka skatten för alla, framför allt för dem som har de låga och medelhöga inkomsterna, och att införa ett förvärvsavdrag så man skulle få en ytterligare stimulans till arbete. Men det kanske inte ingår i Vänsterpartiets arsenal längre att hjälpa dem som har det sämst ställt.

Anf. 157 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jo, det gör det sannerligen. Men vi tycker tre saker är viktiga. Arbetslinjen, människor i arbete, är det bästa sättet att bekämpa fattigdomen. Det är viktigt med generell välfärd så att alla är med och delaktiga i den välfärd som vi har. Och då ska det vara en rimlig nivå för alla, eller åtminstone för en betydande del, även av dem som Margareta Andersson kallar för medelklass. Sedan vill vi göra satsningar så gott som det någonsin är möjligt för dem som är sämst ställda. Därför höjde vi grundbeloppet till 270 kr. Vi tycker att det ska höjas igen. Och därför höjde vi de 103 kr, som ni tyvärr var med om att sänka, till 143. Nu höjs det till 183 kr och sedan till 220 kr. Jag tycker att nivån ska vara densamma som för grundbeloppet.

De arbetshandikappade kommer att få en del pengar kvar, några hundra miljoner. Vi har fört dit extrapengar, både för 2001 och för 2002, för att man ska öka volymen. Och jag vet att Margareta Andersson tycker att det är bra. Vi kan inte ta av dessa pengar. Men kostnaden för en höjning till 15 000 kr handlar om 300 miljoner det första året, kanske 600 miljoner det andra året och uppåt 900 miljoner det tredje året. Detta belopp ökar för varje år beroende på hur många som hinner ta sig in i systemet. Det kommer ju så att säga in en generation under varje kalenderår. Så ni kan inte säga att ni genomför den reformen när ni samtidigt plockar bort pengar. En reform kan inte heller jämföras med att volymen av ett anslag inte är uttagen fullt ut. Så det är fel på nästan alla sätt.

Låt mig däremot säga att när Margareta Andersson inledde sitt tal så talade hon på ett bra och insiktsfullt sätt om de konjunktur- och strukturproblem som vi har och använde inte det som en billig retorisk ammunition mot vare sig regeringen eller mig, och det uppskattar jag.

Anf. 158 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! I dag står vi och debatterar årets budgetbetänkande när det gäller arbetsmarknadsutskottet, dagen efter att 13 män har fått ta emot Nobelpriset för sina insatser i mänsklighetens tjänst.

Det är i dag på dagen tre månader efter de hemska dåden i New York som drabbade så många oskyldiga och som har lett till att ännu fler oskyldiga har dött i Afghanistan.

Inför den stundande julhelgen känner jag att händelserna åter kommer oss nära.

Dessa händelser har lett till att världsmarknadsläget har blivit instabilt och att penningmarknaden har försvagats än mer än den tidigare befarade konjunkturedgången visade på.

Arbetsmarknadsutskottet måste därför också påpeka att sysselsättningen kan minska och att arbetslösheten kan befaras stiga något. Prognoser blir osäkra att göra.

Jag tycker naturligtvis liksom alla andra att det är oroande att ungdomsarbetslösheten ökar. Det stora antalet varsel i går, 1 300 på en enda dag, bl.a. i Gislaved, oroar mycket. I min hemregion i Trollhättan varslar Volvo Aero 310 personer, vilket är mycket oroande.

Fru talman! Däremot är jag mycket positiv till att förslaget om ett friår, som jag länge har drivit, har vunnit gehör hos regeringen. Ett nationellt friår, där alla som känner att de vill kunna berika sitt liv med att

förkovra sig eller bara vara hemma med sina barn, kan så småningom komma att genomföras i hela landet.

Många känner sig i dag på gränsen till utbrändhet och måste komma ifrån det vardagliga slitet och stressen på arbetet. De tre åren under vilka friåret nu ska bedrivas ger dessa människor den chansen.

I budgetförhandlingarna och i de senare förhandlingarna mellan regeringen, Vänstern och Miljöpartiet blev överenskommelsen att tolv kommuner får chansen att pröva friåret i offentlig sektor eller i det privata näringslivet i små eller stora företag.

Trycket från kommuner i hela landet har varit stort för att få ta del av friåret, och ca 100 kommuner har sökt, men många ytterligare har också efteråt ringt och velat vara med och få chansen att söka.

För att snabbt komma i gång med friåret blev därför ansökningstiden kort. 85 % av a-kassan och en friårstid på mellan tre månader och ett år gäller för den som tar ledigt och ger plats åt en arbetslös som får lön och en praktik som kan bli en fot in i arbetslivet.

Fru talman! Min förhoppning är att friåret ska bli en räddningsplanka för några av dem som bränner ut sig på sin arbetsplats.

Vid de försök som har gjort bl.a. i Trelleborg har de som provat friåret uppgett att det var som att vinna högsta vinsten och att det efteråt var lätt att komma tillbaka till sitt arbete.

De pengar som ligger i budgeten under utgiftsområde 13 och som är anslagna för genomförandet av friåret kommer att bli till nytta för dessa människor och även för dem som får chansen att pröva ett arbete.

Det har visat sig, fru talman, att ungdomar och människor med utländsk bakgrund kan ha en chans att komma in på en friårsp plats.

Ungdomsarbetslösheten har i år ökat, och som vi hörde var det i november månad faktiskt 6 000 fler än i november förra året.

En ung människa som provar på en plats under ett friår har mycket större chans att senare få jobb som utlyses på den arbetsplats som han eller hon har varit på.

För personer med utländsk bakgrund är arbetslösheten mycket hög. Flera av de kommuner som sökt friåret har också angett att det är just för denna kategori arbetslösa som friåret kan komma att användas. Bl.a. Göteborg har framhållit detta faktum.

Under utgiftsområde 13 anslås 165 miljoner för år 2002 för insatser till personer med utländsk bakgrund. Här kan friåret bli ett tillskott.

Fru talman! Miljöpartiet står bakom de förändringar av Arbetsmarknadsverket som regeringen har beslutat att göra.

Att ledningsformen vid länsarbetsnämnderna får s.k. styrelse med begränsat ansvar är bra i och med att den demokratiska insynen och inflytandet då behålls samt att länsarbetsnämnderna på så vis finns kvar som egna myndigheter.

Miljöpartiet värnar om det lokala inflytandet, men samtidigt kanske det behövs en tydligare styrning och en bättre fördelning över landet.

De 700 miljonerna för tillfälliga personalförstärkningar hos AMS permanentas nu, och det är behovligt. Likaså ställer sig Miljöpartiet bakom att 15,2 miljoner får användas för tillsyn av arbetslöshetsförsäkringen.

Fru talman! Den lägsta nivån på aktivitetsstödet höjs till 183 kr per dag den 1 januari 2002 som en del av anslaget på 36 miljarder. Detta är

bra och något som vi har drivit hårt i budgetförhandlingarna tidigare i år också. Det är fördelningspolitiskt bra att de låga golvnivåerna höjs.

Fru talman! 7 miljarder läggs på särskilda insatser för arbetshandikappade. Jag kan faktiskt tycka att lönebidraget som har legat still sedan 1992 är för lågt, och jag har också utvecklat det i en motion från allmänna motionstiden i år.

Lönenivån för personer med arbetshandikapp är för låg och bör följa löneutvecklingen i landet. Lönebidraget som beviljas av arbetsförmedlingen är flexibelt, vilket avgörs utifrån den enskildes handikapp och genom en diskussion med arbetsgivare.

Ofta kan en person få anställning hos olika arbetsgivare med en lägre ersättning hos privata arbetsgivare och en högre hos offentliga arbetsgivare. Maximalt bidrag är dock 80 % av en lönenivå upp till 13 700 kr. Detta är också för närvarande taket.

Systemet är orimligt, för den enskilde och i synnerhet för de arbetsplatser som är organisationer med begränsat ekonomiskt utrymme. De har sällan eller aldrig ekonomiska möjligheter att betala en högre lön. För närvarande har många lönebidragsanställningar inom handikapporganisationer. Dessa organisationer har svårt att klara sig nu på grund av att lönebidraget har varit statiskt sedan 1992.

Regeringen bör utforma ett system där lönebidraget kopplas till lämplig nivå på prisbasbeloppet och därmed möjliggör en kontinuerlig uppräkning av nivån.

Herr talman! I budgetpropositionen aviserar regeringen en översyn, och utskottet utgår från att den ska ha en bred ansats rörande insatser för handikappade med bl.a. lönebidragssystemet. Detta välkomnar jag och vill härmed skicka med mitt inlägg om en höjning av lönebidragen och en koppling till prisbasbeloppet.

Herr talman! Jämställdhetslagen har skärpts, och åtgärder för att komma åt löneskillnader mellan kvinnor och män har föreslagits. Detta till trots har, tyvärr, inte mycket hänt. Löneskillnaderna är fortfarande för stora. Skärpningen av lagen måste leda till att skillnaderna kan börja suddas ut.

JämO har drivit löneskillnadsmål i AD men har där inte haft någon framgång. Det sista målet som JämO förlorade aktualiserar de motioner som jag tidigare drivit om en annan sammansättning i AD vid lönediskrimineringsmål eller att dessa mål flyttas och avgörs i allmän domstol.

De medel som ställs till JämO:s förfogande ställer sig Miljöpartiet bakom. JämO har alltså en grannliga uppgift, speciellt som jämställdhetspolitiken nu ska integreras med alla politikområden.

Herr talman! Ohälsotalen ökar i samhället, och sjukförsäkringskostnaderna stiger och beräknas i år ligga på 63,3 miljarder kronor, inklusive förtidspensioner. Andelen stress- och utbrändhetsrelaterade sjukskrivningar har fördubblats på två år, enligt SPP. Mellan 1992 och 1999 ökade antalet långtidssjukskrivna med 21 000, från 154 000 sjukfall till 175 000 sjukfall.

Vid årsskiftet 1999/2000 hade närmare 500 000 individer varit sjukskrivna längre tid än ett år. Den ökning som sker gäller nästan enbart kvinnor, och kvinnor utgör två tredjedelar av antalet långtidssjukskrivna. De flesta finns inom offentlig sektor.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Regeringen föreslår ett elvapunktsprogram för minskad ohälsa. Detta är välkommet efter alla motioner och interpellationer som lagts fram i ämnet.

En del som inte tas upp i elvapunktsprogrammet är yttrandefriheten. Rädslan för att föra fram kritik och tystnaden på våra arbetsplatser är ett stort problem och har stor betydelse när det gäller dåligt klimat på arbetsplatsen. Således ökar ohälsan på grund av en pressad situation. Denna del måste ingå i hälsoprogrammet. Jag skickar med detta till regeringens arbetsgrupp.

Jag vill avsluta med att säga att ett friår som kan utnyttjas av alla i landet skulle kunna bli ett bra medel just mot ohälsa.

Stefan Attefall, detta med 60 dagars sjuklöneperiod säger vi absolut nej till. Det är inte något som vi har tänkt medverka till.

Härmed, herr talman, vill jag säga att jag står bakom arbetsmarknadsutskottets budgetbetänkande AU1. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Eftersom det är vår sista arbetsmarknadsdebatt för året vill jag önska herr talmannen och utskottet med kansli liksom alla andra en god jul, en trevlig, schön och avkopplande jul.

Anf. 159 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har ett par frågor som jag skulle vilja ställa till Barbro Feltzing.

Hur förklarar Barbro Feltzing att det lokala inflytandet i länsarbetsnämnderna kan vara kvar när beslutsfunktionen där tagits bort – den finns ju numera centralt?

Hur tänker Barbro Feltzing finansiera friåret i fortsättningen? Om detta ska ha någon betydelse för att få ned ohälsa- och sjuktagen måste det ju vara en generell reform, en reform som alltså inte kan finnas bara i 12 av våra 289 kommuner. Jag skulle alltså väldigt gärna vilja höra hur Barbro Feltzing har tänkt sig fortsättningen där.

Jag skulle också vilja veta hur Barbro Feltzing ser på höjningen av taket i lönebidragen, hur detta konkret ska ske.

Anf. 160 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Margareta Andersson, när det gäller de lokala länsarbetsnämnderna och det lokala inflytandet hoppas jag att det kan fortsätta som det är. Jag kan inte närmare utveckla detta. Den lösning som vi kom fram till när det gällde omorganiseringen av AMS var bra i det här avseendet. Där kan jag känna att det demokratiska inflytandet måste finnas kvar. Jag tror att den lösning som vi har antagit öppnar för det.

När det gäller finansieringen av friåret satsar vi 65 miljoner kronor. Det gäller alltså tolv kommuner. Brutto handlar det om 175 miljoner kronor. Friåret är dock på ett sätt självfinansierat i och med att det kommer in a-kassepengar från dem som får arbeta eller praktisera i stället för den som går. Den personen får alltså lön, och den som går får en del av a-kassan – 85 %, så 15 % finns över.

Sett till Statskontorets utredning kommer ett nationellt friår inte att kosta så mycket mer i landet. Jag tror därför att de 175 miljoner som vi tillsatt kommer att räcka betydligt längre än vad som kommer att utnyttjas i de tolv kommunerna. Ett nationellt friår tycker jag bör komma till

stånd så småningom. Jag tror att det är en mycket bra sak. I Trelleborg, och dessförinnan i Danmark, har det ju visat sig vara så.

Till nästa fråga får jag återkomma senare.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 161 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är fortfarande väldigt tveksam till om man, som beslutet i dag ser ut, kan få ha ett lokalt eller ett regionalt inflytande på länsarbetsnämnderna. Vi i Centerpartiet hade gärna sett att det blev betydligt mer av lokalt inflytande på arbetsmarknadsverksamheten.

Jag är väldigt osäker på om Barbro Feltzing har rätt när det gäller finansieringen av friåret. Dessutom har man ju tagit bort de här möjligheterna både i Danmark och i Trelleborg. Man har alltså inte funnit att det fungerar så som Barbro Feltzing hoppas att det ska göra, men vi får väl se hur det blir och vilken inverkan som försöket i de tolv kommunerna i landet kommer att ha. Jag är orolig för att det kanske inte blir så mycket av det.

Anf. 162 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Jo, Margareta Andersson, jag hoppas verkligen att det blir mycket av det.

I Trelleborg var det fråga om ett försök under två år som man inte fick fortsätta med. Bl.a. hade man tillgång till otraditionella medel där nere.

I Danmark var det först en ersättning med 100 % av a-kassan. Man hade inte kravet att en arbetslös i stället skulle komma in på friårsplatsen. Detta gjorde att det blev väldigt dyrt. Därför sänkte man så småningom ersättningen t.o.m. till 60 %. Trots det var det många som utnyttjade friåret. Man lade också till att en arbetslös skulle komma in i stället. I Finland har man bedrivit sådan här verksamhet i flera år. Där är ersättningen så låg som 30 % av a-kassan. Trots det är det alltså en hel del människor som prövar detta. När det här gick igenom i onsdags fick jag många erkännanden, bl.a. från TV-folk som ville utnyttja friåret. De skulle säkert pröva på det här, så jag tror faktiskt mycket på detta.

Anf. 163 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Barbro Feltzing.

För det första gäller det ohälsan i arbetslivet. Jag tackar för beskedet att Miljöpartiet säger nej till ett förlängt arbetsgivaransvar till 60 dagar. När både v och mp har sagt detta måste väl förslaget vara dött i Regeringskansliet. Jag hoppas alltså att de här tankarna inte lever vidare.

Sedan har vi det elvapunktsprogram som finns i budgetpropositionen och som är luddigt och vagt. Det utreds, utreds och utreds. Hur snabbt kan vi få stopp på de skenande sjukskrivningskostnaderna med hjälp av det här elvapunktsprogrammet? Vad finns det för skarpt i detta? Jag har inte hittat något sådant, men Barbro Feltzing kan kanske hjälpa mig med den saken.

För det andra gäller det löneskillnaden mellan män och kvinnor. Det är då intressant att studera Regeringskansliet. Barbro Feltzing har ju nu ett inflytande i regeringen genom samarbetet med Socialdemokraterna. Vi ser hur Regeringskansliet självt haft ökande skillnader mellan antalet män och kvinnor under åren 1991–1999 och år 2001. Det är stora skill-

nader jämfört med hur det var tidigare, och skillnaderna ökar. Frågan är: På vilket sätt utövar Barbro Feltzing inflytande för att få ett stopp på den lönediskriminering som pågår i Regeringskansliet?

Anf. 164 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! När det gäller regeringens elvapunktsprogram kan jag säga att jag i en motion, där jag skriver bl.a. om utbrändhet och stress, faktiskt har fler förslag än vad regeringen här har. Exempelvis har jag nämnt yttrandefriheten, som jag tycker är viktig.

Hur snabbt detta kan gå hänger nog inte på mig. Däremot hänger det väl mycket på regeringen när det gäller det elvapunktsprogram som man tänkt sätta lite längre fram mot valet.

Många av de här sakerna ska väl kunna vara till hjälp bl.a. när det gäller att försöka minska ohälsan inom den offentliga sektorn, där ohälsan faktiskt är störst. Det är mest kvinnor som är utsatta för detta. Två tredjedelar av dem som är utsatta för ohälsa är, som sagt, just kvinnor. Det tror jag är en bra sak.

Jag skulle också kunna tänka mig att man gör en nationell handling för detta. Jag skulle också vilja se en utredning av hur man har det med makten över sig själv i vardagen. Det gäller bl.a. yttrandefriheten och tystnaden på arbetsplatserna. Där tror jag att det finns mycket att göra.

Jag vet inte riktigt vad jag ska svara på frågorna om Regeringskansliet. Jag har självfallet inte mycket inflytande över lönesituationen för kvinnorna i Regeringskansliet. Men jag har fört fram detta till Margareta Winberg flera gånger, och jag kommer att fortsätta arbeta för detta så att det blir en ändring.

Anf. 165 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Ursäkta mig, men det är ganska ointressant att Barbro Feltzing har många förslag och kan tänka sig olika saker. Det intressanta är: Vad uträttar Barbro Feltzing när hon sitter i samarbete med regeringspartiet och med Vänsterpartiet? Det intressanta är vilka förslag till beslut som kommer fram och vad som händer. Barbro Feltzing avslöjar här att det tydligen ska komma fram förslag till valrörelsen. Men det är ju *nu* människor är sjuka, för katten! Det är *nu* människor sjukskriver sig och det är *nu* kostnaderna sticker i väg. Det är sådana åtgärder vi behöver.

Jag har klagat på den här passiviteten tidigare. Vi saknar aktivitet. Jag hade hoppats att Barbro Feltzing skulle kunna hjälpa till att skjuta på, men det verkar som om Barbro Feltzing tänker i sin kammare men inte driver på. Man kan fråga sig varför Barbro Feltzing samarbetar med Socialdemokraterna när hon inte använder makten och möjligheten.

Samma sak gäller löneskillnaden. Det handlar om hur man driver på och vilka krav man ställer. Man ska ställa ultimativa krav och säga: Här går gränsen för vår medverkan! Men Barbro Feltzing kanske inte har någon gräns, utan tycker att det går bra så länge det bara rullar på. Vi som vill ha resultat blir tyvärr lite otåliga.

Anf. 166 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det har hänt en hel del, Stefan Attefall. Det gäller bl.a. det som jag har pratat om, dvs. friåret. Jag ser att det är en väldigt stor sak för hälsan om man kan påverka så att människor inte blir

utbrända utan förhindra det i stället. Genom att ta sig ett friår kan man undvika att människor blir utbrända och kanske sjukskrivna i flera år. Jag tycker att det är väldigt långt gången om man på det sättet kan förhindra att någon blir utbränd. Jag är mycket glad över att detta har gått igenom. Vi har fört fram det i flera år, och det gick igenom i budgeten. Det är en av de här sakerna.

Jag arbetar också för en arbetstidsförkortning. Vi har en parlamentarisk grupp som sitter. Om den kan komma fram till ett förslag så är det väldigt bra och kan naturligtvis också påverka ohälsan.

Det finns också flera andra förslag som jag kommer att verka för. Det gäller t.ex. övergångsarbetsmarknader. Jag har väckt motioner om sociala arbetskooperativ. Det pågår ett arbete i Regeringskansliet om det.

Det finns även fler förslag om ohälsan, bl.a. om yttrandefrihet. Jag vet att Britta Lejon arbetar med detta, och hon har sagt att det ligger långt framme för hennes del. Man kan alltså påverka mycket.

När det gäller kompetensutveckling hoppas jag att de individuella kompetenskontona snart ska komma. Det är inte bara Hans Andersson som har slitit med det, utan det har också jag slitit med mycket. Förslaget utmynnar från Miljöpartiets förslag om skatteväxling. Det var därifrån pengarna avsattes. Man kan säkert komma fram till att även kompetensutveckling är en viktig sak när det gäller ohälsan i arbetslivet.

Anf. 167 ANNA KINBERG (m):

Herr talman! Utskottskamrater! Vi är faktiskt riktigt många här i dag för att vara en sådan här debatt.

Jag vill vända mig emot hela betänkandet, ungefär i linje med Kent Olsson. Framför allt vill jag vända mig emot de osakliga, rätt ohederliga och framför allt ointressanta påståenden som framförts av Sven-Erik Österberg m.fl.

Betänkandet sätter ett nytt rekord i åtgärder. Vi har pratat om åtgärder och åter åtgärder under hela denna debatt. Jag har fortfarande inte hört – annat än från mina borgerliga bröder förstås – något om hur man ska få fram en politik som skapar fler jobb. Jag tycker att detta är ett stort problem.

De ungdomar som i allt större utsträckning och allt snabbare nu blir arbetslösa möts av aktivitetsgaranti, lite a-kassa om man har lyckats kvalificera sig till den – vilket är väldigt ovanligt i den åldern – och ett muntligt löfte från Sven-Erik Österberg om kanske ytterligare lite ungdomsgaranti. Men inga jobb!

Så blir det om Sven-Erik Österberg och hans kompisar får bestämma. Nu när konjunkturen vänder så ser vi hur muren mellan dem som har lyckats ta sig in och dem som inte har lyckats göra det växer. Vi ser hur ungdomar och även invandrare, som ofta inte heller har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden, kan glömma den chans som kanske fanns förut när det blir hårdare konkurrens om jobben.

Nu ser vi att ungdomsarbetslösheten steg i november med 29 %. Sven-Erik Österberg har visserligen sagt att det är oroande, och det har AMS generaldirektör och många andra också sagt. Det tycker jag med. Men jag undrar vad vi ska göra åt det. Jag har förslag, men det har inte kommit fram så många andra i debatten.

Socialdemokraterna har inte lyckats ta vara på högkonjunkturen. Ni har faktiskt haft rätt så bra år på er att göra någonting av era idéer. Men bara var tredje Rosengårdsbo hade jobb nu när den här högkonjunkturen tog slut, mot två tredjedelar i slutet på den förra. Det har blivit ännu svårare för de svagaste på arbetsmarknaden att ta sig in på den med er politik.

Det är svårt att säga varför, säger Sven-Erik Österberg. Nej, det är det inte, tycker jag. Detta är ju resultatet av den politik som skyddar dem som har tagit sin in på bekostnad av dem som inte har gjort det. Den skyddar de starka på bekostnad av de svaga och den skapar framför allt inte några nya jobb. Detta är en politik som stärker fackpamparnas makt men minskar människornas eftersom för få människor får jobb med er politik.

Sedan jag föddes, vilket var relativt nyligen jämfört med flera av debattörerna, dvs. för ungefär 30 år sedan, har många av våra konkurrentländer fått bättre utveckling av jobben, som många har anfört här. Antalet jobb har fördubblats i USA och Kanada t.ex. sedan 1960-talet. Det har ökat i länder som är rätt socialistiska ibland, som t.ex. Frankrike och Danmark. Men det har knappast ökat alls i Sverige. Det är där problemet ligger. Vi har för få jobb. Sven-Erik Österberg står här och skryter samtidigt som jag tycker att svensk arbetsmarknadspolitik borde handla om hur vi ska åtgärda problemen med att för få får jobb, med att vi har blivit fler men inte jobben och med att vi är för dåliga på att skapa flera jobb så att färre blir arbetslösa. Det är sådant den här debatten borde handla om.

Visst har vi en internationell lågkonjunktur, och visst är nedgången i ekonomin inte bara Björn Rosengrens eller Sven-Erik Österbergs fel utan i viss utsträckning bin Ladins och världslägets osv. Men det är ju i tider som dessa som det är särskilt viktigt att ha en arbetsmarknad som fungerar. Det är i tider som när vi t.ex. hör om nedläggningen i Gislaved som det är särskilt viktigt att den svenska arbetsmarknaden kan plocka upp dem som vill in och skapa nya jobb i stället för att bara gråta över gamla som försvinner.

Det är detta som vi borde föra en saklig debatt om tycker jag, Sven-Erik Österberg. Och då menar jag inte påstående som dem som har refererats här från LO-tidningen.

Låt mig ta ett exempel på det som Sven-Erik Österberg kallar direktörernas diktatur. Vi kan ta Lars-Olof "Tjolle" Johansson i Skövde. Han hade varit anställd målare och medlem i Målarförbundet, som mig veterligen är ett LO-förbund, i 34 år. Han blev arbetslös men gav inte upp för det utan startade eget. Då blev han försatt i blockad av Målarförbundet för att han inte tecknade kollektivavtal med sig själv. Sådana regler skapar inte nya jobb. De hindrar nya jobb! De hindrade Lars-Olof "Tjolle" Johansson i Skövde från att faktiskt skapa sysselsättning åt sig själv och kanske också på lång sikt åt andra. Det tycker inte jag är diktatur. I Lars-Olof "Tjolle" Johanssons fall skulle det behövas en politik som låter honom skapa jobb. Det borde vara bra att någon vill starta målerifirma i stället för att deppa i arbetslöshet och kanske bli långtidssjukskriven till slut. Det är min utgångspunkt i detta.

Min utgångspunkt i denna debatt är allmänintresset. Jag vill att fler ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden. Jag vill att debatten ska handla

om hur vi skapar fler jobb i stället för hur vi ska skydda dem som är kvar och i stället för att vi inte pratar om hur vi ska skaffa nya.

Vilket perspektiv har Sven-Erik Österberg? Jag kräver svar på frågan om det viktigaste för Sven-Erik Österberg är fackets egenintresse eller människornas behov av att få jobb.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 168 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! I denna sena timme kan jag ändå inte hålla mig härifrån. Av vad hjärtat är fullt får munnen tala några få minuter i ett specialärende i kvällens debatt. Det handlar då om de arbetshandikappade.

Jag hade ingen replikrätt på Hans Anderssons anförande. Men vi i Folkpartiet vill inte lägga ned AMS utan vi vill förändra AMS. Jag vill inte gå in i en debatt, men Folkpartiet vill reformera och förändra AMS.

Reservation nr 11 om åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden för arbetshandikappade och reservation nr 12 om en översyn av Samhalls verksamhet ger ju klara besked om Folkpartiets omtanke om de arbetshandikappades rättighet till ett arbete, precis samma rättighet som alla andra svenskar i arbetsför ålder har oavsett kön. Jag yrkar bifall till reservation nr 11 så att detta inte blir bortglömt.

Folkpartiet hävdar starkt sitt intresse för att främja de handikappades rätt till ett arbete. Lönebidragstaket måste höjas. Vi anser att anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* bör höjas med 50 miljoner kronor. Jag vill göra det erkännandet att regeringen och socialdemokraterna är på rätt väg, men det behövs ännu mer pengar just till denna mycket viktiga grupp på arbetsmarknaden.

Samhalls verksamhet för sysselsättning av arbetshandikappade är av stor social vikt för ett mänskligare liv. Mitt anförande i AU-debatten i dag ska handla om arbetsmarknadspolitik för ett mänskligare Sverige, speciellt för de handikappade, kopplat till den extra satsning som Folkpartiet vill göra på denna viktiga punkt. Det handlar helt enkelt om en politik för att man ska kunna leva drägligt trots att man har ett handikapp.

Ordet tillväxt tilltalar Folkpartiet. Det är ett bra ord bara det också omfattar de människor som har drabbats av någon form av arbetsmarknadsmässiga problem. Deras förutsättningar att få delta i tillväxtarbetet är viktiga för Folkpartiet.

Herr talman! Arbete är en rättighet för alla, vilka förutsättningar man än har och var man än bor i Sverige. Alla ska få bo där de vill, anser Folkpartiet i sitt program *Bo där Du vill*.

Marknadskrafterna ska stödjas så att det ska finna plats för alla att delta på arbetsmarknaden och känna delaktighet i tillväxtarbetet. Samhall AB har här en mycket viktig uppgift. Man ansvarar för mer än 25 000 människor som via Samhall får en dräglig vardag med ett nätverk av arbetskamrater, något som vi tror betyder mer för dessa människor än för en som är fullt arbetsför.

Jag vet vad jag talar om, inte minst från mitt eget hemlän Värmland där verksamhet med stöd till arbetshandikappade har fungerat bra på många orter och gör så fortfarande.

Tillfälliga stödområden med extra anslag i kristider måste få finnas kvar. Sådana orter som Bengtsfors, Arvika, Hagfors, Munkfors, Töcks-

fors, Gislaved, Katrineholm m.fl. ska under en begränsad tid få möjlighet till stöd när jobben försvinner snabbt.

Viktigt är då att inte glömma bort de handikappade i dessa kristider. Nedläggningar får inte döda en hel bygd, utan man måste ha möjlighet till återhämtning med chans att få nyetableringar till stånd med nya arbetstillfällen som följd för alla oavsett arbetsförmåga.

Akutmottagningen i Regeringskansliet bör hållas öppen vid överraskande och oväntade nedläggningar, såsom har skett i dag i Gislaved.

En snabb överföring av medel från staten via de lokala arbetsförmedlingarna och länsstyrelsen till den kommun som har drabbats och den lokala arbetsförmedlingens kunskap i samverkan med Samhall är ett viktigt scenario i en krisort.

Även de lokala bemanningsföretagens samverkan ska tas till vara. Det är en bra väg. Där finns ofta kunnig personal som samverkar med arbetsförmedlingarna och Samhalls företrädare.

Just tillverkningsindustrin tycks vara värst utsatt för permitteringar i nuläget och därmed är i behov av medel för omställning, ofta innebärande utbildning och omskolning eller stöd till tillverkningen under en övergångstid eller omställningstid. Här ska arbetshandikapp prioriteras, anser Folkpartiet och anslår därför extra pengar till detta anslagsområde.

Det innebär inte att Folkpartiet avstår från att ha synpunkter på den omorganisation som pågår inom Samhall AB. En omställning som minskar administrativa kostnader och som gynnar de anställda med handikapp får anses vara positiv. Ett närmare samarbete mellan bemanningsföretag, Samhall AB och arbetsförmedlingarna måste utvecklas så att administrationen effektiviseras och så att befintliga medel tillfaller de arbetslösa, och då i synnerhet de arbetshandikappade, anser Folkpartiet liberalerna.

Herr talman! Ändå är det viktigaste ett företagsklimat som leder till utbyggnad av arbetstillfällen i hela landet där företagare, friska anställda arbetare och arbetshandikappade trivs och har ett arbete. Det skulle också leda till att hela landet skulle brukas och bebos.

Det är en heltäckande arbetsmarknadspolitik i denna önskan som Folkpartiet liberalerna torgför politiskt i programmet *Bo där Du vill* och genom arbetet i arbetsmarknadsutskottet.

Anf. 169 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är tyvärr inte en fullödig arbetsmarknadspolitik som Folkpartiet torgför i arbetsmarknadsutskottet. Det är i och för sig sant att den här gången vill ni inte skrota och lägga ned hela AMS. Men ni tar ett första rejält steg så att mycket rasar. Ni gör mer än alla andra, satsar mindre pengar och har mindre resurser.

Ni plockar bort ca 14 miljarder kronor och menar att en del av detta kommer tillbaka skattefinansieringsmässigt. Men ni plockar bort 4 miljarder mer än kristdemokraterna och 6 miljarder mer än moderaterna. Ni ligger helt vid sidan av allting annat. Ni plockar bort över 1 miljard i personalkostnader. Ni plockar bort 1,2 miljarder från programmen och skriver också att det ska vara färre i utbildning.

Sedan säger Runar Patriksson – och det låter nästan tragiskt – att det måste finnas pengar till Katrineholm, Gislaved, Bengtsfors, Töcksfors och Hagfors. Visst är det bra för ett kommunalråd om det finns pengar,

men visst är det ruskigt när ens riksdagsledamöter har tagit bort alla pengar och bara skojar, Runar Patriksson.

Prot. 2001/02:45
11 december

Anf. 170 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Herr talman! Att bara skoja får stå för Hans Andersson. Det är allvar i vår politik. Vi tror på den. Det kan vara en av orsakerna till att det på det arbetsmarknadspolitiska området kan anslås något mindre pengar.

De kommer igen i infrastruktursatsningar, i satsningar på företagsklimatet och hushållsnära tjänster och i sänkta skatter m.m.

På utbildningssidan hamnar pengarna någon annanstans, men det ska vi kanske inte gå in på i denna debatt.

Vi tror på småföretagande när det gäller både vård och omsorg. Vi tror, som jag sade i början, på hushållsnära tjänster. Vi tror på en massa saker – precis som Anna Kinberg försökte säga – som ska skapa arbete i stället för arbetslöshet.

Den debatten har Elver Jonsson haft med Hans Andersson tidigare. Min hjärtefråga i kvällens debatt är att vi, oavsett vilket läge vi är i, aldrig får glömma bort de arbetshandikappade. De ska alltid få vara med, hur än situationen är och hur vi än löser de problem som uppstår i alla de "forsar" i Värmland, Dalsland och övriga Sverige som vi talade om.

Anf. 171 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! När det gäller lönebidrag har Folkpartiet egentligen inget förslag. Det blir en del pengar över nu. Vi satsar på ytterligare 1 000 platser för 2002. Frågan är om man kan upprätthålla den volymen.

En takhöjning, som jag starkt förordar – även om vi inte har lyckats träffa en uppgörelse kring detta – kostar tio till tjugo gånger mer än den symboliska summa ni har satt av. Det är att på något sätt skapa falska förespeglingar.

Runar Patriksson säger att man måste tro på en massa saker. Det ligger någonting i det, även om det mer är i Storkyrkan vi sysslar med att tro än här. I denna kammare gäller det att veta ganska mycket.

Det viktiga är att det vi vet ska vara förenligt med vad folket i Töckfors tror. Då kan man inte, Runar Patriksson, ta bort 14 miljarder netto – åtminstone 6 miljarder kronor – från detta område i en konjunkturedgång och sedan säga att det nog ordnar sig med vår goda företagspolitik.

Vi pratar om 2002. Det är drygt två veckor dit. Det är inte långt till julafton. God jul, förresten, Runar Patriksson.

Anf. 172 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Herr talman! Att diskutera alternativ till bidragspolitikssamhället med Hans Andersson är väldigt svårt. Jag har sagt att vi tror på ett bra företagsklimat. Jag har sagt att vi vill satsa på Sverige, så att företagarna inte flyttar från landet. Jag har sagt att vi vill satsa på småföretagare och att vi för vår del tycker att de ska få lov att satsa på vård, omsorg och skola utan ideologiska problem. Vi tror på vår politik. Vi tror på hushållsnära tjänster.

Mot bakgrund av detta, och mot bakgrund av våra förslag om sänkta skatter och infrastruktursatsningar, tror vi att det inte behövs så många åtgärder i krisområden. Det är det vi vill komma fram till. Det ska finnas arbetstillfällen och inte arbetslöshet.

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 173 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Herr talman! Några talare har redan varit inne på det faktum att vi befinner oss i ett osäkert konjunkturläge. Utskottet har också mycket tydligt markerat vikten av en beredskap för att stärka sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken – detta för att både kortsiktigt och långsiktigt mota konsekvenser som annars kan följa av en skarp konjunkturedgång.

Sysselsättningstillväxt är A och O om vi ska klara den framtida välfärden. Det behövs nya jobb både i offentlig och privat sektor. Hans Andersson har tidigare redogjort för vår företagarpolitik. Jag vill komplettera med att Vänsterpartiet också menar att det behövs tillväxt och mer resurser i offentlig sektor. Det behövs både för att höja kvaliteten i vården, skolan och omsorgen och för att skapa bättre arbetsvillkor för de anställda, som till stor del som bekant är kvinnor.

Offentlig verksamhet, menar jag, kan också utgöra en motvikt till den kortsiktighet som alltmer präglar svenskt näringsliv. Kvartalsrapporter och aktieutdelningar betyder ofta mer än socialt ansvar och långsiktiga investeringar. Nu och då hör vi om verksamheter som läggs ned, trots att de går med vinst.

Det finns all anledning att följa upp den utveckling som vi ser med alltfler varsel. Nu senast var det Gislaved som fick ta emot ett dystert besked. Mer än dubbelt så många personer har varslats t.o.m. november i år än under fjolåret.

Här pågår det arbete via AMS, som följer upp vad som händer med framlagda varsel. Det pågår också ett viktigt arbete med att ta fram en omställningsförsäkring – en försäkring som vi hoppas ska bli obligatorisk för hela arbetsmarknaden. Men trots att detta sker finns det ett stort behov av att se över ytterligare möjligheter.

Från Vänsterpartiets sida menar vi att det finns intressanta exempel på lagstiftning vid företagsnedläggelser i andra länder som vi bör titta närmare på. Det är olika former av lagstiftning som syftar till att stora företag ska ta ett större socialt ansvar. Det handlar både om krav på att nedläggningsbeslut ska motiveras på ett rimligt sätt och om krav på att företaget i vissa fall ska betala ekonomisk ersättning för sitt agerande. Just nu finns det en del som tyder på att Sverige har en negativ konkurrenssituation och att det är ”för billigt” att säga upp personal här jämfört med i andra länder.

Nu är det inte enbart nedläggningar som är exempel på kortsiktighet. Även anställningsvillkoren har förändrats, och inte minst kvinnor har i stor utsträckning otrygga anställningsförhållanden – något som bl.a. resulterar i låga födelsetal.

Vänsterpartiet har länge föreslagit att de nya förutsättningar som vi ser i arbetslivet ska utredas och att arbetsrättslagstiftningen ska ses över i syfte att göra det tryggare för de anställda. Nu har Arbetslivsinstitutet fått i uppdrag att göra en sådan översyn, och det är bra. Men det är beklagligt att det i direktiven helt saknas kvinnoperspektiv. Det finns inget krav på kvinnoperspektiv när man beskriver uppdragets innehåll. Inte heller finns det några sådana krav på kommande konsekvensbeskrivningar. Visst är det anmärkningsvärt.

Medvetenheten om att det är just kvinnor som missgynnas i dagens situation finns ju, precis som det finns en medvetenhet om att regler påverkar kvinnor och män olika och att det därför måste göras en analys

ur ett könsperspektiv av de förslag som Arbetsrättsutredningen så småningom lägger fram.

Det är något vi får återkomma till. Vi ska ju behandla både arbetsrättsbetänkande och jämställdhetsbetänkande framöver. Vi vill ändå nu visa på detta faktum och påpeka hur viktigt det är att just kvinnornas situation belyses när man ser över arbetsrättslagstiftningen.

Det finns många exempel på att den arbetsmarknad och det arbetsliv vi har i mångt och mycket präglas av denna otrygghet. Många har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Invandrare och funktionshindrade möts av ren diskriminering. Samtidigt är många av dem som finns på arbetsmarknaden pressade och stressade och måste sjukskriva sig.

Det är en situation som kräver en rad förändringar. Vi menar att det handlar om arbetets organisation. Det handlar om inflytandefrågor. Det handlar om hur vi kan kombinera familj och arbete. Det handlar om resurser osv.

Men visst är regeringens elvapunktsprogram välkommet. Regeringen försöker fänga in en rad olika aspekter. Man kan alltid säga att det är för lite och för oprecist, men det är ändå en början och ett försök att få grepp om en situation som innehåller så många olika komponenter som alla på olika sätt är relaterade till arbetsmiljön.

Vi har, åtminstone på papperet, en stark arbetsmiljölag i Sverige. Men i praktiken fungerar lagen inte tillräckligt bra som drivkraft när det gäller ett systematiskt och aktivt förebyggande arbete. Det blir också allt svårare att följa upp hur lagen tillämpas, inte minst då antalet skyddsombud har minskat kraftigt.

Om vi inte lyckas vända trenden kan det få stora negativa konsekvenser för det framtida arbetsmiljöarbetet. Det handlar om utbildning, som återkommer i elvapunktsprogrammet. Vi vill även se andra åtgärder. Vi behöver t.ex. se över om lagstiftningen måste skärpas. Ett viktigt inslag är att garantera regionala skyddsombud tillträde till de arbetsplatser som berörs.

I betänkandet tas också den genomlysning som ska göras av Arbetslivsinstitutet upp. ALI bedriver forskning, utveckling samt utbildning bl.a. om kemiska hälsorisker i arbetslivet. En stor del av arbetet syftar till att förse Arbetsmiljöverket och andra myndigheter med ett bra underlag för att man sedan ska kunna ta fram riskbegränsande åtgärder, t.ex. genom att utarbeta olika gränsvärden. Det här är en viktig forskarkompetens, och efterfrågan på sådana här underlag bara ökar.

Från Vänsterpartiets sida har vi försökt att på olika sätt vara aktiva och noga följa vad som händer med Arbetslivsinstitutet. Vi vill understryka det som också står i betänkandet, hur viktigt det är att arbetet med gränsvärden inte får komma på undantag nu när man ska fullfölja den organisationsförändring som är på gång.

Även Samhall genomgår som bekant en förändringsprocess, och hela den samlade politiken för arbetshandikappade ska ses över. Det är ett bra initiativ. Det är ett nödvändigt initiativ. Kraven på arbetsmarknaden har ökat sedan början av 1990-talet. Det har gjort det svårare att finna både praktikplatser och arbete till arbetshandikappade. Vad gäller Samhall är problemen komplexa; där finns både exempel på arbetsplatser med för höga krav och exempel på arbetsplatser där det är svårt att hitta meningsfulla arbetsuppgifter. Dessutom går det inte att komma ifrån att neddrag-

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

ningar och besparingar via beslut i riksdag och regering också har sin del i det hela.

I den översyn som nu ska göras av arbetspolitiken för att stärka situationen för arbetshandikappade är det viktigt att man gör en genomlysning på bredden. Det handlar om Samhalls organisation och målsättning, om lönebidragens funktion. Man kanske behöver skärpa diskrimineringslagstiftningen. Man kanske behöver se över vilka incitament arbetsgivarna har för sina rehabiliteringsinsatser osv.

Herr talman! Detta var ett snabbt svep över några av de viktiga uppgifter som vi har framför oss och som har en koppling till arbetsmarknad och arbetsliv. Det görs och har gjorts en del, men mer behöver göras.

Anf. 174 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Det börjar bli så sent att jag får en känsla av att jag drömmer, men det är faktiskt inte så mycket på grund av tiden som på grund av den enorma skillnaden mellan det som sägs här, framför allt från regeringssidan och från majoritetspartiernas sida, och det som jag dagligen får uppleva när jag träffar arbetslösa invandrare. Jag lever i en annan värld än den som beskrivs i betänkandet, än den som beskrivs i många föredrag här.

Lyckligtvis kan man ibland få bekräftelse utifrån, så att man inte tror att man drömmer, så som hände med mig nu. I dag kom en mycket intressant nyhet på lunchekot. Det var en FN-kommission som hade studerat mänskliga rättigheter i Sverige, som påpekade att diskrimineringen är ett mycket stort problem i det här landet. Jag minns också ett mycket intressant dokument från EU som kom i september. Det gällde sysselsättningspolitiken. Där kom det också fram sådana synpunkter som bekräftade min mörka syn på en del av det svenska arbetslivet. Där stod det att ett stort antal personer i arbetsför ålder är beroende av bidrag och att skattetrycket på arbete fortfarande är så högt att det hindrar utvecklingen av arbetslivet. Där stod framför allt att det finns väldigt mycket att göra när det gäller etniska minoriteter och migrerande arbetstagares eller arbetssökandes situation.

Det är därför som vi i Folkpartiet vill förändra arbetsmarknadspolitiken i grunden. Den stora modellen med en hierarkisk tung myndighetsstruktur som försöker fånga in väldigt många människor har inte gett något resultat när det gäller arbetslivet för människor födda utomlands. Misslyckandet är öronbedövande. Det är mycket klart och tydligt, och det har inte blivit mycket bättre under den senaste tiden. Det har blivit lite bättre, men i den här mörka hierarkin spelar skillnaden mellan ett förskräckligt läge och ett lite mindre förskräckligt läge för de människor som befinner sig utanför arbetslivet mycket liten roll.

Jag talar inte om de här kritiska synpunkterna på den stora tunga AMS-modellen bara därför att jag träffar de här människorna, de arbetslösa högutbildade invandrarna, väldigt ofta. Jag har läst rapporter från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering som presenterar precis samma bild. Riksdagens revisorer har presenterat precis samma bild. Statskontoret gjorde en stor undersökning om de hundra miljonerna som skulle förbättra invandrarnas situation via AMS och kunde inte hitta pengarna. Ingen vet hur pengarna har använts.

Låt oss, om vi ska tala om de här människorna och deras situation i arbetslivet, försöka se den riktiga bilden av segregationen i det svenska arbetslivet! Det är inte lätt därför att väldigt många av de här människorna är inte ens registrerade på arbetsförmedlingen. Väldigt många av dem har levt på socialbidrag under en mycket lång tid. Därför finns de inte i den vanliga arbetslöshetsstatistiken.

Det är mycket lätt att sjunga lov till AMS om man refererar till den statistik som inbegrips i det här spelet med människor som är registrerade på arbetsförmedlingen. Men vart tar alla socialbidragstagare vägen i den här beskrivningen av verkligheten?

Nej, vi skojar inte när vi talar om arbetslöshetsstatistiken. Vi vet att detta faktiskt är en mycket skev bild av verkligheten, och när vi vill ändra i själva strukturen på det här området tänker vi i första hand på de riktigt bortglömda men stora grupperna.

Jag träffade häromdagen en läkare. Han kunde jobba gratis för Läkare utan gränser, men han fick inte jobba ens på AT-läkarnivå och få betalt i det svenska arbetslivet.

Nu var det så att han kom från Latinamerika. Hade han stannat och arbetat lite längre i Spanien skulle han inte ha stött på något hinder för att jobba som läkare i Sverige. Men han stannade för kort tid i Spanien. Så kom han till Sverige, och då slog en av dessa konstiga regler som vi har så gott om i arbetslivet direkt mot den här människan. Då skulle han plötsligt göra om en mycket svår teoretisk examen som kräver väldigt långa studier. Vem vinner på det?

Detta är också situationen för väldigt många människor som skulle ha kunnat jobba som lärare i den svenska skolan, som lider av stor brist på arbetskraft. Inte heller de passar in i reglerna, bestämmelserna och normerna. Då försöker man tvinga dem att till vilket pris som helst ta jobb som städare eller bli taxiförare, vilket många av dem också gör – om de inte lämnar landet.

Om vi alltså vill diskutera verkligheten i arbetslivet ska vi inte diskutera fyraprocentstalet. De människor jag talar om finns utanför all diskussion om den öppna arbetslösheten. Så kan vi se hur våra pansar av regler, bestämmelser och normer håller en hel armé av högkvalificerade arbetslösa utanför arbetslivet.

Anf. 175 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag vill bara understryka att det är en viktig aspekt som Ana Maria Narti tar upp. Det står också i utskottsbetänkandet. Vi kommer ju tillbaka till de speciella frågorna, bl.a. den här, i senare betänkanden. Men det här är en av de punkter där utskottsmajoriteten säger att läget är mycket allvarligt. Många stadsdelar, inte minst i storstadsområdena, har ohyggligt låga förvärvsfrekvenser. De kan ligga under 50 %, på 35 % osv.

Jag tycker att man ska vara klar över att vi har diskriminering i Sverige på många områden. Jag tycker att man ska vara klar över att det är i arbetslivet det sker, i mötet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Jag tycker att det har varit en förskräcklig period där denna diskriminering nästan passivt inte godtagits men tolererats. Det är ett brott mot mänskliga rättigheter.

Vi har haft ett försök att med stöd, extrainsatser och prioritering från AMS hjälpa till. I och för sig har det heller inte gått så dåligt. På fyra år har de som varit inskrivna vid förmedlingarna som arbetslösa minskat från 100 000 till 55 000. Där finns också socialbidragstagarna. De måste vara där för att få socialbidrag, kan man säga.

Men det är ändå ett stämningssläggesskifte just nu. Jag var mycket glad när jag såg gamla SAF, dvs. nya Svenskt Näringsliv, och olika fackliga centralorganisationer den 30 november ha en stor manifestation och ett seminarium vars tema var: Öppna Sverige! Öppna arbetsplatserna för människor som har kommit från annat håll.

Frågor om validering av examen och sådant som Ana Maria Narti tar upp är precis det vi i dag prioriterar.

Frågorna är alltså oerhört viktiga. De prioriteras också av den organisation som är satt att göra det här jobbet.

Anf. 176 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Det är mycket intressant att höra hur viktiga de här frågorna är. Problemet är att jag har hört det under så där 30 år. I maj 2002 fyller jag 32 år i Sverige. Det har inte gått en dag under dessa år utan att jag på ett eller annat sätt har stött på det här problemet. Samtidigt har jag hört enormt långa och enormt ordrika tal om hur viktigt det är att göra någonting. Men min djupaste övertygelse är att det är pansarna av regler och bestämmelser som håller människorna utanför.

Jag träffar ofta de här människorna. Några av dem hade fått jobb under den senaste högkonjunkturen. Nu kommer de tillbaka till arbetslösheten – sist in, först ut. Det är en regel som slår oerhört hårt mot unga människor som inte har lång tid på olika arbetsplatser, mot kvinnor med svag position i arbetslivet och mot alla invandrare.

Jag har själv fått uppleva detta direkt på skinnet, så jag vet vad det betyder. Hans Andersson minns att vi träffades första gången när jag kom tillsammans med en grupp arbetslösa invandrare för att tala om förslaget om den nya lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet, dvs. när denna var bara ett förslag.

Anf. 177 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Ja, Ana Maria Narti, och den gången var jag ganska glad. Då låg nämligen på bordet ett förslag till skärpning av diskrimineringslagen, vilket jag motionerat om från den månad jag kom in i riksdagen 1992. Och så blev det en lag för några år sedan. Vi har inte sett stora resultat av den ännu. Det är ett tungt och svårt jobb att ta sig igenom.

Jag vill erkänna att det inte är så enkelt att plötsligt få in hundratusentals människor från helt andra kulturer mitt under en lågkonjunktur. Därtill kommer alla de misstag, den kulturblindhet, de fördomar och den diskriminering som förekommit. Det är en jätteuppgift.

Det var egentligen därför jag begärde ordet efter Ana Maria Nartis anförande, nämligen för att stryka under att detta är den kanske mest prioriterade frågan när vi nu trots allt går framåt i en bättre arbetsmarknad än vi haft tidigare.

Men förringa inte de framsteg som har gjorts! Det har gjorts rejäla framsteg, men problemen är jättestora. Och det kan jag garantera: I en konjunkturedgång blir det högre barriärer, och det är just människor

som kommer in nya på arbetsmarknaden, som kanske har utländsk bakgrund och som har funktionshinder som kommer att ha den sämsta ställningen. Låt oss alltså förena alla goda krafter till att kämpa för att det ska finnas en öppenhet för att alla dessa ska kunna komma in i arbetslivet. Det är faktiskt grunden för försörjning, och det är grunden för social delaktighet. Jag tycker själv att arbete är en mänsklig rättighet.

Prot. 2001/02:45
11 december

*Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 178 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Det vore jättebra om bara den nya lagen skulle hjälpa oss att lösa problemet. Men det är faktiskt mycket svårare än så. Vi har en stor massa människor som har varit utanför arbetslivet under många år. Många av dem har inte fått erfara en enda normal arbetsdag på en vanlig arbetsplats i Sverige. Att vi inte har löst problemet med den stora massan av egentligen permanent arbetslösa under högkonjunkturen är faktiskt oerhört allvarligt.

Jag är ledsen att jag inför jul och nyår måste sluta i en så låg tonart. Men låt oss försöka vila, och sedan får vi återkomma. Här måste vi nämligen hitta en lösning. Tack så mycket, och god jul!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2001/02:44 Biobanker inom hälso- och sjukvården m.m.

2001/02:67 Förlängning av giltighetstiden för konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning, m.m.

Trafikutskottets betänkanden

2001/02:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

2001/02:TU2 Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem

2001/02:TU7 Ytterligare förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkringsskyddet för flygbranschen

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 11 december

2001/02:136 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Avdragsrätt för gåvor

2001/02:137 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2002.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 11 december

2001/02:400 av *Bengt-Ola Rytting* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Avlyssning

2001/02:401 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist

Kroniskt sjuka

2001/02:402 av *Anna Åkerhielm* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Finansinspektionen

2001/02:403 av *Jan-Evert Rådström* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Konkurrenssnedvridning

2001/02:404 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Samråd med små och medelstora företag

2001/02:405 av *Ola Sundell* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Konkurrenssituationen för spånskiveindustrin

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2002.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 december

2001/02:318 av *Per-Samuel Nisser* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Informationsteknologin

2001/02:345 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Förmåner och skyldigheter

2001/02:347 av *Elizabeth Nyström* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Postservice i glesbygd

2001/02:349 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Postservice i glesbygden

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 januari 2002.

19 § Kammaren åtskildes kl. 20.59.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 27
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 51 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 65 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 110 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.31,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 158 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Kompletteringsval	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 10 december.....	2
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	2
UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik	3
MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	6
MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	7
7 § Förvärv av aktier i Assi Domän AB.....	9
Näringsutskottets betänkande 2001/02:NU7	9
Anf. 1 PER WESTERBERG (m)	9
Anf. 2 INGER STRÖMBOM (kd)	13
Anf. 3 ÅKE SANDSTRÖM (c)	15
Anf. 4 EVA FLYBORG (fp).....	17
Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	18
Anf. 6 PER WESTERBERG (m) replik.....	20
Anf. 7 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	21
Anf. 8 PER WESTERBERG (m) replik.....	21
Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	22
Anf. 10 INGER STRÖMBOM (kd) replik	22
Anf. 11 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	22
Anf. 12 INGER STRÖMBOM (kd) replik	23
Anf. 13 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	23
Anf. 14 EVA FLYBORG (fp) replik.....	23
Anf. 15 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	24
Anf. 16 EVA FLYBORG (fp) replik.....	24
Anf. 17 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	24
Anf. 18 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	25
Anf. 19 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	25
Anf. 20 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	25
Anf. 21 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	26
Anf. 22 LENNART BEIJER (v)	26
Anf. 23 PER WESTERBERG (m) replik.....	27
Anf. 24 LENNART BEIJER (v) replik	28
Anf. 25 PER WESTERBERG (m) replik.....	29
Anf. 26 LENNART BEIJER (v) replik	29
Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp)	30
Anf. 28 PER WESTERBERG (m) replik.....	32
Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	32
Anf. 30 PER WESTERBERG (m) replik.....	32

Anf. 31	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	33
Anf. 32	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	33
Anf. 33	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	33
Anf. 34	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	33
Anf. 35	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	34
Anf. 36	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	34
Anf. 37	EVA FLYBORG (fp)	36
Anf. 38	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	37
Anf. 39	EVA FLYBORG (fp) replik	37
Anf. 40	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	38
Anf. 41	INGER STRÖMBOM (kd)	38
Anf. 42	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	38
Anf. 43	INGER STRÖMBOM (kd) replik	39
Anf. 44	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	39
Anf. 45	PER WESTERBERG (m)	39
Anf. 46	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	40
Anf. 47	PER WESTERBERG (m) replik	40
Anf. 48	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	41
Anf. 49	ÅKE SANDSTRÖM (c).....	41
Anf. 50	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	42
	(Beslut fattades under 13 §.).....	42
8 §	Näringsliv	42
	Näringsutskottets betänkande 2001/02:NU1	42
Anf. 51	KARIN FALKMER (m)	42
Anf. 52	MIKAEL OSCARSSON (kd)	45
Anf. 53	ÅKE SANDSTRÖM (c).....	48
Anf. 54	EVA FLYBORG (fp)	49
Anf. 55	INGEGERD SAARINEN (mp).....	53
Anf. 56	MARIE GRANLUND (s)	54
Anf. 57	KARIN FALKMER (m) replik	56
Anf. 58	MARIE GRANLUND (s) replik	57
Anf. 59	KARIN FALKMER (m) replik	57
Anf. 60	MARIE GRANLUND (s) replik	58
Anf. 61	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	58
Anf. 62	MARIE GRANLUND (s) replik	59
Anf. 63	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	59
Anf. 64	MARIE GRANLUND (s) replik	59
Anf. 65	LENNART BEIJER (v).....	59
Anf. 66	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	62
Anf. 67	LENNART BEIJER (v) replik	62
Anf. 68	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	62
Anf. 69	LENNART BEIJER (v) replik	63
Anf. 70	KARIN FALKMER (m) replik	63
Anf. 71	LENNART BEIJER (v) replik	63
Anf. 72	KARIN FALKMER (m) replik	64
Anf. 73	LENNART BEIJER (v) replik	64
Anf. 74	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	64
Anf. 75	LENNART BEIJER (v) replik	64
Anf. 76	ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	65

Anf. 77 LENNART BEIJER (v) replik	65
Anf. 78 VIVIANN GERDIN (c)	65
(Beslut fattades under 13 §.)	67
9 § Försäljning av Svenska Lagerhusaktiebolaget.....	67
Näringsutskottets betänkande 2001/02:NU8	67
(Beslut fattades under 13 §.)	67
10 § Energi	67
Näringsutskottets betänkande 2001/02:NU3	67
Anf. 79 OLA KARLSSON (m).....	67
Anf. 80 LENNART VÄRMBY (v).....	69
Anf. 81 INGER STRÖMBOM (kd).....	72
Anf. 82 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	74
Anf. 83 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	75
Anf. 84 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	75
Anf. 85 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	76
Anf. 86 ÅKE SANDSTRÖM (c)	76
Anf. 87 EVA FLYBORG (fp).....	77
Anf. 88 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	80
Anf. 89 EVA FLYBORG (fp) replik.....	80
Anf. 90 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	81
Anf. 91 EVA FLYBORG (fp) replik.....	81
Anf. 92 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	82
Anf. 93 EVA FLYBORG (fp) replik.....	82
Anf. 94 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	82
Anf. 95 EVA FLYBORG (fp) replik.....	82
Anf. 96 INGEGERD SAARINEN (mp)	82
Anf. 97 EVA FLYBORG (fp) replik.....	84
Anf. 98 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	84
Anf. 99 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	84
Anf. 100 EVA FLYBORG (fp) replik.....	86
Anf. 101 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	86
Anf. 102 EVA FLYBORG (fp) replik.....	87
Anf. 103 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	87
Anf. 104 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	88
Anf. 105 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	88
Anf. 106 INGER STRÖMBOM (kd) replik.....	88
Anf. 107 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	89
Anf. 108 OLA KARLSSON (m) replik	89
Anf. 109 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	89
Anf. 110 OLA KARLSSON (m) replik	90
Anf. 111 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s) replik	90
Anf. 112 EWA LARSSON (mp).....	91
Anf. 113 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	92
Anf. 114 EWA LARSSON (mp) replik	93
Anf. 115 LENNART VÄRMBY (v) replik.....	93
Anf. 116 EWA LARSSON (mp) replik	94
Anf. 117 STURE ARNESSON (v)	94
Anf. 118 EWA LARSSON (mp).....	96
Anf. 119 STURE ARNESSON (v)	97

Anf. 120 EVA FLYBORG (fp)	97
Anf. 121 STURE ARNESSON (v).....	97
Anf. 122 EVA FLYBORG (fp)	97
Anf. 123 STURE ARNESSON (v).....	98
(Beslut fattades under 13 §.).....	98
11 § Lag om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör	98
Näringsutskottets betänkande 2001/02:NU6	98
(Beslut fattades under 13 §.).....	98
12 § Arbetsmarknad och arbetsliv	98
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2001/02:AU1	98
Anf. 124 KENT OLSSON (m)	98
(forts. 14 §)	102
Ajournering.....	102
Återupptagna förhandlingar	102
13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	103
NU7 Förvärv av aktier i Assi Domän AB	103
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	103
NU8 Försäljning av Svenska Lagerhusaktiebolaget	104
NU3 Utgiftsområde 21 Energi.....	104
NU6 Lag om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör	105
14 § (forts. från 12 §) Arbetsmarknad och arbetsliv (forts. AU1)	106
Anf. 125 STEFAN ATTEFALL (kd)	106
(forts.)	110
Ajournering.....	110
Återupptagna förhandlingar	110
14 § (forts.) Arbetsmarknad och arbetsliv (forts. AU1).....	110
Anf. 126 MARGARETA ANDERSSON (c)	110
Anf. 127 ELVER JONSSON (fp).....	114
Anf. 128 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	116
Anf. 129 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	120
Anf. 130 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	121
Anf. 131 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	121
Anf. 132 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	122
Anf. 133 ELVER JONSSON (fp) replik	123
Anf. 134 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	123
Anf. 135 ELVER JONSSON (fp) replik	124
Anf. 136 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	124
Anf. 137 KENT OLSSON (m) replik.....	125
Anf. 138 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	126
Anf. 139 KENT OLSSON (m) replik.....	126
Anf. 140 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	127
Anf. 141 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	128
Anf. 142 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	128
Anf. 143 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	129

Anf. 144 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik.....	129
Anf. 145 HANS ANDERSSON (v)	130
Anf. 146 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	134
Anf. 147 HANS ANDERSSON (v) replik	135
Anf. 148 STAFFAN ATTEFALL (kd) replik	135
Anf. 149 HANS ANDERSSON (v) replik	136
Anf. 150 KENT OLSSON (m) replik	137
Anf. 151 HANS ANDERSSON (v) replik	137
Anf. 152 KENT OLSSON (m) replik	138
Anf. 153 HANS ANDERSSON (v) replik	139
Anf. 154 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	139
Anf. 155 HANS ANDERSSON (v) replik	140
Anf. 156 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	140
Anf. 157 HANS ANDERSSON (v) replik	141
Anf. 158 BARBRO FELTZING (mp)	141
Anf. 159 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	144
Anf. 160 BARBRO FELTZING (mp) replik	144
Anf. 161 MARGARETA ANDERSSON (c) replik.....	145
Anf. 162 BARBRO FELTZING (mp) replik	145
Anf. 163 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	145
Anf. 164 BARBRO FELTZING (mp) replik	146
Anf. 165 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	146
Anf. 166 BARBRO FELTZING (mp) replik	146
Anf. 167 ANNA KINBERG (m).....	147
Anf. 168 RUNAR PATRIKSSON (fp)	149
Anf. 169 HANS ANDERSSON (v) replik	150
Anf. 170 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	151
Anf. 171 HANS ANDERSSON (v) replik	151
Anf. 172 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik.....	151
Anf. 173 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	152
Anf. 174 ANA MARIA NARTI (fp).....	154
Anf. 175 HANS ANDERSSON (v)	155
Anf. 176 ANA MARIA NARTI (fp).....	156
Anf. 177 HANS ANDERSSON (v)	156
Anf. 178 ANA MARIA NARTI (fp).....	157
(Beslut skulle fattas den 12 december.).....	157
15 § Bordläggning.....	157
16 § Anmälan om interpellationer	157
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	158
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	158
19 § Kammaren åtskildes kl. 20.59.	159

Elanders Gotab, Stockholm 2002